המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום וערש"ק, פ' תולדות ב' כסלו תשמ"ט (11 בנובמבר 88)
דף היומי: בבלי — זבחים צ"ט; ירושלמי — פאה י"ב

שנה מ' גל' 11244
1.50 ש"ח כ' מע"מ

ראשי אגודת ישראל והמערך נועדו לדיון על הקמת "בלוק חוסם"

מאת סופר "המודיע"

צוות המו"מ הקואליציוני של אגודת ישראל, הי"ה הרב מנחם פרוש, הי"ה הרב אברהם ורדיגר, הרב שמואל הלפרט, הרב אליעזר מזרחי, הרב משה זאב שיפלד הרב שמואל מרדכי ביבק, מזכ"ל אגו"י הרב מאיר הלחמי מנכ"ל פא"י, נועד אמש לפגישת הבהרה ודיון עם צמרת המערך, בהם ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, שר הבטחון יצחק רבין, שר האנרגיה משה שחל, רפי אדרי, יו"ר סיעת המערך ויוסי ביילין, מנכ"ל מדיני במשרד החוץ, על מנת לבדוק את האפשרות להקים "בלוק חוסם" בראשות המערך.

בדיון שהתמשך שעה ארוכה, הועלו ונדונו דרישות אגו"י לתיקון חוק השבות, להשוואת זכויות הישיבות ומוסדות התורה, עיגון בחוק של החינוך המוכר, חוק ההסמכה וחוק הארכיאולוגיה.

מר פרס הציע להגיע לסיכומים בכל יתר הנושאים, ולהותיר את סעיף חוק השבות לשלב הסופי של המו"מ, כאשר אז יביא מר פרס את ההצעה בפני לשכת מפלגת העבודה.

בדיון סוכם, כי המגעים יימשכו וכבר היום בצהרים, יפגשו שוב נציגי אגודת ישראל והמערך. אחר כך יובאו ההצעות בפני מוסדות התנועה, לקראת הבאתם להכרעת מועצת גדולי התורה.

התתייעצויות אצל הנשיא

ח"כ רפאל איתן ביקש אתמול מנשיא המדינה להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על יצחק שמיר.

משלחת התנועה המתקדמת לשלום בראשות מוחמד מיערי נתקבלה אף היא אצל הנשיא במסגרת ההתייעצויות הסיעתיות. מיערי ביקש להטיל את הממשלה על נציג מהמערך.

נציגי מפ"ם ביקשו בפגישתם עם נשיא המדינה להטיל את הרכבת הממשלה על מר שמעון פרס.

נציגי מרכז שינוי ביקשו אתמול בבוקר בפגישתם עם נשיא המדינה, חיים הרצוג להטיל את תפקיד הרכבת הממשלה על ראש המערך שמעון פרס.

● וושינגטון — הנשיא הנבחר ג'ורג' בוש יצא אתמול לנפוש בפלורידה, בעוד צוות המעבר שלו התחיל לטפל בהעברת התפקידים מממשל רייגן. (ע"ר)

יהודה אריה נוסבוים בני ברק
שרה ויסבוים אנטוורפן
מאורשים
בס"ד. אור לב' כסלו תשמ"ט

אהרן גולדשטיין ירושלים—ארה"ב
סופיה מוזס ירושלים—לונדון
מאורשים
בס"ד, אור לכ"ט מרחשון תשמ"ט

שטחי יו"ש והרצועה נסגרים ל־4 ימים

החל מהיום ועד לסיום ועידת אלג'יר

על פי החלטת שלטונות הבטחון; תאסר מהבוקר יציאת תושבי השטחים אל תוך תחומי הקו הירוק, למשך ארבעה ימים, עד לסיום כינוס המועצה הפלשתינית באלג'יר.

צה"ל וגורמי הבטחון בשטחים תיגברו כוחות ואמצעים; כדי למנוע אפשרות שלנסיונות לצריכה הפרות סדר אלימות במהלך ימי הכינוס באלג'יר; שיתכנס בשבת. כוחות צבא גדולים הוזרמו ליו"ש ולרצועת עזה ואיתם הועברו אמצעים נוספים לטיפול בהפרות סדר.

על שכונת סג'עיה בעזה הוטל אתמול עוצר זאת כדי למנוע הסלמת אלימות על רקע מותו של ילד בן 3.5 ביום ד' שנורה למוות. לטענת תושבי השכונה, הוא נורה במהלך תקרית ירי של חיילים, שירו לעבר מפגינים.

אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי מסר אתמול את שהוברר עד אז לגבי מותו של הפעוט בן 3.5 השנים משכונת סג'עיה, עד סאמה אחמד אבו ע'נימה. בשלב זה ידוע שסמוך לשעה 16.00 הייתה בסג'עיה התקהלות של חיילים עם קבוצה קטנה של מתפרעים רעולי פנים, כשבתוך כך ירה קצין קליע פלסטי אחד, שהחטיא את המתפרעים ואיש מבין החיילים לא הבחין במישהו שניפגע מהקליע. את הפצע הקטלני בגופת הפעוט לא ניתן היה לבדוק, כיון שבני משפחת הפעוט חטפו את הגופה מבית החולים וקברו אותו עוד ביום ד'. בשלב זה נמשכת חקירת נסיבות מותו של הפעוט ונבדקת אפשרות שהוא נורה מירי שלא של כוחות הבטחון.

תחזית מזג האוויר

תחזית מזג האוויר להיום: נאה עד יורד לפרקים בצפון ובמרכז הארץ. תחזית למחר: מעונן חלקית עם גשמים לפרקים.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 9 עד 14, חיפה 11 עד 24, תל אביב 14 עד 21, באר שבע 10 עד 20 (עתי"ם)

דוד ארי קוטקס ישיבת קול תורה - סביון
חנה ברײנדל פרמוביץ בת הרב ר' ישראל חיים ונעמי פרמוביץ ירושלים — הר נוף
מאורשים
בס"ד, אור ליום ד' כ"ט חשון תשמ"ט

רבקה צירה אלפרוביץ בני ברק
מנחם שיינגרטן בורו־פארק ברוקלין
באו בקשרי שידוכין
בס"ד, ר"ח כסלו תשמ"ט

מהומה בפרלמנט הגרמני לאחר שהושמעו דברי שבח להיטלר

עשרות צירים יצאו במחאה על דברי היו"ר

בון — יו"ר הפרלמנט המערב גרמני הכריז אתמול במקום לרגל יום השנה ה־50 של ליל הבדולח כי היטלר ימ"ש עורר תחושה של גאווה בקרב הגרמנים. במחאה על דבריו קמה מהומה ומהאולם יצאו עשרות חברי פרלמנט.

יו"ר הפרלמנט, פיליפ ינינגר נציג מפלגת השלטון, אמר כי הגרמנים קיבלו את היטלר כאדם שהפך את ארצם למעצמה עולמית, אחרי תבוסתה המשפילה במלחמת העולם הראשונה.

דובר של המפלגה הסוציאל דמוקרטית שבאופוזיציה הגיב, כי נאומו של ינינגר מצייר תבנית מסולפת על אותן שנים.

"אנו זועמים" במיוחד על התמונה שצייר לגבי ההיסטוריה המוקדמת בין 1933 ל־1938 ועל ידי הערכתו החיובית לגבי חלקים מהמדיניות הנאצית", אמר הדובר ספ בינדר.

לפחות 30 חברי פרלמנט סוציאל־דמוקרטים ו־6 חברים של הדמוקרטים החופשיים, שותפים זוטרים בממשלת הקואליציה, יצאו במחאה מהפרלמנט. גם מספר חברים של מפלגת ה"ירוקים" יצאו מן האולם וקראו לינינגר להתפטר.

היתה זו התקרית השניה במהלך הטקסים במערב גרמניה. ביום רביעי השמיעו צעירים יהודיים קריאות בוז לעבר הקנצלר הלמוט קוהל בבית כנסת בפרנקפורט.

ינינגר, חבר במפלגה הנוצרית הדמוקרטית של הקנצלר, אמר בין היתר כי הכיבושים הנאצים וההתאוששות הכלכלית החדה לתעשיית הנשק "יצרו אוירה של אופטימיות ובטחון עצמי".

על ינינגר כבר נמתחה ביקורת מצד הסוציאליסטים והירוקים, על שלא הזמין את מנהיג הקהילה היהודית המערב גרמנית היינץ גאלינסקי לשאת את דברו בטקס בפרלמנט.

ינינגר אמר בין היתר, "אנו הגרמנים רוצים להבהיר את הבנתנו לגבי ההיסטוריה שלנו ואת הלקחים שהיא מלמדת אותנו לגבי הגיבוש הפוליטי של ההווה והעתיד שלנו".

בנקודה זו הופסק נאומו על ידי חברת הפרלמנט מטעם הירוקים, יוטה אוסטרלה־שוורין, שיצאה לאחר מכן בסערה מן האולם. היא צעקה "שקרים, רק שקרים".

אוסטרלה־שוורין, המחזיקה באזרחות מערב גרמנית וישראלית כפולה קראה "אתה מנסה להלבין את עצמך באמצעות טקס זה לזכר הפוגרום בנובמבר, אך שולח אחרים לפוגרומים".

גאלינסקי, שעל פי הצעתו נערך הטקס בפרלמנט, האזין מציע האורחים, כשהוא יושב ליד הנשיא פון וייצקר וראשי הכמורה.

בעקבות חשיפת חוליית "הג'יהאד המוסלמי":

נהרסו 9 בתי מחבלים בעזה; נתגלה רוצח קשישה משפור

כוחות הבטחון חשפו לאחרונה חוליה של 15 חברי ארגון הג'יהאד האיסלאמי, שהשליכו לפני חודש, יום אחר יום, רימונים לעבר כלי רכב של צה"ל שנסעו במרכז עזה. בתיהם נהרסו אתמול במהלך הריסת בתיהם של 9 מחבלים.

בתקרית הרימונים הראשונה נפצעו קל 2 חיילים ובתקרית השניה לא נפגע איש. אתמול הרסו כוחות הבטחון את בתיהם של 3 מחברי חוליית הרימונים ועוד 6 בתים של מחבלים, ביניהם את ביתו של רוצח הקשישה בת ה־69 רחל וייס הי"ד, שנרצחה ב־6 דקירות סכין לפני 3 חודשים (3.8.88) במטבח ביתה שבכביסה למושב שפיר בחבל לכיש.

ימים אחדים אחרי 2 התקפות הרימונים במרכז עזה על כלי רכב של צה"ל נחשפה חוליית הג'יהאד האיסלאמי, אך דבר חשיפת החוליה שוחרר לפרסום רק עתה, עם לכידתם של כל 15 חברי החוליה.

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש קורא למפלגות להביא להדברות ולאחדות:

"הדרך לשלום ואחדות - דיון משותף של כל המפלגות בנושאים מוסכמים"

בהתוועדות שקיים בשבת האחרונה הקדיש כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש מספר מילים למצב השורר בארץ הקודש עם תום מערכת הבחירות, בציינו שיש לעשות הכל — ללא קשר למו"מ הקואליציוני — כדי להביא לידי הדברות והבנה בין כל המפלגות, בדרכי נועם ודרכי שלום, באמצעות דיונים משותפים בכל הנושאים המוסכמים שאינם שנויים במחלוקת.

הרבי שליט"א פתח את דבריו בנושא זה באמרו כי כאשר יהודי שומע, בהשגחה פרטית, על אירוע מסויים — הרי זה בוודאי נוגע

(המשך בעמוד אחרון)

המיגזר הערבי ישבות להזדהות עם טייבה

ראשי המועצות המקומיות הערביות, שהתכנסו אתמול אחה"צ בטייבה, החליטו להשבית את כל המיגזר הערבי בכל הארץ ביום שלישי הקרוב. השבתה היא לאות הזדהות עם ערביי טייבה, שב־15 מבתיהם נהרסו בראשית השבוע.

בכנס שהתקיים הוחלט עוד לצאת בהפגנה של ערביי ישראל ב־21 בנובמבר מול הכנסת בירושלים ולהביע את מחאתו של הציבור הערבי נוכח קיפוח באישור תוכניות מיתאר ובמתן אפשרויות לתושבים ערביים להקים בתים בהתאם לחוק.

כל הדוברים בכנס הביעו תמיכה בציבור הערבי בטייבה ושלחו קריאה לראשי משרד הפנים ולועדות המקומיות לתת עדיפות לבעלי בתים במיגזר הערבי לבנות בתים בהתאם לחוק.

בכפר טייבה במשולש היה ביום חמישי שקט. במשך כל שעות היום לא דווח על הפרות סדר בבתי הספר למדו כרגיל והפועלים יצאו לעבודה. כוחות משטרה גדולים ישארו בכפר בהוראת פיקוד המשטרה כדי למנוע הפרות סדר בימים הקרובים.

המשטרה שיחררה כ־10 עצורים שנעצרו במהלך ההתפרעויות בכפר, ביניהם 4 קטינים. מעצרם של 3 בוגרים החשודים בהתפרעויות הוארך בבית משפט השלום בכפר־סבא ב־9 ימים. (עתי"ם)

התפרעויות בעקבות הריסת 15 מיבנים בכפר (עתי"ם)

הוארך מעצר 3 חשודים בהתפרעויות בכפר טייבה

בית משפט השלום בכפר סבא האריך אתמול את מעצרם של שלושה מתושבי הכפר טייבה במשולש, שנעצרו במהלך

כ"ק אדמו"ר מראדזין שליט"א — יצא לארה"ב

כ"ק האדמו"ר מראדזין הרה"צ רבי אברהם יששכר אנגלרד שליט"א יצא אתמול לארה"ב, שם ישהה בקרב קהל חסידיו כחודש ימים.

במהלך בקורו ישתתף כ"ק האדמו"ר שליט"א בכינוס השנתי של חסידי ואוהדי בית איזביצא — ראדזין שיתקיים ביומא דהילולא של כקש"ת האדמו"ר בעל ה"אורחות חיים" זצוק"ל מראדזין — מחדש התכלת.

השנה יוקדש הכינוס בראשות כקש"ת האדמו"ר שליט"א לציון מלאות מאה שנים לצביעת התכלת הראשון — ולציון הוצאתם לאור של ספרי התכלת שבעבודה רבה הושקעה בהם.

הרוגה ו־4 פצועים בתאונה בירושלים

אשה בת 36, תושבת ירושלים, נהרגה, בתה בת 6 נפצעה קשה, ובן נפצעו קצין צה"ל ושתי צעירות בתאונת דרכים בכביש פיסגת זאב — נווה יעקב בירושלים.

האשה, שחולצה מהרכב, מתה בדרכה לבית החולים.

שר החוץ הרוסי מתכנן ביקור במזה"ת

מאת סופרנו המדיני

שר החוץ הסובייטי, אדוארד שוורדנדזה, מתכנן סיור מקיף במזה"ת ואין להוציא מן הכלל אפשרות ביקור גם בישראל.

לפי ידיעות שלא אושרו מציע שר החוץ הסובייטי לקיים שיחות משותפות בין ישראל ומצרים, בחסות משותפת של ארה"ב וברית"מ, לדיון באפשרויות לקידום השלום.

התוכנית הסובייטית, הכוללת שבע נקודות, בכללן גינוי הטירור מצד אש"ף, הכרת מדינות ערב בזכותה של ישראל להתקיים, ומאידך הכרה בזכויותיהם של הפלשתינאים למדינה עצמאית הובאו לידיעתה של ארה"ב וכן לידיעת המדינות במזה"ת המקיימות יחסי ידידות עם ארה"ב.

זמני הדלקת הנרות

	ער"ש	מוצש"ק
י־ם	4.06	5.20
ת"א	4.24	5.22
חיפה	4.14	5.19
באר שבע	4.22	5.19
שיטת ר"ת		5.57

מוסדות בוסטון בארה"ק
ברוך הבא בשם ה'
אנו מקדמים בברכה וברגשי גיל ושמחה את עטרת ראשינו נשיא מוסדותינו
הרה"צ רבי **לוי יצחק הלוי הורוויץ** שליט"א
כ"ק אדמו"ר מבוסטון
בבואו לרגל יום ההילולא של אביו הגדול
כ"ק האדמו"ר מבוסטון זצוקלל"ה זיע"א
יהי בואו לשלום
ישיבת בוסטון — כולל בוסטון
ביהמ"ד גבעת פנחס
הר־נוף
סעודת ההילולא תתקיים אי"ה ביום רביעי בערב אור לח' כסליו בשעה 8.00 בבית מדרשינו הר־נוף

ברכת מזל טוב לבבית
לידידנו הנכבד והיקר
הר"ר **משה גירש** נ"י
ולמשפחתו
לרגל אירוסי הבן היקר המהולל המופלג בתורה ויר"ש
חיים נטע נ"י
ברכות ואיחולים מעומק הלב
יצחק פלוטשניק ומשפחתו
משה חיים פלוטשניק ומשפחתו
אהרן לובינסקי ומשפחתו

שרי ישראל
מלון הסוויטות ירושלים
02־380585
מבצעי חורף תשמ"ט:
שבת לזוג
$18 × 4 תשלומים
כולל סעודה שלישית (לא כולל מ.ע.מ)
שבת חינם
למתארחים שבוע שלם
שבוע חינם
למתארחים חודש שלם

ש.ק.ש. רח' עזה 48 ירושלים
SKS BIO EQUIPMENT LTD
האם אתה סובל מ...
1) עייפות קיצונית?
2) חוסר ריכוז?
3) פריון עבודה ירוד בשעות הבוקר?
4) כבד בגפיים?
5) כושר גופני ירוד?
6) זרימת דם לא תקינה באיזור הגפיים?
7) כאבי ראש?
8) חוסר יכולת לנשום עמוק?
9) אף סתום באופן כרוני?
10) הפרעות בעיכול?
11) דכאון קל?
12) קשה לך להרדם?
13) רמת סיבולת נמוכה?
14) מתעורר בלילה לשרותים למרות שאין אינדיקציה להפרעות בפרוסטטה?
15) בעיות מיוחדות לנשים
כוונון ביולוגי
התשובה
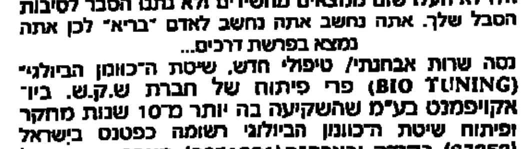
עברת אל כל הבדיקות הרפואיות המקובלות אך תוצאות בדיקות אלו לא העלו שום ממצאים מחשידים ולא נתנו הסבר לסיבות הסבל שלך. אתה נחשב לאדם "בריא" לכן אתה נמצא בפרשת דרכים...
נסה שרות אבחנתי/ טיפולי חדש, שיטת ה"כוונון הביולוגי" (BIO TUNING) פרי פיתוח של חברת ש.ק.ש. ביו־אקויפמנט בע"מ שהשקיעה בה יותר מ־10 שנות מחקר ופיתוח שיטת הכוונון הביולוגי רשומה כפטנט בישראל (67252), בקנדה, ובארה"ב (3651801). האבחנה והטיפול ממוחשבים, השיטה היא לא חודרנית (NONINVASIVE) ולא משתמשים בתרופות או בחשמל
ליתר פרטים: חברת ש.ק.ש. בע"מ
רח' עזה 48 ירושלים, טלפון 02־690960

"יהדות התורה המאוחדת - אגודת ישראל
סניף חיפה
הזמנה
הרינו מתכבדים בזה להזמין את כל העסקנים, הפעילים וציבור אנ"ש אוהדי אגודת ישראל לבוא ולהשתתף
במסיבת מלוה מלכה
בהשתתפות
רבנים, ראשי ישיבות ואישי ציבור
אשר תערך מתוך שבח והודי"ה להשי"ת
לרגל ההצלחה הגדולה לרשימת "יהדות התורה
שהביאה לקדוש שם שמים ברבים
בשילוב סיום מסכת ברכות מהתלמוד הירושלמי
שיתקיים אי"ה במוצש"ק פר' תולדות ג' כסלו תשמ"ט (12.11.88)
באולם "בית יעקב" רח' המימוני 2 חיפה, בשעה 8 בערב בדיוק

חדש
נוה הורים
"בית שלום - בית יצחק"
שע"י מוסדות ויז'ניץ
רח' דמשק אליעזר 12, בני־ברק טל. 03־779523
נפתח בית אבות
מפואר וחדיש מסוגו
לציבור הדתי בגוש דן
בבית האבות קיימים:
★ **מחלקה סיעודית** (עד 3 בחדר) עם מיטב השכלול והציוד הרפואי ובפיקוח רפואי 24 שעות
★ **מחלקה עצמאית** בתנאי בית מלון מפואר (שרותים צמודים מרפסת לכל חדר ועוד).
★ בית הכנסת ומקוה ★ פיזיוטרפיה
★ ריפוי בעיסוק
יחס אישי וחם ע"י צוות דתי מיומן
חדש

קול רינה וישועה באהלי צדיקים
ברגשי גיל וחרדת קודש נשגר בזה
ברכת מז"ט נאמנה
לכ"ק מרן **אדונינו מורינו ורבינו** שליט"א
לאירוסי בתו היקרה תחי' עב"ג
מגזע קודש החתן המצויין בתו"ש וחסידות
הרב **ישראל** שליט"א
בהגה"ח רבי **מנחם ארנסטר** שליט"א
ראש ישיבת ויז'ניץ
חדב"נ כ"ק **האדמו"ר מויז'ניץ** שליט"א
ובן הרה"צ ר' **משה ארנסטר** שליט"א
נשיא קרית "מאור חיים" ירושלים — צפת
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל
יהא רעוא מן קדם שמיא, שהזיווג יעלה יפה ותורה וגדולה יתאחדו על שולחנם לתפארת רבוה"ק זיע"א
ויזכה לראות מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא אמן
בית מדרש "תפלה למשה" של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בני ברק
בית מדרש דחסידי קרלין רח' חסידי קרלין 1־3 י־ם
בית מדרש "בית דוד" דחסידי לעלוב רח' בהר"ן 15 ירושלים,
ביהמ"ד דחסידי קרלין רח' ראב"ד בני ברק

ברכות עד בלי די
למנהלנו הנכבד ממניחי היסוד למוסדות החינוך המקצועי של אגו"י, העסקן הנמרץ והנעלה ישר הדרך, רב הכשרון והמעש, העומד לשרות הציבור החרדי במסירות ובנאמנות רב אבהן ובר אוריין שלשלת היוחסין.
הרב ר' **שמואל שמעלקא הלפרט** הי"ו
לרגל הבחרו מחדש
לכהן כחבר הכנסת ה־12
יתן ה' ויצליח דרכו בכל אשר יפנה כשלוחא דרבנן להגדיל תורה ולהאדירה
המרכז לחינוך מקצועי
העובדים, ההנהלה וצוות המשרד
ברכה מיוחדת מידידנו הנאמן ש.י. גרוס

הקמת מצבה
במלאת שלושים לפטירתה של אמנו וסבתנו היקרה
מרת **אסתר מלכה ווייס** ע"ה
בת הרב יוסף ווייס ז"ל ממונקאטש
ואלמנת הרה"ח ר' משה ווייס ז"ל
תתקיים אי"ה ביום ראשון ד' בכסלו
בשעה 3.30 אחה"צ
אזכרה וגילוי מצבה על קברה שבהר הזיתים
תחבורה תעמוד לרשות המלווים בשעה 3.15
ע"י ביתה ברח' מלכי ישראל 6 ירושלים
המשפחה

מבצע חורף - הוזלה מיוחדת לרגל יובל ה־20 לאולם
ולאחר סיום השיפוצים, אנו מכריזים על
מבצע הנחות
למזמינים לחודשי כסלו — אדר א'
★ מחירים שווים לכל כיס ★ תנאים תשלום נוחים
★ תפריטים עשירים ומגוונים ★ בריתות במחיר נוח במיוחד
שמחה שכולה שמחה
"אולמי מודיעין"
דרך בן גוריון 20 רמת גן טל. 7527438

הקהילה החרדית יפו
"זכרון מנחם"
בנשיאות כ"ק מרן האדמו"ר מביסקוב שליט"א
למרסין 21 יפו טל. 02־810820
מתגבש צוות חינוכי
להקמת ישיבה קטנה בעיר יפו
הפתיחה בר"ח אייר תשמ"ט הבעל"ט
דרושים:
רמ"ים לשעות הבוקר ואחה"צ
משגיח רוחני
בפרטים נא לפנות בימים א'־ה למנכ"ל הקריה הרב עמי כץ בין השעות 2.00 אחה"צ — 8.00 בערב
תנאים מצויינים למתאימים המתאימים
סודיות מובטחת

הדינר הראשון בארץ ישראל...
כ' טבת תשמ"ט
אחיעם
החינוך העצמאי
אגוד חבר ידידי החנוך העצמאי העולמי

هكذا من الأصل

صكرامن الأصل

הד היום

נשיאים ורוח וממשלה אין

מ/ה. נשיא המדינה צריך בספק בסיבוב הראשון של הפגישות עם ראשי המפלגות כדי לקבוע על מי להטיל את הרכבת הממשלה הבאה. [illegible] ראשי המפלגות כבר במשא ומתן אינטנסיבי כדי להבטיח לעצמם את [illegible] של המפלגות, מוקדם מאוד לנחש, בחלקו של מי [illegible] להרכיב את הממשלה, בשלב זה [illegible] את הציבור כל ימות השנה.

מרוב השמועות הסותרות זו את זו, לא נוכל להכנס לפרטים, או לקבוע עמדה איזו מן השמועות נכונה. או לקבוע עמדה לגבי שאלה מקרוית זו או אחרת העומדת גם היא בצילו של אותו מקח וממכר, מכל אלה קשה לומר, איזו ממשלה תקום בימים הבאים, החוק קובע אמנם זמן לפני שצריך להרכיב את הממשלה וגם מעניקה לנשיא את הזכות להאריך עוד המועד. כך שמוקדם מאוד לעשות ספקולציות כפי שעושים אותם עתונאים אשר מגרים את סקרנות הקוראים השוטפים המתבלבלים מרוב דברים. אך דבר אחד הם יודעים. שיש כאן מריבה ומהומה גדולה על לא דבר. על כל פנים לא בשלב זה וכל הדברים עשויים עוד להתהפך במשך השבועות הבאים, ואיש אינו יודע איזו מפלצת תצא מרוב הדיבורים, או שבשלב מסוים ייכאס המיקוח המיגע והדרישות המוגזמות זו את זו. על שתי המפלגות עד שהם יגיעו למסקנא, שנוח להם להתפשר ביניהם, ולהשאיר את כולם בחוץ, עד שיזדהפכו על הפתח כדי להתקבל. אפילו, אם יתקבלו כקרובים עניים.

בכל התמונה [illegible] היהדות החרדית, [illegible] ומוצגת בצורה [illegible] של [illegible] סחטנים, [illegible]

כאן היה מקום להתערבות של אישים שמשכמם ומעלה על מנת למנוע ההתבזות זו, התבזות שאין בה כדי להוסיף כבוד לגוש הדתי והחרדי על כל פלגיו.

אולי אין זה מאוחר מכדי לקרוא לכל הנוגעים בדבר, לבוא אל המפלגות הגדולות תחילה בגוש מלוכד, שכחו גדול. ובראש וראשונה להעמיד את התביעות הדתיות העק־רוניות, תביעות שהן משותפות למעשה, ולישר את ההידורים. אם ישנם בנושא זה, לפני שאנו באים אל המיצגים את המפלגות הגדולות, אך לצערנו הגדול, לא נוצר הגוש הזה, והוא מצטייר בתיקשורות בדמות מעוותת של אנשים העוסקים בפרקמטיה, המבקשים שררה וגדולה לעצמם.

יתכן מאוד שבנסיבות שנוצרו, היתה היהדות החרדית צריכה לקבוע טולם של עדיפויות, אשר בלעדם אין היא מוכנה להשתתף בקואליציה, אולי היה מקום לבחון מחדש בכלל את הנושא של קבלת אחריות קולקטיבית למעשים ולמחדלים של הממשלה, והרי זו שאלה שמטרידה רבים זה שנים, אם יש רשות ליהודי חרדי לשבת ליד שלחן הממשלה הנושא באחריות לכל מה שנעשה על ידי הממ־שלה, גם בדברים שאינם לרוחה של היהדות, ויש הרבה נושאים דומים מאוד, שנעשים בניגוד לדעת תורה.

אתמול התקיימה הפגנה של תלמידים מבתי ספר תיכוניים, כמחאה נגד הרעיון של הפקדת תיק החינוך לאדם דתי. גם ארגון המורים העלה נושא זה, וכל אלה מאיימים גם בשביתה. אין אנו יודעים אם נושא זה הועלה בכלל במשא ומתן על ידי אחת מן המפלגות הדתיות, אף שכבר היה לעולמים, שמר זבולון המר עמד בראש משרד החינוך והתרבות ונשא באחריות לכל המחדלים הגדולים של משרד זה, שתחת חסותו ובתקציבו מבוצעים דברים שהם מנוגדים להשקפת עולה של היהדות בכלל, ושל היהדות הדתית בפרט. כאמור, אנו חיים רק מתוך השמועות, שאולי אין להם שחר, שמועות שנועדו להלהיט את הרוחות ולשסות את הציבור, נגד היהדות הדתית כולה ונגד היהדות החרדית ביחוד, מפני שאינה נכללת במושג המוזיף של "ציונות" שעבר עליה הכלח.

הדים נרחבים למסיבת ההודיה של אגודת ישראל - בני ברק

— כאת סופר "המודיע" —

הקהל הרב שמילא את אולמי מרכזין הכריז את אחדותו ושלמותו המיוחדת לאגודת ישראל, בכנס רב רושם שנערך בליל השישי, בהשתתפות ראשי התנועה וארחי ציבור.

את הכנס הנכבד פתח יו"ר השואה הרה"ח חיים אלתר ברגר, באמירת פרק תהילים.

הרב אברהם חיים הירשקוביץ, יו"ר אגודת ישראל בב"ב, פתח בברכה, כי מהצלחה זו, תלך אגו"י מחיל אל חיל. הוא חלק שבחים ליו"ר כנסת הבחירות, ראש העיר הרב משה אירנשטיין ורכז המטה הרב שמחה שטיינברג ולאלפי הפעילים.

בנו ראשון לראש העיר הרה"ר שמואל רוזנברג שניהל את המכבה. העלה את גם את הוריצה במכה שהביאה קצור. הוא הודה להה"כ הרב אברהם יוסף ספירא, יו"ר ועדת הכספים שהיה מהחורעים בדמכה.

ראש העיר ויו"ר מטה הבחירות, הרב משה אירנשטיין, פתח בשבחו של הרב שפירא שקידש ש"ש בקיום הוראת הרוטציה. הוא שיבח את מסירות נפשם של הפעילים. אנו איננו "בני־תורה". אל: התורה בעצמה. עלינו להתאחד, להתארגן ולפעול בתנופה בכל הארץ, ובמיוחד בב"ב — לשמור חומת השבת, הכשרות והרבנות, בעיר שיסדוה גדולי החסידים — בהנהגת גדולי ישראל.

הרב אברהם שפירא העלה על נס ברכת הצדיקים, בזכותם הגיעה אגו"י ללמעלה ממאה אלף קולות. הוא סיפר כי כ"ק אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל אמר לו לפני הבחירות הקודמות, כי אף אם תיכשל אגו"י בבחירות, הרי שבבחירות הבאות תנחל נצחון. הוא קרא לנצל את ההצלחה. בהתייחסו למו"מ הקואליציוני, אמר כי אסור לאגו"י להתפשר על פחות ממה שמקבלת סיעה אחרת. שיש לה רק מנדט אחת יותר.

את ברכת כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר שליט"א, הביא המנחה.

הרה"ג ר' יהוסף חיים שינפלד, רבה של קרית הרצוג, ייחד דברים להצלחה, למרות הנסיון לקעקע את אגו"י. הוא העלה על נס את המאבק לשם שמים, כאשר בני תורה חסידיים ישבו ולמדו גם בעת הבחירות. הוא גינה את השנאה וההתדרדרות למלשינות — שאין לו חלק לעולם הבא.

מלבים שנאה גם נגד "המודיע" שניהל ברמה מערכה טהורה ומ־כובדת בבחירות, הוא קרא לחזק את "המודיע" ולהרחיב מעגל מנ־ויו.

הרה"ח יוסף ריכבלד, ברך בשם הפעילים. הוא דרש להמשיך ולפעול בערי השדה. לקרב רחו־קים. הוא שיבח את ר' משה חיים שינפלד שארגן את הפריסה בארץ ועמד בראש מטה יום הבחירות. הוא קרא לחזק את שופר אגו"י — "המודיע" שידע להשמיע "גנוחי גנח" על מצב היהדות החרדית וגם את "התיבה מלולה" לכבוד הנבחרים. כשם שכל פעיל הביא מעבירים כך יש להביא עוד רבה מנוים ל"המודיע".

הרה"ג ר' מנדל הגר, רבם של חסידי ויזניץ, ייחד דבריו לברכת צדיקים ובייק בית אבות אדמו"ר מויזניץ שליט"א. אחדות זו — בפתח גדולי ישראל. היא הביאה לכך בדברי חז"ל, שאין אומה נלכדת שלושת בהם.

הרב שלמה יעקב גרוס יו"ר כל הפילוג הכיוהר נגר אגו"י באחדות כל חלקי יהדות החרדים שישבנו כבר 40 שנה ביחד. כעהרים בני האצבעות וצי־דופים. גדולה עבבה נפש חולה ה' בכל הפולם, וכיצו ההיה לצ־דיקי הדור, להגעל באש המחלו־קת נגר כבה קדושה הפולגה בכל קצות כולם להרבות כבוד חז"ב. הוא שיבח את "המודיע" שהכשה להתקיף את אש המחלוקת.

המנחה שיגר ברכה לכבוד הנשים שפעלו במסירות נפש.

הרב הדר הלהבר, אמר כי פעלי אגודת ישראל תמיד נאבקו לשם לתנועת האב שלה. אלה שהתפלגו היום, דיו אלה שמנבו זאת אז. הוא סיפר על ובו רבי מאיר שפירא מלובלין. כאמר, נוכח לכביצוע על פרישתו מאגו"י. כי איך הוא באגו"י — אלא אגו"י בו. הוא ייחס חלק מההצלחה — לאיחוד המחנה עם פאג"י.

ח"כ הרב אברהם ורדיגר ציין את מסירות הנפש העילאית שלא היה לה אח ודוגמה במערכת הבחירות, כל אחד חש עצמו כשליח גדולי ישראל. בכח אמונת צדיקים נצליח בע"ה גם בעתיד.

נכל פתח החרדים על החילוד ג'ים. יש האומרים להנמיך את קול החבריות הדתיות, כל לנו להיותם. אחרי 3 דורות של מלחמה בדת ישראל. לא נמכיך קומה. כמה סנהדרים, עוד לא נגיע ל־10 אחוז מחלקת הקופה. רק ילדינו לוקחים בתרומים.

בהתייחסו לבוויה הקואליציה, אמר כי המפתח להקמת ממשלה היא אגו"י. גם אם אינם יודעים זאת — יחושו כך המערך והליכוד בימים הקרובים, בלי תיקון "מיהו יהודי" לא נוכל להצטרף לממש־לה. בלי התחייבות אישית של חברי הליכוד כי יצביעו בעד "מיהו יהודי" — לא תקום ממשלה בר־ישראל.

הוא קרא לשלום ואחדות, ושיבח את ראש העיר הרב איר־נשטיין.

הרב שמואל הלפרט אמר כי זכינו לגדולה ממאה אלף בוחרים — לראשונה בהיסטוריה, בזכות גדולי ישראל ומסי"נ, השג של פי 3 במספר הבוחרים. הרב הלפרט סיפר מהדברים שאמר לחברי הכנסת הנבחרים כ"ק מרן האד־מו"ר מגור שליט"א, בשם חובת הלבבות, כי שבו ממלחמה קטנה ועתה לפניהם מלחמה גדו־לה.

נעשה הכל לחיסול קיפוח הציבור ומוסדותינו הק', לכל יצ־סרכו ראשי ישיבות להתבזות בת"ל, למען שבת היזר להשבה.

הרב אליעזר מוזהי, סיפר על היונים בהם ראש הממשלה סרב הביע הסכמה לתיקון חוק השבות. הוא התעכב על האחדות שהיא תנאי לשמחה אמיתית. הוא ביקש ברכת הציבור להצלחה — "הפילה הדרך". הוא הזכיר את אביו רבי יעקב מוזהי זצ"ל, המנהיג האגודאי.

ביציאה מהאולם, התמו רבים על מנוי ל"המודיע".

אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה:

רק ע"י שלום בין כל חלקי יהדות התורה ניתן להציל יהדות באר"י

"עבל ליראת את הבנין הרוחני שלנו מפהלות המחלוקת, אך ורק באמצעות ההרקפה ההיהדה שבמה שלום: אנו חייבים להת־ייבב כולנו מסביב לשלוון אחד, לשבוה את השבר ולבנות מחר הדש, שיבוא עבי ויהיה של שבע הר־הבצר" — בכלים אלה פותחת אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה את ההודעה שפורסמה ביכיה אלה, בה היא קוראת ליצירת כתב של שלום בין כל חלקי יה־דות התורה בארץ, כיוון שזה החרך ההיחידה שבאמצעותה נוכן יהיה להציל יהדות ולפעול להרמת קרן התורה.

ההודעה מציינת, כי מוזהר לעמוד עתה על הנזק החמור הנ־רן במחלוקת ועל הסכנות הס־כנות לעתידה של תורה ויהדות בשנאה בין יהודים ליהודים, כדברי חז"ל שי"בית שיש בו מח־לוקת סופו ליחרב", ולכן הכרח לעשות הכל כדי להציל את עצמנו באמצעות השלום.

ביחוד ובכוחות משותפים, נאמר להלן בהודעה, על כולם להיאבק על שמירת קדושתה של ארץ־ישראל ודמותה ההיסטורית. ולכן באה הפניה לכל חברי הכנסת הדתיים, ובראשם נציגי אגודת ישראל, התנועה שהוקמה ע"י גדולי הצדיקים והגאונים של פולין וליטא, כדי לעמוד באר"ק ובגאון ולהיאבק בכל מאמצי הכוחות נגד כל הפירצות בדת תוה"ק בכל התחומים, לא להת לחלל את קדושת השבת, למנוע הבאת הע"ז של המורמונים ולהילחם במסי"נ נגד כל נסיון לגדום פירצות אחרות בדת.

להלן אומרת הודעת אגודת הרבנים, כי על חברי הכנסת הד־תיים לנצל כל דרך כדי להביא לתיקון חוק "מיהו יהודי", שבו ייקבע "גיור כהלכה". אגודת הרבנים היתה הראשונה עוד לפני כ־20 שנה שעוררה את הסערה נגד "חוק השבות" במתכונתו הנוכחית, המאפשר שגויים ללא גירות אמיתית יירשמו כיהודים. באותם ימים באה משלחת מיוחדת מטעמה לאר"י, בהשתתפות אד־מו"רים, רבנים וראשי ישיבות, ובתמיכת כל הגדולים באר"י, לא חדלה אגוה"ר מלתבוע את תיקון אותו סעיף מעוות, אך ללא הצל־חה, למרבה הצער. כיום כבר רו־אים כולם את הסיבות הטראגיות של אותו חוק אומלל, כאשר אלפי גויים הספיקו לבוא לאר"י ול־הירשם כ"יהודים".

כיום הזה, אם יהדות התורה תהיה מאוחדת, ניתן להשפיע על ראשי המדינה שלא יישמעו לקולם של הרפורמים והקונסרבטיבים, ההורסים חורבן ושממה בכל מקומות הימצאם, בכל הנוגע לעיקרי ויסודות היהדות. אבל כדי שנוכל להשיג את ההשפעה הר־צויה וקולנו יישמע, חייבים אנו להביא שלום במחננו. קול השלום חייב להדהד בכל פינות חיינו. האתמול מוכרח להישכח וצריכים להושיט יד אחים, ועל כולנו לזכור את דברי חז"ל ש"גדול השלום שאף הקב"ה שינה בו" — נאמר בסיום הודעת אגודת הרבנים.

מפגש שנתי ראשון למען החינוך העצמאי ייערך בכ' טבת בת"א

המפגש, מתקיים בשיתוף הנהלת החה"ע ואיגוד ידידי החה"ע העולמי "אחיע"ם" שנטל על עצמו את ארגונו

הזיקה המחוקה של הציבור החרדי בארץ, לחינוך העצמאי וההתייצבות המופגנת ליבון המפעל החינוכי התורתי הגדול ביותר בידינו, תבוא בקרוב לידי ביטוי גם במפגש שנתי (ראשון) מפואר המיועד להתקיים ביום ראשון כ' לחודש טבת באולם "בני אורנים" שבבני התעביכה בתל אביב, בהשתתפות כאלפי מידידי החינוך העצמאי בכל שדרות הציבור היהודי הנאמנה בארץ.

על עריכת הדינר הראשון בארץ ישראל, החליטו לאחרונה בישיבה משותפת של ראשי החינוך העצ־מאי עם חברי איגוד ידידי החינוך העצמאי "אחיע"ם". אשר הציבו להם למטרה לפעול ולעשות לחי־זוקו וביצורו של פאר מפעליה של היהדות החרדית ולתרום לביסוסו והרחבתו.

בימים האחרונים החל במ־שרדי אחיע"ם בירושלים בהכנות מעשיות נרחבות לארגון הדינר על מנת להבטיח את הצלחתו המלאה של המעמד הגדול ול־אפשר את השתתפותם של רבים מכל גווני הקשת בציבוריות החרדית, ביניהם, בוגרי החינוך העצמאי מהתקופות השונות ש־כואו להביע את תודתם האמונה למבצר החינוך התורתי אשר עיצב את דמותם הרוחנית ועשה רבות כדי שלא תשתכח תורה מיל־ישראל.

ועדת הדינר מורכבת מראשי החינוך העצמאי, המנהל הכללי הגאון ר' שרגא גרוסברד, המשנה למנכ"ל הרב שמואל ויינברג וסגן המנכ"ל הרב אברהם יוסף לייזר־זון. היו"ר הרה"ר יעקב קיל, חברי איגוד חבר ידידי החינוך העצמאי העולמי אחיע"ם, הרה"ר אליהו רייכמן, הרה"ר אשר שיינקופ, הרה"ר השיל רייזמן, הרה"ר חיים אלתר־רוס, הרה"ר מאיר שכטר, והעו"ד שלמה פליגלמן. הפעולים בשנה האחרונה במסירות ובנאמנות למען החינוך העצמאי.

כפי שנמסר יופיע לקראת הדי־נר ספר מיוחד, שיכלול פרקים על תולדותיו ופעולותיו של החינוך העצמאי בשלושים ושש השנים האחרונות, וכן ברכות ופירסומים של מוסדות ומפעלים, גופים ואירגונים למפעל הענק הנושאים בעולו.

בישיבתה האחרונה של ועדת הדינר דווח בין היתר כי ההחלטה על קיום הדינר, התקבלה בשביעות רצון מרובה בחוגי צבור רחבים בארץ שהודיעו כבר על היענותם להזמנות האישיות שהגיעו אליהם בימים אלו, חברי הועדה העלו הצעות על התכנית המעשית של הערב שישמש כצפוי, מפגן אחדה מרשים לפעלי והישגיו של החי־נוך העצמאי עד כה. ויהיה ציון דרך ומנוף רב עוצמה לעתיד.

תנועת "נר ישראל" תקיים יום עיון בשבוע הקרוב

ההנהלה תדון בדרכי התארגנות בערים ובמושבים, בהם פועלים פעילי התנועה ★ תכנית ארצית לקראת חג החנוכה

יום עיון לראשי ומנהלי תנועת נר ישראל ייערך בשבוע הקרוב, זאת במטרה להרחיב ולפתח את רשת שיעורי התורה ומועדוני נר ישראל, הפועלים במסגרת זו במשך כל ימי השנה.

דובר מטעם התנועה מסר כי קיימת התעוררות רבה בקרב נציגי התנועה המבקשים להרחיב את הפעילות בימי חול ובמסגרת מבצע שבתות. הדובר ציין כי נציגי התנועה הביעו סיפוק וקורת רוח מתוצאות הבחירות האחרונות, שבהם הביעו מאות ואלפים המשתתפים בפעילות השוטפת את הזדהותם עם תנועת אגודת ישר־אל.

במשרדי התנועה שוקקת פעי־לות רבה בימים אלו, כאשר צוות מיוחד החל כבר לארגן מסיבות חנוכה שישולבו במסגרת מסיבת התודה וההוקרה לכל תושבי המושבים והערים הקשורים למ־פעלי התנועה, במסיבות אלו יוחד לק של מיוחד מטעם התנועה לכל חברי וחניכי התנועה.

כאמור בשבוע הקרוב תתכנס הנהלת "נר ישראל" לדון בהרחבת שיעורי התורה ומבצע שבתות.

נציג אגו"י בעירית חיפה מתריע נגד חילול הקודש

נציג החזית הדתית בעירית חיפה, הרב שרגא רוזנברג, פנה בדחיפות לראש העיריה, מר גוראל, והתריע בפניו על ציור המוצג במוסד נתמך של העיריה, אשר לועג ומבזה את הקדוש והיקר לעם היהודי.

במכתב הוא שואל: האם כס־דום היינו? לעמורה דמינו?? השנאה והלעג לכל דבר שבקדו־שה, ולו גם לדברים המקודשים ביותר, מעבירה אותם על דעתם! הרי במשך שנות הגלות הארוכים, אלפי יהודים נהרגו ונשרפו על קדוש ה' עטופים בטליתות. והפרט בימים, שאנו מציינים 50 שנים לליל הבדולח, בו הרסו ושרפו הנאצים ימ"ש בתי כנסת וספרי קדש. זו היא תזמנת אגודת הציירים לזכרון ליל זה...

אין לי דין ודברים עם הפסבדו צייר אבל שאה עצמית וגם עם ועד המנהל של המוסד הרוצה להקרא "ליברלי" "מתקדם" הה־שומר על "חופש הבטוי" חבל להתווכח. אולם האם אנו חייבים לתמוך במוסד זה?

לכן ברצוני לשאול: 1. מה הם הקריטריונים לפיהם מקציבה העיריה תמיכות במוסדות תרבות? 2. אלו צעדים ינקוט כב' ראש העיר ע"מ להפסיק כל תמיכה במוסד זה?

מחקר מכון ירושלים:

שינוי שיטת הבחירות לא יפחית מכוחן של המפלגות הקטנות

שינוי שיטת הבחירות לא יפחית מכוחן של המפלגות הד־תיות.

מחקר חדש של מכון ירושלים לחקר ישראל שהוכן ע"י ד"ר אברהם דיסקין וד"ר חנה דיסקין קובע, כי ההצעות הנדונות כיום בישראל לשינוי שיטת הבחירות — ולמעשה כל שיטה מן השיטות הדמוקרטיות המקובלות בעולם — לא יקטינו את עוצמתן של המפלגות הקטנות או את יכולת המיקוח שלהן. כשותפות קוא־ליציוניות בכוח.

אם תתקבל שיטת בחירה המ־קפחת את ייצוגן היחסי של מפל־גות קטנות, עשויות המפלגות הדתיות ליצור חזית אחת ולהע־שות למפלגת ציר, אשר תכריע איזו משתי המפלגות הגדולות תשתתף בקואליציה. מהמפלגה הגדולות תיטול כל יכולת של תמרון. כזכור, למרות הפסדים אלקטורליים כבדים של מפלגות דתיות ב־1981 אי אפשר היה להרכיב קואליציה בלעדן וכוחן גבר. לעומת זאת, ב־1973 כש־המפלגות הדתיות היו בשיא כוחן, הצליח המערך להקים קואליציה בלעדיהן, נאמר במחקר.

המחקר גם מציין שההצעות לשינוי שיטת הבחירות, הנדונות כיום בישראל, אינן מבטיחות בחירות אישיות, אין בהן כדי להגדיל את השפעת הבוחר על הנבחר ועל האיש של רשימות מועמדים אזוריות שיוכנו ע"י המפלגות.

מכון ירושלים לחקר ישראל מיסודם של האוניברסיטה העברית והקרן לירושלים עוסק במחקר בעל השלכות על תיכנון מדיניות. (עתי"ם)

התנגדות לסגירת מפעל "רמים" בקרית־שמונה

חברת "כור" סגרה את אחד ממפעליה בקרית־שמונה, מפעל "רמים", המייצר תיבות קשר עבור משרד הביטחון.

בכור טוענים, כי המפעל סובל מהפסדים ורק בשנה זו הפסיד המפעל 2 מיליון דולר, ובארבע השנים האחרונות הפסיד המפעל למעלה מ־8 מיליון דולר.

כתב עתי"ם שלמה חדד מוסר, כי 100 מעובדי המפעל שקיבלו את מכתבי הפיטורין, החליטו להתבצר במפעל בניסיון לשנות את ההחלטה. "לא יתכן שנקבל גם את הקטיעות וגם נהיה מר בטלים", אמר משה סיסו, יו"ר ועד עובדי המפעל.

במשך כל יום ג' התקיימו מג־עים קדחתניים בין העובדים ובין מזכיר מועצת פועלי קרית־שמונה ומנהלים בכירים בחברת כור. גם ראש עירית קרית־שמונה, פרוספר אזולאי, הצטרף למתנגדים לסגירת המפעל ופנה לחברת כור לבטל את הגזירה, תוך התחשבות בכך שמדובר בישוב עיירת מיוחד שלא ניתן לפטר בו עובדים בסי־טונאות. (עתי"ם)

רופאים חשודים בהשמטת הכנסות

שני רופאים שעבדו [illegible] של מד"א חשודים בהשמטת הכנסות בהיקף רבבות שק־לים.

החשודים, מהכפר עראבה ומ־נצרת, הובאו בפני שופט השלום החיפני סאלים ג'ובראן. הוא שצי־יווה לשחררם בערבות של 50 אלף ש"ח. כן הוצ"א נגדם בית המשפט צו עיכוב יציאה מן הארץ.

מצרים גירשה 8 פלשתינים שתיכננו לפוצץ את שגרירות ישראל באלכסנדריה

קאהיר, — מצרים גירשה 8 פלשתינים שהתכוננו לבצע פי־גועים נגד ישראל מתוך תחום מצרים ולפוצץ את הקונסוליה הישראלית באלכסנדריה — מסרו שלטונות מצרים.

העתונים, שאינם מגלים את השתייכותם הפוליטית של שמונת הפלשתינים או את המדינה שאליה גורשו, ציינו כי הם התגוררו בקאהיר. (ע"צ)

נרגם רכב בכביש יוקנעם

שימשת רכב קדמית נופצה אמש בעת שאבן הושלכה לעבר מכונית פרטית שעשתה את דרכה בכביש צומת גלמי לכיוון יוקנעם. רק בדרך נס לא נפגע הנהג והנוסע שישב לידו.

כתב עתי"ם בחיפה מוסר, כי אתמול אחה"צ, הושלכה אבן לעבר מכונית פרטית נהוגה בידי תושב עפולה בעת שעשה את דרכו במבואות אלראי. משטרת זבולון, הזניקה למקום כוח מתוגבר של שוטרים ואנשי משמר הגבול שתיחקרו עד לשעות הלילה עש־רות חשודים. איש מבין החשודים לא נעצר ומיידה האבן לא נלכד בשלב זה, חקירת המשטרה נמש־כת. (עתי"ם)

איש חיזבולה נהרג בהתנגשות עם אנשי אמל

ביירות — בהתנגשות בין המליציה השיעית אמל לבין אנשי חיזבולה בדרום לבנון, נהרג אתמול אחד מאנשי חיזבולה מפרח הבשמרת.

ההתנגשות התנהלה באש מקלעים ובמטולי רימונים. היא אירעה באיזור עין בוסוואר ועין קנה, 50 ק"מ מדרום לביירות.

ההתנגשות אירעה בשעה שחיזבולה מנסה לחזק את נוכ־חותה הצבאית בדרום לבנון. (ע"ר)

רשת הבריחה לבנונים לגרמניה

מינכן, — משטרת גרמניה חיסלה רשת אשר הבריחה נתי־נים לבנונים לגבולות מערב גרמניה, תמורת תשלומים שהגי־עו עד 2,300 דולר לנפש.

דובר משטרתי במינכן מסר כי קבוצה של נשים לבנוניות ומערב גרמניות, שבראשה עמד גבר לב־נוני בן 26, נעצרה בדרום גרמניה, יחד עם רבים מן המהגרים שהו־ברחו על ידיה למערב גרמניה. (ע"ר)

אגודת דור ישרים

טל. 864274 — 827179 — 02-421213

03-5791067

בדיקת דור ישרים לתושבי בית־וגן

כדי לחסוך המתנה מייגעת ברגע האחרון לפני הבאת ילדינו בברית האירוסין

עורכת אגודת דור ישרים

בדיקות טיי־זקס מוקדמות

שבניהם ובנותיהם יעברו בדיקות מוקדמות ברחבי הארץ לכל המשפחות המעוניינות כדי לחסוך מעצמם המתנה מיותרת לפני האירוסין

תושבי בית וגן בגיל שידוכים יוכלו להיבדק עפ"י התקנות והסידורים המיוחדים של דור ישרים במקום ובשעות דלהלן:

מרפאת ד"ר בלאך

רח' משולם רוט 6 בית וגן י"ם

לבנים ביום שלישי ו' בכסלו 15.11.88 בשעות 2.15-3.45

לבנות ביום רביעי ז' בכסלו 16.11.88 בשעות 4.00-6.00

הבדיקות נערכות כשחת לציבור ללא תשלום באנונימיות ללא מתן שם ואמצעי זהוי

הקדם קנייה לפיחות ותזכה גם במתנה*

במבצע מכירות חד פעמי

של **רהיטי ברנק**

שיתקיים במוצש"ק פ' תולדות משעה 8.00 עד חצות

* סטנדר מהודר * שטיח סלון * והוס משלים

בית אפריון רהיטי ברנק

רבי עקיבא 16, ב"ב

בחנות המפעל של

אופנת קרי־ליין

מבצע ענק

פתוח מצאת השבת

חליפות אלגנט במקום 120 רק 99

דגמים בלעדיים ספורט ואלגנט ועודפי יצור

גם למידות גדולות ולהריון

תשלומים ל־60 יום

הגיעו דגמי חורף 89

רבי טרפון 4 בני ברק

03-5790781

גמית

חנות עם סגנון

חודשיים אחרונים

למכירת חיסול מלאי מוגבל

החל מיום ראשון

★ אריגי קיץ החל מ־5 ש"ח למטר

★ סריגים אופנתיים החל מ־12 ש"ח למטר

★ קטיפה סינטטית 17 ש"ח בלבד

★ קטיפה גרמנית (לכביסה בבית) 47 ש"ח

★ כל אביזרי התפירה וקוצרתים 20% הנחה כולל מספריים

★ שאריות ב־10 ש"ח למטר

להוראות שולמית

רח' טרפון 4, בני ברק טל: 03-5794015

בס"ד

"שינקין מעייני הישועה"

מוניות בע"מ

מספרינו החדשים:

03-579-56-56

שלושה קווים

03-622444

קשר אלחוטי לכל המוניות

● שרות יעיל ומהיר לתל־אביב, פ"ת, ולכל חלקי הארץ.

● ביצוע משלוחים ושליחויות דחופות.

● הסדר מיוחד עם מוסדות ומפעלים!

המשרד פתוח בין השעות 7.00—24.00 רצוף

כמו־כן מתקבלות הזמנות טלפוניות בין השעות 24.00—5.00 בלילה

ע"י נהגי לילה שיוצאים וחוזרים לתחנה.

רח' שרת ליד ביה"ח "מעייני הישועה" (מול ישיבת "בית שמעיה")

בס"ד

עירית תל־אביב יפו
מינהל החינוך הנוער והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית

פעולות קהילתיות תורניות
ע"ש הרב ידידיה פרנקל זצ"ל
רבה הראשי של תל־אביב־יפו

נשים יקרות

ההרצאה בתהילים

תתקיים אי"ה ביום שלישי ו' בכסלו תשמ"ט

בשעה 20.00 בערב, בית הספר בית־יעקב אוליפנט

רח' סעדיה גאון 6 תל־אביב

נשמח לראותך,

ארגון "אחות לאחות"

בסיוע עירית תל־אביב

נשי ובנות ירושלים

כולנו למעמד ההודיה המרכזי

על הצלחת רשימת

יהדות התורה המאוחדת אגודת ישראל

שיתקיים אי"ה במוצש"ק פר' תולדות

תשמ"ט באולם הגדול של "מלון המרכז"

רח' פינס 6 בשעה 8.00

מטה נשים ובנות — מרחב ירושלים

משה עקיבה דרוק

לא מדובשיך ולא מעוקציך

רוח חדשה נושבת ברחוב החרדי, רוח רעננה יותר, אף שעדיין נשארו משקעים מרים בשלושת השבועות שהיו כימי "בין המצרים", ימים שבהם נשבה רוח של קטב מרירי, אולי הפצעים טרם הגלידו עד כדי כך שאפשר יהיה לדבר על איחוי הקרעים, אולם קיים הכלל; מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן. ומן הנסיון למדנו שהחרדים אחרי המעשה מעוררים לא פעם חשבון הנפש, אצל כל האנשים שהיו מעורבים באותה מחלוקת. הכל רואים בעין טובה את הרוח החדשה שתביא, אולי, ברבות הימים שוב את כל הצדדים לשולחן אחד, כי בסופו של דבר יש לכולנו אותה מטרה, כולנו עומדים בפני אותו יריב אשר זה שנים הוא לועג לנו ומקפח את זכויותינו כאזרחים, מרבה להתעלל ברגשותינו, ואינו מגלה אפילו התחשבות מינימלית ברגשותיהם של מאות אלפי אזרחים יהודים.

אמנם, יש דברים שגם הרחוב השולט במדינה אינו מעיז לנגוע בהם, וברבות הימים אף גילה מדה מוגבלת מאוד של הבנה, למרות שיש פער עמוק מאוד בין אורחות החיים שלנו לבין אורחות החיים הנלוזים השוררים בקרב המחנה החילוני, ובענין זה, לפחות, אין הבדל בין שני הגושים הגדולים אשר אינם יכולים להרכיב ממשלה בלעדי השתתפותה של היהדות החרדית והמפלגה הדתית לאומית, שהיא, מצהירה כי היא "מפלגה ציונית לכל דבר". המירוץ אחרי הסיעות החרדיות הגיע עד כדי טירוף מערכות ושותפים לו אישים שלא אחת ביטאו גישה אנטי יהודית הגובלת עם אנטישמיות. אפילו מפלגות כמו ר"צ שינוי ומפ"ם, מפלגות שלא מוכן נאלצנו ללחום אתן על דברים של מה בכך, אם רק נדף מהם איזה שמץ של ריח דתי. מפלגות שלא אחת ירדו לחיינו, לא רק מתוך תיאבון, אלא גם מתוך מגמה להכעיס ולקנטר גם אם הדברים נגעו לנושאים שאינם פוגעים בהם, כמו שאלת סגירת כבישים מסוימים, או הקמת איצטדיון ליד שכונה חרדית ולא נלך תמנה עתה כרוכל את כל הנגישות, שנגשו בנו אותם חוגים, אלה אשר יצאו בקול בעד הפעלתם של בתי קולנוע ותבעו בין היתר גם הפעלת תחבורה ציבורית בשבתות עתה לפתע פתאום הם משחרים על פתחינו, מגלים לנו פנים מחייכות ומוכנים לשדל אותנו, כדי שניתן להם את האפשרות לשלוט בנו עוד ארבע שנים.

הדברים לא מכוונים דוקא למפלגה מסוימת. גם הליכוד אשר לעתים קרובות הוא מעמיד פנים מחייכות ולמעשה אינו מתכוון למלא את ההבטחות, כפי שלמדנו במשך השנים האחרונות, ולא מדובר כאן רק בפרשת מיהו יהודי, נושא שכנראה מצא לעצמו חסות תחת המטריה של משטר החוק, החוק שהוא כחומר ביד היוצר בידי הערכאה העליונה של המשפט החילוני.

הדברים הנכתבים כאן, אינם מתיימרים לבטא דעתו של חוג זה או אחר, הדברים נאמרים רק מהרהורי הלב, ואנו רוצים להאמין כי הם מבטאים מחשבותיהם של רבים מבין ורב בין של ציבור היהדות החרדית לכל חלקיו. אנו גם מאמינים כי ההכרעה הסופית תיפול לפי הוראותיהם של רועי האומה שהם עיני העדה, אשר בהם יש בכוחם ובסמכותם ליטול על עצמם את מלוא האחריות. אנו גם מאמינים ומקוים כי ההכרעה לא תיפול על רגל אחת, אלא לאחר יישוב הדעת ושיקול של כל הצדדים.

אולם נדמה לנו, כי איש לא ימצא פסול בכך. אם במקום זה יישמע שיקול שצריך להיות אחד השיקולים שיעמדו לפני מורי דרכנו. גם אם שיקול זה לא יהיה מקובל על עסקן פלוני או אלמוני ולא חשוב לנו ברגע זה; לאיזה מחנה הוא שייך. אחרי שהמחנה האחת נעשה לשני מחנות. נניח להעלות על הכתב. אף שלא נשאלנו על כך. כי אנו מרגישים את עצמנו כאותם פרחי כהונה הצומדים וכבים באצבע צרדה.

הדברים נאמרים מתוך תחושה קשה, נוכח שפך התישפוכת של המים העכורים הנובעים כתוך כלי התיקשורת, תיקשורת שהיא מתיזה עלינו מי שופכין בכמויות אדירות בכל צורות הביטוי. כמאמרים, ברשימות שנכתבות על ניר סובלני, בידיעות מגמתיות, ולאחרונה גם בקריקטורות שמקומם היה יכול להימצא בראש העתונות האנטישמית, ולא היו מביישים את הקריקטורות של "שטירמר". בכל אלה הדברים הם חותרים אל מטרה אחת להכפיש את היהדות החרדית, הם יורשי מרדכי בן הלל הכהן, אשר כבר לפני ששים או שבעים שנה, התבטא כי הדור הבא יהיה שלהם, והם ציפו רק ש"הדור הזה ימות". הם נדהמו, מהתוצאות הבחירות. תוצאות שלמעשה לא העניקו לאף גוש מן הגושים הגדולים אפשרות לשלוט כפי ששלטו בימי יסוד המדינה, כאשר יהודים נאלצו בכוח להצביע בעד מועמדים שלא היו אף פעם לרוחם ונאלצו להיות עבדים לאדונים ששלטו בהם שלטון ללא מצרים, כמו ששולט בעל החמור על חמורו. אז, אותם אנשים לא הוגדרו כ"נבערים מדעת". אז איש לא שאל, מי השפיע עליהם לשנות את דעתם או מסורתם עליה שמרו כל הדורות, בימים שבהם חיו תחת שלטון נכרי שלא אחת ירד לחייהם, אבל לא הצליח להעביר אותם על דעת קונם הפוליטרוקים, בדמות מדריכים ופקידי מוסדות שליחי המפלגות, לא היו צריכים לשום תרגילים או תכסיסי השפעה המקובלים בכל מדינה. הם נזקקו לאמצעי פשוט יותר. הם איימו בכריתת פת לחמם של אותם יהודים, אשר עדיין ישבו במעברות, בצריפים ואהלים הלפים, נזקקו ליום עבודה בעבודת הדחק, כדי להאכיל פת לחם לעולליהם, ואת זאת לא השיגו, אלא אם כן מסרו את יוצאי חלציהם לעבדים נרצעים לקיבוצים ובמוסדות החינוך, לא לפני שקיצצו את פיאותיהם והרגילו אותם לדבר עבירה.

היום, לאחר שהאנשים השתחררו משעבוד מלכויות מסוג זה, באים ומדביקים עליהם תו קלון כמו זה, כאילו הם "נבערים מדעת". ידועה אותה אימרה שנונה של יהודי פיקח שאמר, בימים שבהם התחילו עתוני הנאצים להכפיש את שמה של היהדות, כי הוא אוהב לקרוא עתונים נאצים יותר מאשר עתונים יהודיים. כי בעתון היהודי הוא קורא רק קינות ונהי על משכבתם של היהודים, ואילו בעתוני הנאצים הוא יוצא שמח וטוב לב. הוא קורא, כי היהודונים הם שולטים על העולם, עוסקים בכספי הנכרים ותשכים בהם. בסיפור זה שהוא כולו אירוניה מרה, מכתנו השבוע, כאשר דיפדפנו בעתונות הישראלית שפרצה כל גדר, מאז נודע על תוצאות הבחירות שהשאירו לחילוניים מאה חברי כנסת חילוניים, ציונים ללא ערעור. אף שכמעט כל ילדיהם ירדו מן הארץ, או הרסבים על ירידה ולוא רק כדי להשתמט משירות צבאי. ובכל זאת, נצטט רק כותרת משנה אחת של רשימה תחת הכותרת "שחור בנשמה", בעתון שלפני שנים ראה את הפריץ סטאלין כ"שמש על האדמה" הזריד דמעות על מותו של עריץ אשר סילק בחמת זעם את המקורבים אליו. באותו עתון נשאל: "מהיכן צצו נחילי החרדים שהכפילו את הכוח השחור בכנסת".

לא רק "שחור בנשמה", כי אם גם "שחור בעינים", מכתיר אותו עתון המבקש לנתח את תוצאות הבחירות, אשר רק בכותרת המשנה שלו כותב: "לפני שניפרד מכדור רגל בשבת וסרטים ביום שישי וקצת טריפה לתיאבון, כדאי לזכור שלוש פעמים; עד היום, כבר זכה הזרם הדתי חרדי ב־18 מנדטים, אלא שאז זה היה עדיין מחנה שפוי, עכשיו הם ינקמו בנו בריבית דריבית". ציטטנו רק מצט מן המעט, כתיבה מסוג אנטישמי כזה, אפשר למצוא לא רק בעתון שהיה סוגד לסטלין. סגנון דומה, אפשר למצוא לא רק בעתונו של שוקן, הקורא להכשיר נשואי תערובת כפתרון הסופי של הבעיה היהודית בארץ ישראל, שאחד מכתביו לא נרגע עד שהכתיר את מאמרו האוסי בכותרת באידיש השנאה עליו, "אברוך" (שבר). "שפחה על הים לא ראתה חיזון כזה הצפרי כאן, אלא אם השקיפה עליו מתוך אירא" אומרת כותרת המשנה של המאמר. לא נלאה את הקורא ולא נעשה לו שחור על הנשמה ולצטט כל אותם דברי הבלע שמילאו את העתונות החילונית, נסתפק בציטוט משפט אחד מתוך אותו כתב פלסתר שהשטירמר לא היה מתבייש בו: "אומרים לנו שהגוש הדתי — החרדי הגיע הפעם — מסיבות שרק עכשיו התעוררו המומחים לפרשן — למיצוי מלוא כוחו האלקטוראלי נטו, נא לא לסמוך על הבטחות גם בענין זה, הברוך עשוי לגדול, מלבד שאר הסיבות פעל כאן גורם דמוגרפי איתן". ולמי שמתקשה להבין בהגדרה הלועזית, — הוא נאחז פחד מפני הגידול הטבעי בעוד שהחילוניים הולכים ומתמעטים. בלשון אחרת, "פן ירבה" בסגנונו של פרעה מלך מצרים, כאשר ביקש פרעה לשעבד את היהודים למלכותו וגזר עליו את הגזירה כל הבן הילוד היאורה תשליכהו. וגזירתו של אותו לבלר נושן, שעושה "שריקה באפילה" נראית קשה מגזירתו של פרעה. הריבוי הגדול של ילדים ערבים שמספרם בגיל הילדות כבר גדול ממספר הילדים היהודיים, ואלמלא אלה השונאים עליו שהגדילו את מספר הילדים היהודיים, היה מספר היהודים קטן עוד יותר, ולא נתקררה דעתו, עד שהוא מגדיר את התופעה הזאת "כאינתיפאדה חרדית". ואילו אנו רואים בכל זה אינתיפאדה חילונית, שהשתרבב בה גם ענין הדימוגרפיה, ולא נרד לרמה הנמוכה של אותה כתבות המנבלת את פיה, כפי שהדברים משתקפים בימים האחרונים, שבהם נגלם כל רסן, עד שנסתרה דעתם של נבונים, אף שהמנהיגים שמדברים אליהם, מגלים פנים חייכניות ומתגוננים בעקרון של "חופש הדיבור", שהתיר מעצמו כל רסן.

זה מה שצפוי לנו, אם מפלגה חילונית זו או אחרת, תיאות לצרף אותנו לקואליציה. אפילו אם תסתפק בהבטחות מועטות, שגם הן מפוקפקות הם בהמחאות בלי כיסוי, או שיתברר לנו כי הקופה ריקה, כפי שאירע בבקים שהאמנות הוא עבודם כלל ראשון. כדי לדעת איזו ציונות חרשה נרקמת והולכת כאן במדינה, נצטט כמה מדברי טעם שנכתב על ידי סופר ציוני שפר, שעדיין לא נגרר אחרי האופנה השמאלנית, המקובלת היום במכוני המחקר, במכללות ובמערכות העתונים בתל אביב ובירושלים, שם לדבריו של אהרן מגד, "מגדלים את הזן הנוכחי של הכפירה בציונות". הוא ניאו כנעני". והוא מקונן על התהליך התערערות האמונה בציונות, בקרב חלקים גדולים של האינטליגנציה הישראלית, עד כדי כפירה עקרונית בה", ומגד מאשים אותם, כי "המסקנא המתבקשת מכל זה שהחטא הראשון, היא אבי אבות החטאים הרבים לאורך הדרך, הוא הציונות עצמה, כלומר עצם שיבת היהודים לארץ ישראל, כדי להקים בה מדינה עצמאית — לידתה בחטא". אנו מוכנים לחתום בשני ידים על הסיפא של משפט זה, שהציונות עצמה, "לידתה בחטא", אמנם לא מה שהוא אומר כחטא, נראה בעינינו. אלא החטא הקדמון של הציונות, שהיא ביקשה לעשות את ישראל ככל הגוים, הבאה יהודים לארץ ישראל והרחיקה אותם מן התורה שהיא שטר הקנין שלנו על ארץ זו.

יש אימרה יהודית, מה שלשונו של השיכור מבטא מונח על פיו של הפכחה. והנה ואנו חוששים לומר. כי גם מי שמחייך אלינו בכל הכנות. מי שמבקש להתעצר מכל אותם ביבי שופכין המותזים עלינו דברי הבל ורעות רוח, יוצרים דעת קהל, מי שלעג ללשונו ולקריקטורות של "השטירמר" לקראותם בגאווה, הוא אשר שילם אחר כך את המחיר.

ושוב אנו מדגישים, כי אין אנו מדברים אלא מהרהורי לב של רבים, אשר אין בידם סמכות לקבוע. אולם הם רואים את עצמם חייבים לבטא את הדאגה, על פי הכלל של: "דאגה בלב ישיחנה" אנו מעלים את הרעיון, להודיע כי נציגים חרדיים מנועים מלתת ידם להקמת ממשלה זו או אחרת, ולנהוג לפי הכלל העתיק: "מלה בסלע שתיקה בתרי", לתת להם להתבשל במיץ ובתבשיל שבישלו, העיקר שיתנו לחיות כאן, כמו שחיינו בגלות בין הגויים, כך נוכל לחיות בגלות בין היהודים, ולכל היותר לנהוג באופוזיציה ענינית לכל נושא ונושא, לא לבקש זכות זו מקואליציה זו או אחרת, לא לרדוף אחרי כסא ותיק זה או אחר, אלא לשבת ולעקוב אחרי הנעשה, כדי להנצל מן הפורענות שממטירה עלינו התיקשורת העוינת לכל ענין יהודי, אפילו אם פה ושם נמצא צדיק אחד בסדום.

אומרים לנו ואפילו יש המאיימים עלינו, ששתי המפלגות ימצאו שפה משותפת כדי לחסל את המפלגות הקטנות, בדרך זו או אחרת, כי התקדים של פסילת "כך" ניצב לנגד עינינו, כי התהליך של השחרת פני "כך" התחיל בדיוק באותה שיטה. או, שישנו את שיטת הבחירות כדי לנטרל את הכוח הדתי. נראה לנו, כי שינוי שיטת הבחירות, אינו כה קרוב, ואינו כה מאיים. גם בשינוי כזה אנו יכולים למצוא את מקומנו בכבוד, גם מבלי להיות שותפים לממשלה. 25 שנה היתה אגודת ישראל מחוץ לממשלה ומחוץ לכל קואליציה, והיתה זו תקופה נאה, תקופה שבה הלך וגדל כוחה של היהדות החרדית לכל גווניה, וישנן אפשרויות אחרות לבטל גזירות, אם אלה יתרגשו עלינו, ויש להניח כי גם במקרה כזה לא ימהרו לגזור על הציבור גזירות שלא יעמוד בהם. ועל מצב כזה אמרו כבר: "חבי כמעט רגע עד יעבור זעם", לשבת בממשלה ולהיות לרועץ ללעג ולקלס, בעיני אלה שהולכים ומתמרמרים על עצם הקמתה של מדינת ישראל, כיון שהיא נולדה בחטא. ובעיני אחרים, החטא, שעברו על הצו האלוקי אל תמרדו באומות. ולכן אנו עומדים בשנת הארבעים למדינה במלחמת קיום בה נופלים קרבנות, גם של כאלה שאין בהם אותו חטא היסטורי.

אנו צריכים לומר לאלה שמבקשים אותנו, "לא מדובשיך ולא מעוקציך". ועדיין לא נגענו כלל בשאלת האחריות הקולקטיבית, שמטילה השתתפות בממשלה או בקואליציה. אחריות קשה וכבדה כאשר השלטון נושא באחריות ישירה ועקיפה על כמה וכמה תופעות שבגללם התורה מאיימת; ולא תקיא אתכם. הלואי שנזכה לראות בשיבת ציון, בבוא גואל צדק, אשר יגאלנו גאולה שלימה והארץ תמלא דעה כמים לים מכסים ואז נוכל לשבת כאן בטח.

י. שפיגל

למי אמרו "לא"?

אחד הנושאים המרכזיים שמשרד החינוך והתרבות, בראשות מר יצחק נבון, נתן את דעתו עליו בתקופה האחרונה, היה מה שכונה "החינוך לדמוקרטיה". פעמים אין־ספור נשמעו השר וחבר עוזריו מסבירים, כי הם מודאגים ביותר מתופעות וסימנים המצביעים על הלכי־רוח אנטי־דמוקרטיים הרווחים בחלקי ציבור מסויימים, במיוחד בקרב בני הדור הצעיר, ומכאן מסקנתם, להקדיש מקום מיוחד במסגרת החינוכית להקניית ערכי הדמוקרטיה.

ניתן עתה לומר, לנוכח התגובה החולנית והשוטפת הארס והשיסוי בכלי־התקשורת החילונים, על העליה הגדולה בכוח המפלגות החרדיות, כי צדקו שר החינוך ועוזריו הנכבדים; הללו היטיבו להבחין מבעוד מועד בהתערערות היסודות האנטיים של חשיבה דמוקרטית. אכן, קיימת סכנה רצינית לדמוקרטיה הישראלית, אם מנהיגי ודוברי מפלגות, עורכי עתונים וסופריהם, עורכים ושדרים בתקשורת האלקטרונית הממלכתית, מסתערים בסגנון של רוח־תזזית כנגד תוצאות שהושגו במבחן כשר בקלפיות, לפי כל הכללים הנאותים של הדמוקרטיה.

מסתבר, כי שר החינוך ועוזריו לא ידעו עד כמה דחופה התודעה הדמוקרטית במדינה ועד כמה היא טעונה חיזוק. לא רק נערים בגיל רך ולא רק אנשים שמופיעים פנים למשטר הדמוקרטי טעונים טיפוח רציני בענין זה של הבנת זכותו היסודית של כל אזרח בן־חורין להביע את דעתו על הנהגתה הנבחרת של המדינה, אלא גם כל המנויים לעיל, כאלה שלא מפסיקים מלשאת על שפתותיהם את הסיסמאות הנאות על חשיבות הדמוקרטיה רחוקים מאוד מלהזדהות עם יסודותיה ומלהיות שלימים עם כל המשתמע ממנה.

בטפות הניח השר נבון, העומד בימים אלה לעזוב את משרדו, כי הבעיה מצטמצמת באי־אלה פינות שוליות, או בקרב חוגים המטפחים גישות העומדות בסתירה לעקרונות המוצקים של זכויות הרוב וזכויות המיעוט; הבעיה היא הרבה יותר חמורה והרבה יותר קשה, אם המציאות שהתגלתה היא, כי כל העתונים החילוניים וכלי־התקשורת העומדים בפיקוח רשות השידור הממלכתית, וביחוד עמם מנהיגים, דוברים ועסקנים של כמעט כל המפלגות החילוניות, מגיבים בחמת־זעם שכזו על תוצאות של בחירות חפשיות ודמוקרטיות, שנערכו לפי כל כללי החוק ובפיקוח הדוק של ועדת בחירות מרכזית וממלכתית, בראשות שופט בית־מ"ש העליון, כשהם לא נעצרים אפילו מלהעלות הצעות ורעיונות שונים ומשונים, כיצד לדאוג שלהבא זה לא יחזור.

* *

צדק אמנם משרד החינוך שמצא לנכון להתמקד בדאגה שלו לתקינות הדמוקרטיה, אבל הוא החטיא מאוד בציון הכתובת האמיתית, היכן ואיפה בדיוק תקינות זו פגומה ומעורערת; הוא גם טעה בחוסר הערכה מספקת, עד כמה הבעיה הזו מקיפה ותעוצה בבשורה וברקמותיה של החברה הישראלית הכללית. כמו משרד החינוך, טעה גם נשיא המדינה, מר חיים הרצוג, כאשר מאז החל בתפקידו, הוא מציב את הנושא במרכז נאומיו וקריאותיו לציבור, אבל משום מה הופנו תמיד קריאותיו לעבר כיוון שהוא שולי לגמרי ביחס למוקד המרכזי שבו מקננת מחלה זו, המסוכנת כל כך לאושיות הדמוקרטיה הישראלית.

מעל דפי העתון הזה אין כל צורך לחזור ולציין את הגישה המסתייגת והמתנגדת למפלגה "כך", שנפסלה מלהשתתף בבחירות האחרונות. אבל מול השתוללות המלל האנטי־דמוקרטי, בכתב ובעל פה, שאנו עדים לו מאז היוודע תוצאות הבחירות ועליית הכוח החרדי, מתגמד כמעט לגמרי כל ה"רודקון" שהולבש על דמותו של מנהיג אותה מפלגה. מול הדיבורים והרעיונות שלו, אשר הוצגו ע"י פרקליטות המדינה בפני ביהמ"ש העליון כהוכחה ל"גזענות" שלו וכנימוק לחזית הטענה על פסילתו, עד כדי השוואה צורמת ומעוררת סלידה לנאצים ימ"ש, ניתן עתה להציג ערימה גדולה פי כמה וכמה של דיבורים וביטויים שלוחי־רסן, העומדים בסתירה גמורה ונדאה, לא רק לכללים היסודיים של דמוקרטיה צרופה, אלא שיש בהם גם חלק לא מבוטל של דיבורים הגובלים בגזענות שטנית, שרק בכתבי גבלס ימ"ש ניתן למצוא להם משהו מקביל ודומה.

העתונאי יוסף לפיד, הרחוק מאוד מקירבה לדת, הרחוק מאוד אפילו מלאהוד את עליית כוח הציבור החרדי, גם הוא מזדעזע כבר מן הביטוי המשוקץ הרווח בימים אלה בעתונות, והוא מגיב בחריפות כנגד אחד מהם, אנטישמי ישראלי ידוע, בשם יגאל תומרקין, שבדברים שפירסם במוסף "תל־אביב" של העתון "ידיעות אחרונות", על הישגי הציבור החרדי בבחירות, כתב: כשרואים אותם מבינים מדוע היתה שואה, מדוע לא אוהבים יהודים איך הפרימיטיביזם הולך ותופס את מקומו". על כך כותב לפיד, בין היתר: "הציבור החילוני,מבוהל מעליית המפלגות החרדיות... דברי תומרקין מחרידים שבעתיים. מפני שהם אינם פליטת פה או פליטת קולמוס או טירוף רגעי של יחיד, אלא ביטוי לאנטישמיות ישראלית, הקונה שבת בקרב חוגים 'נאורים', שהתיסכול מעבידם על דעתם".

ואמנם כן, מר לפיד מגדיר בצורה נכונה את הסידוף הזה. לא מדובר במישהו בודד, אלא בתופעה ציבורית, ב"אנטישמיות ישראלית" ובהלך־מחשבה אצל מה שהוא מכנה. בלגלוג לא מוסתר, "חוגים נאורים". נכון, אמנם, שתומרקין לא רק מביע דיעה גסה וברוטאלית, אלא גם משתמש בשפה גסה ושטנית. וכך למשל, הריבוי הטבעי המבורך של הציבור החרדי מתואר בשפת־השופכין שלו כ"השרצה", וספק אם מישהו ימצא משהו גרוע מזה בתיאורי האנטישמים והנאצים גם יחד לגבי גישת ויחס היהדות לברכת הבנים. אבל בעקרון לא שונים ממנו כמעט כל הכותבים בעתונים החילוניים, כשהם מנהלים מסע־הפחדה מאורגן ומתוכנן נגד הציבור החרדי, בלי לבחול משימוש בביטויים המגונים ביותר ותוך כדי התכחשות בוטה לכל יסוד דמוקרטי־אלמנטרי.

* *

מחוללי ומקימי המדינה התפארו והתייהרו מדי פעם בפעם בהישגים שונים ובכל מיני ישועות שהביאו לעם ישראל. פעם היתה זו "הגאולה מהגלות" ופעם — "קיבוץ גלויות"; פעם היתה זו ה"אתחלתא דגאולה" ופעם — "השחרור מהאנטישמיות"; פעם היתה זו "מדינת החוק" ופעם — יצירת "החברה השוויונית והצודקת". כולנו יודעים מה באמת קיים מכל אלה ומה נותר אפילו ממה שבתחילה היה נראה כמושג ממש. אבל מעטים מאוד ניסו לחלוק על אמיתותה של "הדמוקרטיה הישראלית", כמדינת מופת בתוך שכזו בכל איזור המזרח התיכון, המשופע במדינות בעלות משטרים דיקטטוריים.

והנה, עתה נראה עד כמה כוזבת היא יומרה זו של "מדינה דמוקרטית", כי אם אנו יכולים לעמוד עתה מול מסע של טירוף מילולי כה שוצף בגין תזוזה של 6־5 מנדטים שהיו בכנסת הקודמת בסיעות חילוניות לעבר הרשימות החרדיות — הרי אין שחר לכל הדמוקרטיה שבה הם מתפארים, ורחוקים אנו מכל אירוניה באמירתנו, כי משרד החינוך, אם הוא באמת תפקידו, חייב להתחיל עתה במלאכה יסודית וגדולה, לא לגבי ילדים ונערים, אלא לגבי הרבה מאוד מהאנשים המבוגרים, והמיוחד כאלה היושבים על מוקדי־הכוח של כלי־תקשורת למיניהם וכאלה המחזיקים בעמדות פוליטיות ומפלגתיות בכירות, כדי לאלפם בינה ביסודות של דמוקרטיה.

כי מסתבר שמה שהיה מקובל עד היום כ"דמוקרטיה", אינו אלא הזכות המלאה של כל אזרח במדינה לחשוב בדיוק כפי שחושב אידיאולוג פלוני מתנועת העבודה, כפי שחושב מחבר "יהודים" לעיירת מפ"ם, כפי שמאמינה ומבוזה ח"כ שולמית אלוני וכיו"ב; מה שקרוי "דמוקרטיה בישראל", אינו אלא זכותו של חבר קיבוץ השומר הצעיר ותושב דימונה, איש תל־אביב החילונית והיהודי התמים מבאר־שבע, אופקים ואילת, להאמין אך ורק במה שמאמינים בו הוגי־הדיעות של השמאל הקיצוני והמתון או מחברי המצעים למיניהם בתנועת העבודה.

כל עוד התנהלו הדברים בכיוון זה — היה הכל דמוקרטי־לעילא; כל עוד הבוחרים מצביעים, ובמיוחד יהודים שעלו בזמנו מתימן ומרוקו, אלג'יר ועיראק, מצרים ושאר ארצות, נתנו אימון במרכולת ה"רציונית" שהשפיעו עליהם ראשי ועסקני מפלגות חילוניות מימין ומשמאל — לא היה שום פגם ודופי בהצבעה שעשו ובפתק ששמו בקלפי; כל עוד בחרו במפלגות העושות בדיוק ההיפך ממה שמכתיבה להם אמונתם היהודית השורשית ומסורתם עתיקת־היומין הנמשכה כאות דורות — היתה לנו דמוקרטיה פורחת. דוגמה ומופת למזרח־התיכון ולמדינות רבות אחרות בכדור הארץ; מתי הדמוקרטיה נפגמה והורסה? כאשר אנשים באים ומצביעים כפי שהם חושבים בעצמם, כפי שהם מאמינים בעצמם וכפי הדיעה שגיבשו להם בהליך תקין ונורמלי.

כזוהי התפיסה המוצגת עתה ב"כל כתבי" ההסתה והשיסוי של התקשורת החילונית. כאשר לפיה עלינו להבין, שדמוקרטים אמיתיים הם רק אלה מאזרחי המדינה שעשו את "הדבר הנכון" והצביעו כפי שרצו אדון מיעדי מ"ההתקדמות" תופיק טובי מחד"ש, יוסי שריד מר"ץ, נסים זווילי ממפלגת העבודה ורוני מילוא מן הליכוד; אבל קרוב לרבע מיליון היהודים שנתנו את קולותיהם לרשימות החרדיות — אלה הם מעוותי הדמוקרטיה, אלה הם הסכנה לעצם קיומה והמשכה במדינת ישראל. בזהו העיוות המוצג לפנינו באלה הימים, ועל כך, ולא על תופעות שליליות שוליות — צריך משרד החינוך להיות מודאג, ובאמת מודאג.

* *

הבעיה אינה עומדת רק במסע־השיסוי שמנהלים עתונאים ודוברי מפלגות, אלא גם בביטויים צורמים אחרים. הנה, למשל, נשיא המדינה, מר חיים הרצוג, לא מצא בימים אלה לנכון להשמיע אפילו מלה אחת נגד כל מסע הטירוף האנטי־דמוקרטי הזה, אבל הוא כן מצא לנכון לספר על "המכתבים הרבים שהוא מקבל" ובהם הוא מתבקש לפעול להקמת ממשלה מאוחדת של שני הגושים הגדולים, למטרה אחת בלבד: שיטת הבחירות.

בד בבד מארגנים עתה חוגים מסויימים, הכל "בשם הדמוקרטיה", אירוע המכונה "עצרת הירום לאומית", כדי "למנוע הפקרת גורלה של מדינת ישראל בידי מיעוט לא ציוני". ולצורך זה יוצאת הקריאה להקים ממשלה ברוח זו שמר הרצוג דיבר עליה, כדי "לשנות את שיטת הבחירות המעוותת את רצון העם". כאן חושפים המארגנים את טלפיהם האמתיים. קיים אמנם ויכוח, והוא לגיטימי, על שיטת הבחירות הרצויה יותר, יחסיות, כפי שהן קיימות כיום, או איזוריות, כפי שקיימות בכמה ממדינות העולם. ההבדל בין השתיים הוא אך ורק בבחירות של קיום שלטון תקין. כי בבחירות יחסיות יש הרבה פיצול ברשימה. ואילו בבחירות איזוריות — הדבר נמנע, אבל מבחינה דמוקרטיה צרופה, אין שיטה טובה ואמיתית יותר מזו הקיימת, שכן כל קבוצה של אזרחים זכאית לצאת ברשימה, ואם היא מגיעה לאחוז אחד מתוך ציבור הבוחרים — היא יכולה כבר להיות בבית הנבחרים.

ברם, אלה שרוצים לחסל שיטה זו, לא בכדי הם משתמשים בדמגוגיה שקרית על "עיוות רצון העם", כי הם רוצים לחפות עתה על מגמתם האמיתית. הרעיון להקים ממשלה רחבה לצורך המטרה האחת של שינוי שיטת הבחירות, נועד כדי לחסל בכוח תוצאות של בחירות דמוקרטיות אמיתיות, המשקפות בבהירות את רצון העם וכל הציבור שהלך לבחור רק לפני שבוע ומחצה כנסת שתקיים ארבע שנים ותבחר בממשלה על־מנת לנהל את ענייני המדינה. ולא לאותה מטרה אנטי־דמוקרטית, ומצער מאוד שגם נשיא המדינה, שכאמור השתמש פעמים רבות במעמדו היוקרתי כדי להתריע על סכנות לדמוקרטיה. מצא לנכון גם הוא לרמוז על כיוון המחשבה שלו בנדון, במקום לדחות את ההצעה הזו על־הסף ובמקום להשמיע דברים כדורבנות על מסע־הטירוף נגד הרשימות [illegible]

ואין אלה היחידים, שכן יש אנשים שבמסווה של "סוציולוגים" גם הם מנסים להסתער על התוצאה שהושגה. כך מסופר בידיעה באחד העיתונים, על כנס שעסק בניתוח תוצאות הבחירות האחרונות, ובמסגרתו אמר ד"ר יואב פלד, מהחוג למדע המדינה, כי "עליית המפלגות הדתיות־חרדיות בעיירות הפיתוח מסמנת עלייה של כהניזם אידיאולוגי", ולא עוד אלא שלדבריו "הקבוצה העויינת ביותר לערביי ארץ־ישראל אחרי כהנא היו הדתיים". בנימה של התנשאות כותב לוי יצחק הירושלמי ב"מעריב", כי מדובר כאן ב"המתים... שכל היידע שלהם על דת הוא... בשנאת כל מי שאינו יהודי".

ה"מסר" כאן הוא ברור ביותר. הדיבורים שהבאנו משני המקורות באים להכשיר את הקרקע לכך, שלא די בזה שפסלו את "כך", אלא למעשה צריכים לפסול, "למען הדמוקרטיה", את כל הרשימות הדתיות־חרדיות, לפי ש"קיימת בעצם תופעה של כהניזם ללא כהנא ועלייתן... מבטאת התחזקות של עמדות כהניסטיות". לא כאן המקום להצביע על הגישה הריאליסטית והאחראית יותר של הציבור החרדי, עוד מזה הרבה עשרות בשנים, לגבי הבעיה הערבית הסבוכה באיזור; הענין כאן הוא להבחין במגמה המסתמנת להכשיר את הקרקע ולהשתמש בתקדים פסילת "כך", לגבי כל מי שיעז לחשוב ולהצביע בצורה אחרת ממה שכל אותם "דמוקרטים" ו"סוציולוגים" רוצים ומעתינים כדי לקיים בידיהם את ההגמוניה החילונית על המדינה.

* *

בבחירות תשמ"ט אין הכרעה למי אמר העם "כן". שוב לפנינו כמעט־תיקו בין שני הגושים הגדולים. אבל דומה שאם ישנה אמירה מוכרעת וחותכת לגבי מי שנאמר לו "לא", הרי זה לכל אלה שעושים הכל, בדרכים לגיטימיות ובלתי־לגיטימיות, באמצעים דמוקרטיים ובדרך של טירור תעמולתי, כדי למנוע מציבור המאמינים ושומרי התורה לומר את דעתם ולהשמיע את עמדתם, ליטול חלק בעיצוב דמותה של המדינה ולהשתתף בניהולה.

אם ישנם בוחרים במדינה, שעשו את הצבעתם מתוך הרצון החופשי ביותר — הרי אלה בוחרי הרשימות החרדיות, ובמיוחד כל אותן הרבבות שנוספו הפעם על מפת מצביעי המפלגות הללו, מישובי־הפיתוח ומעברי־השדה מדן ועד אילת. ולא לתפארת המליצה נאמר הדבר, כי אם כדי לציין בכך עובדה שאינה ניתנת לערעור.

כל הרבבות היהודים הללו נתונים כל השנים למסע־תעמולה ושיסוי אנטי־דתי שאינו יודע כל גבול ומעצור. ההשתוללות המתנהלת בימים אלה, אינו אלא המשך רצוף למסע שלא היתה בו רגיעה בשום תקופה מאז קיום המדינה, ובמיוחד מאז אגודת ישראל הצטרפה לקואליציה של מר מנחם בגין והשיגה את הישגיה המרשימים והידועים. תנופה נוספת לכל המסע הזה ניתנה בארבע וחצי השנים שעברו, כאשר הלוחמה האנטי־דתית עברה לשורה של מעשים מהרפבים שהתבטאו בשבירת חוקים, במעשי בריונות ואלימות. בשיסוי אנטישמי פרוע בכל העתונים וכלי־התקשורת, במסע של הלעגה שלא היה כדוגמתו נגד כל עיקרי האמונה ושמירת הדת והמצוות, ועדים לכך עמודי העתונות הרבים המופיעים במדינה, שאם יצרפו כל מה שהופיע בהם — ניתן להוציא סידרה של עשרות כרכים שיתחרו בהצלחה במיטב הקלסיקנים האנטישמיים הידועים לשימצה מאז ומעולם.

על רקע זה תיקר שבעתיים ההצבעה המשוחררת שעשו כל אותם אלפי הבוחרים החדשים שנוספו לרשימות החרדיות. כי אם בחרו באותן רשימות חרף כל התעמולה המשוקצת נגד יהודים שומרי תורה ומצוות, אם העדיפו נציגים חרדיים למרות המסע הרצוף של ההכפשה נגדם במשך שנים כה ארוכות — הרי שאין הצבעה בת־חורין יותר גדולה מזו. אלה אמרו "לא" אדיר וחזק לכל השסאים ולכל האנטישמים הישראליים. הבוחרים הללו העמידו אותם במקומם הנכון, מובסים, דחויים ומסולקים. ואולי זו הסיבה לכעסם וזעמם.

לכל הבוחרים הללו יאה התהילה. גיבורי־כוח אמיתיים, שידעו, למרות המבול הגדול של שנאת תורה ויהדות שנחת עליהם, לבחור טוב מרע, וידעו למי לומר כן ולמי לומר לא.

פיליטון

נתן גלרנטר

ויהי אחרי הבחירות...

חשבתי לתומי שעתה, עם שוך המולת הקרב ועם תום הבאלגן הגדול של מערכת הבחירות, אזכה לכמה ימי מנוחה להפגת המתח ולהחלפת כוח לקראת המאבק הדרמטי על הרכבת הקואליציה החדשה.

לא אלך להתהדר בנוצות של אחרים ולספר לכם שעשיתי ימים כלילות במטות האיזוריות, או באירגון חוג בית וגיוס מצביעים. במבצעים אלה הצטיינו מוכשרים וטובים ממני, שהשקיעו עמל ויגיעה ללא גבול וללא ליאות — והתוצאות מדברות בעד עצמן — כל הכבוד!

אבל גם אני הקטן עבדתי שעות נוספות רבות בימים הגורליים שלפני הבחירות. 24 שעות היממה לא הספיקו לי אפילו כדי לעבור בדיפדוף על גלי הנייר והפירסומים שירדו על ראשינו כגשם נדבות ביום ובלילה בלי הפסק. והלא היה זה חוב קודש לקרוא את הכל בלי להחסיר אף מלה, כמו את מגילת אסתר... בקושי נשאר לי זמן לאכול. כל יום נאלצתי ללוות כמה שעות מיום המחרת...

* * *

לקראת עונת הבחירות הוחלפתי את תיבת המכתבים שלי בתיבה כפולה, ואף־על־פי־כן כשירדתי בבוקר לקחת את העתון, היתה כבר תיבת המכתבים שלי מלאה עד אפס מקום וחלק כבר התגולל על הרצפה. מה לא היה שם? עתונים של כמה מפלגות, ירחונים ושבועונים וחד־שבועונים וחוברות עלונים ופשקווילים ותמונות ופלאקטים בכל צבעי הקשת...

וכשהלכתי להתפלל תפילת שחרית לבית הכנסת בזכרון משה, כבר היו כל הרחובות והסמטאות והמדרכות והגדרות מכוסים בשכבת מודעות ופלאקטים ותמונות, שהזכירו לי את השלג הגדול... רגלי טבעו בניירות עד הברכיים... דמות דיוקנם של גדולי תורה ויראה מפוזרים על פני האדמה... יהודים דורכים ברגליהם על "אחדות ישראל" ועל "דעת תורה" ו"מלכות התורה" ו"פסק הלכה" ו"אגרות קודש" ו"רוח הקודש", ועל "תינוקות של בית רבן" ועל "היהודות הבאים" ועל "מי לה' אלי" ועל "איסור חמור" ועל "הברכיים אשר לא כרעו לבעל"...

וכולם מזהירים אותי שכל עתידנו מוטל על כף המאזניים וכי רק אני יכול להכריע את הכף... וכיון שגורל המערכה תלוי רק בי, הרי אני חייב לאסוף מכל הבא ביד מבלי לאבד מאומה. וכשאני חוזר מההתפלה עמוס עם כל ה"צעטלעך", אני מגלה בתיבת המכתבים שלי חומר חדש וטרי ורענן שיצא זה עתה מהדפוס: "הכרזות", "קריאות נרגשות", "שנאת חנם!", "ביזוי חכמים" "מכתב לבחור"...

שלש פעמים נאלצתי לתקן את תיבת המכתבים שלי שנעתקה ממקומה בגלל עומס הפירסומים שנדחסו לתוכה עשרות פעמים ביום.

ועכשיו תארו לכם שאת כל החומר הזה אני חייב לקרוא, ולפענח את כל הרמזים ולנתח את כל הקריקטורות (ראיתי יהודים שעמלו על הקריקטורות כמו להבדיל על ציור של רש"י במסכת עירובין) ולהבין את כל הפשקווילים ולמשש את מי משמיצים ואת מי מכפישים ונגד מי מסיתים ואת מי מלכלכים, ומי משביע ומי מחרים, ומי נודר ומי מתחרם, ומי אוסר ומי מתיר. מי יישלו ומי יתייסר, מי יעני ומי ייעשר, מי ישפל ומי ירום...

ואיפה הכינוסים? ואיפה אסיפות ההסברה? ואיפה הוויכוחים הסוערים והלוהטים עד השעות הקטנות של הלילה? בקיצור עבדתי עבודת פרך יחד עם כל בית ישראל...

* * *

והנה תמה המערכה וביקשתי לישב בשלוה — ומיד קפץ עלי רוגזו של גליקשטיין... כזכור כתבתי לפני הבחירות פיליטון ובו תיארתי כיצד חצקל גליקשטיין רץ לכנסת, וכמו שאר המועמדים פיזר הבטחות מפליגות ביד רחבה.. ובכן מסתבר שקניתי לי "מפטיר" עם גליקשטיין זה...

למחרת יום הבחירות, כשאני שקוע ראשי ורובי בהערכת התוצאות ובחישובים קואליציוניים, צלצל הטלפון:

"אפשר לדבר עם ר' נתן גילרנטר?"

"מדבר"...

"שלום לך... אתה כתבת לפני שבועיים על חבר הכנסת גליקשטיין... אולי אפשר לקבל אצלך את הכתובת שלו או מספר טלפון?"...

"מי אתה אדוני?"

"חיים יענקיל הזינגקוטעטשער"...

"ובשביל מה אתה צריך את הכתובת של גליקשטיין?"

"אני עושה בר־מצוה לנכד שלי"...

הה, מזל טוב... שיהיה בשעה טובה ומוצלחת... אתה רוצה להזמין את גליקשטיין לבר־מצוה?"

"לא... זה בענין התפילין"...

"איזה תפילין?"

"מה אתה מיתמם?" שאל חיים יענקיל בנעימה של תוכחה הרי כתבת שגליקשטיין הבטיח זוג תפילין גסות מהודרות מצור אחד לכל נער המגיע למצוות!"...

"אתה מדבר ברצינות?" אמרתי "הרי זה היה רק פיליטון... ח"כ גליקשטיין לא היה ולא נברא אלא משל היה"...

"לא היה ולא נברא?!" צעק הזינגקוטעטשער מהעבר השני "כך אתם, עובדים עלינו? לפני הבחירות מבטיחים לנו הרים וגבעות — אך רק שמנו את הפתק בקלפי וכבר מפנים לו עורף... לא היה ולא נברא... משל היה... כך עושים צחוק מאנשים?"...

"אבל הרי כתבתי בפירוש בעתון שאין זה אלא פיליטון שנכתב לשם בדיחות הדעת וכי הכל פרי הדמיון... אינך מבין?"

"אני מבין כבר יותר מדי טוב... אין... אל מי לדבר... לפני הבחירות דיברו ההבטחות מהקירות, ועכשיו אנו מדברים אל הקירות... אנסה לחפש את גליקשטיין בספר הטלפון — ואם אתפוס אותו איני מקנא בו"...

* * *

לאחר מכן המשיך הטלפון לצלצל בלי הרף — וכולם עם אותו פזמון: "איפה גליקשטיין?" אחד רצה לדעת איפה קונים אורגן במאה שקל... השני שפך עלי את חמתו מדוע נאלצים ילדיו לכתת את רגליהם למרחקים כדי להגיע לבית־ספר... צפיחית בדבש הבטיחה בתי ספר בכל שכונה! אחד פנה אלי כדי לברר איפה מקבלים תלושי קנייה חינם עבור מקרר ענק, מכונת כביסה ותנור חשמלי, ואזרח נאמן אחר צלצל אלי כדי לשאול מי מחלק את כרטיסי החינם לנסיעה של חודש לחו"ל... גליקשטיין אמר! גליקשטיין הבטיח!

הפניתי את כולם לספר הטלפונים שיחפשו שם את חצקל גליקשטיין. אך צלצולי הטלפון לא פסקו עד שהקלטתי הודעה למכשיר האוטומטי: "אם אתה צריך את גליקשטיין — אנא חפש בספר הטלפונים. תודה"...

חשבתי שמעתה אוכל לנוח ולהקשיב בנחת למו"מ הקואליציוני. והנה נפתחת הדלת, ומי עומד בפתח? — לא אחר מאשר גליקשטיין בכבודו ובעצמו! לא חצקל גליקשטיין מהפיליטון, שלא היה ולא נברא, אלא גליקשטיין האמתי, זה העובד קשה לפרנסתו, ורחוק מהפוליטיקה כרחוק מזרח ממערב. צווארו ופניו היו עטופים בצעיף עד העיניים... הוא נפל לתוך ביתי חסר נשימה לא חי ולא מת...

* * *

"מה קרה לך, מר גליקשטיין?" שאלתי בבהלה "אתה לא מרגיש טוב? מה הענין?"

"אתה עוד שואל אותי, מה הענין?" התנשף גליקשטיין בשקעו בכבדות בכורסה "מה עוללת לי? איזו דייסה בישלת? הרי אני מפחד להוציא את האף שלי החוצה... את התקע של הטלפון שלי הוצאתי עוד בבוקר... אבל האנשים עולים אלי ברגל בזרם בלתי פוסק... זה רוצה מצלמה צבעונית בשני שקל! וזה רוצה וידיאו במאה דולר... אחד רוצה לדעת איפה משיגים פסנתר במחיר סמלי והשני רוצה תעודת כסף לחנוכה בעשרה דולר... הרי הבטחתי להם! ולך תצעק אלף פעמים שאינך חצקל גליקשטיין מצפיחית בדבש וכי כל הענין לא היה ולא נברא!... הם פשוט לא רוצים לשמוע"...

"לפני חצי שעה" המשיך גליקשטיין "נכנס אלי יהודי בפנים רציניים מאד ושואל אותי אם אני גליקשטיין...

"תאמין לי שאני בעצמי כבר לא יודע מי אני"... אמרתי "אבל מה רצית?"

"יש לי מכונית דגם 1988"... אמר האיש.

"נו, הרי טוב ויפה" אמרתי לו "לי אין בכלל מכונית"...

"כן... אבל אני רוצה לרכוש מכונית מדגם 1989...

"ומי מעכב בעדך?"

"אף אחד אינו מעכב... אבל אתה הודעת ברדיו שהמדינה תספק לכל משפחה בישראל מכונית 1989 במחיר סמלי... למי צריך לפנות?"

"תפנה לסבתא שלי!" יצאתי מגדרי "מתי הבטחתי לך מכונית?"

"הלא כך כתוב שחור על גבי לבן במצע בחירות של צפיחית בדבש... מכונית 89 לכל משפחה בישראל!"

"אבל זה היה רק פיליטון!" צעקתי.

"את זאת תספר לסבתא שלך: נו, מספיק עם ה"פיליע שטיק"... מתי אוכל לקבל את המכונית?"...

* * *

"בעוד אני עושה מאמצים נואשים כיצד להיפטר מנודניק זה" המשיך גליקשטיין "התפרץ לדירה ברוח סערה ר' ברל טל־ומטר, וללא כל הקדמות, דרש ממני לתת לו תיכף ומיד את השיק...

"איזה שיק?" שאלתי בזהירות.

טל ומטר נופף לנגד עיני במודעת אירושים שהופיעה אותו בוקר בעתון:

"אתה רואה? זה בני שהתארס אמש"...

"אה, זה בנך! מזל־טוב מזל־טוב! שיהיה זה בנין עדי עד"...

"תודה, בשמחות אצלכם — נו!"

"מה נו?"

"איפה השיק?!"...

"איזה שיק?"...

"תגיד לי, אתה רוצה לעשות צחוק ממני?" התלהט טל־ומטר "האם לא אתה רצת כמועמד לכנסת מטעם צפיחית בדבש? הנה מה שאמרת ברדיו: בעקבות כל מודעת אירושים שתופיע בעתון יקבל הזוג שיק מהממשלה בסך 120,000 דולר!

"אבל זה היה רק פיליטון!" זעקתי כנהמת לבי.

"פיליטון שמיליטון"... התעצבן טל ומטר בצעקו בקולי קולות "שמע חצקל! את טל־ומטר לא מוליכים שולל... אתה נותן את השיק או לא?"

* * *

"נו, עכשיו אתה רואה מה שעשית לי?" קונן גליקשטיין "השניים עמדו עלי עם עינים בוערות, כבני קוזאקים, ורק בנס הצלחתי להתחמק דרך המרפסת האחורית להנה"...

בשלב זה כבר לא ידעתי בעצמי אם אכן חצקל גליקשטיין לא היה ולא נברא, או אולי אמנם קרה הדבר במציאות... בימים טרופים אלו שום דבר אינו בטוח...

על כל פנים, קפצתי גם אני על העגלה בנצלי את ההזדמנות, ואמרתי לגליקשטיין שלמען השם, לקראת חג הסוכות שיבוא עלינו לטובה, לא ישכח לספק לי אתרוג מהודר ללא כל נקודות שחורות, ולולב סגור הדמשי מעבר הירדן והדסים משולשים לפי כל דקדוקי החזון איש, במחיר השווה לכל נפש...

אתם רואים... אין לי דרישות מופרזות... אבל מכל ההבטחות המפליגות שלפני הבחירות מגיע גם לי משהו...

צחוק בצד. אם תפגשו את גליקשטיין אל תוציאו לו את הנשמה... היה לו די והותר...

שוחר של הרובע היהודי בפרנקפורט בין יוצאי האירופים לציון 50 שנה לליל הבדולח.

...ור ישרים
...קס מוקדמות
...פיחות ...תה
...ת חד פעמי
ברנק
...דיוטי ברנק
תולדות
המרכז"

ממשלת שמיר יכולה להמשיך ללא הגבלה

פרשנים בדקו ומצאו, כי אם לא תיווצר אפשרות להרכיב ממשלה חדשה בישראל, יכול מר שמיר לישון בשקט ולהמשיך בתפקידו, אפילו עד הבחירות הבאות בעוד ארבע שנים. בליכוד נשקלת האפשרות שבמצב הקיים כלאים שרי העבודה בממשלת מעבר מבלי יכולת להשתחרר ממנה. אולי יעדיף גם המערך להמשיך במצב הקיים, אם לא תהיה לו הזדמנות להרכיב ממשלה כרצונו.

כבר היו דברים לעולמים, כבר היו ממשלות מעבר שכיהנו 11 חודשים בימי דוד בן גוריון, בשנת 1961. גם ממשלת רבין פרס המשיכה להתקיים חצי שנה אחרי הבחירות. חברי הכנסת עמדו כבר מזמן על תקלה זו, אולם הנסיון שנעשה על ידי חבר כנסת שבח וייס להגביל את זמן כהונתה של ממשלת מעבר נכשל.

לפי שבח וייס, יכולה ממשלת מעבר להתקיים הרבה יותר זמן מהכנסת. העקרון שנקבע, הוא כי בממשלת מעבר אין יוצא ואין בא, ורק מלאך המוות יכול לשחרר את חבר הממשלה מתפקידו. חברים מן שתי המפלגות אמרו, אולי צריך כך...

מ. דרורי

המרצע יצא מן השק:
ילדים לראשי הציונות בארה"ב נשואים לבני־זוג "מגויירים"

סוף סוף גילה השבוע אחד מראשי התנועה הציונית בארצות הברית מדוע ראשי "הציונים הדגולים" של אמריקה הם נגד חוק השבות.

ניתן רשות הדיבור למארווין ג'והפסון, מי שמציג עצמו במכתב גלוי לרה"ם שמיר, כאחד אשר הזדמן לו כמה פעמים להחליף עמו דעות בעניינים שונים...:

— "אני פונה אליך בעניין זה בפומבי ("אל תגעו בחוק השבות") מתוך תחושה עמוקה שמדובר לא רק בהשקפת עולמי אלא גם בהיבטים מעשיים..."

לאחר שהוא "מזכיר" לשמיר כי שינוי בחוק השבות יכול להזיק לאינטרסים של ישראל בבית הלבן, בסנאט האמריקאי ובבית הנבחרים — משתי המפלגות, אין ג'והפסון מרשה לעצמו לדלג על היבט אישי נוסף, והוא כותב ללא שמץ של בושה:

— "יורשה לי להזכיר לך היבט אישי. כידוע לך, שניים מילדי גויירו על ידי רב קונסרבטיבי בהתאם להלכה... (אם כן, מה הפחד מתיקון בחוק? — מ. י.). מר מוריס אברם, נשיא ועידת הנשיאים, מצוי במצב דומה. בעצם, לרבים מראשי הפעילים למען ישראל בקרב הקהילה היהודית באמריקה יש קרובי משפחה שתיקון בחוק השבות יפגע בהם אישית"!!!

הוא לא שם לב שבזאת גילה את הפרצוף האמיתי של "הציונים הגדולים" של התנועה הציונית היושבים על סיר הבשר האמריקני. כך הם אוהבי מדינת ישראל מתוצרת יהדות ארה"ב, שמשיאים את בניהם ובנותיהם לילדי נכר, ועוד מספרים שהם "גויירו".

כאן בארץ ישראל, אלה היושבים על אדמת הקודש ומשיאים יוצאי חלציהם ליהודים כשרים — הם לא "ציונים", רק האמריקאים שנכדיהם בני תערובת, הם הם הציונים. ועל כך כבר נאמר: "כסף מסהר...".

כנראה שהציונים באמריקה אינם יכולים להגיע למעמד רם ונישא בתנועה הציונית בלי "כרטיס ביקור גויי"... ובכלל החינוך הציוני הזה צריכים לסבול כל היהודים שמתכבדים לנישואים כשרים והגונים.

באמריקה ישנם מיליוני יהודים שנהרים תפחדים מנישואי תערובת, להם אין מילה לשמיר ולפרס, רק לכמה מ"אבות הציונות האמריקנית" שגידלו ילדים כדי להשיאם לגויים — רק להם מותר להזהיר את ראשי המפלגות בישראל מנסיון לתקן את חוק השבות.

אדרבה, האוי ששמיר ופרס יבדקו את הנושא לעומקו ויחכמו מה מקור "הצעקה" הציונית של אמריקה — אם לא החינוך הקלוקל של הציונים הגדולים, שכל גלותם... בשיאי התערבות.

מ. יצחקי

מפקד השריון מטרה להתקפה אנטי־שמית

תת אלוף, יוסי בן יוחנן הפך למטרה להתקפה אנטישמית של יצחק רועה, מסופרי דבר ומי ששימש קריין בכיר ברדיו כל זה בשל ציטוט מאמרי חז"ל בעניין עקידת יצחק. רועה כותב כי ראה פעמיים את תת אלוף יוסי בן יוחנן שהוא מוציא דף ומקריא ממנו אמרות חז"ל. הוא רואה בזה פגיעה בדור הלוחמים.

בפעם שניה ראה את תת אלוף יוסי בן יוחנן בחברת אביו מול פני האומה כולה למחרת הבחירות, בשידור זה ציטט אמרות חז"ל. עוון גדול יותר מצא בקצין הבכיר מפקד השריון שסיפר בטלביזיה על פגישותיו עם הרבי מלובאוויץ', ועל רב גלילי שבחבורתו הוא לומד תורה מדי יום חמישי בשבוע.

המאמר מלל התקפות מחוץ אנטישמית על תת אלוף זה. בתוכו המסכ"ל הביעו תרעומת נגד יצחק רועה שלא נהנה מלתקוף קצין מעולה זה, שמוסר את נפשו להגנת ישראל והוא עצמו נמשך אל מקורות היהדות ובזה הוא מבקש לחזק את המוראל של חייליו.

כזכור, הגיב הרמטכ"ל במקרה אחר של התקפה על מפקד חטיבת גבעתי, כי הדברים שכתב לו אחד ההורים גובלים עם האנטישמיות. שלדאבונו חדרה לצבא.

מ. דרורי

חיים אשר ברגמן
סוף שבוע

במסגרת הבחירות לנשיאות ארה"ב קיים נוהג, לפיו, עם היוודע התוצאות, נושא המועמד המפסיד "נאום ויתור", בו הוא מודה בכשלונו.
אצלנו בארץ לא נושאים נאום שכזה, מפני ש...אין מפסידים.

★

"ועדת הבחירות המרכזית פנתה ליועץ המשפטי, לחקור מהר את התלונות על טוהר הבחירות".
בחקירה יתברר שיימתים" רבים הצביעו עם תעודות זהות של קיבוצניקים השוהים בחו"ל...

★

"צעירים, קשישים, עניים, יהודים וכושים, הצביעו ברובם לדוקאקיס".
אכן, לרשימה זו יש מסורת קבועה של מפסידנים...

★

ההבדל בין ישראל לאחר הבחירות לבין ארה"ב לאחר הבחירות הוא, שבבורסה בארה"ב נרשמה ירידה לדולר, ואילו בישראל עלה הדולר השחור, תוך צפיה לפיחות.

★

"מס הכנסה יאשר מידי שנה 40־50 אלף הצהרות מס שנתיות, מיד עם הגשתן, ללא כל בדיקה".
הבעיה עתה היא איך נכללים ברשימה זו...

★

"פחות מ־12% מהמתגייסים לנח"ל נשארים בקיבוץ לאחר שיחרורם".
היתר יורדים לחו"ל.

★

"ירד הביקוש לעובדים ישראליים בחו"ל".
לקח להם קצת זמן, כדי לדעת עם מי יש להם עסק...

★

באו לקלל ונמצאו מברכים...

תופעה אחרת שגרמו תוצאות הבחירות, היא ההתעניינות שגברה, בנעשה בציבור החרדי, במוסדותיו ובהליכות חייו.

קשה לומר שהם מחפשים את הדברים העיקריים החיוביים דוקא. אולם קשה להתעלם מן ההופעה המתמצה במאמר חז"ל על כי שבא לקלל (בלעם) ונמצא מברך. כך נמשכה תשומת הלב של כמה כתבות עתונאיות, בכמה עתונים, לעבר מוסדות החינוך החרדי ועל כרחם, כל הכותבים מודים שעיקר ההתעניינות של הציבור החרדי הוא בחינוך ולענין זה הוא מקדיש את כל משאביו ומרצו.

לא חסרו נימות שהחרדי שבגלל עובדה זו מזניחה הציבוריות הדתית פיתוח מוסדות כלכליים. כתבת אחת מצאה שהכוח הכלכלי של הציבור החרדי מתבטא ב...מעכי הכספים שהוא מפריש...

אפילו עתונים כמו הארץ ועל המשמר לא יכלו להסתיר את החיוב של ההשקעה החינוכית.

הכתבת לעיני חינוך של עתון הארץ ביקרה בתלמוד תורה כדי לראות מה הן התביעות לשיפור מצבם והיא מאשרת:

בית הספר, מבחינה פיזית, אכן דל מאוד. בעצם, לא בית ספר במובן המקובל של המלה, אבל השיעור המרתק של הרבה מחפה על הכל.

ולהלן היא מצטטת מתוך הסכמה דבריו של אחד המלמדים:

אז מה אם זה מוסד פרטי שאינו מכיר בפיקוח המדינה, אומר הרב. למוסדות החרדיים אין מה להתבייש. לא תמצאי בהם אנאלפביתים.

גם עתון על המשמר אינו יכול להתעלם ממדור החינוך שלו הוא קובע:

לשבחם של אנשי החינוך העצמאי, כמו גם לשבחם של ראשי זרם החינוך הספרדי־חרדי החדש ייאמר, כי הם בעלי מלאכה אחת: החינוך ניצב בראש דאגותיהם. שעה שפרנסי המפלגות החילוניות הגדולות הליכוד והמערך, דשים את החינוך בעקבם. יהיו אשר יהיו הוראות מנכ"ל משרד החינוך והתקנים המחמירים של משרד האוצר. בכיתות של החינוך העצמאי ובתלמודי התורה של חוצות הרבים, הכיתות מונות, בדרך כלל, לא יותר מ־25 ילדים. יום הלימודים הוא ארוך ובמהלכו מקבלים הילדים ארוחה חמה.

ההורים בחינוך החרדי, גם במשפחות הענייות ביותר, מוסיפים כסף רב לשם מימון החינוך. הם מתעלמים מן המגבלות, שמטיל משרד החינוך על ההורים והמנהלים בבתי הספר הממלכתיים והדתיים, לפיהן אסור לממן חינוך אפור בהיקף העולה על 15 אחוזים ממספר שעות ההוראה. בניגוד למתחרים בזרמים הממלכתיים הרי שבחינוך החרדי לזרמיו, כמו גם בבתי הספר המוכרים הכפופים לפיקוח האגף לחינוך דתי, יש להורים מה לומר ביחס למינוי מורים ומנהלים.

גם נתן דונביץ ב"הארץ" אינו יכול שלא לקבוע:

לתנועת העבודה, למשל, אין חממות כאלו. היא הרסה אותן במו ידיה, בשם הצדק הלאומי בחינוך ממלכתי, שאינו מפלג לזרמים השונים, ביטלה ממשלת בן־גוריון, באוגוסט 1953, את זרם העובדים. בתי־החינוך המצויינים, שגידלו נערים ונערות בעלי תודעה וחינוך לערכי העבודה, איבדו את צביונם המיוחד, נסחפו בזרם הכללי.

כבודה של ההסתדרות ירד בעיני ראשי המערך

זו היתה טעות גדולה מצד הנהגת המערך שהחליטה במערכת התעמולה להעלים את ההסתדרות ולמנוע ממזכיר ההסתדרות להופיע בשידורי הבחירות — על כך התריע מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר בדיון ראשון שמערך בישיבה של מליאת המערך בהסתדרות לקראת הבחירות להסתדרות.

אישים שהשתתפו בכנס זה, אמרו, כי במקום שררה אוירת נכאים קשה, מזכירי הסניפים הביעו בגין רעה על ראשי חברת העובדים ונציגי ההתישבות על שבגללם נכשלה ההסתדרות ועמה המערך. ישראל קיסר שהופתע מן ההשתתפות הגדולה של כל הסקטורים בהסתדרות, אמר שצריך לברך את הברכה: משיב אבידה. כמה מן המשתתפים בדיון נתנו ביטוי חריף לתחושה זו. מזכירת נעמ"ת אמרה כי הבעיה העומדת לפני המפלגה איננה חקיקה דתית, כי אם המאבק עם הליכוד.

חברים אמרו בשיחות אישיות, כי ראשי המערך טעו והגנו שלא כהוגן עם ההסתדרות שנעלמה ממערכת הבחירות. אין להתבייש כלל בקרוב שירד מנכסיו, אלא צריך לכבדו ולעודד את רוחו.

ד. ירושלמי

ש"ס מתכננת להוציא עתון יומי משלה

ראשי ש"ס קבלו הצעה להוציא עבורם עתון יומי שמיועד לבוחרים של ש"ס, הרואה את עצמה כמפלגה לכל דבר. ההצעה היא של שלושה עתונאים חילוניים, שהיו כתבים בכלכליים והקימו לעצמם משרד ליחסי ציבור ופרסום. משרד זה פעל בשרותה של ש"ס במערכת הבחירות ועשו לדעת ראשי ש"ס עבודה טובה בבחירות, במודעות ופרסומים טלוידיים שהבליטו את ש"ס לציבור גדול.

העתונאים סבורים, כי שיתוף פעולה זה, יש בו כדי להכשיר אותם להוציא עתון יומי חדש עבור ש"ס. אולם בש"ס עצמה יש היסוסים לקבל את ההצעה, למרות שהם רוצים בכל לבם להוציא עתון משלהם, כיון שהעתונים שסמכו עליהם הכזיבו אותם, למרות שבמשך השנים הזרימו כספים רבים לאותו עתון שעליו סמכו מאז הבחירות הקודמות.

בחוגי ש"ס דנים בהצעה. אולם, לפי שעה לא השיבו בחיוב על ההצעה, כל עוד הם עסוקים בעניני הרכבת הממשלה. כפי שנודע, בין חברי מועצת חכמי התורה הספרדיים יש הסתייגות מן ההצעה. הם טוענים כי אי אפשר לסמוך על עתונאים חילוניים שיביאו את דבר התורה ללומדיה.

מ. דרורי

עזרת נשים רק במועצה הדתית?

בדירקטוריון של בנק לאומי שנבחר השבוע לא נכללה אף אשה אחת. הדבר במוסד כספי טהור. אנשי הבנק שביקשו להסביר את הסיבה לכך, אמרו שאין לנשים אותם קריטוריונים הדרושים למי שעומד להיות מפקח על בנק כה גדול.

אולם הסבר זה לא שיכנע אותן נשים מארגון נשי נעמת של ההסתדרות, אשר ערכו הפגנה מול בנק לאומי במחאה על כך. אחת מן העסקניות טענה, כי נשים הכיחו את עצמן דוקא בניהול בנקים וכדי להוכיח זאת, הם ציינו כי כרגע יושבות בבית הסוהר שתי נשים משני בנקים שמעלו בתפקידן... והרי זו הוכחה טובה, כי הם מצטיינות, לפחות, כמו הגברים, לא בבנק לאומי, כי אם בבנקים קטנים יותר, הרי גם בבנקים אחרים נאסרו פקידים בכירים על שמעלו בכספים.

אחרת מבין המפגינות טענה, כי לא יתכן שנדחוק את הנשים לעזרת נשים דוקא במועצה הדתית נשלב אותה. הגבר שנתמנה לידיר אמר שהמינוי הוא פוליטי, אולם הניהול יהיה מקצועי. הוא הבטיח לנשים כי יביא את בקשתן לראשי אוצר ההתישבות היהודית, ואולי יהיה צורך לפנות לבג"צ כדי לתבוע את עלבונן של הנשים מבנק לאומי...

מ. דרורי

האנטישמיים בשוויץ בעקבות תוצאות הבחירות

כרוזים אנטישמיים שעליהם מתנוסס צלב הקרס הנאצי, הופצו בימים האחרונים על ידי חוגים אנטישמיים בציריך שבשוויץ. הכרוזים כוללים סיסמאות אנטישמיות, המבליגים כינויי גנאי גרועים ביותר נגד יהודים. הם קוראים להוקיע את היהודים שתפסו מקום נכבד בחיי המדינה השוויצרית.

יהודים בשוויץ מציינים, כי הכרוזים הופצו לאחר שבאותו מעתוני שוויצריה הופיע מאמר המנתח את תוצאות הבחירות ומזכיר שמיעוט יהודי השולט על הכלכלה והממשלה בגרמניה, וכאן מבקש מיעוט של 18 חברי כנסת להשתלט על מדינת ישראל. מאמר זה שכתוב בנימה אנטישמית מוסתרת, קרא דרור לביאור נאצים בשוויץ לצאת ממחבואם.

הכרוזים הושלכו באישון לילה, גם לתוך כמה בתי כנסת יהודיים בציריך וגרמו למורת רוח של תודה בקרב הקהילה היהודית. הוגשה גם תלונה למשטרה, אולם המשטרה מתקשה להתחקות על מפיצי הכרוז.

אושרו של ד"ר באדר

"אשרי, שלא אני אהיה יו"ר הנהלת הקואליציה, אך זהו אתגר של ממש לפרלמנטרים של היום", כך, במילים פשוטות, הגדיר השבוע הד"ר יוחנן באדר מראשי חרות לשעבר את התפקידים של עמיתיו וחבריו שכנראה בידם יפול התפקיד.

באדר, שהיה אחד הפרלמנטרים השנונים והבולטים בשעתו, אינו מוכן לקנא בחבריו, אך מוכן לייעץ להם: להניח את המחלוקות הקיימות ביניהם לבין עצמם ולרכז את כוחם בטיפול ב־8 הסיעות שירכיבו כנראה, את הממשלה והקואליציה העתידה.

מעניין מאד הוא ניתוחו של באדר את תוצאות הבחירות. "הרשימות הדתיות הפתיעו את סוקרי דעת הקהל. אני לא הופתעתי". לדבריו, בעת "המהפכה" עברו יותר אנשים וחוקם להצביע עבור בגין. בימים ההם, אלה הביעו (הוא נמנע מלהתיחס, אל הנהייה מן המפד"ל לצד החרדי). לדעתו, הליכוד יכול היה לזכות בקולות נוספים, אך בגלל היריבות הפנימית אכזבו רבים, והוא קורא לחבריו ללמוד את הלקח. גם אם בסופו של דבר הם שירכיבו את הממשלה.

את הניתוח הקר ביותר עורך באדר בהופעת הירידה בכוחה של מפא"י ותנועת העבודה:

...מתנה זה (מפא"י, מפ"ם, הרשימות הערביות, הקשורות למפא"י, כפי שהן נקראות בסטטיסטיקה, החזיקו בכנסת הראשונה 67 מאנדאטים; בשניה 65; בשלישית 64; ברביעית 66; בחמישית 63; בששית שוב 67; בשביעית 60; בשמינית 54; בתשיעית 33; בעשירית 47, בכנסת האחת־עשרה 44. זו תמונה של ירידה חד־סיטרית, שלב אחר שלב, מ־67 בשנת 1949 עד ל־42 בשנת 1988.

הוא מסביר את התופעה מפיו של איש המערך:

תנועת העבודה, עולים חדשים, הציבור החדש, ובפרט עדות המזרח, אין להם קשר נפשי לתנועת הפועלים ולמוסדותיה, הם מעדיפים דברים ויחסים על־פי טעמם — ולא את תנועת הפועלים. עברו שנים — ותחושה זה קיבל אישור — מבחירות לבחירות.

הוא גם מנתח את התופעה של צמצום התמיכה במפלגות גדולות. בבחירות 1981 קיבלו שתי הסיעות הגדולות 95 מאנדאטים, ושאר הרשימות רק 25; בבחירות 1984 קיבלו אותן שתי סיעות גדולות רק 85 מאנדאטים, והשאר — 35; עתה קיבלו אותן שתי רשימות גדולות רק 79 מאנדאטים — והשאר 41.

נזיפה לראשי המחלקה הדתית ברדיו

ראשי המחלקה הדתית ברדיו קיבלו השבוע נזיפה ממנהלי הרדיו, ואחד משדרנים אף הורחק למשך חודש מן המיקרופון.

מדובר במקרה של שירבוב ותקלה טכנית, שבה נשמעו מעל גלי האתר מה שהוגדר כ"שירגץ", מפיו של שדרן, שלא שם לב למה שהוא עושה כשהמיקרופון פתוח.

אך מסתבר, ששרשרת של רשלנות וחוסר תשומת לב מצד העורכים והמפיקים איפשרה את הבאת ההקלטה לשידור ללא בדיקה כנדרש ולפי ידיעה אחת, הרי אחד האחראים חתם על אישור התכנית לשידור בלי ששמע אותה ובלי שבדק.

מה שבולט בכל העניין, הוא שמדובר באחראים על תכנית דתית, וחלקם — לפחות — אנשים דתיים מוצהרים. ואילו המאזינים סברו שקרתה כאן התנכלות לתכנית הדתית במטרה לפגוע בציבור דתי.

מנהלי הרדיו עוד עומדים לדון שוב בצעדים נוספים בפרשה זו.

א. צבי

יצחק שמיר מעדיף אנשים דתיים

בשיחה שקיים ראש הממשלה מר שמיר עם שר ההגנה האמריקאי קרלוצ'י עלו על השלחן גם הערכות של תוצאות הבחירות בישראל, כאשר השנים החליפו דעות על הסיכויים לבחירת נשיא ארצות הברית, בתוך הדברים שאל קרלוצ'י, האם יכול מר שמיר להסתדר עם המפלגות הדתיות.

על כך השיב שמיר, תשובה שנונה: הרי שנים מעוזרי הבכירים, זה שנים, הם יהודים דתיים והם כידוע לכולם גם חובשי כיפות, יוסי בן אהרן מנהל כללי של משרד ראש הממשלה, ומזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין, שניהם עובדי מדינה זה שנים ותפסו מקום חשוב גם במערך, כאשר זה היה בשלטון, בתפקידים אחרים, בן אהרן ורובינשטיין זוכים למדה רבה של אהדה אצל כל ראשי המפלגות.

מר שמיר הביא לדוגמא, את שר האוצר משה נסים, שהוא לא רק בנו של מי שהיה הרב הראשי הראשון לציון בישראל, אלא הוא עצמו חובש דוקא כיפה שחורה לראשו, ובימים אלה שהוא שרוי באבל על אמו, הוא מגדל גם זקן לאות אבל, על אמו הרבנית שנפטרה לא מזמן.

באמריקה מפגינים נגד הפלות

תרופה חדשה שהוצאה, שבה אפשר לבצע הפלה ללא ניתוח, עוררה סערה בארצות הברית, כמו במדינות אחרות. הפגנות היו גם בצרפת, בה אישר שר הבריאות הצרפתי את השימוש בהפלה זו שניתן לבצע אותה בבית, ללא התערבות רופא ומבלי להזדקק לאיזה ועדה.

בארצות הברית נערכו הפגנות נגד גלולה זו ונגד בתי החרושת להפלות, ההפגנות נערכו בכמה עשרות ערים. מתי יפגינו כאן נגד בתי החרושת להפלות המתנהלות גם תחת גושפנקא ממשלתית.

להזכיר למנהלי המשא ומתן, כי לפי תיקון החוק, אין לבצע הפלה מטעמים סוציאליים, לאחר שועדות עושות את החוק לפלסתר. להזכיר עוד כי אילולא אותן הפלות לא היתה קיימת בעיה דמוגרפית ומליון הילדים שהושמדו על ידי הרופאים היו פותרים את הבעיה הדמוגרפית, הם ותולדותיהם כיוצא בהם. אם יעשה פעם מישהו את החשבון אפשר שהיהודים יהיו רוב בעוד שנים ולא מיעוט.

י. ירושלמי

מתי טבילה פסולה ומתי היא כשרה?

בקיבוץ הארצי של השומר הצעיר היתה השבוע סערה, לאחר שכמה מן ההורים הביעו תרעומת על "טכס ההטבלה" שנערך בבית ספר שדמות מוסד חינוכי קיבוצי. בטכס זה שלוחה לדבריהם בהשפלה ובחיוב לרחוץ במים קרים וטבילה בבוץ. כפי שנמסר מדובר בטכס שהפך למסורת.

הידיעה על כך פורסמה לראשונה בעלון פנימי "דפים" של קיבוץ עברון. עתון דבר מוסר, כי הקיבוצים קבלו הוראה להוציא דפים מתוך עלוני הקיבוץ, במקרה שיש ביקורת פנימית, כזו שלא היה. בפרסום תומר מגנה את הקיבוץ וכך נוהגים לתלוש אותם דפים, בניגוד לעקרון של הזכות לדעת שבו דוגלים אנשי הקיבוץ.

ראשי הקיבוץ הארצי גילו כי טקסים מסוג זה מקובלים במוסדות שונים והוא רואה בהם ערך חינוכי. אולם אחד מראשי הקיבוץ, טען, כי אם מותר לחייב חניכים לעבור טכס משפיל כזה, מדוע אנו מערערים על זכותם של הרבנים לתבוע טבילה במקוה נקיה לכל מי שרוצה להתגייר, או לבוא בברית הנישואין. זה לפחות טכס שאינו משפיל כבודו של אדם.

מ. דרורי

נלמד צניעות מן הבדווים...

איזו סערה היתה קמה בישראל, אילו היו יהודים שמבקשים להפריד בין גברים ונשים בעת ההצבעה בקלפי בבחירות לכנסת, כל כינויי הגנאי וכל כוח ההתנגדות היו מתעוררים. אך כנראה, שיש להם לבדווים זכות מיוחדת.

סופר "דבר" בנגב מספר, בלי שמץ של אירוניה וללא כל טענה, כי באחד השבטים של הבדווים בנגב, הבחין, כי הנשים מצביעות לחוד ולא יחד עם הגברים. הדברים סודרו בצורה כזאת, שנקבעו שעות חלוקות לגברים ולנשים לחוד. יתרה מזו, נתנו להצביע גם לנשים שעל תעודות הזהות שלהן לא היתה תמונה. גם נשים בחירות הנהגות לכסות את פניהם בצעיף, הותר להצביע מבלי שהן יצטרכו לגלות את פניהן, כדי להזדהות בפני גברים, וכך שמרו הבדווים על מסורת הצניעות, שהיא אחת מן המידות שבהם הצטיינו יהודים בכל הדורות.

אולי כדאי לבקש מן הכנסת זכויות, לפחות, כמו של הבדווים...

מ. ירושלמי

בני, אל תלך בדרך אתם

הצלחת הרשימות החרדיות בבחירות, העירה מרבצם כמה אנשים שמחפשים דרכים כיצד להעיב על ההצלחה ומשום כך מוצאים סיפורים פיקנטיים, כאילו התפקרותו של צעיר חלש אופי כזה או אחר, יצילו עבורם את המצב שנוצר לאחר תוצאות הבחירות.

כך, דאג מאן דהו לפרסם סיפור על נער חלוש דעת ממשפחה חרדית, לפי דבריהם, שהגיע לקיבוץ והשתלב בו, עתה הוא יצא לחו"ל ושוהה שם.

מעניין הוא התיאור שאותו הם מתארים על "האור" שזכה אותו נער לראות בקיבוץ. הבחור, לדבריהם, הגיע עם מטען ידע חלש בכל מקצועות החול. ברור שאיש לא מצפה מהם שידעו לומר מה היה מטענו הרוחני במקצועות קודש, לפי הסיפור יתכן גם שהיה מטען מועט גם במקצועות קודש. אך הם דאגו להכניס אותו "לנבכי העולם החילוני" ואם תרצו לדעת מהו המטען הכבד הזה, הם אינם מסתירים כלל, שזה כלל בעיקר צפיה בסרטים ותכניות טלביזיה, שעל דמתם ניתן הרי לקרוא ברוב העתונים החילוניים ורק למיעוט מהם זוכים קוראי עתונו לשמוע. הרי ברשה להעלות על הנייר את הסחי והמיאוס אותו מתארים בעתונות החילונית על סרטים אלו.

אך אותנו משכה פיסקה בסיפור על מה שגרם לאותו צעיר מבית חרדי לסור מן הדרך. היא שילקיבוץ הגיע באמצעות קריאה בסתר של עתונים חילוניים".

אכן, כבוד מפוקפק הוא להם.

קריאה למלחמה של השמאל

יזהר סמילנסקי מגדולי הסופרים החילוניים, מצא לנכון בערב שבת האחרון, עוד בטרם נודעו תוצאות הבחירות באופן סופי, לפרסם כמה שורות נרגשות תחת הכותרת לאופוזיציה סוערת בהם הוא קורא להקים מערך השמאל הציוני הלוחם ולא לתת להם ולא להתיאש. להוציא מחשכת ימי הביניים להדליק את האור בקצה המנהרה ולקרוא: "בואו כולנו להלחם".

הפחד נפל גם על סופר ציוני מובהק שנדהם מעוצמת העליה של הרשימות החרדיות.

עירית ירושלים פותחת קו לשכונות החרדיות

ביום ראשון הקרוב תחנוך עירית ירושלים שירות חדש לתושבי השכונות החרדיות —קו פתוח טלפוני, בו מציגים התושבים שאלות ומקבלים תשובות בנושאים שונים.

את היוזמה בענין זה נטל הרב חיים מילר, ידיד ארגון פ.ה. פניות הציבור. לאחר שתושבים טענו, כי העיריה מפעילה "קו פתוח" לשכונות רבות בעיר, אך אף פעם לא לשכונות החרדיות.

בעקבות פנייתו לעיריה נמסר, כי ביום ראשון הקרוב יותקים "קו פתוח" לשכונות החרדיות בין השעות 7—4 אחרי הצהרים.

בין הנושאים שהתושבים יוכלו להעלות בשאלותיהם ולקבל תשובות, או לפתור בעיות: תברואה, כבישים ומעברי חציה, רמזורים, תחנות אוטובוסים ומאור. התשובות יינתנו על ידי מנהלי המחלקות בעיריה, העוסקות בנושאים אלו.

א. סופר

בס"ד

הישיבה הגדולה בימ"ד כולל אברכים
"מירא־דכיא"

בביתו של כמו"ר מרן המקובל האלוקי **רבי מרדכי שרעבי זיע"א**
רח' שילה 8 נחלת ציון ים, ת.ד. 6360, טלפון 02-227077,
מס' עמותה 58-007-190-0

קריאה־קדושה
יד־ושם לזכר הקדוש רבינו מרדכי שרעבי זיע"א

בשבת והודי"ה לה' יתברך הדינו לבשר בשורה־משמחת לציבור שוחרי התורה, ואוהבי לומדי"ה אשר גבר חסדו עלינו, ומאז פטירתו של רבינו הרמ"ש זיע"א זצוקללה"ה

נתייסדה ישיבה, כולל אברכים
לזכרו של רבינו זצ"ל ולזכרה של הרבנית ע"ה
בביתו הקדוש

ובס"ד היום כחמש שנים לערך יושבים עשרות אברכים ועוסקים בתורה, בש"ס ובפוסקים, בביתו של רבינו לע"נ. והפעילות הרוחנית בישיבה ב"ה מתרחבת כל יום וכל שנה יותר ויותר.

אי לכך פונים אנו אליכם עדה קדושה,

לבוא ולתת אחיעזר ואתיסמך בפעילות הקדושה הנ"ל
אשר אודותיה סומכים ומעודדים מרנן ורבנן שליט"א

אנא מכם, תרמו בעין יפה וביד נדיבה עבור הבית הקדוש של רבינו זצ"ל לביצור ולחיזוק התורה

במקום הרעיף רבינו זצ"ל ברכות וישועות לכל בא. להוי ידוע, לכל התורמים, העושים והמעשים, בכל סיוע ועזרה שבא מצידו, נהיה הוא גורם ישיר לקיים את דבריו של רבינו שיצא מפה קדוש. ואמר בחיי חיותו: ..."פה בבית הזה ישבו הרבה תלמידי־חכמים וילונו בעמקה של הלכה. ותקרא הישיבה בשם **מירא־דכיא", וזהו שמי (אותיות־מרדכי)"**.

ובס"ד, בחסדים גדולים ועצומים, זכינו ליום הגדול הזה כבר מני אז, כחמש שנים, כאמור לעיל, ועוד ידינו נטוי"ה להרבות חילים לתורה. ובצאתי מן הקודש, אשא כפי בתפילה ותחינה לא־ל שוכן מעונה, קיים בנו ברכת הנביא ישעי"ה ... "כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות". וזכות רבינו תגן בעדכם ובעדינו ובעד כל ב"צ אכי"ר.

בברכת התורה
הנהלת הישיבה
"מירא־דכיא"

הכתובת למשלוח תרומות **ישיבת "מירא־דכיא"**
ע"ש הרב המקובל **רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל,**
ת.ד. 6360, ירושלים,
או למספר חשבון של הישיבה — בנק הפועלים
מס' חשבון 569-102901 ירושלים,
ישיבת "מירא־דכיא"
טלפון לבירור פרטים נוספים בכל השעות: **02-227077**

בהר־נוף
ירושלים
לציבור הדתי

דירות מפוארות
3,4,5 ו־6 חדרים
דירות עם קרקע צמודה
ודירות גג, סוכה, חניה,
הסקה דירתית,
מעלית שבת,
גימור ופיתוח מלא.

שלב חדש בבניה ברחוב שאולזון

•משהב בונה גם ב:
רעננה, בני־ברק, הרצליה, פתח־תקוה, כפר־סבא.

משהב
חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ

ירושלים: רח' הגידם 1, טל. 02-224181; ת"א: רח' לילנבלום 27, טל. 03-664631

אם אינך רוצה להחליף רהיטים כל שנתיים
הכנס ל: **"רהיטי מלכות"**
הנציג של **"מועלם"** ירושלים
בבני ברק ר' עקיבא 109
ספות מקסימות • מיטות נוער מיוחדות ובלעדיות גם דו קומתיות
ארונות • מזנונים • חדרי שינה ופינות אוכל

יצחק מתתיהו טננבוים

על חודו של סוד

"אילו טרחו הפוליטיקאים לסקור את מפת החינוך לפני הבחירות, התוצאות לא היו מפתיעות אותם — נכתב בעתון חילוני, המשיך לנמק — ללא מאמץ היו מבחינים שכ־30 אחוז מילדי ישראל לומדים בחינוך הדתי לגווניו".

עדיין אין זה אומר שיתר 70 האחוזים לומדים בבתי ספר חילוניים, שכן 20 אחוז הם בני מיעוטים ורק 50 אחוז הם בני יהודים הלומדים בבתי ספר ממלכתיים לא דתיים.

החשבון פשוט מגלה כי החינוך הדתי־חרדי מקיף כיום 37.5 אחוז מכלל ילדי ישראל במדינת ישראל. ורק 62.5 אחוז הנותרים לומדים בבתי ספר חילוניים.

זה הוא, אם כן, הנתון היסודי והבסיסי לחלוקת האוכלוסיה היהודית בין דתיים לחילוניים.

לפי נתון זה נעלה מכל ספק, כי אלמלי כל הדתיים אשר ביניהם, נכדיהם, אחיהם ואחיותיהם, היו מצביעים רק למפלגות דתיות היו הדתיים למפלגה היהודית הגדולה ביותר במדינת ישראל. לא היה כך כי היו כל המפלגות היהודיות־חילוניות מאבדות מספר רב של מצביעים דתיים וממילא היו נגררות הרחק מאחורי המיצבור הדתי הענק של מדינת ישראל.

הוי אומר, כי לא המערך ולא הליכוד הם המפלגות הגדולות של מדינת ישראל, אלא — הדתיים!

נתאר לעצמנו אלמלי כך היו פני הדברים. יש מקום להניח כי לוא ההתפלגות הפוליטית היתה מתמקדת תחת הסיסמה של החינוך הדתי כנגד החינוך הלא־דתי, היו הדתיים זוכים למעמד הבכיר בין המפלגות בישראל.

יותר על כן, לוא החלוקה הרעיונית בין אזרחי המדינה לא היתה תלויה על עניינים פוליטיים, גלובאליים ופנימיים, אלא על הכימי הדתי־חינוכי, דהיינו, אם כל מצביע היה מזדהה רק עם החינוך אשר הוא מעניק לילדיו ועל פי מידגם זה היה נותן את קולו בקלפי — אין ספק שהדתיים היו זוכים בלמעלה משליש מהנבחרים היהודיים בכנסת. בוודאי שהיו נהנים מ־30 אחוז של חברי כנסת, דהיינו 36־37 חברי כנסת דתיים לכל גווניהם, לפי החלוקה הפנימית הקיימת כיום.

לפיכך, ניתן לומר בוודאות, כי גם לאחר "המהפך הדתי" בבחירות האחרונות, עדיין הנציגות הדתית בכנסת לא מיצתה את כוחה האמיתי אלא כדי 50 אחוז בלבד.

* *
*

בצדק טוענים ראשי המפלגות החילוניות, כי בקרב קהל אוהדיהם ישנם בוחרים דתיים רבים מאד. אך בעוד ובעבר, כלומר, עד הבחירות האלה, טענו — ובצדק מוחלט! — כי דתיים רבים יותר מצביעים למפלגות חילוניות מאשר לדתיות, חל הפעם "מהפך קטן"...

יותר דתיים הצביעו הפעם בעד מפלגות דתיות, ולפי אורח החיים שלהם, או לפי החינוך אשר מעניקים לילדיהם, גם בבחירות האחרונות עדיין 50 אחוז של דתיים לא נותנים קולם בקלפי למפלגות דתיות.

יותר על כן, ניתן גם לקבוע — שוב לפי נתונים רשמיים של משרד החינוך — כי ההתפלגות התוך־דתית בין "חרדים" ל"דתיים" והנטיה ההולכת וגוברת לכיוון החרדי יותר, גם נתון זה השתקף בקלפיות.

ההגיון מחוסר הרגשנות והפחד, מחייב את החילוניים, אבל בעיקר את הדתיים לגווניהם ול־אגפיהם, להרהר היטב בתוצאות הבחירות האלה ובכמה שיכול בהחלט לקרות בעתיד.

החלוקה האמיתית של האוכלוסיה היהודית במדינת ישראל אינה בקלפי ואף לא ביום הבחירות, אלא במערכת הערכים היהודיים אשר כל אזרח ואזרח יהודי מעניק לצאצאי חלציו. רעיון מדיני, או השקפה מדינית, חשובים ככל שיהיו, עדיין אינם מוכיחים על השקפת עולם ודרך חיים.

אין ליהודי ערך נעלה ויקר יותר מחינוך בניו ובנותיו. המשכיות הדורות, צירוף השלשלת המסורתית, אינם מורכבים ומצורפים אלא בחינוך ובהשקפת העולם אשר צועדת עם הזרם החינוכי.

אם חלה מהפכה זוטא בנושא החרדי־דתי, היא לאו דווקא בתוצאות הבחירות של יום הקלפיות, אלא בהאטה של אותו תהליך אשר בידסם משך שנים בחינוך היהודי במדינת ישראל. אם בעבר, כאשר המוני יהודים שומרי תורה ומצוות שהועלו ארצה, הוכרחו לשלוח את ילדיהם לבתי ספר חילוניים, ורבים מהם — או רובם של בני הנעורים שלהם — הצו את הקוים של ההשקפה היהודית מבית אבא, כיום חל מעצור בתהליך זה. מי שנותר לפליטה דתית, או מי שנותרה בו זיקה דתית עמוקה — אינו חושש לשלוח את ילדיו לבתי ספר דתיים. אדרבה, נוצרה אוירה המשתרשת יותר ויותר בציבור היהודי במדינת ישראל, כי רק החינוך הדתי יכול להציל את הדור העתיד מחמת הזעם החילונית, היינו מההשפעה האנטי מוסרית הרוחשת בגלוי ברחוב הישראלי.

כבר נגענו בנושא זה במאמרנו בשבוע שעבר: "אשרי העם", אבל בהקשר לנושא האמור כאן, הנוגע לפרספקטיבה האמיתית של האזרחות הדתית, או הלא־דתית, של מדינת ישראל, מן הראוי לחזור ולשנן — קודם כל לעצמנו ואחר כך גם לפוליטיקאים החילוניים — שהעורף הדתי, או בלשון אחרת: כוח ההכרעה הדתי, עדיין לא מוצה כדי מהציתו.

המצב הקיים כיום לאחר תוצאות הבחירות היא ההוכחה הברורה והמצוקת לשלושה נתונים: הגידול הטבעי, החזרה בתשובה, והצבעת המחאה האנטי חילונית. אם נוסיף לכל אלה את ההתפתחויות החינוכיות — הרי שבעוד ארבע שנים (ואנו מצפים בכל יום שיבוא הגואל) טובים הסיכויים כי אם אכן ההצבעה בקלפי תהא על מבנה החינוך היהודי במדינת ישראל — על רקע זה אין ספק שיותר משליש האזרחים היהודיים יצביעו בעד האגף הדתי־חרדי. ואגף זה יהיה הגדול מבין התנועות הפוליטיות.

* *
*

המאבק היותר צודק ויותר הגון הוא על נפש הילד היהודי. אם נשכיל להעלות את הנושא החינוכי בראש מעיינינו ודאגותינו, מכל במשך השנים האלה להעמיד נושא זה על סדר יומו של הבוחר ואז יוכח קבל עם ועולם מהו המהפך האמיתי של של מדינת ישראל.

הציבור החילוני רשאי כיום לטפוח על שכמו בנצחון — עדיין מחצית בוחריו הפוטנציאליים של הכוח הדתי מצביעים עבור מפלגות חילוניות. אלמלא הבכיינות הערמומית, המזכירה את השועל המתייפח על טרפו, היו ראשי "האצולה" החילונית יוצאים בתרועת נצחון. שהרי האמת המוכחת מתוך מערכות ורשתות החינוך נעלה מכל אמת אחרת — יותר משליש העם הזה הוא דתי־חרדי, ואלמלי היו משלשלים פתקים לקלפי לפי המצפון החינוכי שלהם — היה להם מספר חברי כנסת כפול מאשר בבחירות הללו.

כאן טמונה הסכנה לאגף החרדי־דתי שנבחר עתה לכנסת. מחובתם של כל חברי הכנסת של המפלגות הלא־חילוניות להעלות על סדר יומו של האזרח את הנושא החינוכי. יש להעביר את פסי הויכוח הציבוריים למחנה היהודי פנימה. אם השליחות הדתית בכנסת ובציבוריות הישראלית תוכל להעתיק את הויכוח הפרלמנטרי והציבורי מהבדלי הדעות בנושא המדיני או הלאומי — שאינו נוגע לעצם הוויתנו כאומה יהודית — לעבר הנושא המכריע בחיי האומה הזאת — החינוך היהודי! — נוכל להגיע להישגים כלתי נודעים של השליחות האמיתית במוסדות הממשל.

תהא אשר תהא העמדה המדינית והלאומית של מדינת ישראל, כמדינה שוות־זכויות בין עמי העולם — סוף סוף לא בשתי אלה תוכרע התשתית הערכית והמוסרית של האומה היהודית. לא המצע המדיני ואף לא הרעיון הלאומי, ישנו בנותן טעם לחיי הנשמה של האומה הזאת.

אלפי שנים צעד העם הזה בשבילי החיים, בתוככי עמי נכר, בין שליטים עריצים ובצל לאומי־חסאת, ואף על פי כן המשיך העם היהודי לצעוד את צעדיו בארחות חיי הנצח. כי סוד הנצח הוא סוד הקיום וסוד הקיום הוא בחיי הנצח, ואין נצח ישראל אלא בחיי הנשמה שבהווייתו, שלא יכזב ולא ישקר.

* *
*

אין במאמר זה עניין כל־שהוא לנושא הקואליציוני, ואל יתפרשו דבריו כמסר או כרמז לצד זה או אחר.

איזו קואליציה שלא תקום ואיזו ממשלה שלא תהא — אחת חובתם של אלה אשר באו מכוחם של ילדי ישראל המתחנכים בחינוך הדתי — להביא לבחירות הבאות את כל המשפחות האלה אל הקלפי תחת סיסמת החינוך. אל נא יתנו לטשטש את האמת הנצחית שעליה מושתתת החברה הישראלית כולה — חינוך דתי או חילוני.

אמנם, הבעיות המדיניות והלאומיות, הן חלק נכבד מהויכוח הפוליטי הרעיוני ועל ברכיהן נערכו הבחירות האלה. יתכן והמפלגות החילוניות העלו בכוונה תחילה על ציר התעמולה הפוליטית נושאים אלו כדי למקד את ההכרעה בקלפי לפי חלוקה מדינית ולאומית — העיקר שהנושא הפנימי, שהויכוח האמיתי על דמותה ואופיה של מדינת ישראל, לא יועלה כנושא אשר ישפיע על הטלת הפתק לקלפי.

נתאר רגע קט לנגד עינינו — אלמלי נערכו הבחירות רק על רקע החינוך של ילדי ישראל, ללא כל נושא אחר זולתו. אלמלי לא היו שום בעיות מדיניות או פוליטיות, לאומיות או כלכליות, לנגד עיני הבוחר היהודי — רק הנושא היהודי הטהור: חינוך דתי או חינוך חילוני? ברור ונעלה מכל צל של ספק מה היו התוצאות בקלפי ביום הבחירות.

מבחינה זאת יעדיפו שתי המפלגות הגדולות גם יחד, לדחוק כל ויכוח ציבורי בנושא, להורידו מסדר היום של האזרח היהודי, וכלבד למקד את הויכוח הציבורי על נושאים משניים לגמרי. המפלגות החילוניות מעדיפות כל ויכוח אחר ולא ויכוח על נושא דתי — ואין ויכוח נוקב יותר ומכריע יותר מאשר החינוך אשר כל אזרח ואזרח מעניק לילדיו, בזאת תיבחן השקפת עולמו האמיתית והכנה של האזרח הישראלי.

מכאן מוכח גם השקר וצוות המצח של הפחדים החילוניים. ההסתתרות מאחורי נאד הדמעות המדריף, אינה אלא בריחה מן האמת הצרופה — הכוח האמיתי של הדתיים במדינה לא הוכרע עדיין, כי האמת טמונה בחינוך היהודי, ולא משנה כרגע לצורך ההוכחה הזאת בלבד — אם הוא חינוך "ציוני" או "לא ציוני". האמת היא אחת — חינוך יהודי הוא חינוך לנצחו של העם היהודי, חינוך דתי הוא הערובה לנצחיותם של בני העם הזה, ואין לך ציוני גדול יותר מאשר המחנך את בניו ובנותיו לחוזן הנצח ולחיי הנצח של האומה היהודית.

ארועים פוליטיים

מגעים חשאיים ליכוד־מערך לממשלת אחדות מחודשת

למרות ההכחשות של גורמים רשמיים בליכוד ובמערך גם יחד, מתנהלים בימים אלה, תוך כדי המשא ומתן עם המפלגות הדתיות, מגעים בין הליכוד והמערך על הקמת ממשלת אחדות מחודשת.

המדובר בהקמת קואליציה בין שתי המפלגות הגדולות, אליה יצטרפו "מפלגות הלוויין" של כל אחת מהן, במתכונת הקואליציה היוצאת. ממשלה זו תוקם מלכתחילה לתקופה קצרה, במטרה לאשר בקריאה סופית את החוק לשינוי שיטת הבחירות, ולהכריז על בחירות חדשות בעוד כחצי שנה, תוך איחודן עם הבחירות לרשויות המקומיות (האמורות להתקיים בעוד שלושה וחצי חודשים).

השרים המנהלים את המגעים הללו הגיעו למסקנה, כי קשה להענות לתביעות הגדולות מדי — לדעתם — של המפלגות הדתיות, ובחירות אזוריות, גם אם לא יחסלו לגמרי את כוחן, הרי יקטינו אותו ויפחיתו את דרישותיהן.

המגעים הללו נערכים בחשאי, בידיעת ראשי הליכוד והמערך גם יחד. שמיר ופרס אמרו למקורביהם, כי בכל מקרה, גם אם המגעים לא יצליחו בסופו של דבר, הרי שהמפלגות הדתיות לא יוכלו לכעוס על שניהם גם יחד.

אולי זהו ההסבר שצריך לתת להשהיות החוזרות ונשנות מצד ראשי הליכוד והמערך במשא ומתן הקואליציוני. גם כאשר מסכמים נושאים ופרטים שונים, תמיד יש מישהו שמעלה "ברגע האחרון" שאלות וקשיים שצריך לפתור בשלב מאוחר יותר. התוצאה: מחליטים לקבוע פגישה נוספת...

● דרישות כפולות — שלושה קולות

למהלך הזה עדויות, עד כמה שהדבר נשמע מוזר, גם המפלגות הדתיות עצמן. הדרישות הכפולות למשרדים אלו ואחרים, כאשר שתי מפלגות רוצות יותר ורוצה את אותו תיק ממשלתי או את אותה משרה, חוסמות כל אפשרות להענות לתביעות ומכניסות את הליכוד, או את המערך, למילכוד.

כך גם לגבי הצעות חוק שונות המועלות כדרישות מוקדמות. אם מפלגה אחת דורשת את תיקון חוק השבות, מפלגה שניה דורשת תיקון חוק בתי הדין הרבניים במקומו, מפלגה שלישית מודיעה שהיא תומכת בכל תיקון שהוא ומפלגה רביעית לא מציגה עמדה ברורה — קשה לשמיר ולפרס להחליט מה לעשות...

אין פלא, איפוא, שהשבוע שמענו את הליכוד, לדוגמא, "מדבר" עם המפלגות הדתיות בשלושה קולות: צוות המשא ומתן הרשמי בראשות השר דוד לוי; השר אריאל שרון שהודעק על ידי שמיר לשיחות פרטיות עם ראשי המפלגות הדתיות; ושמיר עצמו, ששמר לו את זכות ה"הדור הנוסף" על חלק מההצעות שסוכמו כבר בצוות הכו"מ.

● גיבוי מדומה למתן לגיטימציה

את ההצגה משלימים השרים עצמם, שאפילו "כועסים" על המגעים המקבילים שמנהלים עמיתיהם. כך שמענו את השר דוד לוי כועס על שרון, שרון טוען שקיבל את גיבוי שמיר ולבסוף שמיר מודיע שה"כדור" חוזר אל לוי...

ואם לא די במשיכת המשא ומתן בכל שוק ניתן. באים "הלחצים מהעם" בעד ממשלת אחדות. אפשר לראות מודעות בעתונים, שלא ברור מי משלם עבורן, בעד ממשלת ליכוד־מערך. או דאוריאציה אחרת של ממשלת שמיר־רבין, כאשר "הציפור השניה" שנצודה היא "חיסולו" של שמעון פרס, לפחות במודעה.

יצירת דעת קהל שכזו, יחד עם ה"פחד מהחרדים", היא חלק מהעניין כולו. לכך מתווספים עוד "לחצים" של הועד לשינוי שיטת הבחירות ועצרת שיהמים כל הגורמים הללו, במוצאי שבת, בתל־אביב, שמטרתה לקרוא לראשי הליכוד והמערך ללכת לממשלת אחדות מחודשת, כדי לשנות את שיטת הבחירות.

הועד הזה, יחד עם הועד לשינוי החוקה, שהתעורר לחיים בימים האחרונים, כינסו אתמול מסיבת עתונאים, כדי לחזק את קריאתם. הם הציגו חתימות של "אלפי סטודנטים ואזרחים" הקוראים להקמת ממשלת חירום ליכוד־מערך הן לצורך שינוי שיטת הבחירות והן במטרה למנוע את "הכניעה לסחטנות הדתית", כפי שהם מכנים זאת.

לא צריך לחטט הרבה כדי להגיע למסקנה, שיש גורמים מסויימים מאוד, המארגנים את כל הועדים הללו יחד עם האזרחים. הסטודנטים וכל היתר. אותם גורמים מנסים ליצור גיבוי ציבורי למגעים החשאיים בין המערך והליכוד ובעזרתם לקבל את הלגיטימציה לעריכתם.

יתכן שכאשר המפלגות הדתיות יבחינו, שאכן זה מה שקורה בימים אלה ממש "מתחת לאפן", ואולי על אפן ועל חמתן, ימהרו להפחית את תביעותיהן. אם כך יהיה — זה בדיוק מה שרוצים שמיר ופרס.

אך יתכן שהן תאחרנה כבר את הרכבת וקואליציה של כ־100 חכ"ים תהפך לעובדה מוגמרת ואז לא ניתן יהיה עוד לעשות הרבה.

מסקנות רבות כדאי להסיק מעובדות אלה. חלקן לטווח קצר וחלקן לטווח ארוך. אך המסקנה הדחופה מכולן היא: שעל המפלגות הדתיות, ולפחות על החרדיות בהן, להגיש את התביעות במהרה, תוך תיאום מוקדם והסכמה.

אז, אולי, עשויים הדברים להראות קצת אחרת.

ארועים מדיניים

דוד אבן

כיצד יתייחס הממשל של הנשיא החדש בוש לישראל

בוש מכיר בחשיבותה האיסטרטגית של ישראל, אך סבור שגם למדינות ערב המתונות יש תפקיד בתחום זה

השאלה הראשונה ששואלים את עצמם ראשי השלטון בירושלים לאחר הבחירות לנשיאות בארצות־הברית היא: מה יהיה יחס הנשיא החדש למדינה?

אם לשפוט לפי הנסיון עד כה, הרי שלמרות החששות המוקדמים, גילו רוב הנשיאים האמריקניים יחס חם ואוהד לישראל ולצרכיה.

לאחר מימשלו של הנשיא ניקסון, היו שחששו מהנשיא פורד ומשר החוץ קיסינג'ר. היו שאמרו, שדוקא בגלל יהדותו של שר החוץ — יגלה יחס קריר יותר לישראל. אך ברבות הימים התברר, שקיסינג'ר סייע לישראל בדרכים רבות, כמו נשיאו, פורד.

גם מהמימשל של קארטר היו חששות רבים ואף הם נעלמו כעבור חודשים אחדים. מי שחשב ש"נשיא כמו פורד לא יהיה עוד בארצות הברית", הופתע להיווכח, שדוקא קארטר הצליח ליצור יחסי ידידות קרובים עם ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, הגדיל את הסיוע לישראל ולבסוף אף הוביל לחתימת הסכמי קמפ־דייויד.

החששות מהמימשל של רייגן היו דומים וגם אלו נתגלו כמיותרים. נדמה שמימשל רייגן־שולץ היה אחד האוהדים וה"חמימים" לישראל אי פעם.

עכשיו מתחילות השאלות והתהיות על מימשל בוש. בירושלים נשמעות דעות לכאן ולכאן. אך הרושם הכללי המתקבל הוא, כי גם ג'ורג' בוש לא יהיה כל כך רע לישראל.

● עדיפות עליונה

במסדרונות משרד ראש הממשלה ומשרד החוץ מודים הכל, כי הנשיא האמריקני החדש לא צריך ללמוד הרבה על המזרח התיכון. הוא מכיר את המצב באזור לפרטיו, הן מתקופת כהונתו כסגן הנשיא בשנים האחרונות והן מתפקידו הקודם כראש ה"סי.א־י.איי."

דיפלומטים שעקבו אחר הדיעות שהביע בנושא המזרח התיכון סבורים, כי המימשל האמריקני החדש ימלא תפקיד חשוב במזרח התיכון. בוש מודע לחשיבות האזור באיסטרטגיה העולמית וכמדינאי מקצועי יעמוד המשבר הזה על סדר יומו בעדיפות עליונה.

בוש היה בעבר שגריר ארצו בסין ומילא תפקידים מדיניים בכירים אחרים, עד שהתמנה לראש ה"סי.איי.איי." סוכנות הביון והמודיעין הבינלאומית של ארצות הברית. במסגרת תפקידים אלו התוודע הנשיא האמריקני החדש לחשיבות הנושא האיסטרטגי ולבעיות הבינגושיות הכרוכות בכך.

גם עמדותיו לגבי המזרח התיכון ייגזרו מהדיעות שעיצב לעצמו במסגרת תפקידיו. הוא יהיה בהחלט בעד סיוע לישראל, כלכלי, צבאי ומדיני, אך יתמוך באותה מידה בסיוע למדינות ערב המתונות, [illegible] בהשגת הסדר שלום באזור.

הוא תמך בעבר — ובוודאי ימשיך בכך גם בעתיד — בשיתוף פעולה איסטרטגי נרחב עם ישראל. אך במקביל יתמוך לשיתוף פעולה דומה כזה עם מצרים, סעודיה, כוויית ואפילו ירדן. שוב, מאותם שיקולים איסטרטגיים.

בוש הצהיר במערכת הבחירות שלו, כי המימשל שלו יבצע מדיניות של "המשך" בעקבות רייגן. אם אכן כך יהיה, צפוי שבחודשים הקרובים יתחילו הלחצים מוושינגטון בכיוון של הסדר או הסכם שלום.

● נגד ועידה בינלאומית

כיצד ניתן לדעת בוש להגיע להסדר? מה יחסו למדינות ערב הקיצוניות?

לפני שנה ביקר בישראל ואז אמר מפורשות, כי לדעתו ועידה בינלאומית, במתכונתה שעליה מדברים הרוסים, היא אסון למזרח התיכון. אלא שלא כדאי להסתמך יותר מדי על דברים אלו, שנאמרו בעת ביקור בישראל ובמעמד של סגן נשיא.

אין ספק שבוש יחתור לועידת שלום, כזו או אחרת, אך יעדיף תמיד שהדבר יהיה תוך הסכם עם ישראל. ה"רקורד" שלו בעבר מראה, כי בוש גילה אהדה רבה לישראל ולצרכיה. עם זאת, קשה לדעת כיצד ינהג, כאשר יתגלו ניגודי אינטרסים והבדלי גישות בין וושינגטון וירושלים.

אשר ליחסו האוהד לישראל — מזכירים בירושלים את התפקיד המכריע שמילא מאחורי הקלעים, בהטסת יהודי אתיופיה לישראל, כאשר הוא מעמיד לצורך המבצע מטוסים אמריקניים.

גם עמדתו התקיפה בנושא הטירור, אותה עיצב בעת כהונתו כראש ה"סי.איי.איי", באה לידי ביטוי בשיתוף הפעולה המלא עם ישראל בנושא. לא את כל הפרטים בתחום זה ניתן לפרסם, אך אין ספק שבתקופתו כראש סוכנות הביון האמריקנית, התחזק שיתוף הפעולה עם ישראל בצורה משמעותית.

בוש חזר ואמר, כי הוא מודע היטב לבעיות ולאיומים הטמונים בטירור, באם לא תתנהל נגדו מלחמת חורמה. הוא היה בין המכריעים למען הפעלת הגבלות נגד סוריה ולוב, אשר הוגדרו כמדינות המסייעות לטירור ונותנות לו חסות.

● רק ידידות או גם חמימות

היחס ה"מקצועי" של בוש לבעיות מדיניות, ולא רק למזרח התיכון, הוא שיכתיב, ככל הנראה, את מערכת השיקולים ואת ההחלטות שיתקבלו. דיפלומט ישראלי ששירת בוושינגטון ומכיר מקרוב את הנשיא האמריקני החדש הגדיר זאת אתמול במילים: "אין ספק שבוש ידיד גדול לישראל. צריך רק לחכות ולראות, האם יוסיף לידידות המקצועית והקרה, [illegible] גם את החמימות של [illegible] קודמים".

בהקשר זה מציינים שני אישים, אשר יתמנו לתפקידים בכירים במימשל החדש. שני אישים אלו מסמלים יותר מכל את העמדות האמריקניות הצפויות.

האחד הוא ג'יימס בייקר, מי שהיה בעבר שר האוצר ועמד בראש מערכת הבחירות של בוש. בייקר מוגדר כאיש "קר, מדוייק ומחושב". כל אחד יכול לפרש הגדרה זו כרצונו, אך אי אפשר להתעלם מההחששות המסויימים שתכונות כאלו מעוררות בירושלים.

השני הוא ג'ון סאנונו, מושל מדינת ניו־המפשייר ואחד הידידים הטובים ביותר של בוש. הוא מקורב מאוד לערבים האמריקניים [illegible] את ההשערה, כי בוש פחות לעבר מדינות הנפט הערביות.

הידידות של בוש לישראל אינה מוטלת, איפוא, בספק, אך תמיד יהיה צורך להוסיף לחשבון שיקולים איסטרטגיים, מקצועיים, כלכליים ומדיניים.

ל. ויינבלום
ב"ב

יום בחירות

לא "עם בוחרי" — שבחנו.
היות "עם נבחרי" — יעודנו.
כי אלוקים הבדילנו מן התועים.
ובחר בנו מכל העמים.
ולנו בני־בכורה
נתן גם "זכות בחירה".

כך, נעמוד מול קוננו
ופרוכת הקודש — פרגודנו.
[illegible]
אך כאן —
שלטי הפרסומת אינם
וברק הבטחות היצר־נעלם!
רק אנו ובוראנו בלבד
הבוחן משכיות לבב.

ונתיצב מול הקלפי —
יריעות הקלף.

ועינינו תרות
אחר אותיות
אתן להזדהות...

הן כל יום, הוא יום בחירות,
והבחירה — קובעת עתידות.
הבחירה — גורלית!
[illegible]
שלחנו ידינו אל האותיות
לסמל לנו נבחרו להיות,
כך, בוטחים וגאים
אנו מצביעים:
"ובחרת בחיים"!!

בס"ד

נוטיבורגר למהדרין

בהשגחת הבד"ץ ירושלים העדה החרדית

מהדרין פרווה — הכשר הבד"ץ
מהדרין לשומרי משקל — דל שומן, דל קלוריות
מהדרין בטעם — בטעמי בשר פינקטיים
מהדרין להכנה — אפילו ילדך יוכל להכין

◆ נוטי בורגר מעדן צמחי במגוון טעמי בשר פיקנטיים:
★ קבאב ★ קציצה ★ קציצת תפו"א
★ בורגר ★ שניצל

◆ למוצרי נוטי בורגר כל היתרונות!
◆ דלי שומנים וקלוריות
מחצית מהקלוריות וחמישית מהשומן שבמוצרים דומים
◆ ללא כולסטרול
◆ ללא חומרים משמרים
◆ ללא צבעים מלאכותיים
◆ נוח לאחסון — אין צורך בקירור
◆ נשמר לאורך זמן
◆ קל להכנה — לטיגון לאפיה ולמילויים

חדש! * למוסדות ולמשפחות ברוכות ילדים, אריזות חסכון של 1 ק"ג לנוחיותכם

* בקרוב ניתן יהיה להשיג גם באריזות של 100 גרם (4 מנות בכל אריזה).

משווק ע"י בית נוטילי: ירושלים — רח' מנחם 3 מקור ברוך טל. 02-381146 24 שעות
תל אביב — שדרות תרס"ט 11 טל. 03-286972 חיפה — רח' ישעיהו 4, טל. 04-331585

שולברג

פרוייקט בדיקת המחשב בעיצומו

אחר בדיקת כ־250 ספרי תורה — אחוז הפסולים בעינו

צוות מפעילים מתוגבר פועל בכל שעות היום והלילה ★ מאות ספרי תורה ממתינים לבדיקה במרכזי משמרת סת"ם ★ מרבית מרכזי התורה חצרות האדמו"רים והישיבות מסרו לבדיקה לפחות ספר תורה אחד ★ תחנות צלום חדשות באנטוורפן ובמנצ'סטר.

הודיעה על הממצאים החמורים שנתגלו בבדיקת מאה ספרי התורה הראשונים, כאשר ב־82 מהם נמצאו טעויות חסר ויתר, הכתה גלים ברחבי העולם החרדי, וגרמה להתעוררות רבתי בנושא כשרות הסת"ם.

התקוות הגדולות, שהממצאים לא ישקפו את מצבם הכללי של ספרי התורה, לא נתגשמו, ואחר בדיקת 243 ספרי תורה מארה"ק, מארה"ב ומאירופה, נותר השיעור הקטן של ספרי תורה כשרים, כמעט בעינו. (כ־80% ספרים פסולים!)

הבדיקות הנערכות ע"י המחשב, מתמקדות כידוע לגילוי טעויות חסר ויתר בלבד, אך רבים ממוסרי ספרי התורה, לבדיקת המחשב שנמצאו טעויות בספריהם האילו למסור את הספרים להגהה נוספת בידי מגיהים מומחים, שגילו את ספרי התורה, גם מפסולים אחרים.

ספרי תורה רבים הנקראים כבר עשרות בשנים, שעתה מתברר שכנראה לא עברו הגהה מעולה כנדרש, זכו מעתה לתיקון וחידוש, ולשובם בס"ד לשכון כבוד בהיכלים המקודשים.

ברוב חצרות הקודש של האדמו"רים והישיבות הגדולות, כבר נבדקו ע"י המחשב ספרי התורה העומדים לקריאה. הנהלת משמרת סת"ם, נאלצה לפי הוראת מורי ההוראה שליט"א לעכב בדיקת ספרי תורה מבתי כנסת שמסרו מספר ס"ת לבדיקה, כדי להבטיח לכל בית כנסת לפחות ספר תורה אחד, מוגה ובדוק מטעויות חסר ויתר.

כמה מגדולי התורה שליט"א, הביעו דעתם בפומבי על נחיצות הבדיקה, ומיהרו למסור את ספרי התורה לבדיקת המחשב, בברוקלין שבארה"ב זכתה הוראת כ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א להד רב. בערב יוהכ"פ הוכרז בבית מדרשו הגדול בבורו פארק, שלא יוצאו לקריאה ספרי תורה אשר לא נבדקו ע"י המחשב. הוראה זו יצאה, אחר שנבדקו ונמצאו טעויות בספר התורה שבקרית באבוב בת־ים, בביהמ"ד בבני ברק, ובארה"ב.

כדי להתגבר על העומס הרב של מאות ספרי התורה הממתינים לבדיקת המחשב, הפעילה משמרת סת"ם צוותות מתוגברים של העוסקים במלאכת הקודש, הפועלים במשמרות בכל שעות היום והלילה.

בד בבד שוקד צוות של מומחי תכנות מעולים, להפיק תכנה משוכללת יותר, שתחיש את פעולת הבדיקה, ותתגבר גם על האפשרויות המינימליות, של טעויות אנוש בהפעלת המחשב. התכנה החדשה, שהושלמה בימים אלה, תוכנס לפעילות מלאה עם תום תהליך הרצה, וביקורת המהימנות. עם הפעלת התכנה המשופרת, ייבדקו שנית כל צלומי ספרי התורה שנבדקו בתכנה הראשונה, ואם תתגלה טעות שלא נחשפה בביקורת הראשונה, יימסרו התוצאות מיידית לבעלי הספר.

תחנות צילום חדשות, נפתחו לאחרונה והופעלו במנצ'סטר לונדון, ובאנטוורפן שבבלגיה. ספרי התורה המועברים לתחנות אלה, מצולמים במקום, והספרים מוחזרים לבעליהם מיד. הצילומים, מועברים לבדיקה במרכזי משמרת סתם בארה"ק ובארה"ב.

עם פתיחת תחנת הצילום באנטוורפן, והעברת תצלומי הספר הראשון לבדיקת המחשב, במרכז משמרת סת"ם שבבני ברק, נתגלתה בספר טעות חמורה. שהועברה בפקסימליה לבעלי הספר בבלגיה. הספר תוקן מיד, אולם השמועה עשתה לה כנפים באנטוורפן היהודית, והיתה לשיחת היום בכל בתי הכנסת.

הנהלת משמרת סתם, נערכת עתה לסיום ולקיצור התור הגדול של הממתינים לבדיקת ספריהם, ולהיענות מהירה ככל האפשר, לפניות ההולכות ומתרבות, מכל רחבי העולם היהודי.

כדי לשמור על קדושת הספרים, ולאפשר את הטיפול הראוי בכל ספר וספר, כמתבקש מדיני קדושת ס"ת, מתבקשים גבאי בתי הכנסת ובעלי ספרי התורה, שלא להביא ספרי תורה למרכזי משמרת סת"ם, ללא תיאום טלפוני מראש, של מועד ההבאה.

את הקהל תתקעו ולא תריעו ובני אהרן הכהנים
בחצצרות והיו לכם לחקת עולם לדרתיכם
וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצרר אתכם
והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני יהוה
ונושעתם מאיביכם וביום שמחתכם ובמועדיכם
ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם
ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני

טעות שנחשפה בבדיקת הספר הראשון באנטוורפן.

והרעתם בחוצצרת (במדבר י, ט.)

هكذا من الأصل

مكامن الأصل

רבי צבי אלימלך מדינוב בעל "בני יששכר"

בצלאל לנדי

בעומדינו בפתח האהל על ציונו, בקצה הפארק, בעיבורה של העיירה דינוב, קראנו את הכתובת על ציונו "ראש הרבנים ומלמד דעת מבינים, קודש קדשים, חכם חרשים, נבון לחלשים, ימוד התורה, מנוחה טהורה, רבן של כל בני הגולה". ואין בכך כל הגזמה שכן מעמדו נכבד לא רק בדורו אלא גם בדורות הבאים.

אין לתאר את ההתרגשות שאחזה בקבוצת המבקרים בפולניה, כשהגענו לאהל הציון המשתרע בקצה הפארק בגבול העיירה דינוב. כפי שמתברר הרסו הצוררים את בית העלמין היהודי ובמרכזו האהל, ובמקום המקודש התקינו מגרש משחקים לילדים. כאשר החלו להגיע מבקרים יהודים לפולניה התעניין הרב ד"ר יצחק לוין במקום בית העלמין והאהל שהיה שם ולא היה רישומו ניכר. בהגיעו למקום נתקל בזקן אחד שהצביע על נקודה מסוימת, ואמנם נתגלו שם שרידי אבנים, שציינו את יסודות האוהל שנחרב בשנות השואה. זהותו של אותו זקן לא היתה ידועה לאנשי המקום ויש הטוענים שהיה זה אליהו הנביא זכור לטוב.

וכך פורסם ב"המודיע" מיום כ"ו באלול תשמ"ה: "לאחר מאבק לא קל עם השלטונות המקומיים, ובעזרת הקונסול האמריקאי בקראקא, לפי השמועה אף הוא ממוצא יהודי, שוקם האוהל על יסודותיו הראשונים, וציונו של בעל "בני יששכר" בדינוב נמנה על קברי הצדיקים ששומרי אמונים פוקדים אותם ומתפללים שם לישועת עולמים.

הרה"ג רבי נתן אורטנר, רבה של לוד, שזכה חיכה את הרבים בשני כרכי תולדותיו, עמל לא רק על המסורות והסיפורים אלא גם על מורשתו התורנית. על יסוד ספריו הרבים המלאים בקיאות וחידושים רבים בכל מקצועות התורה, בכתב ובעל פה, בנגלה ובנסתר, ניתן לקבוע ללא כל פקפוק, שאישיותו נדירה ומעטים היו כמותו. לא היתה מעלה אחת שלא היתה נחלתו, קדוש וטהור, גאון בנגלה ובנסתר ובקי בכל חדרי תוה"ק. כל הקרובים אליו הכתירו כתורה הקודש מדברות מתוך גרונו. הזכות ליכולתו להעלות את פרי רוחו על גבי הכתב, זכו גם הדורות הבאים לקבל מושג מגדלותו. ספריו הקדושים והחשובים אשר השאיר אחריו נמנים בין נכסי צאן ברזל של הספרות התורנית בדורות האחרונים.

הרב אורטנר, שהקדיש פרק מיוחד לפירוט שמות הספרים ולמהדורותיהם, הוסיף גם את המסורות שהגיעו לידינו על כתבי היד שאבדו מאתנו והוא מסכם שאילו היינו זוכים להופעת כל מה שכתב בימי חלדו עלי אדמות, לא היה דומה לו בהיקף ספריו בתנועת החסידות.

בעצם שנות צלומיו בשנה הנ"ח מצא חן בעיני ה'. נתעלה לישיבה של מעלה. אולם בעודו בחיים חיותו הנחיל לנו את מורשתו הרוחנית לדורות, ואם כי מספר ספריו מתקרב לשלושים התנצח זכרו כבעל "בני יששכר", ורבים אף אינם זוכרים את שמו.

יחד עם כל המקורות לתולדותיו שהועלו על הכתב לא נמנע הרב אורטנר מלהאזין לשיחותיהם של זקני חסידי גליציה. ומפיהם רשם מסורות מופלאות על מעבדו לדורות הבאים, וביניהם רבו המובהק רבי יהושע מנדיל אהרנברג, וכן הרבנים והאדמו"רים, נכדיו של בעל "בני יששכר" בארץ ובחו"ל. וכך עלתה בידו להוציא מתחת ידו דבר מתוקן ומפורש ככל האפשר.

כיון שאין הוא מביא שום דבר אלא בציון מקור המדויק, קשה להתווכח אתו. בשעת הצורך הוא מעיד בעצמו ומביע את דעתו, וחשיבות מיוחדת להערותיו של הרב אורטנר בעניני הלכה, ובהתקף תפקידו כרב ראשי בעיר הקודש לוד, עיר ואם בישראל, הרשות בידו להעיר להלכות שאינן בדרך קות די הצורך.

יצויין שבעל "בני יששכר" עצמו שהקפיד על כל תג המובא בגמרא ובפוסקים, ללא סייג והידור, ובשעת הצורך השמיע את דבריו החוצבים בלהבות אש, וכך למשל לא השלים בשום פנים עם איחור זמן תפילה, במקום שיש ח"ו לא היסס להביע את דעתו בצורה ברורה, וברבות הימים הוכחה צדקתו לעיני כל.

קשה להעיר להרב אורטנר ומסוכן להתווכח אתו, אולם כדי להוכיח שעברנו על הספר נציין את טענתו כנגד רבי יקותיאל אריה קמלהר בעל "יהוד דעה", ולדבריו "לא דייק בדבריו", בתקופה זו לא נתחדשו בחסידות דברים מקוריים". בעל "בני יששכר" מוכרח היה לבנות את דבריו "על יסודי הקדמות עתיקות לקדמים מספרי החסידות והיראה שלפניו, ובמלים טבין ושעשועים דאורייתא המושכים את הלב. שכבר לא היו הבאים לפניו ראויים לקבל דברים רבים תשגבים, אשר בתורת הנפש יסודם, תופס נוטה למעלה לעולמות עליונים" כמו בתקופות הראשונות, אולם בגלל זה נתפשטו חיבוריו בעולם וביחוד ספרי בני יששכר מפני שהם שוים לכל נפש" (עמ' שי"ח) לשמבני נציר שרק כמה עמודים לפני כן, בראש הפרק, הוא מציין לשבחו "שבלל בספריו, נוסף על חידושים בכל חדרי תורה, דברי קבלה רבים, גם דברים רבים על בשאבים שהיו, הנוגעים להנהגתו הרוחנית של האדם בהשקפתו, המכוונים לה' כוחי העם, והם כתובים בשפה עממית, שוטפת וברורה, המובנה לכל, היוצרה להם מכבוד ביחוד בספרות החסידית".

זכה הרב אורטנר וספריו שבי־ תקבל באהלי תורה זכה למהדורות נוספות. "אין בית המדרש ללא חידוש", ובכל מהדורה הוא מביא קונטרס של השלמות והערות, דברים שיש בהם משום עניין. ביני הטובה הוא מציין את שבחו בעלי ההערות ובכללן מפי הרה"ח רבי סנדר אורי, הוד חסידי לבעל "בני יששכר". בידו נשתמרו כתבי יד מקנו וגם כמהדורה מדי פלאות, וכדוגמא נציין אותה מסורת על חיבה ארץ ישראל המובאת בספרו (עמ' תרי"ע) ששכילי ארץ ישראל, היו נהדרים לו כאילו ביקר בה, וכאשר היה מקבל פני שליח מארץ ישראל, היה מתאר באזניו את הדברים המשבילים בארץ ישראל.

כדוגמא להשלכות במהדורה כליטית, שכופסן ע"י כבוד "אור הכפר", נזכיר את הבירור המקיף בענייני סיחה בשבת. בעקבות המסורת שבעל "בני יששכר" לא היה ישן כלל בליל שבת. למסורת נפלאה זו ניספו ע"י הרב אורטנר כמה הבהרות, הן מספרי עצמו בהלכה ובקבלה, הן מפי נכדיו, וכך הוא מביא בשם נכדו — "הרה"ק הלובאצה שלמה — האדמו"ר מקליזנבורג צאנז שליט"א, כי בדרך כלל לא היה ישן כלל בשבת, לפי "עצר צחצחות" לא היה ישן גם ביממת החול האכיבל.

פרק גדול תרחב מוקדש למלחמתו של בעל "בני יששכר" נגד ההשכלה, והיתה זאת מלחמה קשה ביותר. המשכילים הצליחו לפרוס את רשתם בכמה קהילות נכבדות ביותר, והוא ראה מצורך השעה לצאת נגדם במערכה, הן בספרו "מעין גנים" המוקדש כולו נגד המשכילים והן בתקנות המיועדות להיקון פרצות שנגרמו על ידם.

במאבק נגד ההשכלה טען שגם דבר שאפשר להוכיחו על פי כללי ההנדסה, יש לבססו על יסודות התורה. ההוכחה ממסכת עירובין (י"ד) "כל שיש בהיקפו שלושה טפחים יש בו רוחב טפח", והגמרא מביאה הוכחה מים של שלמה דכתיב בו "ויעש את הים מוצק" וגו', והרי זה דבר שאפשר להוכיחו בצורה מתימטית ברורה על פי חכמת ההנדסה. אולם יש לחנך את האדם "להוציא את עצמו מן המושכלות ולקבל את דברי התורה באמונה שלימה".

איננו יכולים לסיים את הסקירה מבלי לציין את העמל הרב שהושקע בפרק על ספריו שזכינו להם מהדפסתו מאז ועד עתה, הכל מספר "בני יששכר" שהובא לדפוס לראשונה רק לאחר פטירתו. מהדורה שנדפס ללא שער, ללא שם המחבר ומקום הדפוס, ניתן להבין שהצנזור המשומד סירב להרשות את הדפסת הספר. עניין ביותר בעבודה שספרו "מגיד תעלומה" נדפס ללא ציון שמו, ובשערו נרשם שם מחברו רבי צבי תלמיד הבע"ח. כנראה חשש להוציא לאור שחוגים מסוימים ימנעו מקניית הספר, אם ידעו עליו שיצא מידי אדמו"ר חסידי, ואין חדש תחת השמש.

בעוד כשנה ומעלה, ביום ח"י בטבת תשנ"א, תימלאנה מאה וחמישים שנה מאז נתבקש בעל "בני יששכר" לישיבה של מעלה. מאז ועד עתה שמו נזכר בסילודין באהלי תורה הדות למורשת התורנית המפוארת שהשאיר אחריו.

חסידים מספרים

מהדורה מיוחדת ומפוארת שיצאה לאור ע"י "מוסד הרי"ם לוין" בירושלים, עם מלאות 10 שנים לפטירת המחבר ומייסד המוסד הרב החסיד רבי יהודה לייב הכהן לוין ז"ל, בכסלו תשל"ט—תשמ"ט

השאיפה לגאולה שלימה "קרבה אל נפשי גאלה", גאולת הגוף והנפש גם יחד. העמדה במרכז תורת החסידות מראשיתה, ולא זו בלבד אלא גאולת הגוף והחומר משעבוד גלות האומות, קודמה לגאולת הנפש והנשמה. אימרה זו, המודגשת בפנים שונות ע"י רבי יעקב יוסף מפולנאה בעל "תולדות יעקב יוסף", חוזרת כחוט השני בספרי היסוד של החסידות בתקופתה הראשונה, והיא שהטביעה את חותמה על הדוכיה.

לא כל אחד יכול לחדור לעמקי תורת החסידות, שביסודה היא מבוססת על חכמת הקבלה. כיון שלא רצו לוותר בשום פנים על פשוטי העם, חיפשו את הדרך כיצד להגיע אליהם, ואחת מדרכים אלו היתה ע"י סיפורי מעשיות על נפלאות ה' בבחינת "וראו בניו גבורתו שיבחו והודו לשמו", ואח"כ "ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

חז"ל כבר השתמשו בסיפורי מעשיות או במשלים להדריך את שומעי לקחם בדרכי העבודה, ובכל הדורות השתמשו הדרשנים במשלים, שכן מחמת הקשיים בהסברת רעיונות מופשטים, ולעיתים משום קוצר המשיג של השומעים, השתמשו במשל כבאמצעי המוחשה.

אחד ממורי דרכה הראשונים של החסידות רבי יעקב יוסף מפולנאה, אף מסביר בספרו "תולדות יעקב יוסף" כי לעיתים יש להשתמש באיזה סיפור בדרך משל "אדם בריא שותה בצמא דברי תוכחה ומוסר, מה שאין כן מי שנשמתו חולה, טועם מתוק לכר, וצריך להלבישו איזה משל ומליצה ופשט, כדי שיהיה מתוק להיך, שיטעם יין וחלב, ובתוכו פנימיות המוסר".

"בדורות ראשונים שהיו במעלה יתרה, גדולה, יכלו צדיקים להיטיב לציבור ולעדה בזכות תורתם ותפילתם — היה רבי ישראל מרוז'ין אומר — אבל עכשיו שהעולם הוא בבחינת קטנות, לכן כשצריך הצדיק להיטיב להעולם אינו רק בסיפורי מעשיות ודברים פשוטים".

אין זה בשום פנים תחליף ללימוד תורה, אולם מי לנו גדול מה"חתם סופר" הפוסק (בשו"ת ח"י סי' נ"ט) "מצוה גדולה לספר בשבח הצדיקים", ביחוד אלה שמגמה מוסרית גלומה בהם, שהמופתים באים לגמול לצדיק כצדקתו ולרשע כרשעתו, ערך חינוכי בעיקר לאותם הסיפורים שיש בהם הבלטת צדקתם וקדושתם של הצדיקים וביחוד הנהגותיהם הטובות בין אדם למקום או בין אדם לחברו, ואם שעודדו את שומעי לקחם ללכת בעקבותיהם.

בהקדמתו לספר "שבחי הבעש"ט" מציין רבי דוב בער מלינייץ כי "בימינו נפלה האמונה עד מאוד וכמה מינות נזרקה בעולם", והוא מעוניין איפוא שכל קורא "ילמד מוסר השכל מכל סיפור וסיפור". בתחילה גם חשב לכתוב את ה"מוסר השכל" בסופו של כל סיפור, אולם חזר בו מחשש שמא יקצר במקום שיש להרחיב, לכן הוא מספר את הדברים כמו שהם, ומשאיר לכל אלה השומעים או קוראים, על "מעשיהם של צדיקים, ללמוד מזה איזה הנהגה ומידה טובה לעבודתו ית"ש".

חטיבה מיוחדת בספרות התולדה של החסידות הם אמרות הכנף החריפות של אבות החסידות, כמובן שאנו נהנים מהפקחות, החידוד השכלי או חכמת החיים, אולם מטרתם הראשונית והעיקרית היא הנקודה הלימודית, המתגלית בצורה ישירה או בעקיפין, ע"י הבדיקה עיונית, אם כשלעצמה, ואם בדמות של פירוש בפסוק או הסבר במאמר חז"ל.

היתה זו אחת הדרכים שאבות החסידות נקטו בהם להחדיר את מורשתם בלב שומעי לקחם. הם השתמשו באמרות אלו כדי לחדור לגבכי נפשו של האדם ולפלס בלבו נתיבי אמת, אורחות תורה, יראה, מוסר וחסידות, לעורר אמונה טהורה ולנטוע אמונת חכמים. אימרה כגון זו שימשה כבן לוויה נאמן של התנועה, מאז ימי הבעש"ט ועד היום, נמסרה מפה לאוזן ומלב ללב, ולמרות גלגולים מרובים שמרה על הרעננות, על האור הפנימי הלבבי, ועל כוחו הטמיר שביכולתו לחדור לגבכי הלב, כאמור.

תקופת הפריחה של החסידות נקטעה בימי השואה, כאשר עלה הכורת על מיטב בניו של העם היהודי. יהדות פולניה שתתה את כוס התרעלה עד תומה, אך בחסדי ה' נשארו לפליטה, גדולי תורה ויראה, מוסר וחסידות, ששקמו את הדור השכול והמיתום. הם שחבשו לתחלואיו ולמדוהו אורחות אמת של קדושה וטהרה, ומאז ועד עתה אנו צועדים לאורם הזורח.

עוד בשנים ההן, בין שתי מלחמות העולם, התבלט הרה"ח רבי יהודה לייב לוין ז"ל בכשרונותיו המזהירים, אם כי השתדל להצניע אותם. מעורה היה בחברת חסידים ותיקים וישישים, מהם ספג חכמת זקנים ודעת חסידים, עקב אחר הליכותיהם של הטובים והמעולים והאזין לשיחותיהם, מהם אף רכש ידע מעמיק בתורת החסידות, ביחוד עם סיפורים ואימרות מופת על מאות צדיקים וקדושים, אבות תנועת החסידות.

הסיפור החסידי משך אותו משחר ילדותו. לא היה כל צורך במאמץ מיוחד כדי שאוזניו יקלטו סיפורים רבים לאין ספור, והוא היה מספר כי לנגד עיניו עומדים עוד היום עשרות אדמו"רים, רבנים וחסידים קשישים, שכל אחד אגר בתוכו אוקיינוס שלם של סיפורים ואימרות. הם היו בבחינת נחל העובר על גדותיו, ורבי לייבל האזין לדבריהם וקלט אותם אל תוכו.

בן עשרים ואחת שנה היה רבי לייבל בפרוץ מלחמת העולם השניה, וכתום השנה בה התענה בחורשא עם רבבות אחיו, תחת מגפו של הכובש הנאצי ימ"ש, ניצל בחסדי השם ועלה לארץ. תקופה קצרה לאחר עלייתו העלה על הכתב רשמים בקונטרס קטן על אבות החסידות לבית גור ואלכסנדר, (תולדות שושלת גור המעטירה ותולדות זקינו הרבי ר' חנוך העניך מאלכסנדר), ובשער הקונטרס הוא מציין את מטרתו להציב זכר "לכל מורי ורבי שנעקדו על מזבח השם ואינם, לזכר כל אלה אשר החסידות היתה כל תוכן חייהם".

בארבעים השנים הבאות התהלך בתוכנו אך בתוכו היה שם, מעולם לא הסיח דעתו מיהדות פולין, זו שהיתה ואיננה. בזכרונו הפינומנלי היו צרורים אלפי שמות של גדולים, ראשי הרבנים והפוסקים של יהדות פולין, מניחי יסודותיה ומעצבי דמותה הרוחנית, מקימי ישיבותיה, שואליה ומשיביה, כל אלה היו שגורים ממש על פיו. הוא חזר ותבע לא לשכוח גולה מצמיחה זו, לזכור את חיסולה של גולה זו, את העקידה האיומה, שסימלה את קיצה של פרשה רבת ההוד והקדושה, ששמה יהדות פולין.

רבבות חסידים עלו על המוקד בימי השואה, ההרג הגדול והמכריע של מרכזי החסידות במזרח עד היסוד. עם השואה יבש גם המאגר הגדול של תורת החסידות, מאות אלפי החסידים העלו אתם למרום את דברי התורה, הסיפורים ואימרות החסידות, ורק חלק קטן של ראיית וכן סיפורי חסידים מעטים נשארו לנו לפליטה, הם הסיפורים המעטים שהודפסו בשעתם. עוד פחות מהם נשתמרו אמרות חסידות בזכרונם של אודים מוצלים מאש, ורבי לייבל התנדב להעלות אימרות אלו על הכתב והם התחרים אשר לפנינו "חסידים מספרים".

התמונה באדיבות גנזך קידוש ה'

חסידים בחורשא

קרוב לארבעת אלפים אימרות חסידות, חריפות ומחודדות ללב, נאספו בספרים שלפנינו, בעיקר לאי ההבטה הצלולה להתקבל משמם של הספרים "חסידים מספרים" אין בשלושת הכרכים שלפנינו סיפורי מעשיות במובן המקובל, מחברם הרה"ח רבי יהודה לייב לוין ז"ל, נצר לבית החסידות גור, הממשיכה את דרך החסידות מיסודה של פשיסחא וקוצק, נמנע מלהאריך בסיפורי מעשיות. חסידים ותיקים לא היתה דעתם נוחה מסיפורים של "אותות ומופתים" ובעיקר מאלה היוצאים מגבולות הטבע, דברים שמיעוטם יפה ורובם קשה "אותות ומופתים בארמת בני חם" היו אומרים בבית מדרשה של פשיסחא, רבי לייבל התכוון איפוא לנקודה החינוכית והלימודית, המתגלה באימרותיהם של גדולי החסידות, שנשאו עיניהם להדריכנו באורחות חיים.

בשעה שכותב הטורים התהלך ברחובי פולין עמדו לפניו הדברים שהשמיע באוזניו רבי לייבל בשעתו. בהקדמתו לספריו הנוכחיים מזכיר המחבר את שיחותיו "עם הרב הישיש מבאלוט", בטוח אני שהרב המכריע בין הקוראים לא שמעו מימיהם את שמעה של באלוט, פרבר העוני בשולי העיר לודז', רבי לייבל הכיר לא רק כל שביל וכל נתיב בערי ובעיירות פולין, כולם היו חרותים על לוח לבו כמצבה חיה; אלא שאצר בזכרונו הפינומנלי אלפי, ויתכן גם רבבות אימרות חסידיות.

זאת ועוד: פרק חשוב תנבבו השמה תנועת החסידות בתולדות ישראל בדורות האחרונים, חלקה הנכבד בהתייצבה נגד מגמת ההשכלה שאיימה לפרוץ בחומת היהדות, היה זה חסד עליון ממרום, שזרח אורה של תנועת החסידות, ואבות התנועה, יחד עם ראשי הישיבות, ממשיכי דרכו של הגר"א, מנהיגי היהדות הנאמנה, התייצבו כנגד מפיצי ההשכלה הכפרנית ועלתה בידם לעצור בעד התקדמותה, לסתום את הפרצות שנראו פה ושם, ואף הוסיפו משמרת למשמרת, ומדור לדור גדל מספרם של ההולכים בתמימות אמת.

לצערנו הרב סולפו תולדות החסידות בידי הסופרים החילוניים, שהתיימרו לכתוב את תולדותיה וסילפו בזדון את דמותה. סופרים אלה נמנו על חוגי ההשכלה, המתנגדים הנמרצים ביותר לתנועת החסידות ולמנהיגיה. במלחמתם זו לא נרתעו הללו מכל האמצעים השפלים ביותר, כגון מלשינות וכו', בידעם יפה כי התבצרות החסידות מהווה חומת מגן לאמונה השלימה. ואלה התיימרו לכתוב את "תולדות החסידות", כביכול.

רק סופר חסידי מחונן, בעל ידע אנציקלופדי כרבי לייבל, יכול היה להוכיח את כזבם וכתיבתם המגמתית, לא אחת חשף אותם והציגם במערומיהם ככלי ריק, באמצעות כתיבתו המקורית שנבעה מקירות הלב של חסיד נלהב. בעטו המזהיר, שכו לחם נגד כל אותן אידיאות פסולות שפשטו בדורות האחרונים, לחם בחירוף נפש גם נגד מגמת סילוף תולדות החסידות, וראה בכך אחת החזיתות שבהן ניסו אבירי ההשכלה החילונית לכל צורותיה, לפגוע בחומת האמונה המקיפה את בית ישראל.

עד כמה שהדברים יהיו מופלאים בעינינו, הרי כבר בדורות ראשונים לחסידות, כאשר הובאו לדפוס סיפורים ואימרות המיוחסים לגדולי החסידות, היתה הקפדה להבטיח את אמינותם. הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג שהיה מפרש דברי התלמוד (סוכה כח.) "מימי לא שחתי שיחת חולין" הסביר את הדברים "אף כשדיבר דברים בטלים, בשמיים, לפי הראה והנשמע להמון; באמת אף אלו הדיבורים לא היו שיחת חולין, רק עשה בהם ייחודים גדולים", והוא מוסיף שרבי לוי יצחק מברדיטשוב "יכול לאחוז המוחין כל היום כולו, ולדבר דיבורים הנראים לשיחת חולין ודברים בטלים, וליחד בהם ייחודים נוראים".

בסיום הקדמתו למהדורה ראשונה מדגיש רבי לייבל שהסיפור החסידי עבר גלגולים מרובים. ברובו לא נמסר לנו ממקור ראשון, ונוסף לזה אין כל בטחון לבעלותו. יש ואותו סיפור הגיע אלינו בשם אדמו"רים רבים, וכיון ששטח זה שייך כולו ללב, נשמר מגישה מדעית. עם זאת דאג רבי לייבל להבטיח דיוקו של סיפור וציין את מקורו בספרים שבדפוס, מחוץ לדברים שהגיעו לאוזניו מפי שמועה, במהדורה ראשונה אף הובאו ציונים אלה בסופו של כל כרך.

ספרים נפלאים אלו, זכרון הם להרה"ח רבי לייבל לוין ז"ל, חסיד בן קדושים, מגזע תרשישים, אציל מידות, בעל מוח גאוני חיכרון פינומנלי, ומכשרונותיו אלה שהעמיד לרשות הציבור נהנים אנו עד היום. בשנות חייו עלי אדמות שאב מלוא חופניים מהמעינות הזכים של גדולי ישראל, שהיו באי בית אביו הגדול הרב החסיד שבכהונה רבי יצחק מאיר הכהן לוין זצ"ל, אולם לא החזיק טובה לעצמו, אלא היה טופח על מנת להטפיח, ואת מורשת אבותיו ורבותיו הנחיל גם לדורות הבאים, תוך ניצול כשרונותיו הברוכים, והיכולת המופלאה ליצוק את המים החיים לכלים מחזיקי ברכה, הלוא המה סדרת ספריו "חסידים מספרים".

בצלאל לנדי

ואני תפילתי - עת רצון

להופעת "הסידור המבואר השלם"

סידור התפילה, שבו מתפלל היהודי כל יום ויום ואינו זז מידו מדי בוקר, מנחה ומעריב, הוא מן הספרים הנפוצים ביותר, והם הולכים ומתרבים לא רק בנוסחאות, לפי העדות וארצות המוצא. יש הרבה פנים לסידור הזה, כל אחד מצטיין בנופך משלו ומשתדל לחדש בו מדיליה, או ממה שאסף ממקורות אחרים, עד שאין מספר למהדורות ההולכות ומתחדשות בכל יום, במגמה לחבב את התפילה על הגדולים כמו על הקטנים.

אולם, צריך להודות בלא מעט צער, שגם יראים ושלימים המקפידים על קלה כבחמורה, אינם תמיד מצטיינים בעיון תפילה. יש גם שנחפזים לא רק בשעה שהם עומדים על האילן, או נמצאים בדרך, שנאלצים לקצר בתפילתם. גם אחרים, ביחוד אנשים צעירים, שמורים לעצמם היתר לקצר בדרך תפילתם, לא רק בשעה שהיא דחוקה להם ואינם מקפידים לעתים גם על מורא מקדש, שהיא מן הדברים החמורים, בבחינה של מאחרים לבוא, בשעה שהחזן עומד כבר בעיצומה של תפילה ומקדימים לצאת לפני קדיש אחרון. לא כדי להוכיח ולקיים את המצוה הוכח תוכיח את עמיתך נאמרים הדברים, ולוא רק שלעתים אנו מתרשמים כי אלה מן הדברים שאינם נשמעים, ואולי ידענו שהם בבחינה של "מוטב יהיו שוגגין", לא היינו מזכירים זאת בהזדמנות זו, ולא כדי לקטרג, אלא. כדי לציין עובדות כפי שרבים רואים אותם, מכאן שיצאו מגדר של לשון הרע. חיפזון זה גורם לכך שהם לא רק מדלגים גם כשהשעה אינה דחוקה להם, אלא גורם לכך שעניין זה של עיון תפילה הולך ומשתכח מן הלב.

כאמור, הולכים ומתרבים המהדורות של הסידורים המצטיינים, לא רק בהידור חיצוני, אלא גם יש ההולכים ומוסיפים, גם דינים והנהגות, שהם כל כך חשובים שהיראים והשלימים הרוצים להתפלל תפלה כהלכתה, אין שעתם ודעתם פנויה לכך.

והגיעו הדברים כדי כך שיש שמשתכח ההולך מהם גם פירושה של תפילה זו או אחרת. אמנם, יש כבר סידורים שבהם השתדלו המו"לים לבאר את התפילות, כדי שיהיו מובנות לכל נפש. אך, מתירים אנו לעצמנו לציין לשבח את המהדורה החדשה והמפוארת בתוכנה וחיצוניותה של "הסידור המבואר השלם" שהגיש עתה למתפללים האדם שעליו אפשר להמליץ: איתמחי גברא ואיתמחי קמיעא, הרב גדליה הלוי סגל, אשר בזמנו הפתיע את הציבור בהוצאת "התהלים המבואר" וכקעה הניחו לו להתגדר בה, ביוזמה להוציא את "הסידור המבואר השלם", שבשלב זה הוא מיועד רק לימות החול, והוא כולל ביאור התפילות של כל השנה ומבוסס על מפרשים ראשונים ואחרונים, לרבות תפילת יום כיפור קטן, הסליחות לבה"ב ויתר ימי הצומות, סליחות שהן סתומות לרבים.

חז"ל אמרו איזו היא עבודה שבלב — הוי אומר זו תפילה, וזו הלכה. כפי שקבע זאת הרמב"ם בהלכות תפילה, כפי שמתחיל בהלכה ראשונה. ואם זו עבודה שבלב, כמה צריכים להתאמץ בה בלבנו ולא תהיינה התפילות שלנו מצוות אנשים מלומדה מהשפה ולחוץ, והרי זו לא מדת חסידות אלא הלכה, כפי שנפסק בשלחן ערוך, שהמתפלל צריך שיכוון לבו, פירוש המילות שמוציא בשפתיו ויחשוב כאילו "שכינה כנגדו" והרי תפלה צריכה כוונה או, לפחות שיבין את ששפתותיו מוציאות.

לא זה המקום להביא דוגמאות מן הביאור, שהגיש לנו המחבר בלשון שוטפת ומובנת לכל אדם וביחוד לתלמיד ולתלמידה הלומדים את התפילה. אולם מי שרגיל כבר לומר תפילות בכוונה ובהבנת פירוש המילות לפי התהלים המבואר, יקדם בברכה את הסידור החדש שהגיש לנו המחבר הזה, בהוצאתה של "יד עזרה". זה המפעל העוסק בעזרה חמרית לכל הנזקק לסיוע והגיש לנו גם סיוע רוחני לרבים אשר ראוי להם לעיין בביאור זה.

כאמור, בשלב זה, יצא לאור רק הסידור לימות החול ומקוים אנו כי לא ירחק הזמן שישלים מלאכת הקודש על כל סידור התפלה גם לשבתות ומועדי קודש. ונזכה לקיים ואני תפילתי עת רצון.

מ.ד.

ברכות
לפאנית הוותיקה
הגב' יהודית הייס
לרגל פתיחת הסלון החדש
עלי והצליחי
מאחלים
בית אווה

ורדינון
כדאי לבוא עכשיו לורדינון
מבצעים והוזלות בחנות המפעל
* חלוקים החל מ־40 ש"ח.
* מגבות פנים החל מ־5.20 ש"ח.
* בדים אופנתיים החל מ־4 ש"ח למ'.
* שמיכות ומצעי חורף.
ממשיכים במבצעי נדוניה ומגבות במשקל
פתח תקוה, אזור התעשיה ק. מטלון, מבטחים 6, טל' 9221119

קרידה
שרותי כח אדם בע"מ
שירות לציבור הדתי
ל"קרידה" ירושלים
דרושים/ות
1. מנהל/ת אגף לקשרי חוץ למוסד דתי גדול. נסיון ביחו"צ וגיוס כספים. משרה מלאה.
2. מנהל שיווק למפעל תכשיטים. נסיון הכרחי.
3. מנהל/ת משק מנוסה בנושאי מטבח, אחזקה, נקיון, למוסד רפואי דתי, במשרה מלאה.
4. מנהל/ת בכיר ומנוסה לניהול צוות של 5 מנהלי חשבונות.
5. עוזר/ת מנהל/ת למוסד דתי לאומי באזור גוש עציון. נסיון רב בארגון, מינהל ויחצ. (לא גיוס כספים)
6. מזכיר/ה בכיר/ה למוסד דתי. ידע בעיבוד תמלילים באנגלית ובעברית. אנגלית ברמת שפת אם. משרה מלאה. 5 ימי עבודה.
7. מרכז/ת אירוח פיתוח תוכניות לאירוח קבוצות בשבתות ובחופשות במוסד פנימייתי, 1/2 משרה, רצוי נסיון.
8. אם/אב בית, לבית אבות. ידיעת שפות זרות, 1/2 משרה. שעות אחה"צ.
9. איש/אשת אחזקה ומנהל/ת אחזקה. נסיון רב. רצוי בעל רכב.
ירושלים, מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348
(כניסה משער 5, רח' כי"ח) 02-248001
פרנסה כהלכה

חדש!!!
ללומדי הדף היומי הירושלמי:
הופיעה מסכת פאה תלמוד ירושלמי
מנוקדת ומבוארת
ע"י הגאון הרב עדין שטיינזלץ שליט"א.

המסכת כוללת: טקסט מנוקד, פירוש חדש, פירוש כל השיטות על הדף, אורח ההלכה, מסורת הש"ס, כל שינויי הגירסאות המצויים בכתב יד וכו'.
הופיע כרך ב' של מסכת כתובות
תלמוד בבלי
מנוקדת ומבוארת
ע"י הגאון הרב עדין שטיינזלץ שליט"א
לכבוד
ספרי מילתא
ת.ד. 1458
טל: 249537
ירושלים 91013
אני מעוניין לקבל לביתי את הכרכים המסומנים להלן:

מסכת כתובות (כרך א')	35 ש"ח	יומא	30 ש"ח
מסכת כתובות (כרך ב')	34 ש"ח	סוכה	30 ש"ח
פאה (תלמוד ירושלמי)	36 ש"ח (גדול)	ביצה-ראש השנה	30 ש"ח
פאה (תלמוד ירושלמי)	24 ש"ח (בינוני)	תענית-מגילה	30 ש"ח
ברכות	30 ש"ח	מועד קטן-חגיגה	30 ש"ח
שבת א'	30 ש"ח	בבא מציעא א'	30 ש"ח
שבת ב'	30 ש"ח	סנהדרין א'	30 ש"ח
עירובין א'	30 ש"ח	סנהדרין ב'	30 ש"ח
עירובין ב'	30 ש"ח	יבמות א'	30 ש"ח
פסחים א'	30 ש"ח	יבמות ב'	32 ש"ח
פסחים ב'	30 ש"ח	סט של 21 כרכים	540 ש"ח

אני בשבעה תשלומים חודשיים (צ'קים) ע"ס 92 ש"ח כ"א
מצ"ב המחאה ע"ס ______ ש"ח
שם משפחה ופרטי | כתובת | עיר | מיקוד

מוסד הרי"ם לוין
הטורים 5, ירושלים. טל: 02-539035
יצא לאור
במהדורה מיוחדת ומפוארת
הספר
חסידים מספרים
בשלושה כרכים
מאת הרה"ח רבי יהודה לייב לוין ז"ל
להשיג במחיר מוזל לרגל ההופעה
בירושלים: "ספרי המרכז", רח' רש"י 52. טל: 02-381552
בתל אביב: "סיפריית" אוהים גיטלר, רח' ביל"ו 4, טל: 03-5622392
בבני ברק: בחנויות המובחרות לספרי קודש

סלע
הדברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח ובלי ריח
ללקוחות ללא הוצאת כלים
מחלקה לפוליש ולנקיון
03-473271, 03-494836

המודיע
העתון של היהדות החרדית

כולם בוחרים ב"קניון רפאלי"
רח' ר' עקיבא 116
מבצע לפני פיתות
סייפ 60 ש"ח 2 תשלומים
מ. תספורת 50 ש"ח 2 תשלומים
כד חשמלי רק 35 ש"ח 2 תשלומים
תאורת תחום "תיאור"
2 גופי תאורה 85 ש"ח
מבצע עצום של תכשיטי זהב
במחירים מדהימים
3 קסטות מוקלטות רק ב־10 ש"ח
מחלקת תמרוקים ובשם במחירי מבצע
מחלקת צילום
תמונה צבעונית במחיר 0.33 אגורות
תמונה מוגדלת 13/18 0.85 אגורות
(שימו לב לגודל)
כדאי לקנות ב"קניון רפאלי"

הרב שמחה אלברג, נ"י

גודל השלום, וסכנת המחלוקת

עולם היהדות, בהיקפו המחשבתית והלימוד שהוא כלמר, בנוי על יסודות של שלום. היהדות העמידה את השלום במרכז כל המאורעות, והוא הציר שסביבו נעה האנושות כולה. השלום הוא אחד בשלושה העמודים שעליהם העולם עומד: "רשב"ג אומר, על שלושה דברים העולם קיים, על הדין ועל האמת ועל השלום" (אבות א, יא). היחיד, כמו הציבור, כשמים מהות לרגליו את הקרקע, אם חסר שלום. היקום כולו עומד בסכנה, כאשר מתערער יסוד השלום.

שלום הוא מושג אוניברסאלי, והוא רחוק מל־היות מוגבל ללאום מיוחד. שלום הוא יסוד אלמ־נטרי בבריאה ובו תלוי כל קיומה. "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום" (סוף משניות עוקצין). מברכה זו יכולה ליהנות כל האנושות. ולעם ישראל ניתנה ברכה מיוחדת של שלום: "ה' יברך את עמו בשלום" (תהלים כט, יא). עמים מודקקים לשלום. אם השלום שורר במעונותיהם, הריהו להם מקור של ברכה. ואולם עמוק בלבם בוערת תאווה בלתי־נלאית לחרב. "ועל חרבך תחיה", אמר יצחק לעשו. מלחמות הן עבורן צורך ו"מטרה קדושה". בעוד שהשלום

השקפת היהדות היא ברורה. יהודי צריך לחיות בשלום ובהרמוניה הדוקה עם השני ולנהל מלחמה רק עם עצמו, עם ה"אני" ועם ה"אגו" העצמי שלו שהוא שורש כל המעשים הרעים והמדות הרעות. מלחמה בשני גורמת תוצאות מרות. היא מביאה עמה רכילות, נקמה, עד כדי רציחה ממש

נחשב אצלם לסימפטום של פחד פנימי. אבל השלום אצל יהודים הוא אידיאל ראשי. באוזניות השלום שומעים רחש של קולות שמימיים, בת־קול של עולמות עליונים, את רגלי המבשר. מפסגות ההרים הגבוהים נושבות רוחות רעננות המבשרות את בשורת השלום. ומה מאושרים הם הרגעים שבהם מתגשמת הנבואה: "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום וגו' משמיע ישועה" (ישעיה נב, ז). ברגעי שלום מתגלה היהודי במהותו הרוחנית האמיתית. הוא נעשה בן יחיד ל"עושה שלום". ברגעי שלום ושלוה מתחברת נשמת יהודי קרוב יותר לשכינה, והוא נזכר אז מי נשא את השם שלום: "גדול השלום ששמו של הקב"ה קרוי שלום, שנאמר (שופטים, ו) ויקרא לו ה' שלום" (מד"ר במדבר יא, ז). שלום מבטא אלקות. תכונות השלום נובעות מעצם הדבר שהקב"ה בעצמו מזוהה עמה.

בחודש סיון קיבלו בני ישראל את התורה על הר סיני. ולמה לא קודם לכן, חודש או יום לפני כן? לאיזה רגע המתין השי"ת, בהחזיקו את התורה בשתי ידיו מבלי לתתה לעם ישראל? והלא בכוח התורה ניתן לבנות עולמות בכל רגע ורגע, כל רגע של תורה עשוי להציל את העולם כולו מתוהו ובוהו ומשקיעה מוחלטת (ראה "נפש החיים" להגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל). למה, איפוא, נתעכב זה לעכב ולחכות בנתינת התורה? והתשובה היא: השי"ת חיכה לאותו הרגע המיוחל של שלום. "ביקש הקב"ה ליתן תורה לישראל בשעה שיצאו ממצרים והיו חלוקים אלו על אלו... היו עושין במריבה ותוקעין במסירה. כשבאו לסיני שוו כולם אגודה אחת, ויחנו שם אין כתיב כאן אלא ויחן, אמר הקב"ה, התורה כולה שלום ולמי נתנה, לאומה שהיא אוהבת שלום" (ילקוט יתרו). הרי שהכשיר את הדרך למתן תורה הוא הרגע של נהפך עם ישראל לעם אחד. כאמור: "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלוקיך" (דברים כז, ט). "והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם" (ויקרא כו, יב). ומבאר ב"ספורנו", שבעת קבלת התורה היו לעם ה', איזה מצב השפיע והכשיר את עם ישראל לכך מצב השלום ששרר ביניהם, כשהם היו באחוה אידיאלית, כאשר לב צרב ללב והשלום האמיתי פעל בתוכם.

ואז חסר שלום בין יהודים, אין השי"ת רוצה להיות מלכם. "ויהי בישורון מלך, כשישראל שווים בעצה אחת מלמטה, שמו הגדול משבח למעלה, שנאמר ויהי בישורון מלך, מתי, בהתאסף ראשי עם... יחד שבטי ישראל. כשהם עושים אגודה אחת ולא כשהם עושים אגודות אגודות" (ספרי ברכה, שמו). גדולה היא העונה כאשר מסלק השי"ת את מחסה המלוכה מעמו ישראל, היהודי נעשה הפקר ח"ו לכל חיה פרועה. ורק בכוח השלום זוכים יהודים לשמירתו של שומר ישראל. דברים אלה יש בהם כדי להחריד לב כל יהודי, לנוכח התוצאות הטראגיות והנוראות העלולות לבוא ממצב של העדר־שלום, עד כדי סכנה של התימות מהשכינה.

* * *

נושאה העיקריים של אידיאת השלום, צריכים להיות לומדי התורה. הם צריכים להיות דוגמה בחייהם התמימים, כיצד צריך כל יהודי להישמר ממחלוקת ולהדריך בכל מצב ריחות של שלום. ממעשיהם מדיבוריהם צריכה להשתקף שאיפתם העזה לשלום ומסירות נפשם להתגשמות אידיאל השלום. הם, בני התורה, צריכים להיות משוחררים מכל אמביציה אישית ועליהם להימנע מלהיות מושפעים מדחפים המוליכים להצתת אש המחלוקת. כל תלמיד־חכם צריך להיות התגלמות של שלום, למחול ולהתייגע על כך בלי ליאות ובמסירות־נפש, עד שרעיון השלום ינחל נצחון.

התורה תובעת שלום ומזהירה באזהרות החמורות ביותר על ענין המחלוקת. "כל נתיבותיה שלום". אין דרך אחרת. "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך" (ברכות, סא). וככל שגדול יותר מעמדו התורני של אדם, כן מתעצמת חובתו הקדושה לבנות עולם רחבי של שלום, ועליו לברוח אלפי מילין ממחלוקת ומתיחה ניצוצות אש.

וכמה גדול ועצום הוא שכרו של מי שפועל למען השלום ומנע כל שיור של מחלוקת. כמה גדול שכרו של מי שהולך רק בנתיבות־שלום, מדבר שלום ובמיוחד מעשיו כולם הם למען שלום. מן השכר שמקבל איש השלום, ניתן לתאר את גודל ערך השלום עצמו, וכפי שכותב הרמב"ם (אבות ב, ב). שמן העונש על אי־קיום מצוה ניתן להעריך את גודל השכר שניתן בעד עשיית המצוה, וכן להיפך, מגודל השכר שניתן בעד עשיית המצוה ניתן לדעת מה גדול הוא החטא על אי־עשייתה.

"והבאת שלום בין אדם לחבירו" (משנה פאה א, א) — הוא אחד מן הדברים שאין להם שיעור. ומהו שכר הבאת השלום? "כבוד בעולם הזה וחיים לעולם הבא" (ירושלמי פאה א, ה"א). כבוד בעולם — לאו מילתא זוטרתא היא. כמה כוחות צריך אדם להשקיע כדי להשיג לעצמו קורטוב של כבוד. האדם משקיע כוחות על־אנושיים, בריאות וכסף, עד שהוא משיג את הכבוד המיוחל. כבוד גורם לא פעם למריבות הלוהטות ביותר. והנה מבטיחה התורה שכר כה מופלג של כבוד בעד השלום. ואם התורה מעניקה כבוד כשכר, הרי ששכר זה מושג בקלות, בלא מאמצים, ובעיקר — בלי בזיונות, כן, בלי בזיונות, שכן לא פעם נאלץ האדם לסבול הרבה בזיונות בטרם הוא משיג לעצמו טיפה של כבוד. בברכת החודש מתפללים אנו על "חיים שאין בהם בושה וכלימה" ועל "חיים של עושר וכבוד". ולשם מה כפילות זו, שאם מבקשים על חיים של כבוד, למה גם להתפלל על חיים שאין בהם בושה וכלימה? מכאן ניתן רק להבין, כי אפשרי מאוד להשיג מעט כבוד, אבל כדי להשיג זאת צריכים לעבור קודם בנתיב של בזיונות.

ואנו אמנם רואים את התופעה הזאת במציאות החיים היומיומיים. הרבה בזיונות והרבה בושה נאלץ האדם לסבול לפני שהוא משיג כבר את מטרתו במגר של כבוד. ולכן מבקשים ומתפללים על חיים של כבוד, בלי לשלם על כך בבזיונות. ואם התורה מעניקה כבוד כשכר, הרי שזהו הכבוד האידיאלי, נקי מבושה וכלימה. מכאן, איפוא, כמה גדול הוא השלום, אם מעניקים עליו שכר כה מופלג של "חיים של כבוד בעולם הזה", שאינו תוצאה של בזיונות קודמים.

שלום מחייב את כולם, ללא יוצא מהכלל, וביותר מוטלת החובה המוחלטת הזו של "בקש שלום ורדפהו" (תהלים, לד) על יהודי שומר תורה, ובמיוחד — על תלמידי־חכם. לא תמיד קלה היא דרך השלום. דרוש לכך כוח של סבלנות. צריכים להיות מבורכים במדות טובות, בעין טובה כדי לראות את צד הטוב שבשני, דרוש אורך־רוח עד שניתן להשיג את השלום. "בקש", צריך לחפש עד שמוצאים, וחיפוש כרוך לא פעם במאמצים גדולים, גופניים ורוחניים גם יחד, חכמה ושכל הישר, עד שניתן להגיע לשלום הנכסף...

* * *

ובדיוק כמו שכוח השלום בונה את הכלל כמו את הפרט, כך, ואולי עוד יותר, גדול ועצום כוחה של מחלוקת, עד שהיא עלולה לשבור את היחיד החזק ביותר ולערער ולהחריב את הציבור החזק המאוחד ביותר. במלחמת המחלוקת אין מנצח ומנוצח, ובטווח הרחוק יותר — המנצח המדומה הוא המפסיד הגדול המוחלט. עצם המחלוקת, עם כל התופעות השליליות שמסביבה, עם כל הרכילויות והלשנות הרעות, אלה הדרושות כדי שאש המריבה תבער בהתמדה ותתפשט יותר ויותר, גובה אחר כך את נקמתה מן המנצח כמו מן המנוצח.

מחלוקת מזוהה במיוחד עם אש, וכל כך למה? כי האש משאירה אחריה צלקת עמוקה, שאינה נעלמת מהר כל כך. סימן של מים מתייבש מהר ונעלם ואינו מותיר אחריו כל עקבות. אבל האש נחרתת עמוק בעור ובבשר וזמן רב עובר עד שנעלמים כל הכתמים האדומים־כחולים. התורה נקראת "אש דת למו" (פ' ברכה), ועל השוואה זו כותב הספרי (שם): "מה אש כל המשתמש בה עושה בגופו רושם, אף בני אדם שעמלים בה ניכרים הם בין הבריות. כל תלמידי חכמים ניכרים בהילוכם ובדיבורם ובעטיפתם בשוק" [illegible] יהודי כזה הולך בצורה אחרת, מכירים בו את "הילוכו בנחת". כשהוא מדבר, הוא מדבר אחרת, שפתו שונה. נימתו היא מיוחדת ומקורית. יהודי של תורה ניכר בכל התחומים ובכל מעשיו היום־יומיים.

גם אש של מחלוקת משאירה רושם עמוק וממושך. וההבדל הוא, כמובן, תהומי. אש התורה בוערת באור ששת ימי בראשית, מפיצה זוהר, אושר, רוגע וחן, ואילו אש של מחלוקת מביאה חשיכה, חוסר מנוחה ופיזור הרוח. הצד השלילי, המסתייע בכל הכוחות השטניים, הוא ברוב המקרים חזק הרבה יותר מן החיובי. המחלוקת משפיעה בכל הכיוונים. היא עשויה להישכח בחלוף הזמן.

כמה גדול ועצום הוא שכרו של מי שפועל למען השלום ומונע כל שיור של מחלוקת. כמה גדול שכרו של מי שהולך רק בנתיבות־שלום, מדבר שלום ובמיוחד מעשיו כולם הם למען שלום

אבל קורה לא פעם שמחלוקת קמה לתחיה גם כעבור זמן, ואפילו כעבור כמה דורות, והיא מת־לקחת בממדים גדולים, עד כדי גרימת חורבן. "בית שיש בו מחלוקת סופו ליחרב" (מס' דרך ארץ זוטא, פ"ט), ולא בנקל ניתן לכבות את להבותיה.

* * *

היהדות רנה בצורה חמורה את בעל המחלוקת, בהזהירה מפני התוצאות הטראגיות של כל מחלוקת, אפילו כזו שחז"ל אמרו עליה "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים" (אבות ה, יז). גם מחלוקת כזו היא מזיקה, כפי שאמר רבי ישראל סלנטר זצ"ל, מחלוקת לשם־שמים מבהילה עוד יותר, כפני שכל אחד רוצה שיהיה לו חלק בה, ולכן "סופה להתקיים", היינו המחלוקת, היא נמשכת ומתקיימת בתוך מחלוקת לשם־שמים.

המדרש (ב"ר כו, ז) אומר: "קשה היא המחלוקת כדור אנשי המבול". אנשי מחלוקת מזוהים עם דור המבול, דור שלא היה לו חלק לעולם הבא, כדברי המשנה: "דור המבול אין להם חלק לעולם הבא" (סנהדרין, קז), וכן "דור המבול עבדו על הכל" (שם). דור המבול חילל הכל. הוא חטא לה' וגם לאדם. הוא היה שטוף רציחה, גזל ועריות. הוא חילל את ה' ואת צלם האדם, ולקטיגוריה זו משולים אנשי מחלוקת. רעדה חולפת בכל האברים כאשר מתבוננים בנזקי המחלוקת ופגעיה. ואם כך, כמה אלפי מילין צריכים אנו לברוח מכל מחלוקת? "בא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בי"ד של מעלה אין עונשין אלא עד שיביא שתי שערות ובי"ד של מטה עד כ' שנה וכאן אבדו אף יונקי שדים" (רש"י קרח טז, כז). "במחלוקתו של קרח, תינוקות בן יומן נשרפו ונבלעו בשאול תחתית" (מד"ר במדבר יח, יט).

באש המחלוקת נכווים כל אלה שנוטלים בה חלק, לא רק מי שיוזם ומחולל אותה, כשבגלל מגמתו לצבור תאוצה, הוא מוסיף כל הזמן עוד קיסם לאש כדי שהאש תתחזק ותתגבר ותקיף יותר אנשים וחוגים, אלא גם מי שמשתתף בה בצורה פאסיבית, זה שמסייע רק במלה אחת, בחיוך על פניו. "בא וראה כמה קשה מחלוקת שכל העוזר במחלוקת הקב"ה מאבד את זכרו" (מד"ר במדבר יח, ד). רק בשל סיוע — החטא הוא כבר כה גדול, עד כדי העונש של "מאבד את זכרו"!

כדאי, איפוא, לציין, כל מצוה, מלבד מה שהיא חייבת להיעשות לשמה, ללא כוונות צדדיות, למרות שאסור לעשותה למען מטרות אנוכיות, אלא רק לשם יחוד, לשם המטרה הקדושה והעל־יונה המונחת ביסוד כל מצוה, בכל זאת אומרים לנו חכמינו: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה" (פסחים נ:). הכוונה האמורה כאן היא ברורה: יעשה רק היהודי טעמה של מצוה, אפילו לא כדרך של שלימות הראויה, גם בלי הכוונות האידיאליות, הרי היא בכל זאת משפיעה להעלות את האדם על מדריגה יותר גבוהה. הוא נעשה בכך ליהודי של מצוות. אבל שונה מכל זה היא מחלוקת, שלגביה לא חל הכלל של "מתוך שלא לשמה בא לשמה".

ומשיב שלום לכל אדם...

וככל שמחלוקת לשם־שמים היא לפעמים נחוצה ולכן "סופה להתקיים"; ככל שמחלוקת לשמה נחוצה כדי לשמור את השקפת היהדות האמיתית כדי למנוע הסתלפות ועיוות צורתה האמיתית של היהדות באור מזויף וע"י רעיונות נכר — בכל זאת אסור להשתמש במחלוקת בתקדים של שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וכל מחלוקת שלא לשמה יש להוקיע בצורה החריפה ביותר. והרה"ק ר' יצחק מוורקה זצ"ל אמר: "אפשר להישרף גם במחלוקת לשמה". כמה, איפוא, חמורה מחלוקת ע"מ לקנטר, ועד כמה ניתן להישרף בה? חס־ושלום לנהל מחלוקת שלא לשמה כדי להגיע באמצעותה למחלוקת לשם מחלוקת.

* * *

השקפת היהדות היא ברורה. יהודי צריך לחיות בשלום ובהרמוניה הדוקה עם השני ולנהל מלחמה רק עם עצמו, עם ה"אני" ועם ה"אגו" העצמי שלו, שהוא שורש כל המעשים הרעים והמדות הרעות. מלחמה בשני גורמת תוצאות מרות. היא מביאה עמה רכילות, נקמה, עד כדי רציחה ממש. מלחמה בשני היא לרוב קללה, ולעומת זאת, מלחמת האדם בעצמו מביאה לרוב רק ברכה. לא להיות מרוצה מעצמו, אי־השלמה עם המצב הרוחני העצמי ושאיפה מתמדת להתעלות במדריגות — זוהי חובת האדם, שכן כדי להשיג מדריגות אלה על האדם לנהל מערכה עם עצמו, עם הרגליו, עם דחפיו ויצריו הבוערים, המפריעים ומניחים אבני־נגף על דרכו הרוחנית. כאשר יהודי תמיד מרוצה מעצמו, הוא שבע מבחינה רוחנית ואינו שואף להתקדם במעלות החכמה, כי הוא חושב שלא חסר לו דבר. יהודי אסור לו להיות "עומד", כי באם הוא אינו עולה בתמידות, הוא מגיע לירידה. כשיהודי אומר "שלום עלי נפשי" (תענית, יא), הוא מתבודד ואינו רוצה לדעת על מצבו הקשה של הזולת, הרי זה מטיל כתם על אישיותו, וחז"ל אומרים: "בזמן שהציבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עלי נפשי. מה כתיב בתריה, ונגלה באזני ה' צבקות אם יכופר העון הזה" (תענית, יא). גישה של "שלום עלי נפשי" מוגדר ע"י חז"ל כחטא כבד שאין עליו כפרה.

אבל כואב עד מאוד. העולם התורני שלנו רותח וסוער מרוב מחלוקת. כל מחלוקת מתחילה עם נימוק מסוים. ישנם תמיד "טעמים הגיוניים" המצדיקים את המאבק הפנימי. יש סיבות המצדי־קות את המחלוקת, אבל כאשר זו מתחילה, כבר קשה אחר־כך, קשה עד מאד, להפסיקה. אפילו כאשר נימוקיה כבר נעלמו. מחלוקת יש לה תמיד המשך. היא מוכרחה להחזיק את מסורת השנאה והחרון (ראה "משך חכמה", וירא). ובמלה אחת: אין אחדות ושלום במחנה שלנו, ובמיוחד נעשתה כיום ארץ־ישראל בסיס למחלוקת תמידית, ומיד אחרי שמחלוקת אחת נרגעת, מוצתת מיד אש חדשה, עד כדי סכנה של שריפת תורה: "לא כך היה: מעשה בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו ר"י ור"א... עד שנקרע ספר תורה בחמתן" (יבמות, צו:). ולכל יהודי — כותב המהר"ל — יש קדושה של ספר־תורה. כמה, איפוא, נורא המצב כיום. המחלוקת משתוללת בהרבה פינות של החיים היהודיים. לאחר שואה של ששה מיליוני יהודים, כאשר יהודים נשרפו מחמת שנאה בכבשנים, האם יתכן שאחרי כל זה נרצה לשרוף זה את זה? ואש של שנאה בוערת בצורה חזקה יותר מתנור להטם. הבה נתבונן היטב מה מתחולל לנגד עינינו, הבה נתחיל לבנות את עולמנו על יסודות של שלום.

הקב"ה נשבע "ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר" (בראשית ט, יא), אבל רק על מבול של מים נשבע ה', ולא על מבול של אש: "כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם, אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא, שנאמר (ישעי' סו, טז) כי באש ה' נשפט" (זבחים, קטז ומדרש בראשית, מט). אש־מחלוקת נוראה בוערת כיום במחנה היהודי, בהיקף של מבול. "כאש נשפט", איננו בהכרח אש של מלחמות עין ותותחים אחרים. אש של מחלוקת בוערת אולי בעוצמה גדולה עוד יותר. ולבושתנו וחרפתנו אנו רואים בעינינו איך נוספות טפות כבדות של מבול־אש, ויותר מה כואב הדבר שהאש הזו בוערת בארצנו הקדושה.

הרב בנימין זילבר

מעשה אבות - אברהם ולוט

הזכרתי קושיא באסיפת הסברה על בחירות ב"הר נוף" את מה שכתוב בפרשת לך לך (י"ג, י"א): "ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו" ומביא רש"י בשם מדרש אגדה: "הסיע עצמו מקדמונו של עולם אמר אי אפשי לא באברם ולא באלקיו" ואילו בפרשת וירא מבואר דלוט קיים כל התורה כמו א"א. ואמרתי אז "שאין כאן מקומו". אבל בעתון המודיע שהרבה אלפים קוראים אותו מכל החוגים אני חושב שכן זה מקומו.

דאין לומר שאצל אנשי סדום שהכתוב מעיד, רעים וחטאים לד' מאד רשוב פעם נעשה לוט לצדיק. אין המטרה של מוסר ליישב קושיות, אלא ליישב את עצמנו דכיון שיש פרשת אברהם ולוט שהיה בן אחיו וקלסתר פניו דומה לא־ברהם ותלמיד מובהק של א"א ועמד בנסיונות כמו א"א ודבק בו מעצמו (עיי' אוה"ח) ובכל זאת נדרדר וירד מטה מטה כ"כ, זה צריך לזעזע ולהפחיד וצריכים למצוא הסיבה העיקרית שגרם ללוט להירידה.

ועוד שהרי אמרו ז"ל: (תנא דבי אליהו פכ"ה) "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבות, אברהם יצחק ויעקב". והנה מאחר שחז"ל הדגישו חייב הרי זה לא ממילי דחסידותא אלא חוב גמור. לכן ההתבוננות בפרשת א"א ולוט והמפריד ביניהם זה מחובת לימוד מעשה אבות.

והנה יש להפליא מה שהתורה מדגישה בחזרת א"א ממצרים עם הרכוש הגדול: "ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב", וגם בחזרת לוט: "וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים", מה זה שהתורה מאריכה מענין כסף וזהב, אלא שהתורה באה לספר את ההבדל בין א"א ללוט ומאיפה התחיל ההדרדרות של לוט, כא"א אמרה תורה "וילך למסעיו" ופירש"י: כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך במסעו ולן באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים, למדך תורה דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו, דבר אחר בהליכתו פרע הקפותיו ע"כ. ומה החידוש אצל א"א, שלא היה בכלל לוה רשע, שהרי גם הגמלים שלו היו ניכרים שהיו זמומים כדי שלא ירעו בשדות של אחרים, אלא ודאי הכוונה שהש־לים במימים של עשירות ושלוה בעבודה ובתורה מה שחיסר מקו־דם מפני מצב העניות, כעין שאמרו "ילוה אדם ופורע".

ומדרגת א"א הוא שלא נשתנה אצלו במצב של עשירות ממה שהיה במצב של עניות ורעבון תידי־דים, לכן הדגישה התורה "בתחילה" "בראשונה", לומר שלא היה אצלו שום שינויים, וזה "וילך למסעיו" ולן באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים, כלומר לא לן במצב של עשירות במלונות יותר יקרים ממה שלן קודם.

"וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים", אבל אצלו גרם הרכוש תקופה אחרת, וגרם לריב, עד שא"א אמר "הפרד נא מעלי". א"א שקירב ומסר עצמו בשביל סדום למה ירחק את בן אחיו ותלמידו המובהק אף שהריב היה בדיני חושן משפט, אם זה שייך לא"א.

אבל מתוך של דברים נתבאר בגמ־רא נזיר סוטה דף כ"ג ב': דרש רבא ואיתימא רבי יצחק מאי דכתיב "לתאווה יבקש נפרד" זה לוט (יע"ש פרש"י ותו'), הנה מבואר דלוט כבר נעשה נפרד לא שא"א הרחיקו, אלא הוא התרחק מא"א, כיון שכל מציאות של א"א הוא נפש שפלה ההיפך הגמור מלוט (וכ"ה בשע"ת לרבינו יונה שער א' ל"א דמי שהולך אחר תאותו הוא נפרד מכל חבר ועמית ועיי"ש מה שמפרש הפסוק לתאוה יבקש). א"א הכיר בלוט המדה הזאת של תאוה יבקש שאין לזה תקנה, ולעולם לא יכיר בחסרונו ומביא עוד ראיות מן התורה לחזק תאוותו, אלא דבמצב של עניות לא היה ניכר על לוט שמדותו לת־אוה יבקש.

ומה שנאמר: "ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו" שאמרו חז"ל: שאמר איני רוצה לא באב־רם ולא באלקיו לא אמר ולא באלקים, שהרי אמונה היה בחוש אצלם, אלא שאינו רוצה באלקות של אברהם, לא הודה ולא הרגיש שהכל נובע מכח התאוה, אלא שזה כשיטה במה שחולק על שיטתו של א"א באלקות ובאופני זיכוי הרבים ויתכן שלוט שחשב דמה שהולך א"א ממקום למקום ולן באוהלים לקרוא בשם ד', שזה לא כבוד ודרך הנכונה, והוא לוט יתנהג אחרת, הוא יבנה בית יפה דוקא בסדום ושם ישפיע להם וילמדם דרך ה'. אבל התורה מעידה: "וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן כי כלה משקה", הברק החיצוני של הרחוב של סדום סינוור העינים של לוט. ולכן: "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד" ואעפ"כ לא נמנע לוט לשכון עמהם, אבל לוט לא האמין ולא הרגיש בזה והאמין כל הזמן ששיטתו באלקות הוא הנכון ואילו א"א טועה.

ובפרשת וירא מבואר שלבסוף לוט הכיר בטעותו, דמה נעשה ב"הככר הירדן כי כולה משקה" ומה ההבדל בין א"א ללוט, דא־ברהם זכה להיות למלך ולנשיא על כל האומות ואילו לוט נעשה לבזיון אצל כולם, שא"א היה מתבייש והיה צריך להתרחק ממנו כי יצא הקול שבא על בנותיו. וכאשר המלאכים רמזו לו "ההרה המלט" (י"ט, י"ז) לאחר שראה לוט את הסוף של "תאוה יבקש" ומה הסוף של "כולה משקה" (ופעמים ניצל בזכותו של א"א) דיש לו עוד תקנה להיות שוב תלמיד מובהק של א"א. כמו כש־נים הקדמונות, ולוט ענה "לא אוכל להמלט ההרה" זה הכח של תאוה יבקש. פן תדבקני הרעה דאצל סדום נראה כצדיק ואילו כשיהיה אצל אברהם יהיה כרשע, וזה טענה צדקת אם האדם לא מוכן להחליף את טבעו ומדותיו דכשנמצא במ־קום של א"א ואינו לומד ממעשיו הוא באמת רשע.

ועל דרך זה הם דברי הרמח"ל במסלת ישרים (פ"א) והנה שמו הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך, והם הם התאוות החומריות אשר אם נמשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמיתי, ונמצא שהוא מושם באמת בתוך המלח־מה החזקה כי כל עניני העולם בין טוב בין רע הנה הם נסיונות לאדם, העוני מצד אחד והעושר מצד אחד, כענין שאמר שלמה (משלי ל') פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' פן אורש וגנבתי וגו'. השלוה מצד אחד והיסורים מצד אחד עד שנמצאת המלחמה אליו פנים ואחור, ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לידבק בבוראו ויצא מן הפרוזדור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים עכ"ל. נדרשת השאלה מה יותר קשה אם מצב של עניות או מצב של עשירות. וגם בדברי הרמח"ל מבואר זה. "מפני אשבע יש לפחד ויכחיש ויאמר מי ד' אבל מפן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלקי וכל המצבים הם נסיונות דפידיש התרחקות מהשלימות האמיתי.

* * *

בפרשת השבוע "ויען לבן וב־תואל ויאמרו מה' יצא הדבר" (כ"ד, נ') מרגלא בפומי במסיבת כתיבת תנאים מה החידוש הרי אמרי "הכל בידי שמים", אלא שבכל הדברים אנו רואים בעיקר את הסיבות, ולפי חובת הלבבות בשער הבטחון מה שנאמר "גדול העצה ורב העליליה" זה מוסב על הבריאה של הסיבות והכל קשור בסיבה הראשונה, אבל בשידוכים אף שג"כ קשה עם הרבה סיבות, אבל רואים ומרגישים תמיד ואפשר למשש זה בידים כי מד' יצא הדבר, וע"ד זה כותב אמרם ד"ל (מועד קטן י"ח ב'): מן התורה מן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב ויען לבן וכו'. כמר"כ ראיתו כאן כי מה' יצא הדבר (לא רק במספר הגדול של המצב־עים אלא בעיקר ההשתלשלות העניינית, סביב סביב שאין עכשיו הזמן לפרט הכל).

ואגב יש להתעורר מה שרש"י כתב: "רשע היה וקפץ לענות לפני אביו" חז"ל לא נשאו לו פנים מה שלא יוכל להתאפק להביע את התפעלותו שראה מה' יצא הדבר, כי שניהם הם דבר אחד ממש כי תורת ד' תמימה וא"א להפריד ביניהם ואז היא משיבת נפש (מתוך הדברים שאמרתו במסיבת הודיה במלון המרכז במוצאי ש"ק).

ואגב: יש להתעורר מה שפירש רש"י בפרשת השבוע (תולדות כ"ז, כ"ב): "הקול קול יעקב" וכתב רש"י "שמדבר בלשון תח־נונים", ומה ראה רבינו הגדול לכתוב כן שהרי מקודם כתב רש"י: "אמר יצחק בלבו אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו", אלא דעומק הדברים ד"הקול קול יעקב" פירושו המהות והשלימות של יעקב שהוא במה שמדבר בע־נוה עם אביו ולא בלשון גאה גם בדבר שהאבא צריך אליו, ואילו בהזכרת ש"ש אין זה אומר על המהות של האדם. שהרי כתב הרמב"ן שאין ש"ש שגור בפי עשיו מפחדו שלא יזכירנו במקום שאינו טהור ומבלי כוונה, וגם לכן אף שהזכיר שם שמים בהת־פעלות בכל זאת קבל התואר רשע בעד זה, מכיון שפגע בכבוד אביו, והאיש שהזכרת ש"ש זה לא בחינה על האדם בין לחיוב ובין לשלילה.

וזה נפלא מאד. שהרי אמרו ז"ל (מדרש רבה תולדות ס"ה, י"ב): "אמר רשב"ג כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה ששמש עשו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי משמשו בבגדים מלו־כלכין ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמש אלא בבגדי מל־כות, אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מל־כות" ולפי המסלת ישרים בפרק י"ט הדברים כפשוטן. הכרח של עשו בכבוד אב היה גדול מאד אבל להכניע הגאוה ולדבר אל אבא כלשון תחנונים זה הוא לא יכול. (ועי' עוד קידושין ל"א א' ושודרו מן העולם ובתוס' שם ובש"ע יור"ד ואין לי כח להאריך יותר).

רק בנק גדול אבל לא גדול מדי יכול להציע לך

ביזנס
חבילת השרותים הכוללת לניהול יעיל של עסקיך

הלוואות נוחות להתרחבות עסקית
הון חוזר
נכיון שיקים

מערכת מיחשוב מהמשוכללות במערכת הבנקאית
מערכת מתקדמת לקבלת דוחות מידיים ומעודכנים על מצב החשבון וההשקעות.

קופות גמל, קרנות השתלמות וקופות פיצויים לעובדים

תנאים מועדפים בחשבון הפרטי

אשראי ללקוחות העסק שלך
הבנק מאפשר ללקוחותיך לקנות אצלך בתשלומים, כאשר אתה מקבל את סכום הקניה במזומן.

תכל'ס בנק המזרחי

קו פתוח
לעירית ירושלים
מהשכונות החרדיות
בנושאים:
תברואה, כבישים ומעברי חצייה,
ומזורים, תחנות אוטובוסים, מאור.
הקו יתקיים בע"ה ביום ראשון ד' בכסלו התשמ"ט (13.11.88) בין השעות 7.00-4.00 אחה"צ.
תושבי השכונות החרדיות מוזמנים להפנות שאלותיהם בטלפונים 106, 666666.
ישיבו לפנים: מר מאיר אנשמיסטר – מנהל המחלקה לתברואה
מר עמי לקס – מנהל המחלקה לשירותי הנדסה
וצוות רב – מקצועי משתי המחלקות.
106 666 666
עירית ירושלים – לשרותך!
המחלקה לשירותי הנדסה · המחלקה לתברואה · האגף להסברה ויחסי ציבור
פרסום אור

בית הצעצועים
ר' עקיבא 103 פינת סוקולוב ב"ב
לגנים ולתלמודי תורה
מבצע
חנוכיות מתנת

هكذا من الأصل

مكان الأصل

בצלאל לנדוי

מצות כתיבת ספר תורה בזמן הזה

על מי היא חלה ומה כלול בה ★ האם רכישת ספרי לימוד בכלל מצוה זו ★ מה דינו של מי שיש לו ס"ת בירושה ודינו של ספר תורה שנמצא בו פסול

שלש הוראות כלולות בפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת": לראשונה — כתיבת ספר תורה, והשני "ולמדה את בני ישראל", לכך אותם תורה שבכתב, השלישית, "שימה בפיהם" היינו תורה שבעל פה, וכך נאמר "וידבר משה את השירה הזאת" המצוה הראשונה, "ולמדה את בני ישראל" המצוה השניה, ואח"כ "וידבר משה באזני בני ישראל את דברי התורה הזאת" דברים שבעל פה, שדיבר באזני בני ישראל "עד תמם" שביאר להם כל התורה שבעל פה.

משה רבינו כבר קיים מצוה זו, כמבואר בפסיקתא דרב כהנא פסקה ל' ובמדרש רבה פרשה וילך "אמר רבי ינאי. משה כתב שלשה עשר תורות, שנים עשר לי"ב שבטים ואחד הניח בארון, שאם יבקש אחד לזייף דבר שיהיו מוצאים אותו בארון". והדברים הובאו ע"י הרמב"ם בהקדמתו לי"ד החזקה: "כל התורה כתבה משה רבינו קודם שימות, בכתב ידו, ונתן ספר לכל שבט ושבט, וספר אחד נתנהו בארון וכו', ניתן לומר איפוא דמצות כתיבת ס"ת המצוה היא לכתוב ס"ת אחת לכל שבט ושבט.

את מאמרנו הקודם פתחנו בדברי הרמב"ם המוכיח מפסוק "ועתה כתבו לכם", ומדברי רבה במס' סנהדרין כ"א "אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו", חובת כתיבת ספר תורה המוטלת על כל אדם מישראל, והוא מונה מצווה זו בכלל תרי"ג מצוות. לעומת זאת אין רבי סעדיה גאון וכן בעל "הלכות גדולות" מונים אותה בכלל מנין המצוות.

המיזה זו נידונה ע"י רבי ירוחם פישל פערלא, בפירושו לספר המצוות לרס"ג. בחלק ראשון הוא מסתמך על דברי הרא"ש בהלכות ס"ת (הובאו במאמרנו הקודם), דעיקר מצוה זו איננה אלא משום מצות תלמוד תורה דכתיב "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם", וכ"כ רבינו ירוחם בנתיב שני ח"ב בשם הגאונים, ולהכי ס"ל לרבי סעדיה גאון, הבה"ג וסייעתו, שהוא בכלל עשה דתלמוד תורה, שכבר מנאוה במנין העשין, וכן ביאר הרמב"ם בשרשיו שורש העשירי, "שאין ראוי למנות הה־קדמות שהם לתכלית אחד מן התכלית".

הר"י פערלא חוזר לדון בכך בח"ג מנין הפרשיות, פרשה ס', התירוץ שהועלה על ידו בראשית ספרו "אינו מספיק" לדעתו, ובפרט לפי מה שהכריח הבית יוסף (יורו"ד סי' ע"ר) דגם להרא"ש אינו יוצא ידי חובת מצוה זו בחמשה חומשי תורה ובמשניות ובגמרא ובפירו־שיהן, שכן אין עיקר מצות כתיבת ס"ת משום תלמוד תורה בלבד, וא"כ ודאי הדבר תמוה טובא, מה שלא מנו הגאונים וסייעתם מצוה זו במנין העשין שלהם".

עניין מיוחד בדבריו "לענ"ד לא מצינו מקור מבואר בשום דוכתא, דאיכא בזה מצות עשה דאורייתא לכל איש ואיש מישראל שיכתוב לו ס"ת, ומדברי הרמב"ם בספר המצוות מבואר שכל מקורו בזה אינו אלא מההיא מימרא דרבא בסנהדרין, אבל אין שום הכרח מהתם לומר דרבא מצות עשה דאורייתא קאמר, שכבר אשכחן בכמה דוכתא לשון מצוה, אע"פ שאינו אלא מדרבנן בעלמא, ובפי' מספר הוכחות לכך. זאת ועוד, לפמש"כ הרמב"ם עיקר הראיה מקרא "ועתה כתבו לכם", היינו רק משום שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, ולענ"ד לא מצאתי שום שורש לדבר לומר, דאיכא איסור דאורייתא בהך מילתא גופא, דאין כותבין התורה פרשיות פרשיות, ונראה דמדרבנן בעלמא הוא, וכן משמע מדברי המרדכי סו"פ הנזקין עיי"ש היטב.

הוא מזכיר תמיהת ה"חתם סופר" (יורו"ד סי' רנ"ב) בדברי הרמב"ם, "כי היכי שכותבין פרשיות דמזוזה ותפילין ופרשת סוטה, משום שמצותן בכך, כי ה' ציוה על הפרשה לחודה, הכא נמי אפשר דלעולם קרא כפשטיה דשירה לחודה קאמר, משום שמצוותה בכך, ולזה היה נראה לומר, דלא קאמר רבא אלא מצוה מדבריהם בעלמא. שאמרו כן, כדי להגדיל תורה ולהרבות ספרים כדי שיהיו שכיחים ומצויים ללומדי־הם.

בעל הלבושים בעקבות דברי הרא"ש

בעל ה"לבושים" פותח את הלכות כתיבת ס"ת, בהדגישו "דעיקר מצות כתיבת ס"ת וכו' כדי ללמוד בה וכו' לפיכך בדורות הראשונים שלא היה עיקר לימודם ועיונם אלא מתוך הספר תורה, השאר היו מעיינים ולומדים בעל פה, הדברים שעל פה לא היו רשאין לכתוב, כדילפינן מקרא "על פי הדברים האלה" וגו', לפיכך לא אמרו קדמונינו במצוות עשה זו, אלא מצות עשה לכתוב ספר תורה, אבל בזמננו זה, שנתחדשה הלכה, משום עת לעשות לה', שרשאין לכתוב כל התורה שבעל פה, דהיינו משנה וגמרא ותלמוד, ואין כותבין ספר תורה אלא לקרות בה ברבים, ומניחים אותה בבית הכנסת, ושאר עיקר למודינו ועיוננו הן בחומשים ובמשנה ובגמרא ובפירושיהם, כי בלתם אי אפשר להבין ולעמוד על דברי תורתינו ועומקה".

"לפיכך — ממשיך הלבוש — אע"ג דודאי כתיבת ספר תורה, היא המצוה המפורשת בתורה בפירוש, חייבים לכותבה ולקרות בה ברבים, אבל אין אדם יוצא ידי חובתו בכתיבת ספר תורה לבדה, אלא כל איש אשר ידו משגת לכתוב חומשי תורה והמשנה וה־גמרא ופירושיהן, או לקנות אותם, הרי זה חובה ומוטל עליו בכלל מצות עשה זו, יותר מכתיבת התורה, ובלתם לא קיים המצוה כתיקנה".

ההכרעה בשולחן ערוך ונושאי הכלים

מרן בעל ה"שלחן ערוך", הפותח את ההלכה (בסי' ע"ר) כמו שהובאה ברמב"ם "מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב לו ספר תורה", ממשיך בסעיף ב, על יסוד דברי הרא"ש (ראה במאמרנו הקודם) "האידנא מצוה לכתוב חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושיהן".

הט"ז מביא דברי ה"בית יוסף" על הטור, "דלא בא לפטור אותנו מכתיבת ס"ת, דאדרבה יש גם לנו לכתוב וללמוד בה, אלא בא לומר שיש מצוה גם בכתיבת ספרים", ומוסיף דעת ה"דרישה" החולק עליו, וסובר דאין ללמוד בס"ת העשוי בגלילה, שיש בכך כדי לזלזל בכבודה. לדעתו, היו מוכרחים בדורות הראשונים לכתוב ספר תורה, שכן אסור היה להם לכתוב דפין דפין אלא כולה בגלילה, וגם היו דורשין קוצי האותיות בס"ת, משא"כ עכשיו. ועל כן אין לנו המצות עשה האמת לכתוב ס"ת אלא בכתיבת שאר ספרים". הוא מסכם איפוא אף שלפי משמעות הלשון של הרא"ש משמע יותר כדברי ה"דרישה", בכל זאת חולק עליו הט"ז ופוסק "נכונים דברי "בית יוסף" היאך נבטל מצות עשה של "ועתה כתבו לכם" בחילוף הדורות".

לעומתו מביא הש"ך דברי ה"פרישה" הנ"ל ומוסיף "וכן נראה עיקר כהרא"ש, ודלא כה"בית יוסף" וב"ח שכתבו שדעת הרא"ש דודאי איכא מצות עשה בכתיבת ס"ת. אפילו בזמן הזה".

דעת הש"ך אף הובאה להלכה ע"י בעל "פנים מאירות" (ח"ג סי' כ) הדן בשאלת גניזת יריעות ס"ת, שנמצא בה טעות, "דעכשיו בדורו הכריע הש"ך (ביורו"ד סי' ע"ר) דאינו מצווה כלל לכתוב ס"ת, אלא חמשה חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושיהן".

החיד"א מביא בספרו "ברכי יוסף": "הרב באר שבע נשתומם מאד על שנמנעין לקיים מצות כתיבת ס"ת בזמן הזה" ובעל "חוות השני" מסביר עמדתו "ובלי ספק שנעלמו ממנו דברי הרא"ש". לדעת החיד"א, "הרב באר שבע הוא נקיט דברי הרא"ש, כדפר־שיתו מרן בב"י. דמעולם הרא"ש לא עקר מצות כתיבת ס"ת אלא שכלל בזה גם את הש"ס וכו' ומכאן תמיהתו, כנ"ל, מדוע נמ־נעים רבים בזמן הזה ממצוה זו.

הש"ך הסכים אמנם עם ה"פ־רישה", דהאידנא ליכא מצות כתיבת ס"ת, ונמשך אחריו פנים מאירות (ח"ג סי' רי"ב), אולם לדעת החיד"א: "ואינו מחוור, והעיקר כמ"ש הרב מרן בב"י, דגם עתה מצות כתיבת ס"ת כדקאי קאי, וכך הסכימו האחרונים, וכך מוכח מדברי גורי האר"י ז"ל וכן עיקר". כנראה שהתכוון לדברי מהרח"ו דלהלן.

ה"חתם סופר" מסביר עמדת הרא"ש

ה"חתם סופר" מסביר עמדת הרא"ש ש"מצוה זו איננה גזירת הכתוב בלא טעם. על יסוד הכתוב "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם" כתב הרא"ש דבזמנינו שאין עס־קין בתורה שבכתב, ואין אדם מבין לא בה ולא בשירה, כי אם בש"ס ובפירושה, ואם ילמד האדם שירת "האזינו", ולא יעיין בה בדברי חז"ל ובפירש"י ברמב"ן וכדו', לא יבין ממנה דבר, ומכ"ש בכל מצות התורה שהמה כולם באין מבין, מבלי הש"ס ופוסקים, א"כ עיקר המצוה הוא בהם, ולא בכתיבת ס"ת לחודי". וכך הוא ממשיך "כשיש לנו פירושים על כל התורה כולה, ועל כל קוץ וקוץ וכו', שאם חסר פירוש על קוצו של יו"ד, הרי זה חסר בס"ת שלנו, דהיינו מפירושים שיש לנו חלף ס"ת, ואיך יוצא בו ידי חובתו, ואיך ישלים השלם בחסר, ולמצוא פירושים על כל הנ"ל הוא נמנע, כי לא ידע אנוש ערכה, ואפילו משה רבינו לא ידע זאת", ומכאן כי "אינו יוצא י"ח עד שיקנה ספרים הוא ובניו, שיכולים להגות בהם ולהבין ולהשכיל, דבס"ת עצמו קצרה דעתינו בעוה"ז" — הוא מסכם. (יו"ד סי' רנ"ד).

אם בעל "ספר החינוך" מדגיש את החובה בכתיבת "ספרים חד־שים המעוררים את הלב, ולא יתעצלו לקרות בשיש ספרים ישנים", מביא בעל "יפה עינים" טעם נוסף, כיון שהיא מצוה קבועה שילמדו בה כמה דורות, הרי יש לכתוב הרבה ספרים שאם יכלו אלה יע־תיקו מהם לדורי דורות, ולכן אמרו חכמים על המקיים מצוה זו "וצד־קתו עומדת לעד" שזו מצוה לעולמי עולמים.

האדמו"ר מליובאוויטש, שכלל בספרו "חידושים וביאורים בש"ס", ח"ג, סימן מיוחד (כ"ז), בענין מצות כתיבת ס"ת, מסביר שתכלית המצוה היא "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם" הרמ־ב"ם והרא"ש חלקו בכוונת הכ־תוב ובעקבותיו ההלכה בשו"ע. לאחר ציון דעות ראשונים ואחרו־נים בנידון, הוא מסכם שיש שני חלקים במצוות כתיבת ס"ת: הכ־תיבה והלימוד. אם החלק העקרי הוא הלימוד, הרי המצוה כהלכתה הוו לכתוב ס"ת וללמוד ממנו, ובהתאם לנהוג כיום שאין לומדין מתוך הס"ת, אלא שמצמצמים הס"ת בביהכ"נ לקרוא בו בצבור, יש להעדיף חומשין, משניות וגמרא וכו'.

מצוות, "כתבו לכם" מתקיימת ע"י הכתיבה, — ממשיך האד־מו"ר מליובאוויטש, "אולם ישנה גם חובה "ולמדה את בני ישראל". האידנא משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", הרי התירו לכתוב תורה שבעל פה. נמצא שהלימוד המודגש כדי לדעת המצוות הידיים על בוריים, אינו מספר תורה אלא מחומשי התורה, המשנה והגמרא ופירושיהן. ממילא אין מצות "כתיבה" קשורה בס"ת, אלא בספ־רים הנכתבים האלו.

יתכן שגם הגר"א התכוין לכך בביאורו. לאחר שביאר לשון השו"ע האידנא וכו', "שעיקר הכ־תיבה משום ללמוד בהו, וכמ"ש ועתה כתבו לכם וכו' ולמדה וכו', ולדידהו לא היה נכתבת אלא תורה שבכתב, וכמ"ש בפרק המקין ובתמורה תורה שבע"פ וכו' וסיים ועיין בב"י וכ"כ המ"מ וכן עיקר וכ"כ הט"ז".

בדרך זו ניתן להסביר מדוע לא מצינו בשום מקום שכל בר מצוה תיכף שמתחייב במצוות, יקיים מצוה זו ע"י כתיבה או הגהה או קנייה, וכן מצינו לכמה מגדולי ישראל שבודאי היו מהדרים במ־צוות, לקיימן באופן כתחילה ולכל הדעות, שישתדלו לכתוב ס"ת ולא בעצמם, ואף לא ע"י שליח, כדי לקיים מצות כתיבת ס"ת כפשוטה, לדעת הפוסקים הנ"ל, ואפילו גדולי ישראל שכתבו ס"ת, לא עשו כן מיד משנתחייבו במצוות, אלא לאחר כמה שנים. שכן להלכה נתקבלה דעת הרא"ש כמובא ברמ"א, כי "האידנא שהמצוה מתקיימת בחומשי התו־רה ומשנה הגמרא ופירושיהן יוצא ע"י קניית הספרים הלימוד בהם", ומה שהשתדלו יותר מאוחר בכ־תיבת ס"ת כפשוטה אינו, שהיה חסר ח"ו בקיום מצות עשה, אלא עשו כן לתוספת הידור מצוה" (חידושים וביאורים בש"ס, ח"ג, סי' כ"ז).

לדעת הרא"ש, שנפסקה כאומר גם בשו"ע, מעיד בעל "מוצבים תמבים": "והדברים תמוהים, דכיון שמצות התורה לכתוב בעצמו או על ידי שלוחו ספר תורה, למה תתבטל המצוה בזמנינו, ולמא דהיום יוצאין בלי ספר התורה רק בחומשין וגמרות, וקשה דאיך תשתנה מצ"ע של תורה כפי הזמן", והוא מסביר "העיקר מצות כתיבת ספר תורה יכתוב ללמוד מתוכה, ולכן כותב הרא"ש בזמן הזה, כיון שאין לומדים מספר תורה רק יש לנו חומשין ללמוד מתוכן, אנו פטורין מהמצוה, דהחו־בה לכתוב אינו אלא שעשוי ללמוד מספר שלו כמ"ש, ואף שיש מצוה קיומית בעצם מעשה הכתיבה, כיון שאין חיוב ברבה, יותר טוב לנו לקיים המצוה שיהא לנו גמרות ופוסקים וכדומה — — ללמוד מהם שזהו בעצם עיקר מטרת המ"ע" (ח"ב סי' קפ"ג).

החובה המוטלת על הציבור

בהתאם לתוספתא (בבא מצי־עא מהדורת צוקרמנדל פי"א כ"ג, מובאת גם בריי"ף בבא בתרא פ"א סימן תרכ"ד) "כופין בני העיר זה את זה לבנות להם בית הכנסת, ולקנות להם ספר תורה ונביאים". בהלכות גדולות ובריי"ף הגירסא היא "ספר תורה ונביאים וכתו־בים".

הרמב"ם מביא הלכה זו (בפ"ו מהלכות שכנים ה"א), בתוספת הסבר "כדי שיקרא בהן כל מי שירצה לקרות מן הצבור", וכן הובאו הדברים בשו"ע (או"ח סי' קנ"א ס"א חו"מ, סי' קס"ג ס"א). המגן אברהם מוסיף "ונ"ל דווקא בימיהם שלא ניתן לכתוב, רק תורה נביאים וכתובים, אבל עכשיו מחויבים גם לקנות גמרות, ללמוד בהם לקטנים וגדולים", וכן בבאר היטב. מדברי הגר"א בביאורו משתמע שאפילו יחידים.

לעומת זאת סובר הסמ"ע דל־דידן [בעל "מחצית השקל" מסביר לאחר שנתחדשו המצאת הדפוס] יש להכריח לקנות להם ספר תורה ונביאים וכתובים, דספרים מצויים בינינו לא הנהיגו לכפות לקנית ספרים אלא בס"ת לבד, ומ"מ במקום ביטול תורה, שאין ספרים נמצאין, יכולין ב"ד לכוף להשאיל ספריו ללמוד בהן, כמ"ש הרא"ש בתשובה כלל צ"ג (הביאו הרמ"א בס"ס רצ"ב).

הדיונים בעמדתו של בעל שאגת אריה

במאמרנו הקודם הזכרנו את דעתו של בעל "שאגת אריה" בע־נין ההקפדה על חסירות ויתרות. לדעתו, היו בקיאים בימי התנאים בחסירות ויתרות, והוי מ"ע מד־אורייתא. בזמן האמוראים שהיו לומדים מתוך ספרי התורה — מדרבנן, ואילו בזמן הזה ליכא אפילו מצוה דרבנן.

מרבית האחרונים, חכמי אשכנז וספרד גם יחד, מביעים דעה שונה מדעתו של בעל "שאגת אריה": החיד"א מזכירו ב"שיורי ברכה" (ברכי יוסף סי' ע"ה) וטוען כנגדו: "כיון שהרמב"ם הלך מעבר לים להביא ס"ת שכתב עזרא הסופר, והעתיקו משם ס"ת שלו, מצוה הכותב ס"ת על דעת הרמב"ם מקיים מצוות עשה מן התורה", ענין חסירות ויתרות נבדק כבר ע"י הרמ"ה די לונזאנו בספרו "אור תורה" והוא מסתמך גם על האר"י הקדוש.

כמאתיים שנה לפניו כבר הועלה חשש זה בדברי רבי חיים ויטאל, ב"שער המצוות", פרשת וילך: "בזמן הזה פטורים מכתיבת ס"ת משום דאין בקיאין בחסירות ויתרות", מאידך הוא מוסיף לספר "הנה אני ראיתי למורי ז"ל (האר"י הקדוש) שצוה לסופר אחד שיכ־תוב לו ס"ת אחד כמנהג ס"ת שלם, ולא חשש למיעוט בקיאו־תינו בהם, גם לענין הכתיבה ציוהו שיכתוב כל הס"ת ויניח גליון חלק בכל מקום של ההויות שיש בס"ת, והיתה כוונתו לכתבם בידו בכתבם שנתבאר אצלינו, והוא כותבו כפי ויקרא וכפי אחר, כיצד יכתבם".

רבי יוסף חזן בעל "חקרי לב" דן בשאלת ס"ת חסר אות אחת או יותר, אם קיים המצוה של כתיבת ס"ת. לכאורה נראה שזה תלוי במחלוקת הראשונים, אם קורין בס"ת שחסר בה אות אחת או יותר, אם נפסל בכך או לא, הוא מביא דעת בעל "בינת חודים" (חו"ד כלל ב' סי' רי"ן) שנשאל איך כתב הרמב"ם דהחוסר יותר נפסל הס"ת, הרי בקידושין דף ל' אמרו דלא בקיאינן בחסירות וי־תירות, כ"ש בדורותינו, והשיב דמיירי תורה אזלינן אחר רוב הס"ת. לאחר בירור הוא מיישב "והנראה לי לישב שידוע דבזמן שהיו הסנהדרין, אם היה ספק בדין, לא היה מתברר דין ע"פ כל החכמים, רובם מתוך כולם, כי אם ע"פ רוב כל הסנהדרין לבד, כמ"ש הרמב"ם בה' ממרים, משא"כ עכשיו דאין בירור גמור לדין כי אם בכל חכמי ישראל, רובם מתוך כולם, וזה נמנע כי אם בקיבוץ גלויות".

בסכמו את דעות הפוסקים הוא ממשיך לגלות מקום להיתר: כל הפוסקים מזכירים מצות עשה זו בכתם שמע מינה שנוהג גם בזמ־נינו, לדעת הרא"ש אין המצוה עכשיו כי אם בכתיבת הש"ס וה־פוסקים "ולדעת בעל "שאגת אריה" אין בידינו, בזמנינו, לקיים מצוה זאת. אף נושאי הכלים של השו"ע מחולקים בדעותיהם בצורה קוטבית: לדעת ה"בית יוסף" נשארה מצוות כתיבת ס"ת, בעוד לדעת ה"פרישה" פטור לגמרי. אם כי ספק של תורה להחמיר, הרי כיון דלא בקיאינן בחסירות ויתרות, מידי ספק לא נפיק, הוה ליה ספק ספיקא, דקיימא לן להקל, ועם כל זאת הוא מסכם "צריך עיון להקל" (ח"ג יורו"ד סי' קי"ט).

בעל "ערוך השלחן" מביא (ביורו"ד סי' ע"ר סקי"ג): "יש מן הגדולים שכתב שיכול להיות שעתה פטורים ממצוה זו, משום דאנן לא בקיאין בחסירות ויתרות, ורק מדרבנן חייבין" והוא תמה מאד על כך שהרי "הרמב"ם וכל הפוסקים הביאו דין זה עתה שהוא דין תורה, ועוד דא"כ יכולין לפטור מכמה מצוות שיש בהם ספיקות רבות כגון במצות תפילין וכיוצא בו, אלא ודאי ד"אחרי רבים להטות" וההלכה כן היא, והכי נמי הרי נתחברו ספרים רבים על מסורת בחסר ויתר, קרי וכתיב, ואחרי רבים להטות".

רבי שמואל [illegible] בספרו "כלילת שמואל" (כלל) הי"א אות לז) את טענת בעל "שאגת אריה" "בספר תורה שלנו, העשויות ע"פ מנהגינו מפי הבאר־ים חכמי המסורה, המקובל לנו כל אות ואות, הרי ראויה ללמוד בה מן התורה", ומביא ראיה מי־רושלמי פ"ק דמגילה בקשר למלת "ואל אצילי", שהולכים אחר הקבלה הנמצא לנו, ומעתה בס"ת שלנו שראויה לקרות בה, נתקיים מצוות כתיבת ס"ת מהיתר".

רבי שלמה קלוגר מביא הוכחה מדברי מרן (בשו"ע או"ח סי' קנ"ג והמע"ה סי' א') דאסור למכור ס"ת אלא כדי ללמוד תורה ולישא אשה, ומכאן דגם בזמן הזה איכא מצוה" (שו"ת טוב טעם סי' רי"ו).

רבי יעקב פראגר דן אף הוא בספרו "שאלות יעקב" בדבריהם של בעל שאגת אריה ובעל מנחת חינוך, וכדבריו "ויותר מבוארים דברי בעל "שאגת אריה" בתשובת החתם סופר (או"ח ססי' נ"ב) כיון דכמה פלוגתאות בין ש"ס דידן למסורה, ורבי עקיבא איגר בהגהותיו לש"ס, בשבת דף נ"ה, מנה הרבה דברים שחולקים ש"ס ומסורה ואין להכריע.

לדבריו הנ"ל של החיד"א הוא מעיד "הרי מעזרא עד הרמב"ם הוא ט"ו מאות שנה, ומי יעיד שזהו ס"ת שכתב עזרא, ועוד איך נחלקו חכמי ש"ס עם המסורה ולא בידינו משם, והם היו קרובים בזמן הרבה לעזרא הסופר, והעי־קר, הלא אנו דנין על אותם שאין להם ס"ת שכתב הרמב"ם, ובחי־בור היד לא נתברר כל חסר וי־תיר".

בסיכום דבריו הוא פוסק: "דעכ"פ מצוה מדרבנן שלא תשתכח התורה, הרמב"ם הביאו להלכה דמ"ע בזה, והראב"ד שתק ומודה, וגם בשו"ע הביאה להלכה, וגם הרמ"א אינו חולק, וכל נושאי כליו מודים, מוכח מדברי כולם דלא סבירא להו כדעת בעל שאגת אריה, ולא כדעת הרא"ש והאומים הנ"ל, ע"כ הדבר עדיין ספק חיוב דאורייתא, ומצוה, עכ"פ מדרבנן, להחמיר בזה, ונספק מצוה דאור־ייתא חמור מודאי מצוה דרבנן". (ח"א סי' טז אות י"ח).

רבי אברהם ואומים דן בדבר שוכתו (חסד לאברהם קמא, יורו"ד סי' פ"ה) אי דרשינן טעמא דקרא, נהי דקיימא לן כרבנן, דלא דרשינן טעמא דקרא, ולכן אין לנו לדרוש טעמא דקרא, במצות עשה דכתיבת ס"ת, אבל לחומרא, לתיקון בשאר ספרים, דרשינן טעמא דקרא".

רבי גרשון ראזענבוים, בעל "משיב דברים", תמה אף הוא על דברי בעל שאג"א "לפי זה איך אנו קוראים בתורה ומברכין, אלא על כרחך כיון דחכמים אמרו דכ־שירה, יכול לברך, ומכ"ם מחויב בכתיבת ס"ת והוא כשר לקרות בו" (או"ח סי' ל"ו).

בעל "התעוררות תשובה" העוסק בשאלה למה אין נזהרים עתה, גם מי שיש ביכולתו במצות כתיבת ס"ת, וכן למה אין ב"ד כופין על זה, כמו כל מ"ע שאין מתן שכרה בצדה, מסתמך בת־שובתו על דברי הרא"ש שמחייב לקנות ש"ס ופוסקים ופירושיהן יען כתיב "ולמדה", ועכשיו מהם הוא עיקר הלימוד, וכיון דמש"ס ופוסקים יכולים הרבה מאוד לל־מוד ממנו, ממ"נ יוצאים בזה, ואם נאמר "יכתוב לכפי" דוקא וכהי"ג היא, אין מקום וסברא לחייב לק־נות ש"ס ופוסקים כלל, רק החיוב יוצא לנו מדכתיב "ולמדה", וכיון שיכולים ללמוד מהגו הרבה יוצ־אים בזה".

ובזה — הוא ממשיך — יש ללמוד זכות על ישראל. שאין הזהירין כל כך במצות כתיבת ס"ת, רק אחד בעיר, והמדקדקים, כיון שנפסק בשו"ע או"ח סימן קי"ג ובמג"א שם, דהצבור מחויבים לקנות תנ"ך וגמרא ופוסקים לל־מוד, ומהם כל מי שירצה, ואם כן יש להציבור בשותפות כל הנ"ל וקיימו בזה מצות כתיבת ס"ת (ח"א סי' ל').

"ודברי בעל "שאגת אריה" טעונים עיון רב — טוען בעל "שבט הלוי" — ואין משמעות הרא"ש כן, ועוד מש"כ דגם בימי האמוראים כבר לא היה מצות כתיבת ס"ת ומכ"ש בזה"ז, א"כ איך כל מוני המצוות לא הזכירו זה, והרי הפוסקים הראשונים וקדמונים נשאו ונתנו בהבנת הרא"ש, אי איכא בזה"ז מצות כתיבה וכו', כולם לא ידעו מגמרא הנ"ל בקידושין, דאנן לא בקיאין בחסירות ויתרות.

לגבי הצעתו של בעל "מנחת חינוך" הוא טוען "קשה לחלק בענין זה בין חסרות ויתרות, דנפ־קא מינה לדינא או לא, דפשטות דברי הש"ס במנחות, דאם הגיה בה אות אחת כאלו קיבלה מסיני, והיינו משום דבלא זה היה פסול, כמ"ש הראשונים, משמע דבכל אות שיהיה, ולהמג"א יראה דווקא אות דמעכב, וכל כהי"ג לא היו רבותינו סתמים אלא מפרשים". נלע"ד — הוא מסכם — דכמו דבכל מצוה קבעו חכמים צורתה של תורה כמו לענין שיעורים, וכה"ג טובא, כמו"כ הוא לענין כתיבת ס"ת דודאי ח"ו שתשתכח תורה מישראל. (יורו"ד סי' קל"ג).

ספר תורה שנמצאו בו חסירות ויתרות

לגבי הוצאת ס"ת שנמצא בו טעות, מביא הרמ"א בשו"ע סי' קמ"ג את דעת הראשונים. לדעת ה"אגור" אם נמצא טעות גמורה מוציאין ס"ת אחר, אבל משום חסירות ויתרות אין להוציא אחר, שאין ספרי התורה שלנו מדויקים כל כך, שנאמר שהאחר יהיה כשר יותר, ועל כן פסק מהרי"ל דאין להוציא ספר תורה אחרת. אף בעל "פנים מאירות" פוסק (ח"ג סי' כ') "בשעת הדחק התירו לקרות בצבור בס"ת פסול ולברך עליה, כמוכח בדברי רמ"א סי' קמ"ג לעומתו פוסק ה"בית יוסף" דצריך להוציא ס"ת אחרת.

בשאלה זו נשתלב ענין מצות כתיבת ספר תורה ומטרתו. לדעת הרא"ש כי בזמן הזה ישנה מצוות עשה גם לכתוב חומשי תורה, משנה גמרא ופירושיהן, ואין למכור אותם אלא ללמוד תורה ולישא אשה, תמה בעל "משנה למלך" (בפ"י מהלכות ס"ת ה"ב) מדברי הרמ"א (יורו"ד סי' רפ"ב) דספר תורה שיש בו טעויות לכולי עלמא שרי למכור, והרי לדעת הרא"ש אפילו חומשים אין למכור, ועל כן הוא שואל "וכי גרע ס"ת שיש בו טעות מחומשים" ונשאר בצ"ע.

בעל "בינת ודים" או"ח (כלל ב' סי' ל"א) כבר עמד על זה וכתב "ונראה לו ליישב בדוחק, דה־אידנא דאין מתעסקים בס"ת לל־מוד מתוכה ומשתמשים בה. רק לקריאה בצבור, אם נמצא בה טעות, גרוע מחומשים שעשויים ללמוד בהם, ולכן שאר ספרים אסור למוכרם, וס"ת שנפל בה טעות, שע"כ אין קורין בה, לא מתמרינן לנהוג בה איסור מכירה".

ענין ס"ת שנמצא בו טעות ניתן לאזכרה מעל דפי "המודיע". בעקבות מאמרו של ידידי ר' יוסף דרוק בעש"ק פ' תצא, בו הובאו דעות כי ספר תורה שנמצא בו טעות הטעון תיקון, חסר או יתר וכדומה, יורדת מקדושתה עד שמתקנים אותה, והרי היא כסתם חומשים, ולא עוד אלא שמתברר למפרע שכל הברכות שברכו עליה היו ברכות לבטלה, פרסם הגרא"י ולדנברג בעל "ציץ אליעזר" בה־מודיע (בעש"ק נצבים כ"ז באלול) מאמר "לקדושת ספר תורה" בו הוא מסתמך על ה"נודע ביהודה" בתשובתו (או"ח מהדו"ק סי' פ') דס"ל בפשיטות דס"ת שנמצא בו טעות אעפ"כ הוא בקדושתו ממש, ובתשובה נוספת (שם יורו"ד סימן ע"א) הוא חוזר לבאר זאת "דאף שיש איזה פסול או כמה פסולים בס"ת, עם כל זה עדיין קדושתו ראשונה קדושת ס"ת ממש עליה. הוא מוכיח זאת שבהכרח לומר כן "שהרי אנחנו רשאין לתקן הפסול ההוא, ואנחנו חוזרים אחר התיקון וקוראים בו בציבור, ומברכים עליו ברכת התורה, ואם היה ע"י הפסול ההוא כל הספר נפסל בזמנה התורה, או כמה תורות שהיו חס־רים בעת שהיה פסול, א"כ כשאנו מתקנין אותו וכותבים בו אותן התיבות והאותיות שהיו חסרים, אכתי במה חזר להתקדש שאר הספר שכבר נפסל כולו ונסתלק קדושתו".

החת"ס בתשובתו (יורו"ד סימן רע"ט) סומך שתי ידיו על הכרעתו של בעל "נודע ביהודה", חוזר על ראיותיו ומוסיף עוד.

בירור זה חורג מגדר מאמרנו אולם ענין מיוחד בדברים שהובאו ע"י בעל "באר היטב" מפי הש־מועה: "ידוע שמהר"ל מפראג הנהיג שלא להוציא אחרת לעולם, אפי' בחסר תיבה, כיון דהרמב"ם מתיר לקרות בס"ת הפסול, וכמ"ש בב"י סימן רע"ט בשם קצת פוס־קים, ושמעתי מהגאון הגדול המ־פורסם מהר"ר אריה ליב נר"ו, אב"ד ור"מ דק"ק אמשטרדם, שקבלה בידו מן הגאונים שהנהיגו שלא להוציא אחרת ביתור תיבה. אבל בחסר מוציאין. והטעם דבחסר צריך לקרות בע"פ, ואסור לקרות בע"פ, אבל ביתור תיבה לא שייך זה, ע"כ שמעתי".

(המשך בעמ' יד).

אינון מארי דקבלה

חמש שנים להסתלקותו של כ"ק האדמו"ר המקובל רבי שלמה בנימין הלוי אשלג זצוק"ל

ביום רביעי, ד' לחודש כסלו יחול יום השנה החמישי ליציאת הצדיק מעלמא הדין, כ"ק האד־מו"ר רבי שלמה בנימין הלוי אשלג זצוק"ל, בן לאותו צדיק המקובל האלוקי כ"ק האדמו"ר רבי יהודה לייב הלוי אשלג זצ־ק"ל, מחבר פירוש הסולם על הזוהר הקדוש ועוד ספרי קבלה על כתבי האר"י ז"ל.

אם לא ראיתם את האר"י ראיתם את רבנו — משפט זה נאמר בשעתו על שלמה המלך החכם מכל אדם. אפשר גם להתאימו להאר"י החי גדול המקובלים בדור האחרון, שר בית הזוהר הגה"ק רבי יהודה ליב הלוי אשלג זי"ע בעל הסולם אשר מי שלא הכירו יכול היה לראות בבנו הרה"צ רבי שלמה בנימין זצוק"ל קו מקביל מעין דמות דיוקנו של האב הגדול שהעניק חמה בקומתו.

ימי נעוריו

בוורשה הבירה, מטרופולין לתורה והחסידות, נולד האדמו"ר זצוק"ל ביום ה' לחודש טבת שנת עתר"ר לאביו הגדול שהיה באותו זמן מו"צ בבירה החסידית ולהונגתו הרבנית רבקה רייזא ע"ה (שבתוך השנה לפטירתה, ד' בכסלו, נפטר גם רבינו). כבר משחר ילדותו ניכר כי נתון הוא בנשמה גבוהה ומידות תרומיות, במעלות מידות של חכמה ופקחות ובעל תפיסה מהי־רה וחזרה והוא התקדם יותר מחבריו בני גילו לספסל הלימודים עד שכולם ניבאו כי ברבות הימים יהא גדול בישראל.

בשנת תרפ"ב בהיותו בגיל שנים עשר שנים עלה ארצה עם אביו הגדול, ושכנו כבוד בירוש־לים העתיקה.

אהבת ישראל שיקדה בו לא ידעה גבולות ומספרים כי לאחר עלות משפחתם ארצה וגרו בי־רושלים העתיקה, הבחין הילד שלמה כי הנערים הישמעאלים מתנכלים רבות לילדי ישראל ומ־כים אותם מכות וחבטות על לא עוול בכפם, דבר שאלצם בעת הליכתם ל"חדר" ללמוד תורה, להקיף ולנטות מדרך המלך עד באם ל"חדר". התחמר הילד שלמה ונתוד באומרו האם גם כאן בארץ ישראל צריך יהודי ללכת עם ראש כפוף, האם גם כאן בארץ ישראל יהודי נתון למשיסה, שפחה כי תירש גבירתה. הלוא בני ישראל בני מלכים המה וצריכים ללכת כשראשם זקוף. קם והחליט: כזאת לא תהיה! את חבריו אסף וחלק להם חגורות עור ששימשו לאריזת חפצי הוריו בבואם ארצה, את הרצועות החביאו תחת המעילים, ויצאו לרחוב הראשי בעיר העתי־קה. עד בואם למרכז הרחוב נת־קלו עליהם מיד הישמעאלים [illegible] היהודים "הצעירים" [illegible] התחבולות והיכו בישמעאלים על ימין ועל שמאל. מאז והלאה לא פחדו היהודים לצאת לרחוב בחופשיות כרצונם.

גדלותו בתורה

בימי נעוריו למד תורה מתוך הדחק, העניות ששררה בבית אביו הק' היתה עד למאוד, אולם על אף כל זאת התמדתו היתה להפ־ליא, קנה תורתו תחילה בישיבת בית יוסף בתל־אביב, כשראש הישיבה הגאון רבי הלל ויטקינד זצ"ל מפליא את כשרונותיו העצו־מים וחריפותו וגדלותו המופל־גת בגבולות התורה, ולא אחת היה מדגיש כי אילו המשיך בלימוד הנגלה היה ממש יחיד במינו בד־אותו, אלא שהאדמו"ר זצ"ל נועד לתקן עולם בהארת פנימיות התו־רה והעמדת לגיונו של מלך אשר בגללם לא זזה השכינה מישראל ובזכות לימוד זה יצאו ישראל מן הגלות כדאיתא בזוה"ק.

לאחר מכן היה מטובי תלמידי ישיבת חב"ד "תורת אמת" וישיבת "חיי עולם" בעיה"ק ירושלים, בה עסק בתורה החסידות בקנותו שלימות נפשית בד בבד עם התאבקו בעפר רגליו של אביו גדול המקובלים בדורו זי"ע וכך רכש לעצמו ידיעות נרחבות בנגלה ובנסתר.

לימין אביו הק'

תורת הרז שבגילויה והפצתה תלוי קירוב הגאולה פעמה בצד־רה ונתבה וכתובה עמוקה על ידי אותו צדיק וקדוש בעל הסולם זי"ע, שפתח את שערי הזוה"ק לרווחה בבאיתת טעמו וראו כי טוב ד' ותורתו מכרזת ואומרת: לכו בנים שמעו לי יראת ד' אל־מדכם.

את מיטב כוחותיו השקיע רבי שלמה בנימין זצ"ל להרבצת לימוד הזוה"ק והקבלה. הדבר החל בשנת תש"ג בעיצומה של מלחמת העולם השניה אז החל אביו הגדול לכתוב את פירוש הסולם ונתגלגלה הזכות ע"י זכאי בידי רבינו זי"ע שיהיה הסיבה המעילה לכ־תיבת החיבור המפואר על הזוהר הקדוש.

וכך היה המעשה: ביום ששי עש"ק פרשת בראשית אחרי השיעור הקבוע שהיה מוסר רבינו זצ"ל לתלמידיו בספר הק' "עץ חיים" לרבינו חיים ויטאל עם פי־רושו של אביו הגדול "פנים מאי־רות" ו"פנים מסבירות" פנה רבינו לאביו הק' בבקשה להסביר את סוגיית "בקע ולא בקע" המובאת בזוה"ק בפ' בראשית והיה הדבר צריך לומר שיעור בשבת בנושא זה. אז פנה האב הק' לבנו יד־ידו ואמר לו: לך להתפלל וכשתחזור שוב אלי אסביר לך העניין. כשחזר, ניגש אליו אביו והסביר לו את העניין ואמר לו: דע לך בני, כי מחמת שנתקשיתי למצוא ביטוי מתאים להסברת ענין זה ולא נתגלה לי אלא עכשיו בפנותך אלי, נתעכבתי עד הלום מלכתוב ביאור על הזוה"ק, שזו תשוקתי, כי מידי פעם בפעם בנוסתי לבאר את ספר הזוה"ק נתקשיתי בענין זה, ועכשיו שעזרני השי"ת וגילה לי ביטוי מתאים שפירשתי לך, עתה השגתי את המפתח שבו אוכל לפרש את הזוה"ק כולו בעזרת השי"ת.

מאותו יום והלאה, המשיך אביו לחבר את פירוש הסולם על הזוה"ק וזהר חדש עד לחודש ניסן תשי"ד, כאשר סיימו להדפיס כל ספר מעשרים ואחד חלקי פי־רוש הסולם. על הזוה"ק היה עורך בעל הסולם זי"ע סעודה ובכל פעם היה מדגיש ואומר שזו זכותו של רבי שלמה בנימין זצ"ל שמבלעדיו לא היינו זוכים לספר זה, מפני שרבי שלמה בנימין זצ"ל עמד לימין אביו גם בכתיבת הספר וגם בצד החומרי התחייב לדאוג להוצאת מימון הדפסת הספר, וכן יבדלחט"א בנו האדמו"ר הנוכחי רבי יחזקאל יוסף הלוי אשלג שליט"א סייע רבות להדפ־סת ספרי הזוה"ק והסולם ואף כתב את "מסורת הזוהר" הנמצא בפירוש הסולם.

מאיר עינים בפנימיות התורה

עוד בחייו של בעל הסולם בשנת תשי"ג הוסמך רבי שלמה בנימין על ידי אביו הק' בנלכמות רבנים וגדולי תורה ללמד קבלה ברבים, ואכן מתחילה כיהן כרב בית מדרש בחיפה ומצפון לצפון [illegible] כ"ק מהרי"ל אשלג שלי־ט"א.

"היות ובעתו עפ"י ציווי אביו הגה"ק הנ"ל לייסד בעיה"ק חיפה קיבוץ של חסידים ואנשי מעשה ללמוד בצוותא ספרי יראים וח־סידות של תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע ועבי"ע ולהתראות שערי אורה ופתחי חכמת האמת וכתבי האר"י ז"ל זי"ע ועבי"י והיות שגם דעתי נוטה שיש תועלת בדבר לכמה שרידים אשר ד' קורא להשביע נפשם בצוותות בעת מצוקה וצרה נוראה כמכוחות ליישר העקמומיות שבלב לאמונה טהורה ולישרי לב שמחה ע"כ גם ידי תכון עמו לבקש את החסידים השרידים ואנשי מעשה שיעמדו לימין עזרתו בכל המובנים לתמכו ולסעדו שיהיה מוחו פנוי לדבר הגדול הזה, וה' שי"ת ישלח להם עזרתו מקודש וכו'".

ואכן, בחיפה הצליח מאוד וה־תרבו תלמידים שבאו ללמוד תורה מפיו, אולם לא האריך שם ימים מפני שנקרא על ידי אביו שיעמוד לימינו בכתיבת פירוש הסולם והיה חייב לעזוב את חיפה למען המט־רה הקדושה והנעלה.

וכך המשיך רבינו זצ"ל להפיץ ולפרסם את תורת הסוד עם פירוש הסולם גם לאחר הסתלקותו של אביו הגדול בעצם יום הכפורים תשט"ו, והמשיך בהוצאת שיעו־רים נוספים בחובבי הארץ והשקה בה עדרים עדרים. עינינו תדמע בזכרנו איך שהיו פניו מאירים בשבתו עם חברים מקשיבים והיה מאיר עליהם בדבריו הנלהבים ובהסבריו הנפלאים דברים המ־שמחים אלקים ואדם.

קירוב רחוקים

אהבתו לישראל ולארץ ישראל היתה טבועה בלבו, אנשים נדכאים היו שופכים לפניו הוא בשפע רחמיו ובפקחותו שנבעו ממעייני לבו ונפשו עודדם וחזקם. כל מי שהיה נזקק לעצה והדרכה או לעזרה היה מתקבל בסבר פנים יפות. כשתמיד צהלתו על פניו ומקבל עצה נבונה, הדרכה פקחית ומתברך מברכותיו.

רבינו זצ"ל היה ראש וראשון בקירובם של רחוקים לתורה ומ־צוות, בענוותנותו הרבה ומידת הצנע לכת שהיתה נר לרגליו והיה אומן בהסתרת דמותו ואישיותו, בהסתירו המאירות עינים ובצניעות נפשו הזכה. עלה בידו להציל נפ־שות תועות, בהאצילו מרוחו הטהורה עליהם. ובהטיפו טל של תחיה על תלמי לבבות אחרים, תינוקות שנשבו, ולא זו מלחבבם עד שהעלה אותם והזמם רוחם הללו הפכו להיות בני תורה יראים ושלמים, הקובעים עתים להגות בפנימיות התורה ובנועמה העליון. התקשרותם אליו היתה ללא גבול כתוצאה מאהבתו האבהית שהרע־יף עליהם. וכשנלקח מעליהם הרגישו עצמם כיתומים ממש, דבר שמצא את ביטויו בהלווייתו כאשר מאות תושבי קרית ארבע מירון בבכי וספדו עליו כמספד בן על אביו. בעיניו הכלל תמיד היה דורש לליכוד כל הכוחות החרדיים ועייד לצבור כח בכדי ללחום את מלח־מת הדת בארצנו הק'. רבינו זצ"ל הצטמע בכדי אמות של הפצת לימוד הזוה"ק, ובכדי למלא את משאת נפשו להפיץ את הזוה"ק ותורת הסוד יסד את ישיבת מוהרי"ל אשלג ללימוד הנגלה והנסתר. כיום ישיבה זו ממוקמת בבית המדרש "נר יהודה" בבני־ברק, בה משתלמים אברכים בכל מכמני התורה והפרד"ס וכן יסד את ישי־בת מערת המכפלה בחברון העתיקה סמוך לקברי האבות הק' וכן הקים רשת עניפה של שיעורי תורה בלימוד הזוה"ק בכל רחבי הארץ וגם יסד את סדר לימוד דף היומי בזוה"ק, אשר כל מוסדות אלו ממשיכים ביתר שאת ועוז בראש־ותו של בנו ממלא מקומו וממ־שיך דרכו יבלחט"א כ"ק האדמו"ר רבי יחזקאל יוסף הלוי אשלג שליט"א אשר ממשיך בדרכי אביו זקנו ומוסר נפשו למען הגברת לימוד הזוה"ק הקבלה.

א.מה.

מפיץ תורת הקבלה

חמש שנים עברו מאז יצאת נשמתו הטהורה של מו"רנו האדמו"ר המקובל ר' שלמה ב. אשלג זצוק"ל. השפע שהעניק [illegible] ושקידתו העצומה ללא לאות למען הפצת הזוה"ק וה־קבלה, המה קוממו את תיקון העו־לם. והחזיר בצבור לימוד שגב זה כחלק בלתי נפרד מהתורה הקדושה ובתוך השלמה לפרדס (פשט, רמז, דרש, סוד) כפי שמובא בזהר פר' משפטים — אלו הלומדים הזוה"ק התורה, איהו בר שלים על תורה דאי ומביא ה"מקדש מלך", הא למדת, שכל מי שאינו למד קבלה אינו בעל תורה שלים.

דרכו היתה מלווה בנסיונות רבים וקשים ועמד איתן מולם למען רצונו של בורא עולם לדור בתחתונים. הכיר היטב בתחבולותיו של השטן שמנסה בכל מיני דרכים להכשיל אותנו ותמיד ראה להת־גבר נגדו אפילו שלפעים "כתל־מיד חכם נדמה לו", ועשה השטן להעמיד סולם ערכים ביכול למ־נוע את לימוד הזהר הקדוש, וכל זה רק הוכיח את דרכו של האמת הנצחית.

רבינו הצליח להביא לאור 21 כרכים של ספרי הזהר עם פירוש הסולם והפיץ את תורת אביו בר־בים והשקה בה עדרים עדרים ועל כך אמר אביו בכל הזדמנות ובמ־יוחד בסיום כל כרך, שלולא עבודתו של הרב זצ"ל לא היו הספרים רואים אור והעולם הי' מפסיד. זכות גדולה זאת נפלה בידיו אחרי מאמצים רבים, ובזכות זו אנו היום נהנים.

רבינו היה מתמשש בהסבר של רבי שמעון בר יוחאי (תיקון ל' — תקוני זהר) "אוי להם לאותם אנשים הגורמים, שרוחו של משיח יסתלק וילך מהעולם ולא יוכל לשוב לעולם שהמה, הם עושים את התורה יבשה, כלומר בלי משהו של לחלוחית של שכל ודעת כי מצטמצמים רק בחלק המעשי של התורה ואינם רוצים להשתדל ולהבין בחכמת הקבלה, לידע ולה־שכיל בסודות התורה וטעמי המצוה. אוי להם, שהם גורמים במעשיהם הללו שיהיו עניות וחורב חמס וביזה והריגות והשמדות בעולם כנ"ל.

הדריך וחנך תלמידיו כאב המרחם את בניו ולא משמש מלשנן את דבריו עד שיבינו ההסברים. נהג לשאול "הבין האם אכן הבינו, על מנת שיוכלו להמשיך את דור הבא עם הבנה נכונה בלי עוותים". לא חשך מומר ולא חכה שיבקשו ממנו צרכי הצבור או הפרט אלא פנה אליהם ביוזמה פרטית כי הוא הרגיש שהצורך חשוב ולמען תיקון העולם, כן להפיץ גדלות הבורא שלא תשאר נחלת יחיד אלא כפי שאמר הנביא "ומלאה הארץ דעה את ה'".

הגאון מווילנא מביא בספר אבן שלמה (פי"א) "יעיקר הגאולה תלויה בלימוד הקבלה" וכן בספר הברית, והגאולה ובכח הלימוד הזה נצא מן הגלות לא בזולת זה הלימוד, הגדול שכר לימוד הזה יותר מאשר כל התורה וכל המצוות. עוד ועוד גדולי עם ישראל שבחו וחייבו לימוד משגב זה במיוחד בימות המשיח ורבינו זצ"ל זכה להיות מגדל אור לדורות.

הרב עקיבא אורצל

מחת ח
ליד ה

שמחת תורה ביום חול — ליד הכותל המערבי

התופעה, שבעצם כבר היתה למנהג מקובל, היא שכל מי שזכה להבנה לבריתה, היאה לעצמו זכות לעלות אל המקום הקדוש ביותר בקרב העם היהודי לשבותה. הימים שני וחמישי ביתעדים בקודש למעשה זה. יש יהודים המעקמים את האף לבראה ולמשמע אותה

המולה גדולה שמתרגשת באותם הימים, שלעתים רחוקות מהלורים להם גם נימים צורמים. לא כל אחד רגיל למנהגיהם וצורת שמחותיהם של יהודים הנמנים מכל שבטי ישראל, יש גם מי שמביע חשש. מי יודע אם אין זה מאורע חד פעמי בחייו של אותו

נער שחוגג היום את עול כניסתו למצוות וזכה לברך על הנחת תפילין. צריך להיות נחת בחוש דק, אולי דקה מן הדקה. להתיחס לדברים באותה רוח שבה התבטא בפנינו אחד מוותיקי ירושלים, שלא החסיר עוד יום אחד לקיים תפילתו ליד הכותל המערבי, הוא

נמנה על המאחרים לבוא: "איננו יודע מה חשוב יותר אצל הקדוש ברוך הוא, יתכן שדוקא תפילתם ושמחתם של אלה מהפשוטים, שאמונתם נובעת מעומק לבם, אנשים שעוזבים את כל עבודתם כדי לעלות למרגלות הר הבית ולשמוח בשמחת התורה.

מי שרואה, לא פעם אחת, אלא הרבה פעמים, אותה שמחה השוטפת המונים, מבני השבטים, מהם שהיו נדחים בארצות מגוריהם, כיצד מרקדים ומפזזים סביב ספר התורה הנישא ברוב עם ובידיים מיובלות, כיצד נישא על הכתפיים אותו ילד שמעיניו בוקע האושר על שזכה לכך, כיצד אבות ואמהות מתרפקים עליו בנשיקות חמות, נסחף לא מעט בהתרוממות הרוח ואינו יכול להישאר אדיש למחזה ולא להצטרף לשירה הקולחת מגרונותיהם הניחרים "עם ישראל, עם ישראל, חיי" ואתה שוכח לרגע אחד את כל השאלות והספיקות שמקננים בלבך, למראה כל אותה הילולה של פשוטי עם, העם שבשדות שמזילים את כספם לאותו מאורע, שהפך למנהג ישראל. הם משוררים בקול: שירה אשירה לכבוד התורה.

עמדנו שעה ארוכה ברחבת הכותל המערבי. ההומה גם בימי האינתיפאדא וחזינו באותן מראות מלבבים, שיש בהם כדי להרים מעט נשמת כל חי, ראינו אותם יוצאים עם ספרי התורה, זה יוצא וזה בא, והכל מתרונן, ואחר כבר סיים עתה את קריאת התורה, אחרי תפילה במנין קהל רב, מהם אנשים שלא הביאו את טליתותיהם ולא את התפילין שלהם ונוטלים מן המוכן על ידי הציבור. ואותם מחזות שחוזרים על עצמם בלא מעט התלהבות של שמחה ובלבך מתנגן אותו ניגון ידוע; קודשא בריך הוא אומר, לפמליא דיליה, חזו חזו; ישראל דשכחין צרה דיליה ועוסקין בשמחה דילי.

ספק אם הרוקדים ומכרכרים בכל כחם תשמתם, יודעים מאמר זה, יודעים את הניגון המתנגן בשמחת תורה, בהיכלי התורה החסידות. אך הם מקיימים ביודעין או שלא ביודעין את מה שגורם הנאה לקודשא בריך הוא, כד עסקין ישראל בשמחת תורה.

לא אחת בשנה, כי מחזה זה חוזר על עצמו פעמים כשבוע, בימי שני וחמישי, שהם ימי הקריאה, שבו נקרא לראשונה החתן דנן לעלות לתורה ולברך ברחילו ורחימו אותה ברכה, שאותה שינן

עמדנו שעה ארוכה ברחבת הכותל המערבי וחזינו באותן מראות מלבבים, שיש בהם כדי להרים מעט נשמת כל חי, ראינו אותם יוצאים עם ספרי התורה, זה יוצא וזה בא, והכל מתרונן.

הרבה פעמים לפני כן, על מנת שלא ייכשל בלשונו.

ראיתי אותם בני השבטים, מהם בגלימותיהם ההדובות שהביאו מבוכרה, מגרוזיה, ואתה לא צריך להיות בלשן, כדי להבין לפי המנגינה מאיזה גלות הם באו לארץ ישראל. אם זה מתימן, או ממרוקו, אם זה מגרוזיה ובוכרה, ואם זה מארצות הברית שהטריחו עצמם שעות ארוכות של נסיעות, כדי לקיים אותו מנהג, אמנם חדש, אבל כבר נתקבל על ידי המוני בית ישראל המתגעגעים בכל לבם ובכל נפשם ליום זה, שהוא גדול בעיניהם ואינם מוכנים לוותר עליו, אפילו הם צריכים לטרוח עליו טרחה גדולה ולטלטל עצמם בדרכים.

ולא רק הם, יוצאי כל הגלויות נוהגים כך, איש על דגלו, איש על שבטו לבית אבותיו. אנשי ירושלים ושאר ערי הארץ, הם מן המקדימים לבוא, הם נוהגים כזקנים וגילים, באים גם הם עם בני משפחותיהם. חתן הבר מצווה החובש מגבעת, אינו צריך שידימו אותו על הכתפיים, כי הוא עצמו מרים את עצמו למעלה מזה ומקרים תפילתו ברחילו ורחימו, גם כאן אבות ואמהות קשה להם להסתיר את רגשותיהם הסוערים, על שזכו לגדל את בנם לתורה ויראת שמים, הם המברכים ברטט את הברכה; ברוך שפטרני מעונשו שלזה, יודעים כי אמנם נפטרו מן העונש שהיה מוטל על שכמם כל אותם שלוש עשרה שנה. שבהם גידלו את האפרוחים הללו, משוש לבם, עד שהגיעו לרגע זה, אך יודעים כי חובתם לחנך את ילדיהם לתורה, למצוות ומעשים טובים אינה מסתיימת ביום חגיגי זה, הם אינם מסתפקים בעליה לתורה,

אלא מבקשים מקום שממנה לא זזה שכינה, שמשאלתם היחידה היא, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ובמעש"ט. הם ימשיכו לא רק לעלות לתורה, אלא להתעלות מעל החומר העכור, ללחום את מלחמה היצר ולהכריע את היצר הרע. שאף הוא ממתיק לנער בפתח הלב לעשות את מלאכתו. כי הלא הקדוש ברוך הוא אומר; בראתי יצר טוב ובראתי יצר הרע כנגדו ובראתי תורה תבלין.

וכבר מתחילה הדאגה שבלב. לאיזה מקום תורה ימסור אותו. כדי שיהיה בידים נאמנות אשר ישמרו עליו, כי לא תמיד יש הורים שמוכנים להבין לעומק חובתם בעולמם. ונער שזה עתה התחיל לקיים מצוות מדאורייתא, ידע כי אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, כי באותו יום שבו נכנס לשנה הארבעה עשרה, נעשה בר עונשין וחייב הוא לבדוק את החמץ שבלבו.

חבל. חבל מאוד. שבהזדמנות זו, שבו יהודים עולים אל מקום הקרוב למקדש, ומתפשים לקדש את עצמם, לא מצוי איש אשר בכחו להרעיף כל של תחיה על הנערים, על הוריהם, כי באים כאן, גם הורים שהם עצמם רחוקים מהנחת תפילין ומקיום מצוות, ובשעה זו של התעלות אין כמותה, הנפש כשרה לקלוט דבר אלוקים חיים, כדי שזו לא תהיה מצוות אנשים מלומדה, אלא ידעו כי גדול היום לאדוננו.

חבל, שאין מי שיעשה זאת וכל תפקידם של שומרי הכותל מסתיים בסידורים טכניים, שאינם אומרים דבר אל הלב הפתוח עתה לרווחה. וחבל שלעתים נדמה. כי המקום נהפך להזדמנות של "בעלי קריאה" המתחרים ביניהם, אפילו

מנהג חדש כבר נתקבל על ידי המוני בית ישראל המתגעגעים בכל לבם ובכל נפשם ליום זה, שהוא גדול בעיניהם ואינם מוכנים לוותר עליו, אפילו הם צריכים לטרוח עליו טרחה גדולה ולטלטל עצמם בדרכים.

לפי הוראה, כדי להדריך את אלה שאינם מצויים כאן והם מחפשים בנרות, מי שיכוון אותם ויעלה אתם במדרגה העולה בית ה'.

מי שלא ראה שמחות בר מצוה שליד כותל המערבי, בימי שני וחמישי, מי שלא ראה אותה שמחה בכל התגלמותה. לא ראה שמחת תורה ביום חול. ולנו אין לנו אלא לחפש זכויות של ישראל, כי מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. עם השכיח את צרותיו ושכח בשמחת התורה. ומי שאינו מחפש פגמים ימצא כאן זכות גדולה לישראל כאשר עולה הרננה. שישו ושמחו בשמחת תורה, ושאר מנגינות המתגעגעות לכבוד התורה, בפיהם של פשוטי העם, המאמינים באמונת אומן ומצפים בלב שלם לבואו של משיח צדקנו ויבנה לנו בית המקדש במהרה בימינו.

בר מצוה של ר' אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי

רבי שמעון בר יוחאי הזמין את חכמי המשנה להשתתף בסעודה הגדולה שעשה להם בבר מצוה של בנו ר' אלעזר, וקישט את כל הבית בכלים יקרים, והושיב את הרבנים בצד זה והוא בצד זה וישמח מאוד. אמרו; מה שמחתו של רבינו בזה היום, יותר משאר הימים? אמר להם, שבזה היום יורדת נשמה קדושה בארבע כנפות החיות לאלעזר בני, ובסעודה זו יש לי שמחה שלמה. הושיב את ר' אליעזר בנו לידו. שב בני, שב בני, שהיום הזה אתה קדוש ובגורל עם קדושים"

(לפי זוהר חדש בראשית הר"ד בס' 'מי הבחרות')

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה

ר' פנחס פתח בזה הפסוק; צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, וביום שמחת לבו, מהו חתונתו? ביום שהם ראויים לעשות מצוות התורה שזהי שמחת הצדיקים איממתי ראויים — אמר רבי יצחק משלש עשרה שנה ומעלה. שביום זה חובה על הצדיקים לעשות סעודה בשמחת לבב כיום שנכנס לחופה. ובזכות זה עתיד הקדוש ברוך הוא, לעטר אותם ולהעביר ברוך לפניהם בשמחה: צאינה וראינה בנות ציון.

(שם בשם הזוהר, לפי שער האגדות בספר "מתנה לבר מצוה")

תושבי מוצא מאמצים הפסוק "כי מוצאי מצא חיים"

תושבי מוצא של היום משתדלים להחזיק את חיי הקהילה הדתית במקום בצפרניהם. בסיור שערך שם סופר "המודיע" נתגלה בית הכנסת העתיק כשהוא משופץ לבלי הכר, זאת מכספי התושבים בלא עזרתו של גורם מבחוץ. לפני שנגיע לביהכנ"ס נציץ גם לביתה של משפחת שטיינברג שחגגה שם בשבוע שעבר מלאות 100 שנים להתיישבותם של 3 האחים במקום

מאת משה מיכאל צורן

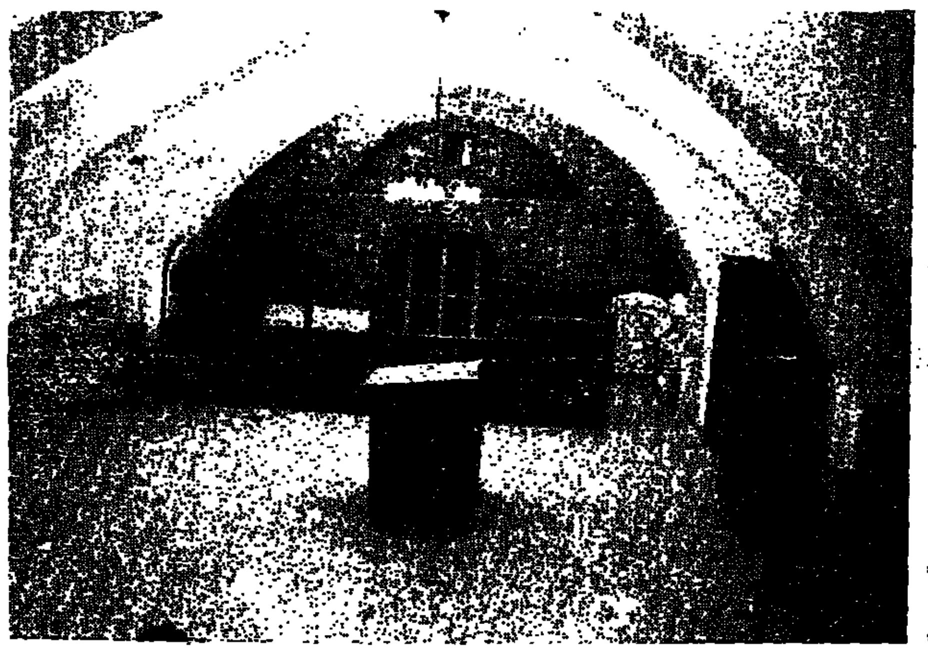

★ מראה פנים ביהכנ"ס המשופץ

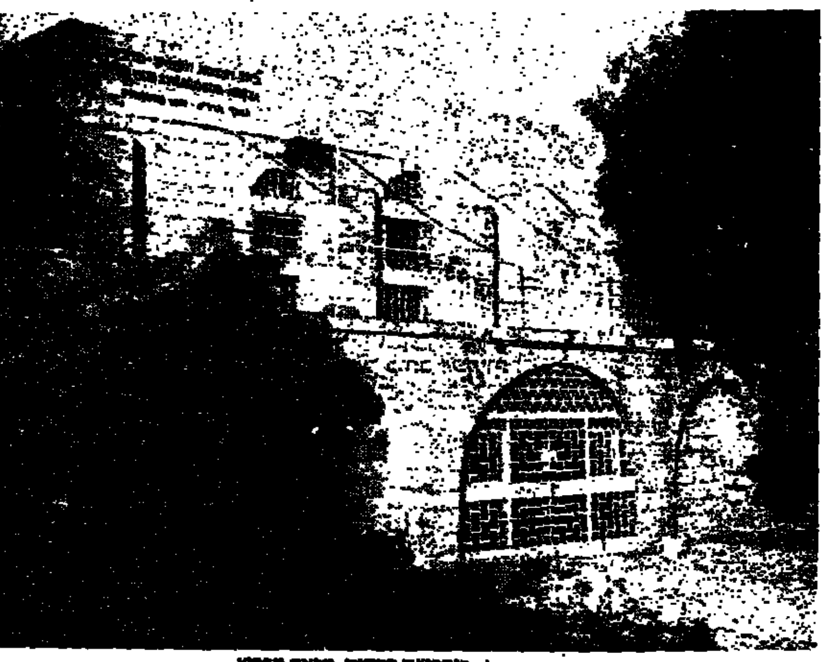

★ ביהכנ"ס העתיק, מראה מבחוץ

מוצא של היום היא דרך ללא מוצא. ניטשו אורחותיה ונתדלדלו דורשיה. המקום ממנו היו לוקחים ערבות לבית המקדש כשעמד על תילו, נמצא כ"כ בכבישי המהיר ירושלים־ת"א. אלפים רבים חולפים שם כ"י [illegible] מציצים אל אתריה וחורבותיה.

גם מי שינסה את המאמץ, כמו שעשינו אנחנו השבוע, ויעצור את רכבו במעלה ה"קסטל" או במורדו, ויתחיל לשוטט בשבילים המסתוריים המתחבאים להם אי־שם בינות לנקיקים וחלקות־האדמה החקלאיות שעדיין נותרו כה. במוצא ההסטורית, לא ידע להחליט היכן בדיוק הוא נמצא.

מחד, שכונת יוקרה בשם "רמת מוצא", ובה כמה חווילות־פאר של עתירי הון שהחליטו להשתקע במקום. שכונה זו ממוקמת ליד היקב הוותיק של "אפרת" של משפחת טפרברג, וליד מחסן היינות של "אשכולי". את הקשר בין הבתים המהודרים וה"וולוו 740" לבין ערימות האשפה המתגוללות ליד היקב, תמצאו אתם.

קילומטר וחצי לפני, במורד התלול והמסוכן של הקסטל נמצא את "מוצא עילית" הכוללת את שכונת ארזה, מוצא עילית ועוד. המורכבות מתושבים חילוניים כרובם, וגם הקשר בין שכונות אלה, הוא מקרי בהחלט. הנוף האנושי ממנו מורכבת האוכלוסיה, הוא מגוון באופן חריג, מה שמוכיח שאכן אין כל קו מאחד שיוביל את המתיישבים לאחדות דעים בכל תחום שהוא. בית ועוד בית שיצרו את מוצא עילית, מוצא תחתית, רמת מוצא, ביר זית ועוד כמה שמות כאלה, שביניהם עדיין אפשר למצוא את הכביש הישן־נושן לירושלים. הוא שאמרנו, דרך ללא מוצא.

• מקום נופש למרגוע

כשהגענו השבוע אל מוצא וניסינו לתור אחר החוט הראשון שיוביל אותנו קמעה אל האתרים המקוריים במקום, כמעט ונתייאשנו. גם לאחר שנתוודענו אל תושבים מקומיים רבים, לא עלה בידינו לקשר אחד אל אחד. עמדנו לעזוב את המקום.

למזלנו, היה זה אלי מזרחי, תושב מוצא עילית, שהוביל אותנו ברגע האחרון אל המאחד והמקשר בין חלקיה של מוצא. כבר במשפטים הראשונים שגלגלנו עמו התברר ללא ספק שאם יש כיום איזשהו קונסנזוס בין תושבי המקום, הוא ביהכנ"ס האידישקייט, או אם תרצו במלים אחרות, שימור עברה של מוצא.

אלי מזרחי. הוא יליד מוצא. ברגע שפגשנו בו, עסק האיש בשיפוצים האחרונים של בית הכנסת המפואר במוצא (העומד על תילו למעלה מ־120 שנה). מזרחי מחזיר אותנו אל ימי ראשית התחדשות הישוב היהודי במוצא בשנת תרי"ב.

שטח אדמה [illegible] נרכש באותה שנה ע"י יהודי מירושלים, מוצאו העיר בגדד, ר' שאול יהודה, שיסד משק חקלאי קטן. אחותו של שאול יהודה, שהיתה נשואה לר' הושע ילין. גם הוא מוותיקי הישוב, פתחה במקום אכסניה צנועה לעוברים בדרך מירושלים ליפו. פתיחת האכסניה עוררה את חמתו של השייח מאבו־גוש, מוסטפה, שראה את עצמו מושל על כל הסביבה, והוא בא עם חבר מרעיו והרס את האכסניה.

בתקופה מאוחרת יותר, התיישבו במוצא [illegible] שנקראה גם קולוניא כשם הכפר הערבי שהיה בקרבתה. יהודים מעולי מרוקו. יהושע ילין עצמו, גיסו של מייסד מוצא החדשה, התיישב במוצא ועסק שם בעבודות קרקע. וכך כתב בעיתון "החבצלת" חודש אב תרכ"ג: "יבעד הכסף הרב, אשר הירבה חותני לתת לי במוהר והמתן קמה בעדי נחלת שדה וכרם נטעתי לי אילנות וזרעתי גנים וגם בית משתה קאפע, ובית מלון לאורחים"...

י. לונץ מספר ב"מורה דרך לא"י" משנת תרנ"א על האכסניה במוצא: "והיא טובה, וכל הנוסע יכול לשבת מעט ולנוח מעמלו, בקרבת בית הקווה נמצאים 2 מעיינות מים והם ישקו הגנות אשר סביבותיה, ויושבי ירושלים יבואו פה לשוח ולשאוף אויר צח"...

משהו כמו "אם וילד" בסלנג הסמוכה...

• להבה ענקית

מתי החלה למעשה ההתיישבות היהודית במוצא?

כותבי ההסטוריה יתחילו לייחס את הישוב היהודי כאן רק לר' יהושע ילין בשנת תרי"ב. דהיינו לפני 129 שנים. האמת היא שהישוב שם החל עוד לאחר חורבן בית שני, אז הפך המקום למושב חיילי רומי המשוחררים ונקראה בשם הרומאי: קולוניה. ברבות הימים שכחו התושבים משמה היהודי של העיירה וחז"ל נזקקו לדרושים כדי לבאר טעמו. כך אנו מוצאים בירושלמי (סוכה נ"ד ב'): "מהו מוצא — ממציא (ובפירוש "קרבן העדה": "היה יוצא מכלל מס המלך"). אמוראי תלמוד־בבלי התפלאו על עצם מציאותו של שם יהודי למוצא.

השם קולוניה הוא שמו של הכפר הערבי הנטוש שבמורד ההר בצד הדרך ירושלים־ת"א, 4 ק"מ צפונית לביזה. בתקופתנו החזור לישוב שמימין לקולוניה שמו המקורי ובטבת תר"כ הקימו שם יהודי ירושלים את הישוב היהודי הראשון מחוץ לירושלים.

מוצא היה הכפר הראשון בא"י שקיבל על עצמו לשמור את השמיטה על כל פרטיה ודקדוקיה וזאת למרות התנאים הכלכליים שלא הטיבו עם המתיישבים.

ההתיישבות הראשונה שהחלה בשנת תר"כ פסקה כמעט לחלוטין עקב התנכלויותיו של השייח. רק בשנת תר"ן הגיעו למוצא 3 האחים לבית שטיינברג, ומספר יהודים נוספים, וחידשו את הישוב היהודי במוצא.

אחד האחים, שלמה שטיינברג, לא זכה לגור במקום זמן רב. בסיור שערכנו השבוע במוצא מספר לנו נכדו של ר' ירחמיאל שטיינברג: "שלמה שטיינברג פתח עם 2 יהודים נוספים את תעשיית היין המפורסמת של מוצא. במוצאי שבת אחד בעבדם ביקב אחזה אש בחבית ספירט ובתוך שניות היה המקום כלהבה אחת ענקית שניציה האירו אל כל הסביבה. שלשתם נכוו קשות. רק למחרת היום הובאו עגלות מן העיר כדי לפנות את הפצועים לבית החולים "ילך". זוכרני, מספר הנכד, כיצד שכבו הפצועים ונאנקו על מזרנים ספוגי־דם ואי אפשר היה להכיר את פניהם".

ימים אחדים לאחר מכן נפטר שלמה שטיינברג.

• נוסטלגיה

האח השני, ר' מיכל, היה בעל מגוף ושאיפות גדולות וביקש לפתח במוצא תעשיה של ממש. כמה פעמים ניסה להקים מכבש לשמנים. לבסוף עלה במוחו רעיון להקים בית חרושת ללבנים ולרעפים כדוגמת תעשיית כלי היוצר של שנולד בירושלים. בכך קיווה להעזר בארצות העצים הרבים שמסביב למוצא. הוא שהה בחו"ל וחיפש מקור להשקעה ורק לאחר כמה שנים הצליח לגייס אמצעים ולהגשים את תוכניתו והקים כבשן גדול שייצר רעפים ולבנים במשך שנים רבות. את החומר כרה בשטח אדמה סמוך שרכש במיוחד למטרה זו.

האח השלישי, ר' ירחמיאל שטיינברג, היה המעשי מכולם: הוא התמסר למשק חקלאי, והתמקד בכרם ובזיתים ולתעשיית היין. ר' ירחמיאל היה הראשון שחזה כבר אז את ההשתלטות הערבית על ארץ ישראל וביכר להעמיד שומרים יהודים על כרמיו. בכך העלה את טינת הערבים שמלאכתם היתה בשמירה ולאחר מספר ימים נמצא השומר היהודי הרוג. היה זה הרצח הראשון במוצא.

בביתו של ירחמיאל שטיינברג, שהיה האחרון מ־3 האחים שנשאר במקום עד לפרעות תרפ"ט, היו מתארחים בתדירות כל העולים לירושלים ש"נתקעו" באמצע הדרך. "היו מקרים רבים שיהודים היו נתקעים ב"קסטל" לפני כניסת השבת. הכתובת היתה ידועה בביתו של שטיינברג הוקצה חדר מיוחד להכנסת אורחים. שם היו מתקבלים כל "האורחים באש"ל מלא, חינם אין כסף. בחדר הכנסת אורחים זה קבע גם הרב הראשי הרה"צ רבי אברהם יצחק הכהן קוק את מקום־המרגוע השנתי שלו, כמו גם מושלה הראשון של ארץ ישראל הרברט סמואל.

אלה היו אירועים של יום־יום במוצא. בבית הצנוע, עם הרעפים האדומים, הבולט עד היום לכל העולה ירושלימה מיד לאחר ה"סיבוב האדום" של הקסטל, היה בית כנסת קבוע כשארון הקודש היה קבוע בקיר. מקווה טהרה לא היה נצרך במיוחד שכן אפשר היה לנצל את המעיינות ובורות המים הרבים בסביבה. בחדר נוסף של הבית איחסן ירחמיאל שטיינברג את רפת־הבקר הגדולה שכללה מספר רב של פרות במושג הימים ההם.

הבית כולו. על חדריו, בית הכנסת שלו, חדר הכנסת האורחים ועוד — נותר שלם בדיוק כפי שהיה נראה בעת הנטישה בעיצומן של פרעות תרפ"ט. גם בנין בית החרושת לרעפים ממול שרד לתפארה. קולות התפילה ולימוד התורה שנשפכו אל תוך אויר הליל — צנחו אל תהום הנשיה ומכל האוירה היפהפיה של פעם נשארו היום רק כמה זכרונות נוסטלגיים. בשבוע שעבר חגגו את ציון 100 השנים לעלייתם של האחים שטיינברג למוצא.

• תיירים מהונגריה תורמים לבניית בית הכנסת

אלה קטעים ממוצא של פעם. והיום?

במשך כל השנים, מספר אלי מזרחי, שמרו התושבים הדתיים בחירוף נפש על קיום תפילות במנין. ריחוק המקום בין השכונות השונות של מוצא לא הפריע. עשרות מתפללים היו נאספים לתפילות יומיומיות. חיזוק גדול קיבלה מוצא עם בניית בית הכנסת העתיק בשנת תרל"א וגם על כך יש בפי מזרחי סיפור מעניין.

קבוצה של תיירים מהונגריה שביקרה בארץ ישראל ירדה מירושלים בדרכה ליפו. בעברם את מוצא ראו לפתע קבוצת יהודים הרוקדים עם ספרי תורה בידיהם. היה זה בשמחת בית השואבה באחד מימי חול המועד סוכות. ההונגרים ירדו מסוסיהם והצטרפו לריקודים. ביני לביני התברר להם שאין במקום בית כנסת וכבר במקום נעתרו לבקשת היהודים המקומיים והשאירו בידי פרנסי הקהילה סכום כסף גדול שהספיק לבניית הקומה העליונה של הבנין. (הקומה התחתונה קיימת כבר מאות שנים, עוד מתקופת הרומאים).

• במסירות נפש

אלי מזרחי מתחזק כיום את שטח בית הכנסת. בידיו מצויות המפתחות היחידים של בית הכנסת המפואר. מבנה זה של ביהכ"נ הוא אחד הבתים הראשונים שנבנו מחוץ לחומה. בחזית המבנה נחקקה שנת ההקמה, תרל"א, בדיוק בשנה בה החלו בבניית השכונות שמחוץ לחומת ירושלים. שנים רבות התפללו בביהכנ"ס זה ולמעשה עד הפרעות היו במקום מניינים מסודרים מדי יום ביומו.

עשרות שנים לאחר מכן היה בית הכנסת נטוש ורק בשנת תשכ"ב חודשה התפילה במקום. בתפילות הימים הנוראים השנה הגיעו לתפילה קרוב ל־200 איש שמילאו את ביהכנ"ס עד תומו.

עובדה נוספת שאיננה ידועה בציבור היא הוספת הקומה התחתונה של המבנה לבית הכנסת והפיכתה לאולם מפואר שמעטים כמותו אפילו בשכונותיה החדשות של ירושלים. הקומה העליונה מכילה רק כמה עשרות מתפללים ועם התפתחות חיי הדת והקהילה הורגש כורח להוסיף ספסלים לבית המדרש. כך הוכשרה הקומה התחתונה שעברה שפוצים נרחבים ביותר, רוצפה בהדר ופאר, את הקירות נאלצו לתמוך בעמודי בטון מחשש התמוטטות וכשאלי מזרחי פתח לנו את שערי בית הכנסת. העליון והתחתון, נצץ הפאר במלוא הדרו. ממש זה קלי ואנוהו.

תחזוקת ביהכנ"ס מגיעה רובה ככולה מכספי המתפללים המדילים הון עתק ע"מ לשמר את המקום. כל הריהוט הוחלף לא מזמן ונרכש אף הוא מכספי המתפללים. מזרחי, המשמש גם כגבאי, מספר על מסירות הנפש של המתפללים החוצים בשבתות את הכביש המסוכן במורדות הקסטל עם ילדיהם הרכים כדי להגיע לבית הכנסת. הזרימה לכאן היא מכל הכיוונים ומכל השכונות. "זה הדבר היחיד המאחד את חלקיה השונים והמשונים של מוצא", אומר הגבאי. הראה אותם יורדים ממוצא עילית, כשהם חוצים את הכביש הסואן, תראה גם מטפסים במעלה ההר מכיוון ביר זית.

★ בית האחים שטיינברג בן מאה השנים

★ תבניות יין ישן־נושן במרתפי מוצא

רהיטים אירופיים אמיתיים!

מבצע לחתנים, כלות ומשפחות ברוכות!

ב־4 תשלומים - 10% הנחה

באולם התצוגה שלנו תוכלו לראות ולהתפעל... ולרכוש

★ שולחנות אוכל גדולים (עם אפשרות הגדלה) ומגוון רחב של כסאות תואמים
★ חדרי שינה (מיטות נפרדות)
★ ספריות בסגנון קלאסי
★ פינות ישיבה מבד ומעור

בואו להתפעל

אלקל החב' הותיקה עם 28 שנות מוניטין

ת"א — סניף מרכזי. רח' שלבים 8 (ליד בנין מרכזים) טל. 03-827949
ירושלים — שלומציון המלכה 9, טל. 02-222196
פ"ת — בית פרזמה קרית אריה, רח' אפעל 23, טל. 03-9244039

אלקל

הקלטות המושכות לב ילדינו

ספורי נס חנוכה

ביידיש ובעברית

מהרח"ש שוארץ

להשיג בכל בתי מסחר לספרים וקלטות

מיהו הארגון הקומוניסטי הלבנוני שהתנקש בלאחד ואיך ישפיע הדבר על המשך פעילותו של צד"ל

3 שנים תכננו הקומוניסטים בלבנון את ההתנקשות בגנרל אנטואן לאחד, מפקד צבא דרום לבנון. הם שתלו אשה בדרום שתודרכה להכין חוגים לבאלט בידיעה שאשתו של לאחד מעוניינת במורה לבנותיה. לבנון נסערה שכן בדיוק יומיים לאחר נסיון ההתנקשות הדיח שר ההגנה בממשלת לבנון (מוסלמי) את מפקד צבא לבנון (נוצרי) והביא לפיצול הצבא. עתה נאמנות 5 חטיבות של צבא לבנון למפקד הנוצרי המודח. ו־5 חטיבות למפקד המוסלמי החדש שמונה תחתיו. כשיתאושש לאחד מהפגיעה בו יצטרך בנוסף לצעדים הנוספים להגנה על בטחונו לשקול גם כיצד הוא מהדק את הקשר עם הצבא הלבנוני הנוצרי

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

הירות שכמעט שמו קץ לחייו של מפקד דרום לבנון. מחזירים אותנו אל המדינה השסועה הכה־ קרבת בצעדי ענק ליום בו הפילוג בה יהיה רשמי. מבחינה זה קיים כבר היום הצבא דרום לבנון יצטרך לחדש את הקשרים ההדוקים יותר עם הצבא הנוצרי על כל המשתמע מכך לישראל. השבוע היו בלבנון 2 אירועים בדרך לכך. בדרום לבנון ניסתה צעירה קומוניסטית לרצוח את הגנרל לאחד. המאושפז במצב קשה בביה"ח "רמב"ם" בחיפה ובביירות הודח המפקד הנוצרי של צבא דרום לבנון. 2 אירועים שונים אך עם מכנה משותף אחד. הרצון להביא לקיטוב ברור יותר בלבנון עד כדי הלוקת המדינה למדינות משנה או קאנטונים.

כשיקום לאחד ממיטתו. אם יתאושש ויוכל לשוב ולתפקד יצטרך לבדוק את מערכת ההגנה האישית שלו וכן את מקומו במער־ רך הלבנוני החדש. לרשותו צבא המתקרב ל־3000 איש. ציוד טוב. איכותים ברמה גבוהה. קשר הדוק עם ישראל ובכל זאת פניו צפונה — ללבנון.

הגנרל אנטואן לחד. הנאבק על חייו בביה החולים, ראה עצמו כל הזמן קצין לבנון. פגשנו אותו לפני כמה שבועות בביתו ובמהלך השיחה הביע לא אחת דאגה לנעשה בצבא לבנון בפרט ובלבנון בפרס. לחד גילה אז כיים לו קשר טוב עם ראשי הצבא הלבנוני ולעתים "הוא רואה את הקצינים הבכירים הם רואים אותו", עדות למערכה קשרים בלתי רשמית בין צבא דרום לבנון לבין מפקד צבא לבנון. היה צדי השבוע מישל עון..

לחד נהג להעלם מפעם לפעם מדרום לבנון. לפעיתים לא היה במשהו ימים ארוכים. היכן היה בתקופות אלו? — לא ידוע, אך ניתן רק להעריך שנשאר בתחומי לבנון או ישראל אך לא הרחיק.

כשיתעורר לחד מעלפתו יגלה שעמיתו הגנרל המארוני מישל עון הודח מתפקידו על ידי צאדל עוסיראן, שר ההגנה הלבנוני בב־ משלה המוסלמית שבראשותו של סאלים אל חוס ובמקומו מונה מוסלמי ולא אחר כאשר תת־אלוף סאמי אל חאטיב. הידוע בגישתו העוינת לנוצרים ולצד"ל. חאטיב מוכר היטב לאנשי צד"ל כמו גם לאנשי צה"ל. הוא קצין ותיק בצבא לבנון שכמה שנים יש שמועות שהוא מקבל משכורת נוספת מהמודיעין הסורי. הוא "נשכר" על ידי הצבא הסורי להנחות את היחידות של צבא דמשק בעת שפלשו ללבנון. חא־ טיב זה התבטא פעמים רבות נגד רב־סרן סאעד חאדד שפקד על צד"ל בזמנו ולאחרונה נגד אנטואן לאחד.

במצב שנוצר היום בצבא לב־ נון, כשהנוצרים אינם מקבלים, ומובן גם למה, את פיקודו של חאטיב על הצבא, פירושו של דבר שיש היום קרע גם בצבא לבנון. חטיב יפקד על 5 החטיבות המוסלמיות ואילו הגנרל המפוטר אל עון שכזכור נתמנה לפני כמה שבועות לראש הממשלה בידי ג'מאיל, יומיים לפני פרישתו, הוא יפקד על 5 החטיבות האחרות שכולן נוצריות. במקביל ימשיך להיות גם ראש ממשלה.

הקרע הוא עתה ברור. לא רק בממשל הלבנוני אלא גם בצבא הלבנוני. וזו אולי ההזדמנות להפ־ נות מבט לצבא של המדינה השכ־ נה לבנון. זהו צבא קטן. נתון בציכוכים פנימיים עם ציוד מיושן, איכותים מדולדלים ויכולת איום קלושה ביותר. דווקא צבא דרום לבנון של הגנרל אנטואן לאחד יש לו כבר יותר ציוד, יחסית, הוא באופן היטב ובשנתיים האחרונות הגיע להשגים בלתי מבוטלים בקרבות בהן השתתף ובחלקים הלוגיסטיים וכן בירי הארטילרי שביצע לעבר מטרות מחבלים בתוך רצועת הבטחון ומעבר לה.

הצבא הלבנוני מורכב מ־10 חטיבות חיל־רגלים, צי קטן ומספר מצומצם של כלי טיס: בצבא הלבנוני יש כ־35,000 חיילים המקבלים משכורות. לא כולם משרתים באופן פעיל.

יחודו של הצבא הלבנוני הוא בהרכבו העדתי. אוכלוסית לבנון מורכבת מעדות ודתות שונות, הללו יצרו חטיבות בעלות הרכב עדתי יחודי: שיעיות, דרוזיות, סוניות ונוצריות.

מפקדי הצבא:

שר ההגנה — מוסלמי, אחראי על הצבא כלפי הדרג המדיני. מפקד הצבא — נוצרי מרוני, הוא מעין שילוב של רמטכ"ל ושר בטחון. מפקד הצבא הפועל באופן עצמאי, ובעל סמכות להפעיל את הצבא ללא אישורים מהדרג המד־ יני, וללא תיאום עמו. הרמטכ"ל — דרוזי. מופעל ע"י מפקד הצבא. אין באפשרותו להניע את הצבא באופן עצמאי.

כפילות התפקידים קיימת כדי לאפשר יצוג לעדות השונות בה־ נהגת הצבא, בצורה שתשמור על האינטרסים של כל העדות. (גם אם משקלם בהכרעת הדברים הוא סמלי בלבד).

הרכב הצבא:

חטיבות	6.1	שיעיות
חטיבה	2.	סונית
חטיבות	10,9,8,7,5	נוצריות
חטיבות	12,11	דרוזיות.

מתוך 10 החטיבות, רק 5 זמי־ נות ע"י המשטר. אלו הן החטיבות הנוצריות (המשטר הלבנוני מוכר הוא נוצרי), כאשר חטיבה 7 זמינה רק בצורה חלקית. 5 החטיבות האחרות פועלות בתיאום ובשיתוף פעולה עם גורמי הכוח המקומיים (אמל, דרוזים וכו'). החטיבות ממוקמות בתוך האוכלוסיה אליה הן משתייכות, ופועלות למען האינטרסים המקומיים. בכל מקרה בו תהיה התנגשות בין האינטרסים של העדה והמדינה, נאמנות החו־ טיבה תהא נתונה לעדה, ולא למשטר לו הם רשמית כפופים. ישנם מקרים בהם מליציות לבב־ נות מתאמנות עם הצבא ועל חשבונו (לדוגמא: "סייעייהצבא" של אח"ל מתאמנים עם חט' 6), מצב המראה את עצמאות החטי־ בות בשטח, ואת סדר הנאמנויות שלהם.

חטיבות 6,1. — עובדות בשיתוף פעולה עם אמל.

חטיבה 11. — עובדות בשי־ תוף פעולה עם הדרוזים.

חטיבה 2. — עובדות בשיתוף פעולה עם הסורים.

חטיבה 12. — כמעט ולא מתפקדת.

לבנון מחולקת ל־5 פיקודים: צפון, דרום, הבקאע, הר הלבנון וביירות. החלוקה היא רשמית בלבד, הצבא אינו מתפקד במסגרת של פיקודים. החטיבות מתפקדות באופן עצמאי, בלא קשר לפיקוד שבתחומו הן נמצאות.

פריסת הכוחות:

חטיבה 1. אזור הבקאע.
חטיבה 2. צפון לבנון.
חטיבה 10,8,5. המובלעת הנוצרית.
חטיבה 6. מערב ביירות.
חטיבה 7. צפון המובלעת הנוצרית.
חטיבה 9. מזרח ביירות, לאורך קו המגע בין מזרח ומערב העיר.
חטיבה 11. אזור השוף, אזור עליי.
חטיבה 12. אזור החוף — בין ביירות לצור.

אמצעי הלחימה

אמצעי הלחימה הקיימים בצבא לבנון מיושנים ברובם וכמעט כולם ממקורות מערביים. בעיקר מתוצרת ארה"ב, צרפת ובריטניה, אולם בשנים האחרונות נוסף גם ציוד סובייטי.

מה יש לצבא הלבנוני ומה כשירותו?

M-48 טנק פטון ישן (ארה"ב).
ANX-13 טנק ונגמ"ש (צרפת).
M-41 (ווקר בולדוג — ארה"ב).
M-113 (ולדה — נמצא בשי־ מוש גם בארץ).
SALADIN שריונית (בריט־ ניה).

לאמל 90 שריוניות תותחים אמריקנים, 122 מ"מ סובייטים ורובי סער אמריקנים מדגם M-16, וקלשניקוב (ברה"מ).

כשירות:

החטיבות הזמינות מתאמנות אימונים סדירים, מאורגנות היטב בכוח אדם, ציוד ואמצעי לחימה. יתר החטיבות מתאמנות פחות, בצורה לא מסודרת, ולפעמים בכלל לא. האימונים של החטיבות הללו נערכים במשותף עם גורמי הכוח המקומיים. ולהם חלק נכבד בהחלטה על, ובביצוע האימונים.

קציני הצבא הלבנוני מקבלים הכשרה בחו"ל — באקדמיות צבאיות. הגיוס לצבא הוא חובה, אולם מאחר ולמשטר אין את הכוח הדרוש לאכוף את החוק, מתגיי־ סים רוב הצעירים למליציות הלוחמות למען האינטרסים האישיים של העדה שלהם. לצבא מתגייסים אלו המעונינים במשכורות.

הצבא הלבנוני עסוק במשימות שיטור, שעיקרן הקמת מחסומים נגד הברחות אמצעי לחימה לאזו־ רים השונים. הצבא אינו מתערב בתקריות וחיכוכים בין העדות או בתוכן. החטיבות המשתפות פעולה עם גורמי הכוח המקומיים, גם הן, ברוב המקרים, אינן נוטלות חלק פעיל בלחימה נגד המליציות האחרות. אלא נותנות סיוע לו־ גיסטי.

הצי:

הצי הלבנוני קטן, אינו כולל סטי"לים ואינו בנוי על כוח התק־ פי. מאופיין בכלי שיט קטנים, ללא כושר נשיאת טילים, ומורכב בעיקר מספינות משמר, ספינות סיור ותחנת אחת.

ספינות משמר שיש לצי הלבנוני הן:

1 TARABLOUS — הכלי הגדול בצי.
3 BYBLOS.
2 TRACKER.
3 סט"ר 12 מטר אורכן.
6 סט"ר 9 מטר אורכן.

בנוסף ישנן 2 נושאות טנקים מסוג EDIK.

בלבנון כ־5 נמלים עיקריים: טריפולי, ג'וניה, ביירות, צידון וצור. הנמלים הם בעיקר נמלים מסחריים, ומשמשים אניות סוחר.

בסיסי הצי נמצאים בביירות ובג'וניה. הצי אינו מקיים אימונים סדירים. מתאמן על קו החוף בין ג'וניה לביירות, עד למרחק של 20 ק"מ מהחוף. כמו הצבא, עוסק הצי בעיקר בפעולות שיטור: סי־ כול הברחות סמים ללבנון, שמירה על החופים, הצלה וכיוצא בזה.

ללבנון 6 מייל מים טריטוריא־ לים.

חיל האויר

חיל האויר הלבנוני הוא קטן, חלק גדול מכליו אינו נמצא בשי־ מוש. פעילות האימונים שלו דלי־ לה ורמת המבצעיות שלו נמוכה, בהתאם. ומהו הציוד האוירי העומד לרשות צבא זה?

מטוסים:

7 HUNTER F-70 (3 לא בשימוש).
8 פוגות — נמצאות גם בח"א הישראלי (3 לא בשימוש).
5 בולדוג.
10 מיראז'.

מסוקים:

8 GAZELLE.
9 אלואט דגם 2/3.
7 בל 212.
12 פומה.

מבחינת ישראל צבא לבנון אינו מהווה כמעט איום. וכפי שנאמר כאן, הציוד מיושן, האימונים אינם מספקים, והכוחות מדולדלים.

מי שמאיים על ישראל מתוך שטח לבנון הם בראש ובראשונה הכוחות הסוריים המוצבים בתוך לבנון ובהחלט קיים חשש שבמ־ לחמה עתידית ינסו חלק מהם לרדת דרומה לעבר שטחה של ישראל וכן יחידות שונות של מחבלים שאיומם יותר בתחום הטרור ולא בעת מלחמה כוללת.

ההחלטה הישראלית שנתקב־ לה כבר לפני שנים רבות ליצור רצועת בטחון שהיא מעין שטח חוצץ בין קו הגבול הישראלי בצ־ פון לבין האזורים שבהם פועלים המחבלים. החלטה זאת חייבה נוכחות של כוח צבאי כלשהו בתחומי הרצועה כדי שיתן בטחון קודם לתושבים ברצועה עצמה ושנית ימנע מגורמים עויינים המצויים מצפון לרצועה להכנס לתוכה וממנה לרדת דרומה לתוך שטחה של ישראל.

כך נולד הרעיון של צבא דרום לבנון (צד"ל) שנתקבל אצל חוגים שונים בתוך לבנון ובודאי מחוצה לה כצבא המשתף פעולה עם ישראל ובכוחה. יש לפעול נגדו. נסיונות לקעקע. את אחיזת צד"ל היו במשך כל הזמן, אך אלו הופנו בעיקר לעימות חזיתי בין יחידות של ארגונים וגופים שונים לבין צד"ל.

ההתנקשות השבוע בגנרל אנ־ טואן לחד היא נסיון ראשון מסוגו בשנתיים האחרונות לפגוע במפקד צד"ל. ידיעות על כוונות לפגוע במפקדי צד"ל יש כל הזמן. בת־ קופתו של רב־סרן חאדד היו כמה נסיונות שהתבטאו בהנחת מטעני חבלה ובירי מרחוק לעבר מפקדיו ומשנו. השבוע נעשה הנסיון אחרי הכנה מדוקדקת שנמשכה כמה שנים.

החזית הקומוניסטית הנוצרית שהיא גוף קטן בלבנון המונה בסך הכל כ־15 אלף איש שתלה את המתנקשת באזור הדרום כבר לפני 3 שנים בידיעה ברורה שמטרתה לנסות ולמצוא דרך אל ביתו של לחד ובבוא היום להתנקש בו, היא כמעט הצליחה במטרתה.

הצעירה בת ה־21 שאביה תושב דיר מיפאס, עקר לביירות ונהיה שם לאחד מפעילי המפלגה הקומוניסטית, שלחה בהיותה בת 18 לכפר של לאחד בדרום. היא הגיעה במסווה של מורה לבאלט וכיסוי זה הולבש עליה, כנראה בשל הידיעה שרעייתו של לאחד חובבת באלט ומארגנת חוגים לבנות דרום לבנון. הצעירה הקו־ מוניסטית התידדה עם אשתו של לחד ואט־אט גם הפכה לבת בית ולמורה פרטית לבאלט לבנותיו של לאחד. כך הכירה את אורחות החיים ואת השומרים שמסביב לבית שנתנו לה להכנס באופן חופשי ומבלי לבדוק בכליה.

לפני שבועיים נסעה לביירות וכנראה שבפגישתה הנוכחית קבלה את הנשק ואת הוראות הפעולה. היא הגיעה לביתו של לאחד, נכנ־ סה כרגיל, ישבה ושתתה קפה, יחד עם רעייתו של הגנרל וכשזה נכנס הביתה, קמה ובקור רוח ירתה בו 2 יריות מהאקדח בקוטר זעיר שהיה ברשותה. היא רצתה לפגוע בליבו, אך למזלו הרע פגעה רק בידו, ובעורק ידו. היא לא ניסתה אפילו לברוח ונתפסה מיד.

מדוע החליטו הקומוניסטים הלבנוניים לעשות זאת?

התנועה הקומוניסטית הפועלת בלבנון 64 שנים, ידעה ימים סו־ בים. כעבר עמד לרשותה צבא עממי גדול והם קיוו להפוך את כל לבנון לקומוניסטית. בעת כנ־ סת צה"ל לדרום לבנון, פעלו הי־ חידות השונות נגד כל המרכזים של ארגון זה וההתנועה חוסלה כגורם צבאי. העובדה שאין לת־ נועה עוד מפקדות וגופי צבא, הרחיקה בני נוער לבנונים ממנה. נשארה המסגרת הפוליטית וככ־ את נדחקה לשולי המפה. הקומו־ ניסטים החליטו איפה על פעולה צבאית שתחזיר ארגון זה למרכז התודעה ואולי יביא לה גלי צעירים מתנדבים.

לאחר התקפת חיל האויר בצידון השבוע - סי"ר.

אמנה בין ממשלת קנדה לבין האסקימוסים והאינדיאנים

כשהחלו הלבנים הראשונים להפליג מאירופה ולתור אחר ארצות רחוקות ונעלמות, מצאו ברבות מהן אוכלוסיה דלילה של ילידים פרימיטיביים — האסקימוסים בצפון אמריקה, האינדיאנים בצפון אמריקה ובדרומה, הכושים בדרום־אפריקה, האבוריג'ינים באוסטרליה והמאורים בניו־זילנד. הם לא היו אוכלוסיה צפופה, כמו, למשל, ההודים בהודו, ולכן, בתשוקתם לכיבוש הארץ ולניצול אוצרותיה, גירשו הלבנים את הילידים ואף הרגו בהם. מעשי האכזריות והנישול לא נשכחו מליבותיהם, וצאצאיהם של אלה מהם ששרדו דורשים כבר זמן רב מצאצאי המכובשים הלבנים לכבד את זכויותיהם ולהשיב להם את האדמות השבטיות שנגזלו מהם. יש ממשלות המגיבות על כך בפחד ובזעם, כמו למשל ברזיל, וידוע שממשיכים שם להרוג בהם. אך ממשלות נאורות יותר, כמו למשל במדינות דוברות האנגלית, מתחילות להתייחס בהבנה לדרישות אלה.

קנדה עברה לאחרונה כברת דרך חשובה בדרך להסכם קרק־ עות, כאשר ראש ממשלת קנדה חתם על אמנה, שתעניק ל־39,000 האינדיאנים, האסקימוסים ובני הדם המעורב, בעלות על שטחים נרחבים לחופו של האוקיינוס הארקטי הצפוני. האמנה היא חלק ממה שמתואר כהעברת הבעלות הגדולה ביותר מאז רכישת אלסקה ולואיזיאנה במאה ה־19. בסופו של דבר יזכו כנראה התושבים הלא־לבנים של קנדה לקבל לר־ שותם 676,000 קילומטרים מרובעים של קרקע, שהם כ־7 אחוזים מכלל שטחה של קנדה, וארץ זו, כא לדעת, היא המדינה השניה בגודלה בעולם (אחרי ברית"ם).

מעל ומעבר לבעלות הממשית על קרקעות אלה, יעניקו ההסכמים למיעוטים אלה גם זכות ודעה על 2.8 מיליון קילומטרים מרובעים נוספים, שהם כשליש משטחה של קנדה, והם יוכלו לדרוש זכויות לפעילויות הציד המסורתיות שלהם, וכן חלק ברווחים מאוצר גיים — נפט, גז וכדומה.

"עוד רבות בשנים יהיה העם הקנדי בכללו, ואלה החיים בצפון קנדה בפרט, גאה בציון הדרך שהשגנו. העם הקנדי יווכח בת־ רומה הגדולה של ההסכם להת־ פתחותה של קנדה כארץ שחורת צדק ואורחות יושר", הכריז ראש הממשלה בריאן מאלרוני.

גם בין הלא־לבנים, האינדיא־ נים האסקימוסים ובעלי הדם המ־ עורב, יש רבים המתייחסים אל ההסכם כאל ארוע חשוב חיובי, ולדעתם הוא יתרום במידה רבה מאד למלחמה באלכוהוליזם, בתופעת המשפחות ההרוסות וב־ אנאלפבתיות, תופעות שהן כה נפוצות בין האוכלוסיה הלא־לבנה בקנדה (כבמקומות אחרים בעו־ לם).

אך לא כל האינדיאנים מרוצים, במיוחד לא אותם המתגוררים בדרום קנדה. אלה חשים על כל צעד ושעל שהם חיים בשולי החברה הלבנה, נחשבים לטפילים ומהווים נטל הן על הלבנים והן על ממשלת קנדה. ישנן תקריות רבות בין האוכלוסיה האינדיאנית המצויה באזורים המיוחדים שהוקצו להם לבין משטרת קנדה, וההתפרצות לאזורים אלה לעתים בהזמנות ומבצעת מאסרים ופרו־ בוקציות אחרות. כמובן שהפשע נמצא בעליה מתמדת באוכלוסיה האינדיאנית. משום שהאבטלה בה רבה מאד, ויש למשטרת קנדה סיבות טובות מאד לבדוק ולחזור בשטחי הישוב האינדיאנים. אך האינדיאנים, שהדימוי העצמי שלהם נמוך מאד. רותחים מזעם על הפגיעות מצד המשטרה, והם על סף של תסיסה אלימה. ג'ורג' ברא אסמוס, ראש שבט אינדיאני, קרא בקיץ האחרון: "קנדה. את משח־ קת באש; אנו ללא ספק הדור האחרון של מנהיגים המוכנים לשאת ולתת אתך בדרכי שלום! הצעד הבא, והוא לא רחוק כלל. היא האלימות!"

ויש סימנים מרובים לכך שה־ אינדיאנים מתעוררים לזכויותיהם ולזהות העצמית שלהם. אזרחי קנדה אלה, שנרחקו שלא בטובתם לאזורי ישוב מבודדים בסוף המאה ה־19, מראסים בחייהם העלובים, בבוז ובזלזול שבהם מתייחסים אליהם. בכך שמדברים עליהם כעל תושבי העולם הרביעי, במ־ יוחד שהם נמצאים בעיבודה של ארץ כה עשירה. כ־70 אחוזים מאינדיאנים אלה תלויים בדרך זו או אחרת בשירותי הסעד של קנדה. שיעור המחלות והתמותה ביניהם גבוה פי 4 מהממוצע הל־ אומי הקנדי. תוחלת החיים שלהם, המושפעת במידה רבה מאד מה־ אלכוהול והסמים שהם צורכים, מגיעה רק ל־45 שנים.

"מאז כבשתם את הארץ". הם מאשימים את הלבנים, "השארתם אותנו בין הברירה להטמע באוכ־ לוסיה הכללית (באמצעות המי־ סיונרים), לבין האפשרות להמשיך ולחיות את חיינו הע־ צמאיים אך כנתמכי סעד. הפסיקו לגזול את אדמותינו והכירו בז־ כותנו לממשל עצמי לפי חוקינו אנו!". היותר קיצוניים שביניהם דורשים עצמאות גמורה מקנדה.

כמובן שבט המהויקנים הקה־

(המשך בעמ' י"ד)

המודיע הצעיר

גליון 143
פרשת תולדות
תשמ"ט

בינינו

אנחנו מקבלים מכתבים רבים מאד למדור "עצות ומלח", ובהם שאלות כאלו: מה נעשה אם המורה שלנו משתמשת במלים קשות? איך אפשר ללכת לישון קצת יותר מאוחר מהשעה שאבא קבע לי? מה הדרך להתידד עם חבר חדש בכתה? מה אעשה אם שכנים מרעישים לנו בלילה?

לכל השאלות האלו, ולעוד הרבה אחרות דומות להן, יש תשובה פשוטה מאד, מאד מאד. ואולי היא כל כך פשוטה, עד שאינכם רואים אותה. יש אנשים, שכדי להצביע על אזן ימין שלהם, הם לוקחים את יד שמאל, מעלים ומעבירים אותה מעל לראשם, עד שהיא נוגעת באזן. אפשר, אבל מסבך. למה לא לגע ביד ימין? זה פשוט וקל יותר!

ובכן, את התשובה הפשוטה להרבה בעיות עם הורים, מורים וחברים — תקראו היום בספור השבוע.

עד כאן בינתים,
חני.

עצות ומלח

לחני, שלום!

יש לי בעיה עצומה: אינני מסוגל להחליט שום דבר, בשום ענין. אפילו לא בדברים לא חשובים. למשל, אם אני רוצה עט כחול או שחור. מה ששואלים אותי וצריך לענות תשובה — עושה לי צרות. איך אפשר להחליט, בדברים חשובים ולא חשובים!

בתודה, בנימין ק.

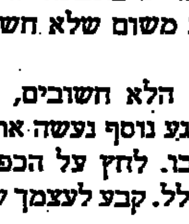

קשה להחליט

למהסס שלום!

יש לך אופי ספקני, בנימין. ספקני מלשון ספק. כדאי שתדע שאינך היחיד. יש בינינו אנשים רבים, מבוגרים וגם ילדים, שלהם התכונה הזו: הקושי לקבל החלטות. הקושי להכריע בין הספקות. יש בתכונה הזו גם מעלה. אתה בודאי אינך פזיז, אלא עושה שטויות משום שלא חשבת. המחשבה וההתלבטות הן בהחלט יעילות.

מה תוכל לעשות כדי לעזור לעצמך? בדברים הלא חשובים, כמו בדוגמה שציינת, אל תיתן לעצמך זמן לחשוב. כל רגע נוסף נעשה את זה קשה יותר. קח את העט הראשון שידיך פוגשות בו. לחץ על הכפתור הראשון. פתח או סגור, העיקר: עשה! אל תהרהר בכלל. קבע לעצמך שעד חצי דקה הדבר חייב להעשות.

בדברים רציניים, ששם צריך שיקול דעת, הפתרון הוא אחר לגמרי. יש דברים שתוכל להתייעץ בהם, עם מורים והורים. וכשאתה מבקש עצה מאבא, למשל, שאל אותו גם איך הגיע לתשובה. אולי כשיספר לך איך הוא החליט, תלמד איך מגיעים להחלטה. לפעמים אפשר להעזר בדרך נוספת: קח דף ועט, (שחור או כחול?...) ורשום לעצמך את מחשבותיך. שיקולים לצד אחד, שיקולים לצד שני. הכתיבה מסדרת את המחשבות. אחרי שהמחשבה מסודרת, קל יותר לדעת מה באמת רוצים.

גם כאן, כדאי שתקבע לעצמך זמן מוגבל למחשבה. חצי שעה, למשל, שבסופה אתה חייב להחליט. אפשרות נוספת: לחשוב יחד עם אח או חבר. החשיבה המשותפת ועריכת השיקולים בצוותא, מקלה על המצב.

שתחליט טוב!
חני

אבא של מוישי לא הבין מה קרה לו. "באמת, מוישי, אתה ממש אינך יודע, לגמרי לא!" אמר לו בכעס. בכל שבת בוחן אבא את מוישי על מה שלמד במשך השבוע. מוישי הוא תלמיד טוב, ויודע יפה בדרך כלל. והפעם? מה קרה הפעם? אבא של מוישי התקשר למלמד לשאל מה קרה. "אני מתפלא", ענה המלמד, "הוא דוקא ישב יפה במשך השעורים, רכון על הגמרא. עשה רשם שהוא לומד ומעין ברצינות". מוזר.

אמא של בני התפלאה מאד. "מה פתאם לקחת לחדר ספרי קריאה?" שאלה אותו. "אני צריך, אמא, אני צריך", ענה לה בני, והכניס את הספרים המרתקים לשקית נילון יחד עם הכריך. "בחדר קוראים? מה הולך פה? מתי יש לכם זמן לקרא?" "יש, יש אמא, כלם מביאים", ענה בני. מוזר.

בין שתי נקודות

אחות של יוסי לא הבינה את ההודעה. היא ענתה בטלפון שיוסי לא נמצא, ואז בקשו למסר לו "שלא ישכח את הגולות בשביל ההחלטה". גולות? להחלטה? מה אפשר כבר להחליט על גולות? וזה כל כך חשוב בשביל להשאיר הודעה טלפונית? מוזר.

אבא של מוישי, אמא של בני ואחות של יוסי, אינם יודעים מה שקורה. אבל אנחנו יודעים, ונספר גם לכם. בכתה של מוישי, בני ויוסי לומד ילד נחמד ושמו ברוך. ברוך הוא ילד עם בעיה חמורה בעיניו. לעינים שלו היה קשה מאד להתמקד. (=להסתכל לכוון אחד מסים) הוא עבר טפולים רבים וממשכים, עד שבעזרת השם התגבר על הבעיה. לכן למד את הקריאה הרבה הרבה אחרי כל החברים. רק בגיל שש וחצי שלט היטב בקריאה, ומאז הרבה לקרא. קרא וקרא ימים שלמים, אולי כדי להשלים כל מה שלא הספיק בשנים הקודמות.

השנה המציא לו בחדר מנהג חדש: בשעת השעורים, הוא לא רק לומד גמרא או הלכה — מה שלומדים בכתה, אלא גם קורא בספר המונח על ברכיו. ברוך הוא ילד מכשר מאד. לא צריך לשמע פעמים כדי להבין. ובכן, החליט, למה שלא "ינצל" את הזמן? הוא הקשיב למלמד, וברגע שהבין הוריד את המבט לספר שעל ברכיו וקרא בו. כך גמר ספרים שלמים בשעות הלמודים, וגם את הלמודים לא לגמרי הזניח. במשך כל השעור קפץ מהגמרא לספר, מהספר לגמרא. מההלכה להרפתקאות, ומההרפתקאות להלכה.

והחברים? כמובן, בתחילה נסו לחקות אותו. המנהג מצא חן בעיניהם. נהיתה תחרות בין הילדים: מי יצליח לגמור יותר ספרים בזמן הלמודים? ברוך היה מאושר, כל הכתה מרויחה מההמצאה המצלחת שלו. אבל מהר מאד הגיעו התוצאות: הילדים לא ידעו מה שלמדו. הגמרא כלל לא נקלטה במוחם. בודאי שלא: כדי ללמד צריך להתרכז, להקשיב, לחשב, ולא לקרא ספרים.

נו, אז מה הם יעשו? חלק מהילדים הפסיקו לקרא. היו ילדים שהחליטו לעשות משהו: בכל פעם שברוך ידבר עם אחד מהם, הוא יענה לו לא כל כך לענין ויתעסק בשעת מעשה בגולות. אולי כך הוא יבין, שאי אפשר לעסק בשני דברים ביחד. ואולי הוא יבין, שהוא משפיע לרעה על כלם. ואולי הוא יבין, שגם אם הוא בעצמו מסגל ללמד ולקרא, אחרים אינם מסגלים. ואולי הוא יבין, שגם לו עצמו זה בודאי מזיק, גם אם לא רואים זאת מיד. אבל מכל הרשימה הארכה הזו, ברוך לא הבין כלום. ענו לו לא לענין, הוא התפלא, וחזר לספרים שלו.

והאוירה נהיתה יותר ויותר קשה. ילדים התחילו לקרא בלי הרף. בתחנה, בסנדר, בשעור, ברחוב. ברוך ארגן את ה"ספריה" הזו, והביא עוד ועוד ספרים. היו ילדים שחשבו לגשת למלמד ולשוחח אתו, אך נרתעו: הלשנה! ודוקא על ברוך, שכל כך הרבה שנים סבל בנושא הקריאה. לא. הם לא ילשינו עליו. נסו ל"החמיץ" לו פנים, לרמז לו, להחביא לשעה את הספרים שהביא לכתה, ודבר לא עזר.

אין כל פלא שדודי חזר הביתה מעצבן. הוא לא ידע במבחן השבועי. בקשי הצליח להתאפק ולא לקחת ספר מברוך מסביבו. יושבים וקוראים רבים מן החברים. מה יהיה? "דודי, מה אתה כל כך עצבני?" שאלה אחותו בלה, תלמידת הסמינר. דודי ספר לה את כל המעשיה. "את מבינה? זו ממש בעיה". — "ומה נסיתם לעשות?" התענינה בלה. — "הכל. לרמז לו, להחביא ספרים, לענות לא לענין ולהתעסק במשהו אחר, שום דבר לא עוזר. "המלמד שלנו לא מבחין בזה בעצמו, ולהלשין אינו רוצים", ענה דודי.

בלה חשבה לרגע. "דודי, בא רגע לכאן". בקשה ממנו ופתחה את מחברת גאומטריה שלה. "תראה מה שכתוב במחברת שלי: הקו הקצר ביותר המחבר בין שתי נקודות, הוא הישר שביניהן". דודי נסה להבין. כן, בעצם זה פשוט. אם יש שתי נקודות, אז הדרך הקצרה ביותר לחבר ביניהן היא בקו ישר. כל קו אחר יהיה ארך יותר. "נו, דודי?" — "מה את פתאם מלמדת אותי על קוים?" שאל אותה. "תחשב. עשיתם כל כך הרבה דברים, חוץ מהדבר הפשוט ביותר: לדבר עם ברוך!" אמרה לו. "לדבר עם ברוך בעצמו?! מה?!" נדהם דודי. — "כן, פשוט כך! במקום להלשין או ללכת סביב סביב; במקום לדבר כל כך הרבה לשון הרע ביניכם; במקום להתעצבן ולרגז; במקום לספר על זה לכל העולם; יש דרך פשוטה וקצרה: דברו עם ברוך! לא בצעקות ולא בכעס. רק תגשו ותסבירו לו, מה שזה עושה לכם ולמה זה גורם". — "את חושבת שהוא יקבל את הדברים?" — "אני בטוחה! הדרך הטובה ביותר היא תמיד לדבר עם האדם בעצמו. הרבה פעמים מדברים עם כל העולם, חוץ מעם מי שקשור לדבר, ויכול לתקן את עצמו. למה לחשב על כל כך הרבה דרכים, במקום על הדרך הפשוטה, הקצרה, הישרה והנוחה?" הסבירה בלה.

* * *

למחרת יצא דודי לחדר, כשבאמתחתו הרעיון החדש הזה: לדבר עם ברוך בעצמו. כן, לא עם ההורים ולא עם המורים, לא בתחבולות ולא ברמיזות. פשוט לגשת ולדבר.

לא, הוא לגמרי לא היה בטוח שהחברים שלו יסכימו לנסות בדרך הזו. יהיה זה חדוש גדול בשבילם. הם אף פעם לא נסו לפתר בעיות בדרך כזו. אבל אולי, אולי יצליח ללמד אותם את סודו של הקו הישר המחבר בין שתי נקודות? הלואי.

מה בפרשה?

אנחנו קוראים שמות על שם סבא, סבתא זכרונם לברכה. לפעמים על שם דמות מן הפרשה. שמות הם ענין מאד חשוב. בתורה אנחנו מוצאים הסברים לשמות. אברהם היה אב המון גוים, שמעון — שמע ד' כי שנואה אנכי.

גם בפרשה שלנו שמות. עשו — מלשון מה? אומרים צדיקים: עשו מלשון עשוי וגמור, תם ותשלם. לדעתו אין לו כבר צרך להתאמץ ולהתקדם. זו תכונה של עשו, רואה את עצמו כמשלם.

תולדות

אבל יעקב — מה פרושו? מלשון עקב. דבר קטן, ענו, נמוך. יעקב חושב תמיד שעדיין לא השיג כלום. שהוא צריך לחפש, לעלות, להתחיל מחדש. וכך אמר היהודי הקדוש: כל יום שלנו לעמת יום האתמול, הוא כמו יהודי לעמת גוי. כי בכל יום אנו רואים כמה לא בסדר היינו, ושעלינו להשיג הרבה, הרבה.

הלואי שנהיה כלנו "יעקבים": עקבים ונמוכים וענוים.

هكذا من الأصل

דודה יענטי הולכת להצביע

ההכרתם את הדודה יענטי? אם לא הכרתם אז חבל. דודה יענטי היתה אשה נפלאה שהת־מזגו בה ה"אידישע מאמא" עם "אשת חיל" שידה רב לה במעשי קדרה עם לב חם לגמול חסד לזולת והכל בהצנע לכת עם חיוך החן הנסוך תמיד על פניה הנובע ממעמקי לב רחום.

במשך השנים היא הפכה לדמות מרכזית בסביבתה; אבל כל מרצה ורשותה הגיעו לידי בטוי לפני הבחירות.

בחירות בירושלים; עיר הקודש מאורע שמצריך אמירת שהחיינו! אני יענטי בת פסיה זכיתי למה שלא זכו רבים וטובים לפני!

וכאשר מכריה הביטו בה בתמיהה היתה מסבירה בזיזותא את אשר התחולל בקרבה.

"אתם הצעירים הרי מקבלים הכל כמובן מאליו; הדוור מביא לכם את כרטיסי הבחור ואתם מקבלים זאת כאילו הוא שמור לכם מאז בריאת העולם; מששת ימי המעשה. כרטיס בחירה — בעיר הקודש; בארץ הקודש כדי לבחור נציגים חרדיים לכנסת יהודית לשם ייצוג אינטרסים של היהדות החרדית.

האם אתם קולטים איזו זכות גדולה נפלה לידיכם?

אני שגדלתי על גדות הדנובה בכפר קטן בין גוים עריצים נאלצתי לבחור בין איבן השתיין לבין יאנוש האלים למועצת הכפר. תמיד התל־בטנו האם ללכת לבחור או לא ללכת לבחור, אבל בסופו של דבר הלכנו להטיל את הפתק בקלפי. החתימה בתעודת זהות היתה נחוצה לנו כדי שיראו שאכן יצאנו ידי חובה אזרחית למען ישבו הגוים הנבערים כדעת במועצת הכפר ולא יטרד שנאה נוספת למעט היהודים שהתגוררו בכפר.

כעת ברוך ה' יש לי האפשרות לבחור כלבבי; לפי הצפוני את השליח הרצוי לי.

ואל יהיה הדבר קל בעיניכם. להיות שליחה של דודה יענטי בכנסת לא היה תפקיד קל. ועד כמה שחשבו מכריה שבעניני הבחירות היא אינה מתמצאת במיוחד, טעו טעות גדולה.

מרגע שנודע לה על תאריך יום הבחירות התחילה בעבודת בילוש אינטנסיבית: מי הם המועמדים האגודאיים שייצגו אותה בכנסת... "אני חייבת לדעת; היתה נוהגת לומר — את מי אני שולחת לייצג אותי.

לשם עדכון הפרטים הלכה והתעניינה, בלשה, הפכה עולמות כדי להשיג את כתובתם של המועמדים. איש לא ידע לשם מה נחוץ לה לדעת את כתובתם של חברי כנסת לעתיד. היא לא עשתה פרסומת לחקירותיה, אבל לפתע באו לספר שראו את דודה ינטי מתפללת בבית כנסת מסוים בלב ירושלים, פעם אחרת בבית כנסת בבני־ברק. מה היא עושה במקומות אלה, הרי היא אינה גרה לא בבני־ברק ולא בלב ירושלים? איך היא הגיעה לשם? כאשר לחצו עליה מאוד, היתה מוכנה לגלות שהיא הלכה לראות את המועמדים בתפלה מבעד למחיצה, כדי להוכח שהם מתפללים בדבקות ויודעים איך לעמוד לפני אדון הכל יכול.

אם הם אינם יודעים לבקש מה' יתברך, אז איך הם יבקשו למען הצבור החרדי, אותו הם מיצגים? אם הם אינם מרוכזים בתפילתם אז הזכויות שלהם לא יספיקו לנו הרי כתוב "אשר יצא לפניהם" לכן אני צריכה להכיר אותם היטב — אני השרלוק הולמס של עצמי איני סומכת על איש!

בזה עוד לא הסתימו דרישותיה מהמועמדים. היא המשיכה להתענין האם בעלי חסד הם: עד כמה הם נכונים לעזור לזולת. האם הם בעלי כושר רטורי ואולי לא כל כך. היא גם דרשה מהמועמדים חזות יהודית מכובדת, כפה שחורה גדולה על הראש, פאות, זקן, חליפה כהה — כל אותם הסממנים המאפיינים יהודי שרשי.

כאשר כל האינפורמציה השביעה את רצונה עברה אל ההכנות הפרטיות שלה, כדי שהבחירה שלה תעלה יפה.

למדה להכיר את האות שעל הפתק — כדי שחס וחלילה לא ירמו אותה. שאלה את כל מכריה האם באמת הג' היא האות שלה אחר כך הוסיפה פרק תהילים לכמכסה היומית שלה כדי שלא תכשל חס וחלילה בבחירה. ביום הבחירות השכימה קום, לבשה בגדי שבת, אמרה אגרת הרמב"ן, ונשקה למזוזה ויצאה מוקדם למשימה — כדי לקיים מצוה שמזדמנת לידיה.

עשר פעמים עלה בידי דודה ינטי להצביע בבחירות בארץ הקודש, עשר פעמים היא התלהבה, התרגשה, בלשה אחרי המועמדים ולחוותה אותם בדרכם בתפלה לברכה והצלחה.

השנה דודה ינטי לא הצביעה. היא הסתלקה מעולם הבחירות לפני שנתיים כשהיא בת צ"ג שנים. ביום הבחירות השנה מחשבותינו לטפו את השיש הקר הנצב על קברה בהר המנוחות בירושלים, השנה דודה ינטי לא בחרה אבל בודאי ובודאי, שממקומה בגן עדן היא עוקבת, מתפללת, מבקשת לפני יושב מרומים שלא נבוש ולא נכשל ולא נכלם גם אחרי הבחירות וה' יצליח את דרך שליחי היהדות החרדית הנבחרים.

גיטל

הבית שלנו

כדאי לדעת

בנק חלב אם או חלב שקדים?

בעריכת שו"ש

שני ספורים כמעט זהים: התי־נוק ינק עשרה שבועות. יותר לא היה. התחלנו מטרנה — והילד "פרח", ניסינו איזומיל — שלשל. ניסינו פורסובי — הילד סרב לפ־תוח את הפה, נוטרמיגן — כנ"ל. גם לאחר שהורעב כמה שעות. בגיל שלושה חודשים עברה עליו שבת שלימה בה ניזון רק ממים וגלוקוזה, — ומדמעות אמו. ופתאום נכנסה שכנה לבקר וספרה שהילדים שלה גדלו על חלב שק־דים ויש לה אפילו בבית. כבר שבועים שלושה שהילד ניזון כך ועולה יפה במשקל.

רופאת ילדים מומחית מירוש־לים בדקה אותו, לאחר שב"טיפת חלב" הביעו חששות, והסכימה עם התפרים. המנה הממוצעת שהילד מקבל היא: 200־180 גרם מים רותחים בתוספת כפית גדושה חלב שקדים. אם חלב שקדים אינו ממותק יש להוסיף כפית גלוקוז וכן קורנפלור לפי הכמות המ־קובלת שאותה מוסיפים לכל מנת מזון. רצוי להשתמש בשקדים מרוסקים חיים (שקדיה, תוצרת "טחינה ירושלים") אם הילד רגיש ומשלשל — לבשל את הרסק. (אפשר להשתמש גם בחלב שק־דים ממותק תוצרת חו"ל.)

והנה הספור השני: ...החדשים הראשונים זכורים לי כסיוט מתמשך, אנחנו מתחילים בתקוה תחליף חלב חדש ושוב מתנפצות התקוות. הילד אינו מעכל את המ־זון, שלשולים, הקאות, בכי או אפטיות המשקל — בירידה! לרופא כבר גם אין מה ליעץ, והנה כמלאך מן השמים מופיעה ידידה ומציעה בסבר פנים נאות צנצנת חלב־אם משלה. מתוך יאוש. בדמעות, אני מאכילה את הפעוט, ולא רוצה לחכות ולראות שוב את הסמפטומים השנואים, אבל, פלאי פלאים הילד שבע, נרדם וחיוך על שפתותיו הורודות, ושוב, אחרי ארבע שעות, מנה נוספת והכל ממשיך על מי מנוחות.

הצנצנות מגיעות אלינו בשמ־חה, בכל הלב, עם החלב היקר הזה. המארגנות של בנק חלב־אם ממשיכות בלא לאות להתרים ולתרום, אני רק מודיעה בטלפון שהכמות עומדת להסתים ולמחרת מגיעות הצידניות היקרות עם נוזל החיים. ותמיד בכמות מספקת, לא פחות.

אין מלים שתבענה את עוצם רגשותי כלפי אותן אלמוניות שתורמו מזמנן ומאמהיותן להצלת ילדי־ילדים אחרים, שפתי רק תחושת תפלה להן. ולמארגנות של "בנק חלב אם" שירבו כח ואון וברכת ה' תחול עליהן שלא תדענה מצרה ומחלה אצל יל־דיהן. בשמים, כך מובטח, מתקבלת ברצון תפלה מלב־שבור.

שני הספורים חופפים, הפתר־נות שונים מאוד, מה שמתגלה ברור מאוד מתוך שני הספורים היא — חשיבותה של הנשיאה בעול עם הזולת, בצורה מאורגנת או משכינה לשכינה, חשיבות שטובלת ממש עם הצלת נפשות, בלי מרכאות.

כדאי לקנות עכשיו בחנות המפעל של ורדינון

מי שמכינה עצמה להורף חושבת על חלוקים יפים וטופנים לה ולבני ביתה.

בקולקציית החלוקים של ורדי־נון חלוקים שעוצבו ויוצרו בס־טודיו של שולה ורדינון עבור הס־ניף האמריקני של בית האופנה כריסטיאן דיור.

בחנות המפעל נמכרים החלו־קים מעודפי ייצוא וסוג ב' מבד חלק וג'קרד. לצידם של חלוקים אלה גם חלוקים לגברים וילדים במחירים החל מ־35 ש"ח.

ובאשר לשמיכות — בורדינון הורידו את המחירים כדי להיות זולים בצורה ניכרת מן המתחרים.

שמיכות הולופיל (פוך) באיכות גבוהה בציפוי בד טורירה בלגי המאושר ע"י מכון התקנים נמכרות בחנות במחיר 129 ש"ח לשמיכה. כל הקונה שמיכה יקבל שי סט מצעים חורף (הכולל: סדין, ציפית + ציפה). אלה מחירים נמוכים במיוחד שמיכה מפוך סינטטי נמכרת ב־58 ש"ח בלבד.

מי שתבדוק מחירים תגלה כי המחירים זולים יותר ממחיר המבצע שברשתות השיווק ובחנ־ויות מפעל אחרות.

בדים: כמרכן מתקיימת בחנות מכירה חד־פעמית של בדי אופנה במחירים מ־3 ש"ח למטר. (כל מי שיודעת לתפור תוכל לנצל את חיסול הבדים לתפירת בגדים, וילונות וכיו"ב).

מגבות: בחנות המפעל ניתן לקנות עודפי ייצוא סוג ב' בהנחות עד למעלה מ־50% למשל 3 מג־בות אמבטיה 130×70 סוג ב' עם פגמים קלים במחיר 45 ש"ח. (המחיר לצרכן לשלוש המגבות 96 ש"ח). ב־10 שקל ניתן לקנות 4 מגבות מטבח פיקה.

ניתן לרכוש מגבות זולות עוד יותר, לפי משקל.

השתלמויות בוקר בחסות מכון בית יעקב למורות בירושלים

מרכז חדש להשתלמויות בוקר במגוון רחב של תחומים נפתח השבוע ברחוב דוד ילין 30 בירושלים. מטרת המרכז לה־שתלמויות בוקר הוא לאפשר לנשים ולצעירות חרדיות לה־שתלם באוירה מתאימה במק־צועות הדשים עם אפשרות למ־צוא בכך גם מקור הכנסה לעתיד.

כרגע פועלות במרכז שלוש מסגרות — התעמלות בשיטת אלכסנדר, חוגי אומנות שמושית כמו פימו, רקמה יוצרת, ציור על בד ועוד וכן חוג לציור בשמן. בצמוד לחוגי האמנות תפתח סדנא המוכשרות מבין המשתתפות תוכלנה ליצור בה ואף למכור את תוצרתן לקהל הרחב.

רשימת האפשרויות להשתל־מות היא נתון פתוח — לפי מספר הנרשמות ושאיפותיהן. על הפרק עומדות השתלמות עיונית בתנ"ך, ביהדות, בהיסטוריה, בכתיבה יוצרת, בספרות ועוד. חוגים מע־שיים יפתחו להשתלמות באנגלית, באידיש, בעריכת שולחן אמנותית, בתפירה לפי השיטות החדשות בבשול צמחוני ועוד.

עם הזמן, ולפי מספר הנרש־מות, תתכן פתיחת שמרטפיה צמודה כדי להקל על אמהות לפ־עוטות להשתלם לפרנסתן בעתיד בראש שקט ובמחירים סבירים.

הזכרנו מחירים: ההשתלמויות תהיינה במחירים השוים לכל כיס, ההרשמה נמשכת עד ט"ו בכסלו בשעות הבוקר. ומיועדת לכל אחת שהבוקר שלה לא מלא מדי.

שו"ש

פנת לימוד הזכות

גם כשהעובדות מדברות אחרת

אכן נודע הדבר!

מאת דקלה במור

גילה היא אשת אברך שתורתו אומנותו, ובהתאם לכך, היא מש־תדלת לכלכל את צרכי המשפחה בחסכון. גם כך, ההוצאות השוט־פות, כמשפחה ברוכת ילדים, — מגיעות לסכומים לא מבוטלים.

כשגילה עורכת קניות, לא תמצאו בעגלתה כי אם את החיוני, ועל פי מידה אוביקטיביות אמ־תיות!

כאשר היא עוברת בין המדפים, כבר ידועים המפתקים למיניהם, השימורים לסוגיהם — הקורצים בשלל גוניהם - כי בסלה של גילה לא ישכנו כבוד. אבזרי העזר המפנקים ידיים ענוגות ושאר הא־רוזות הרעשניות שתוכנן מקל על עקרת־הבית בת זמננו, קדות מב־רישות ומאפשרות לה לחלף על פניהן, בהמתינן לקונה בעלת ארנק כרסתן משלה ואולי גם בעלת... עיניים גדולות יותר.

אך שלא תטעו לחשב שהמו־צה הכללי בביתה עלוב או ח"ו מחנות. ההיפך הוא הנכון, בכל פנה מפנות הבית שולטים הסדר והנקיון ועוד איך! אך בתבונה קפדני ובמינימום של הוצאות. גילה דואגת לטפוח ולנוי הקן המשפחתי אך מבלי לגרום לבעלה הלן באהלה של תורה — שום דאגות של "כסף מנלן?!"

לפני חמשה חדשים התכוננה משפחתה לחתונת החתן־הגיס.

הפעם, החליטה גילה והיי הז־דמנות ל"פנים חדשות"... בארון הבגדים שלה.

ובכן, אחותה רחל המליצה על תופרת טובה ולא יקרנית. גם ספקה גזרות שונות לתפירה. גילה לקחה בחשבון שמדובר בתופרת זולה, ועל־כן הרשתה לעצמה לק־נות בד יקר במקצת ובאיכות מעולה, סו"ס היא אינה קונה שמלה אלגנטית מדי עונה.

השמלה נתפרה, ובצורה נהדר־רת. כשספרה גילה על מחיר הת־פירה הודו כלן שייצאה בזול הזול", אך, מה מתברר? כמות הבד שקנתה גדולה בהרבה מה־נדרש לשמלה כזו. "מה פרוש?" שאלה גילה, וכי תעלה על דעתה שהתופרת מעלה חלילה? לא ולא! אך מנגד, עובדה! לאה בת דודתה הסבירה לה שלגיזרה זו צריך כך וכך, והרי לפי החשבון עדיין נשארה בידי התופרת שארית נכבדה. "ודאי גילה" הפטירה "את אינך מתמצאת ברזי המקצוע, אז לידיעתך, שארית ... הה מס־פיקה לשמלת יפה לתהילה שלך בת השבע!"

הדברים לא נכנסו ללבה. ממה נפשך, תופרת מוכרה ומקומית שרכשה לה מוניטין "תגנוב" שא־רית בד? הדבר אינו מתקבל על הדעת. רחל הממליצה עליה בכל פה ודאי מדובר בתופרת ישרה, כך נסתה לסלק ממוחה כל מחש־בה זדונית.

(המשך בעמ' יד)

גן הרמוני — שלוב חדשני של חנוך מיוחד בחנוך רגיל בירושלים

התקלות של ילדים בריאים ואכזבותיהם עם ילדים מיוחדים היא כמעשה יום יום ולעתים קרו־בות מסתימת בהרגשה לא נוחה. אמהות לילדים מיוחדים "מבלות" עם הבעיה ועם מחשבותיהן וה־תוצאה, לפעמים, מובילה לבדידות והסתגרות.

ב"גן הרמוני" שבשכונת הר־נוף — נפתרות הבעיות לפני שהן מתפתחות, כי כאן לומדים ומת־חנכים במעורב ילדים מיוחדים ורגילים, ולכל צד נתנת הזדמנות להכרויות מעניינות ולהתנסויות לא שגרתיות עם ומול הצד שכנגד. הילדים הבריאים מקבלים הכנה מצוינת לחיים בחברה, בה הילדים המיוחדים הם חלק בלתי נפרד ממנה. המיוחדים זוכים להתבשם מהשפעתה של חברה בריאה ומובילה.

השילוב החברתי הנפלא הזה אינו פוגע כלל בטפול המקצועי והאינדובידואלי הדרוש מאוד לילד המוגבל וגם לחבורו הבריא, התכנית כוללת התיחסות לצרכים ולהגבלות הפיסיות והמנטליות כגון דפור בעסוק רפוי בדבור במוסיקה ובפיסיותרפיה.

נקודה הראויה לציון היא העובדה שמצבו הכלכלי של המטופל, כלומר שעור ההשתת־פות של הורים, אינו מתבטא כלל בטפול הניתן לכל אחד. כולם שוים. וזאת למרות ש"גן הרמוני" מתוקצב כולו מתרומות ידידים ללא כל תמיכה ממשלתית.

השבוע מוצאי שבת זה יתקים מפגש באולם קרית הילד עם תוכ־נית יהודית, תרומה צנועה תהיה השתתפותך בערב זה לבסוסו־ ההרחבתו של המפעל "ההרמוני" החשוב הזה.

שו"ש

העולם מתפעל מהצלחות ואנו בוחרים בדרך הישרה

רחל... על בניה

נתנאל,
רפאל,
אפרים.

פעוט, עולל ויונק
— הכל בלהבה.
וידי אֵם בנתנה.
רחל שם בדרך...
על המוקד, בְּמדורות.

החיוכים,
הגרגורים,
השֵׂעָר שלא סופר,
הכיפה.
— הכל בלהבה.
ביחד קריאת שמע
בלהט המוקד, בְּמדורות.

קן ציפור — האם על הבנים
אניצי קדושה
בְּמדורות.

חנה הר אבן
עמנואל.

דור ישרים מונע דמעות

הורים יקרים

בדיקת דם לילדיכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות גנטיות ח"ו פנו לאגודת דור ישרים הפועלת בברכתם של גדולי הדור בארה"ב ובארה"ק וביניהם

הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א

טל: 02־421213, 02־864274, 03־792352, 03־5791067

הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

לציבור דוברי אנגלית

בשורה טובה!!

הספר המעניין, המרתק, המחנך, עמוס בערכים ובתכנים חנוכיים, הספר המבוקש ביותר בארץ מומלץ לקריאה לילדים מגיל 11

כוכב בעלטה

של

הגב' רות זיידמן

מתורגם עתה לשפה האנגלית תקרא
LIGHT IN THE DARKNESS

את הספרים אפשר להשיג אצל פלדהיים בארה"ב ובירושלים, להמן בגייטסהד, אנגליה ובתפוצה בבני ברק, כמו כן אצל המחברת ברח' יואל 7 ירושלים

בדיקת שער
בדיקת אלרגיה למזון
ד"ר אבן חן P.H.D
03-239682 03-790257

מבצע לפתיחת החורף
מבחר עצום של סריגי נשים ספורטיביים מהודרים
במחיר הקרן
במוצש"ק בלבד בין השעות 8-11
רח' הר סיני 24 ב"ב

האם סיפרו לך על
"יהודית"
האופנה לנשים
אופנה אקסקלוסיבית - קלסיקה
מכירה קדם עונתית מיוחדת
מחירי מבצע
רח' שטראוס 18 ירושלים
02־383654
(מול בית־ההסתדרות)
פתוח במוצאי שבת

תלמוד תורה "ספינקא"
רח' חפץ חיים 1 בני ברק, טל. 792075

בשורה טובה

נפתחה כתה מיוחדת לגילאי שלוש!

בשבח והודיה לה' הרינו לבשר לציבור כי הנהלת הת"ת פתחה השנה בס"ד, כתות גן מיוחדות לגילאי 4-3 ("מההלאקע")
הכתות ממוקמות ברח' דנגלו 13
במבנה חדש ורחב ידים בתנאי היגיינה ואסטטיקה מעולים
א) מלמד מומחה וירא שמים ובעל וותק רב בלימוד הא"ב ויסוד הקריאה (בשעת הלימודים הראשונה)
ב) גננת מפורסמת וותיקה בשפת היידיש (בשילוב עברית) (כמובן לאחר השיעור עם המלמד)
קיימת הסעה + מלווה
עקב הפניות הרבות והביקוש הרב נותרו רק מקומות מצומצמים והקודם זוכה!

אתן מוזמנות!!!
לתצוגה ומכירה!
החל ממוצש"ק ב־7.30
תוכלו לראות ולמשש את דגמי החורף החדישים שבחודשים
סופר אופנתיים מהארץ ומחו"ל
"יאוזבקולושי"
אצילות אופנתית
מיוחד מיוחד מיוחד
סודרים משולבים עם עור ופרווה
להתראות ב"יאוזבקולושי"
ב"ב רח' הרב קוק 2

הופיעה
קלטת הרזיה
איך לרזות ללא דיאטה
כמו"כ ניתן להשיג
קלטות: הרפיה והרגעה
בי"ם: הויה לב אשרי ביתה 18
ב"ב: רח' עמוס 8 ק"ג
נפתחה סדנא להקשורות
ב"נוה חמד"
יעוץ אישי בנושא: * מזות, * כאבים * עייפות * הרזיה
פרטים 02־815961

אופנה בגדול
מבחר
חצאיות וחולצות
סריגים ופוטר
וכן ביגוד אלגנטי
מחירים נוחים
שרות אדיב.

נקודת - חן
03-5790776
רבי טרפון 4 בני־ברק
טיפול אישי במחירים נוחים
* איפור כלות טבעי מקצועי
* טיפול יופי בשיטה טבעית
* פדיקור, מניקור ושעוה
* הסרת שיער לצמיתות
להת' רות

רהיטי ויזל
ר' עקיבא 14-16 ב"ב
תצוגה חדשה
הזדמנויות מיוחדות

פרחל
ר' עקיבא 118 ב"ב, טל: 5709939
הגיעה כמות של
מגבות רוזן סוג א'
במבצע הנחות מיוחד
חלוקי מגבת ומגבות כלים במבחר
שמיכות, אפליקציה, ומתנות מרהיבות לתינוק

אסטמה? מגרנות? הצטננות? עייפות? אבני כליות? היפר אקטיביות? מחלות נשים? וכו'
אבחון מחלות ב—
IRIDOLOGIE
כל אדם יכול לראות מצבו הגופני הנוכחי מחלות וטיפולן
יועצת חרדית מוסמכת B.Sc להזנה בריאה ריפוי טבעי ודיאטה אישית
להזמנות טל. 03־789675

שאגדי
יבוא בלעדי לבגדי נשים מאירופה
אופנה חדישה ביותר לבגדי חורף 88/89
מדי ערב בין 7—10
לתיאום זמן אחר 02—819717
סנהדריה המורחבת 138/48 כניסה ב' ירושלים

בית הבראה לאם ולילד בני ברק
הודעה חשובה לנשים ובנות
"חוג שומרי משקל קלה ובריאה"
לא יתקיים ביום שני ה' בכסלו 14.11.88 באופן חד פעמי.
החוג יתקיים כרגיל ביום שני י"ב בכסלו 21.11.88
בין 8.00-10.00 בערב
חברות חדשות מוזמנות להצטרף
כמו"כ נמשכת ההרשמה לקורס התעמלות בשיטת "פלדנקרייז" לנשים ולנערות ביום שלישי
פרטים בטל: 03־786630, 02־780289
בברכה המארגנות

חוג לשיפור הבריאות נפשית ופיזית
בעזיה יתקיימו חוגים בנושאים דלהלן:
* יחסי אנוש ותקשורת על בסיס ערכי התורה
לנשים: יום ב' 8.00-9.00 בערב ה' בכסליו (14/11/88) ב"ס בית יעקב מצדה 21, ר. אלחנן ב"ב
לנשים: יום ג' 8.00-9.00 בערב ו' בכסליו (15/11/88) חזו"א 51 פינת נחמיה ב"ב (גן ילדים)
* תזונה נכונה והפחתת משקל לצמיתות:
לבנות: יום א' 8.00-9.00 בערב, ד' בכסליו (13/11/88) חזו"א 51 פינת נחמיה ב"ב (גן ילדים)
לנשים: יום א' 9-10.30 בערב, ד' בכסליו (13/11/88) חזו"א פינת נחמיה ב"ב (גן ילדים)
לנשים: יום ב' 9-10.30 בערב ה' בכסליו (14/11/88) ב"ס בית יעקב מצדה 21 ר. אלחנן ב"ב
לנשים: יום ג' 9-10.30 בערב ו' בכסליו (15/11/88) חזו"א 51 פינת נחמיה ב"ב (גן ילדים)
לנשים: יום ג' 10-11.30 בבוקר ו' בכסליו (15/11/88) אלישע 29 ב"ב ק"ב
ע"י גב' רינה גרנות תזונאית ויועצת ליחסי אנוש "יהודה ומסורתי" (ארה"ב)
ב"ב ניתן לקבל יעוץ אישי בכל ענפי הבריאות
גמ"ח יד לבריאות 03־5742638

עיצוב אופנה
רבקה פרלוביץ
ביגוד אלגנטי וסופר אלגנט
בני ברק רח' ירושלים 13 ק"א (פנת ר' עקיבא)
פתוח בימים א-ה בשעות 10.30-13
אתכבד בזה להזמין את לקוחותי, ידידותי והציבור הרחב
להרמת כוסית לחיים
לרגל פתיחת הסלון לעיצוב אופנה
במוצש"ק פר' תולדות משעה 8 בערב
להתראות
רבקה פרלוביץ

אופנת רחל
זמבא 5, רמת אלחנן ק"ב ב"ב
מבצע חסר תקדים
חצאיות כותנות שנסוג 15 ש'
חליפות צמר לנערות מ־55 ש'
שמלות צמר
בסגנון איסלקי לילדות
מקסימות ומרשימות במיוחד
סוג ב', מ־45 ש'
מוצש"ק 7.30-10.00 בערב
ובימים א' וב' 6.00-8.00 בערב

First Lady
ראשונה בעולם! ראשונה בישראל! בטיב, ביופי ובעיצוב
הגיע משלוח נוסף של
5 דגמים חדשים מקסימים
* * *
המבצע השנתי הארצי
בפאות FIRSTLADY בעיצומו
בכל הסלונים בארץ
במחירים 60, 80, 100 ש"ח
לא כולל עיצוב
* * *
הגיע מבחר גדול של
ברטים וכובעים
* * *
הגיע מבחר עשיר ומגוון של
שמלות ואביזרי כלה
צוות ענק אדיב ומקצועי
פתוח רצוף 9.00-19.00
יום ו' עד 13.00
רח' רבי עקיבא 78 בני־ברק
טל' 03־790297, 03־782454
הפאה
סלון לפאות, להסרקות ולכלות
רחוב רבי־עקיבא 78, בני־ברק. טל. 03־782454 790297

עודפי יצוא וסוג ב'
חנות המפעל של סולו מקיימת בימים אלו מכירת עודפי יצוא וסוג ב' מדגמי חורף
זו ההזדמנות שלכם
לקנות לכל המשפחה שמלות, חצאיות, סווצ'רים, טריינינגים ומכנסים
נצלו אותה
סולוג בגדי ילדים ונוער
רח' הכלך 3 תל אביב
(מול בלומפילד)
טל. 824121
בשעות: 9.00—16.00
סולו אוהב ילדים

מיסיס לב
עיצוב אופנה
לאשה האלגנטית
ב"ב רח' ר' עקיבא 44 ק"ג
פינת הרב קוק 2 טל. 5794760
פתוח א-ה 11.00-14.00
ובכל יום שני גם אחה"צ 6.00-9.00

לשמור על נעורי הפנים? לא חלום!

10 דקות ליום

את סוד שמירת היופי של פניך תוכלי ללמוד בסדנא של לאה ויזה. הסדנא בשיטת ק. הודביץ הפריזאית - "שיטת ההתנגדות" - בה תוכלי ללמוד כיצד לבצע "התעמלות לפנים", התעמלות המחזקת את שרירי הפנים ובכך מסירה קמטים, סימני רפיון שרירים ופגמים אסתטיים. בהשקעה של 10 דקות ליום ובעזרת אצבעותייך תחושי בשינויים משמעותיים בפנייך כבר לאחר 6 שבועות.
מתאים לכל גיל ולכל סוג עור
ביצוע פילינג בשיטה שווייצרית במקום.
בדבר פרטים נוספים: לאה ויזה, טל: 03־797169

Tikvah WIGS — תקוה פאות
Wig Styling • Wig Combing
Hair Styling
עיצוב • תסרוקת • תספורות
76 Haneviim St., Jerusalem • רח' הנביאים 76, ירושלים
Tel. (02) 539973, 383937 טל'
שמחים להודיעכם
תמר הצטרפה לצוות שלנו
ותקבל אתכם
לעיצוב וסירוק פאות, עיצוב שיער, תספורות ותסרוקות
הרחקת שיער במחט חשמלית (אפילציה)
תסרוקות ואיפור מקצועי לכלות.
להתראות

יש עצה! בדיקה אלרגיה
ב־30 דקות, ללא כאב ומאמץ, תוצאה במקום
במכשיר חדיש ומשוכלל, שהוכיח עצמו בעולם
ובארץ מבוצע ע"י יועץ חרדי לתזונה טבעית
מ. פרנקל 03־767640 B.S
מקבל בב"ב ובירושלים
חדש לתושבי חיפה והצפון מ. פרנקל יקבל גם בחיפה
פעם בשבוע אצל "פנגלאס", רח' מיכאל 16 הדר
ויבצע במקום בדיקת אלרגיה

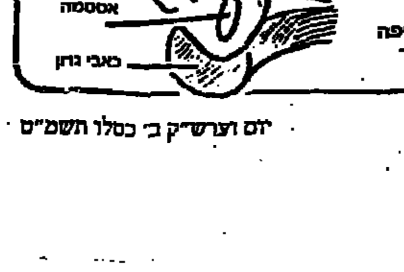

בדיקת שערות
הכי אמינה ומדויקת
מגלה אלרגיות וסיבות למחלות (גם נפשיות)
ובעיות בגוף האדם
ע"י ה.ר. גרנות יועץ N.D.
יועץ מוסמך בענפי הרפואה הטבעית
גמ"ח יד לבריאות 03־5742638

מאת א. פרקש

״פצצת האטום של העניים״

תרגיל חילוץ שנערך לאחרונה בירושלים הדגים את החששות הגוברים והולכים מפני תוצאותיה של מלחמה ביולוגית בנשק כימי וגזים ★ סגן שר הבטחון: האיום הערבי בהתקפת גזים הוא מוחשי וממתין לפתחי ביתנו ★ בצה"ל הושלם ספר מקיף של התגוננות הפרט והמשפחה ★ נשקלת אפשרות לחלוקת מסכות גז לכל התושבים ★ ניסוי של חלוקה בעבר הוכיח שהאזרחים לא התייחסו לכך ברצינות והמסכות נוצלו לפורים ולחגיגות פרטיות ★ מפקד הצבא האירקי מזלזל בחוק הבינלאומי האוסר שימוש בנשק הכימי

חצר בית הספר "יזיר" בירושלים המה מעשרות רבות של תלמידיו, השמש הסתווית ליטפה אותם בעימות כמו שולחת פריסת שלום אחרונה מהקיץ החולף. אחדים מהתלמידים התגודדו להם בר־חותא מנתחים את המצב הפוליטי החדש שנוצר לאחר הבחירות, אחרים שיחקו בכדור רגל והיו שלעסו במרץ רב חטיפים שונים שנקנו בקיוסק שמעבר לרחוב. יואל, תלמיד כיתה י"א, הפסיק לרגע את קריאתו סגר את הספר בו עיין והציץ בשעון לוודא את מספר הדקות שנותרו לו עד לגמר ההפסקה. הבזק אור עז סינוור לפתע את עיניו, נחיריו התמלאו בריח חריף ועז שהקשה עליו לנ־שום, הספר נפל מידיו, הוא חש בחולשה רבה ורגליו לא הצליחו לשאת אותו יותר. בזוית עיניו עוד הספיק להבחין במספר תלמידים שהיו בקרבתו כשהם מתפתלים ונאנקים על הרצפה כמו יד אלמו־נית היכתה בהם בכח רב. "זוהי התקפת גזים" — עברה מחשבת בזק במוחו ואז איבד את הכרתו. השעה היתה 12.45 בצהריים.

חמש דקות לאחר מכן זימזם ה"ביפר" בביתו של ד"ר יעקב אדלר, מנהל מחלקת המיון ומומחה בינלאומי לטיפול בפ־געים המוניים, וזימן אותו בדחי־פות לחדר המיון בבית החולים "שערי צדק". באותן הדקות נמצא כבר מערך החירום של בית החו־לים בהכנות המהירה של בית החולים לקליטת נפגעים ראשונים תוך שעה לאחר שנת־קבלה הידיעה על מתקפת גזים כוללת על ירושלים שבה נפגעו אנשים.

כן, רבותי! השבוע זה קרה. אבל היה רק תרגיל ושבמהלכו אכן נקלטו מאות "נפגעים" בבית החולים "שערי צדק" תוך שעה קצרה בלבד.

אולם גם אם 800 אנשי הצוות הרפואי, הצוות הסיעודי, אנשי צבא ומשטרה, "הפצועים המדו־מים" מבית הספר "הימלפרב" ואנשי אירגון ומנהלה פעלו לפי התכנון וביעילות, גם אז התחושה הכללית של מה יקרה בפועל אם ח"ו תהיה מתקפת גזים על ישראל היא לא נעימה כלל ועיקר.

"אנחנו מתרגלים מצב שבו נרצחה פגיעה של חומרי לחימה כימית. כאשר פגיעה של חומרים כאלה מעורבת בפגיעה באלפי אנשים" — אומר רמי סתן, דובר בית החולים — "מצב זה יוצר לבית החולים בעיה קשה מאד ומורכבת מאד קודם כל בקליטה שלהם ולאחר מכן במיון הראשוני. יש צורך אם כן בשלב הראשון של קליטת אלפי אנשים לדאוג לכך שתהיה אפשרות למיין אותם בצורה נכונה ולתת להם את הטי־פול במהירות כי החומרים הכימי־ים משפיעים ומזיקים עוד יותר ע"י זרימה אל תוך מערכת הדם

מאת א. פרקש

הנשימה ומערכות אחרות בגוף.

בתרגיל עצמו כמו במצב של התקפת גזים, בית החולים יסגר פיזית ולא תהיה אפשרות לאנשים להכנס אליו או לצאת. הרעיון של סגירת בית החולים הוא לתרגל מצב של הסטוריה המונית כתוצאה מהתקפת חל"כ (חומרי לחימה כימיים) וכשאלפי אנשים יתמקדו באיזור בית החולים. ולכן חשוב לוודא שאף אדם לא יכנס לתחום בית החולים או ייצא ממנו ללא פעולת טיהור מיוחדת. אי טיהורו של אדם מהחומרים הרעילים שעליו או על בגדיו יגרום לכך שהחומרים יועברו לאנשים רבים נוספים. הזרימה של הפצועים תנותב במקרה חירום לעבר הרח־בה הגדולה שלפני חדר המיון שם יבוצעו תהליכי הטיהור מהחומרי לחימה כימיים ע"י צוותים בבגדים מיוחדים שישתמשו במקלחות מיוחדות שהותקנו לצורך זה. השטיפה והטיהור נעשות לא על אלונקות רגילות מבד אלא על אלונקות מחוררות כשהמים יור־דים וזורמים מהם החוצה. בהמשך יקבלו הנפגעים טיפול דטרגנטי לחיטוי נוסף ואת לפי הצורך ועל פי הוראות רופאים שיעמדו באיזור הטיהור ויהיו אחראים גם על המיון הראשוני של הנפגעים לפי דרגות הפגיעה השונות וסוגיהן. לאחר הטיהור מועברים הנפגעים בצירי הולכת נפגעים, המסומנים בשלטים מתאים שיתולו בזמן חי־רום, למחלקות השונות שחולקו לפי הסוגים השונים של הפגיעות. מחלקה מיוחדת לסיוע נפשי בראשותו של ד"ר איזק תטפל באותם אנשים שילקו בהי־סטריה בהלם או בכל הפרעה נפ־שית שתווצר אם בשל מהות הגז עצמו או בשל המצב. ייחודו של בית החולים יהיה בכך שלמחלקה זו יצטרפו גם רבני בית החולים, שיעזרו בכתוך הטיפול הנפשי לנ־פגעים. אין זה הדבר היחיד המ־ייחד את בית החולים "שערי צדק" משאר בתי החולים בארץ. יונתן הלוי, מנכ"ל בית החולים, הדגיש עם תחילת התרגיל את הבעיות המיוחדות של בית החולים הק־שורות לכהנים ולחולים ולהפרדה ביניהם גם בזמן של פיגועים המו־ניים (עד כמה שהסדר אפשרי). ישנה יחידת קבורה הנמצאת בבית החולים ובזמן חירום היא תשתתף ותמלא את הפונקציות הנדרשות ממנה. חדרי לידה מיוחדים יעמדו הכן לטיפול באותן נשים הרות שתפגענה. וחדר מיון מיוחד לילדים גם הוא יכנס לפעולה ואליו יוזרמו הילדים הפצועים.

בית החולים יקבל סיוע מסיבי גם מאזרחים ובין השאר גם מהנוער ב"ע. הנערים יעסקו בהובלת נפגעים אל ובתוך בית החולים.

לדעתו של הרופא הפיקודי של פיקוד מרכז, אל"מ בועז לב, התרגיל עצמו נערך במסגרת תוכ־נית העבודה השנתית של צה"ל שבה מתרגלים מספר בתי חולים למקרה של התקפת חל"כ. "ירושלים מאורגנת היטב מבחינת יכולת הקליטה של הנפגעים" — הוא קובע — "יש כמה בתי חולים גדולים ומרכזיים עם הרבה מחל־קות ומוכנות לכל מיני סוגי פיגו־עים. מעבר לזאת תמיד ניתן לפנות גם באוטובוסים במסוקים ובא־מצעים אחרים נפגעים לבתי חולים נוספים אחרים באיזור השפלה למשל ולייצור ודיסות של הלחץ בטיפול בנפגעים ואף לטפל בנ־פגעים רבים יותר".

התרגיל עצמו הסתיים בהצל־חה אולם חשף לא במעט את החששות הכבדים של ראשי המ־דינה מפני האפשרות להתקפת גזים מצד מדינות ערב. ולא לחינם קיים חשש זה. הדוגמא שניתנה ע"י העירקים במלחמתם נגד האירנים רק חידדה את החשש הזה. ראש הממשלה מר יצחק שמיר הצהיר לאחרונה באחת מפגישותיו עם משלחת של תוב־עים כלליים מארה"ב את העובדה שהעולם החופשי שותק לנוכח השימוש שעושה עיראק בנשק כימי. "מחריד הדבר" — אמר ראש הממשלה — "שאמצעי כה תועבה כנגד אזרחים. אלפי אנשים ניספו במלחמה במפרץ הפרסי ולא ראינו שהעולם התרבותי קם למחות" מר שמיר התריע על כך שבמדינות ערב נעשות הכנות למלחמה כימית בלא תגובה לכך מהעולם החיצוני. העובדה שנשק כימי יכול להיות מובל בידי טילי קרקע־קרקע רק תגביר את מספר האבדות במקרה של מיתקפה על אוכלוסיה אזרחית. עד כדי כך חמור המצב שקבוצה של יותר מ־500 מדענים בתחומי הביולו־גיה, מארה"ב ומחוצה לה חתמו על התחייבות שלא לסייע במחקר ובפיתוח נשק ביולוגי או כימי. ההתחייבות מבטאת דאגה גוברת בקהילית המדענים בתחומי הבי־ולוגיה הרפואית על כך שתוכנית ההגנה של ארה"ב נוטה לכיוון מרוץ חימוש בנשק ביולוגי. "פי־תחנו יותר ויותר מערכות מלחמה המסוגלות להרוס אוכלוסיות שלמות של בני אדם ובעלי חיים או לגרום להן נזקים חמורים" — אומר המומחה כריסטיאן אנפינסן מאוניברסיטת הופקינס, בעל פרס נובל.

הציבור בישראל לעומת זה אדיש לנוכח המצב. סגן שר הבטחון מיכאל דקל חזר לא מכבר מביקור בן שישה ימים בשוויץ כאורחו ומטכ"ל הצבא שם. מטרת הנסיעה היתה לקבל ולרכוש ידע בנושא הגנת העורף מפני התקפות גזים. השוויצרים נחשבים לומ־חים הגדולים בעולם בתחום זה. דקל שסקר מקלטים מיוחדים נגד התקפת גזים וציוד אחר לאיתור וטיהור גזים אמר כי הציוד מצויין

עוזר ראש אג"ם תא"ל גיורא רום גילה במהלך הרצאה לפני סטודנטים ומרצים באוניברסיטת בן גוריון בנגב כי בצה"ל הושלם ספר ראשון מסוגו על התגוננות הפרט והמשפחה בפני הנשק הכימי ולהערכתו ניתן יהיה תוך שנתיים להביא את הספר לכל בית אב בישראל.

עוד בכוונת מערכת הביטחון לאחר דגם של מסכת גז מומלצת שתירכש על ידי האזרחים ותשמש אותם בשעות הראשונות של התקפת גזים על העורף. הכוונה היא להמליץ על מסכה זולה שמ־חירה כחמישה דולר ומיועדת לשימוש חד פעמי של כשלוש שעות. הרעיון העומד ביסוד התכנית של מערכת הביטחון הוא לאפשר לכל אזרח הרוצה בכך לרכוש מסכה שתשמר בביתו ואשר תאפשר לו להיות מוגן בשעות הראשונות של התקפת הגזים עד שתסתיים חלוקת המס־כות הסטנדרטיות המאוחסנות במחסנים ברחבי המדינה. אם אכן תסתיים בדיקת המסכות הזו בהצלחה ומערכת הביטחון תמליץ לציבור הרחב לרכוש אותן יהיה זה ניסיון ראשון מסוגו בעולם בו מערכת בטחונית מעודדת את התושבים לרכוש באופן פרטי

אך יקר מדי, במסגרת מה שהוקצב בתקציב הבטחון להגנת העורף. בקרוב יגיעו לארץ מספר קציני מצבא שוויץ שעוסקים שם בנושא הגנת העורף והם יסייעו לשיפור הידע הקיים בארץ. דיונים לשינוי הערכות מחודש של הגנת העורף נערכו במשרד הביטחון. כשאת הדחיפות שלהן הגדיר מר דקל באומרו "צריך לעשות זאת מהר פן נאחר את הרלבת האיום הערבי בהתקפת גזים הוא עם המוחשי וממתין לפתחי ביתנו".

מסכות להגנה מפני מתקפות גזים של האויב.

לדברי סגן השר דקל אם תפרוץ מלחמה בעתיד הקרוב ובשלביה הראשונים יפעיל האויב לחימה כימית נגד העורף בישראל עלולה להיקלע האוכלוסיה האזרחית למצב לא טוב זאת משום שלצורך השלמת תהליך חלוקת המסכות לכל האזרחים נדרש זמן. מערכת הביטחון משקיעה עתה משאבים בהקמתם של מרכזים אזוריים לחלוקת מסכות ברחבי המדינה

על מנת לקצר את משך החלוקה. עוד נשקלת האפשרות לחלק מראש את מסכות הגז לתושבי המדינה כדי שאלה ישמרו אותן בבתיהם. ניסיון מסוג זה נערך בחודש שעבר כאשר בישובים רמת השרון ובשלומי שבצפון חולקו מסכות גז ומתחילים לבדוק את מידת היכולת של אזרחי ישר־אל לשמור על שלימות המסכות ולא לעשות בהן שימושים אזרחי־ים שונים שהמסכות לא נועדו להן. בעבר כבר נערך ניסוי דומה אולם תוצאותיו היו עגומות. רבים השתמשו במסיכות כתחפושות לפורים וכאמצעי עזר לעבודות סיוד וריתוך. רוב המסכות הושחתו ואיבדו את כשירותן לשימוש בשעת חירום. בעקבות ניסוי זה התרבו הקולות במערכת הבטחון שטענו כי לא ניתן לסמוך על אזרחי ישראל ואין ברירה אלא לחלק את המסיכות רק בשעת חירום או בסמוך להתקפה צפויה. מנגד טענו אחרים כי המצב באיזור ובעיקר לאחר סיום מלחמת איראן עיראק מחייב הערכות מואצמת כבר עכשיו.

הבולט שבמצדדי חלוקת המס־כות עכשיו הוא מי שהיה מפקד העורף של פיקוד המרכז תא"ל (מיל.) חיים ברק שאמר את הדב־רים הבאים: "אני מציע לקנות את המסכות הקיימות ולחלק אותן מייד לאוכלוסיה. כיום עם ההמונות של מלחמה אינך צריך מיפס מי שיחזיק את המסיכה שלו. הייתי נותן לכל תינוק שנולד יחד עם דמי הלידה גם מסיכה. אחר כך כשיהיה צורך להחליפה למסיכה גדולה יותר הדבר יהיה כבר על חשבון התושבים. איני מבין מדוע צריך אין בעולדה לשודרי שידות בנושא הזה"?

האמת ניתנה להאמר כי שיקול בפתיחות מלחמת גזים בהתנה לא רק בהחלטה טבנית על סוג הגז, איזור התקפה, או מצב ההחזות העלול להשפיע על הכדים ואף להחזירם לשיטתו של המזיק אלא יותר השיקול של באון האיבה. וכאן לישראל יש בספר שפגים באמתחתה.

פרופ' יחזקאל דרור מרצה באוניברסיטה העברית בירושלים ולשעבר יועץ משרד הבטחון אמר בכינוס צה"ל לזכר ליהל סטורים ג'ורדל" כי "אם הערבים יעזבו אותנו לנפשנו אנו נהיה ד"ר ג'ייקל. אולם אם הם ישתמשו בנשק כימי אנו נהפך לד"ר הייד. לא ניכבול את עצמנו אם יופיעו גזים רעילים בזירה. תגובת ישראל תהיה שט־נית".

דברים ברוח זו אמר גם עוזר ראש אג"ם תא"ל גיורא רום: "אנחנו לוקחים ברצינות את נושא הנשק הכימי וטילי הקרקע־קרקע. ואם יתכוננו מדינות ערב להפעילו נגדנו אנו נגיב קשה".

מה זה נגיב קשה? לכך ישנן כמה אפשרויות.

בכלל הפעלת הנשק הכימי במזה"ת הינה מגמה מדאיגה ביותר. בפגישה עם כתבים בבאיים לציון יום המודיעין שנערך לא מכבר אמר ראש אמ"ן מודיעין בצה"ל כי "בבאותבו של טילי קרקע־קרקע בידי מדינות ערביות ושימוש בנשק הכימי במלחמת המפרץ יוצרים איום מסוג חדש". הוא הדגיש כמה את התגובה העולמית המתונה מאד על השי־מוש שעשתה עירק בנשק כימי במלחמת המפרץ. לדברי ראש אמ"ן למרות שנעשה בשנה החולפת שימוש באמצעי נשק זה נגד אוכלוסיה אזרחית הגרמו אבידות בסדר גודל של כ־5,000 בני אדם ובנוסף לכך במספר לא מוגדר של פצועים. לא הורגש הזעזוע העולמי מנצב השימוש בגזים".

ואכן האהנ"ב של ישראל צריכות, לנוכח שחיקת הכולם, להיות קשובות ביותר להצהרות המגיעות מבירות ערב כמו זו של המפקד הצבאי העליון של איראן, עלי אכבר האשימי ראפסנג'אני, שאמר את הדברים הבאים: "המ־לחמה לימדה אותנו שהחוק הבי־נלאומי הוא רק כתם של דיו על הנייר. נשק כימי וביולוגי הוא הנשק האטומי של העניים וקל לייצרו. על אף שהשימוש בנשק זה הוא לא אנושי. אנו חייבים לפחות לשקול השגת נשק כימי וביולוגי ולכלול אותו במערך ההגנה שלנו".

בעדשה מסביב לעולם

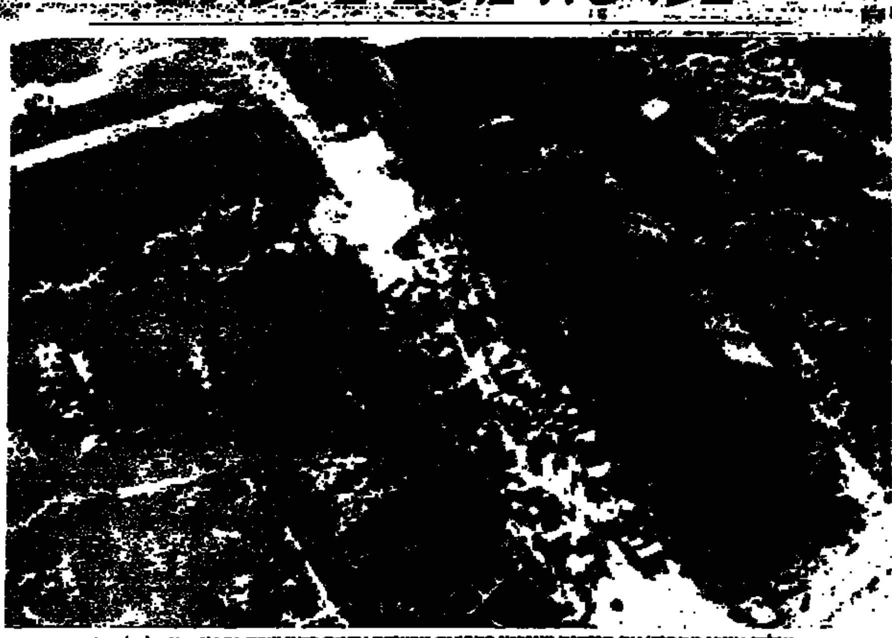

צילום אוירי ממחיש את הנזקים שנגרמו כתוצאה מרעידת אדמה בסין שבה נהרגו קרוב לאלף איש

הררי חבילות דואר נערמות בתחנת רכבת זו בפאריס בשל שביתת הדואר הצרפתי.

חיילי צבא ברזיל ערוכים מול מאות פועלים שובתים בבריה ברזל — הפסדיו 5 מיליון ד' ליום.

מצות כתיבת ספר

(המשך מעמוד ח׳)

נסכם פרק זה בתשובתו של אחד הראשונים, הראב"י בס' צ"ח "ספר תורה שלנו, אעפ"י שאינה עשויה כהילכתא כבר סמכו עליה מפני הדחק, כי "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ועומדים בפניו, ונוהג בו קדושת ס"ת ואסור לאוחזו ערום, וכיון דס"ת שבידינו כיום שהם מתוקנים עפ"י המסורת שבידינו, וקוראים בהם בצבור לצאת בהם ידי חובה כדין. מקיי־מים בהם מצות כתיבת ס"ת.

מצוה חלקית בס"ת שיש בה טעות

רבי יוסף חיים מבבל שדן בספרו רב פעלים (ח"ג סי' ל"ב) "חולה שהזהירו הרופא שלא יאכל מצה ולא ישתה יין של ארבע כוסות בליל פסח, שאם יאכל וישתה יהיה ניזוק, והוא מוכרח לשמוע דברי הרופא, אולם הרופא התיר לו שיעור מועט שלא יזיק לו, החולה פנה אם מחויב לאכול שיעור המועט הזה, כי אע"פ שאינו מקיים בזה מצוה שלימה כשיעור שלה מ"מ יש בזה קצת מצוה, או דילמא מאחר שאינו אוכל שיעור שלם אין בידו אפילו מקצת וכאלו לא אכל ולא שתה כלום.

בין ההוכחות המובאות על ידו מדין כתיבת ס"ת, ולדעת הר"ן בפ"ב דמגילה, גבי ס"ת דחסר או יתר דנפסל ולא קיים מצות כתיבת ס"ת עד שיתקן, וכ"כ מרן בב"י סי' רע"ט בשם הגאון ר' רב, וכתב שמצא כן בהרשב"א בשם הר"ן. כן הוא מזכיר דעת "שאגת אריה" סי' ל"ו שכתב דאינה נוהגת מ"ע של כתיבת ס"ת בזה"ז משום דלא בקיאותן בחסר ויתר. ובאמת כן מפורש להדיא בגמרא, שגם בימי האמוראים לא היו בקיאים בחס־רות ויתירות ולפ"ז תיקשי איך משמע מקמאי ובתראי שכתיבת ס"ת מקיים מ"ע. כיון דלא עביד מצוה שלימה ומכאן הוא מסכם "ודאי גם אם תהיה הסירה יש בידי פלגא מן המצוות עשה".

במאמרנו לתולדותיו של ה"חתם סופר" לפני כשלשה שבועות גליון פרט, שורשמי תולדותיו לא עמדו על כך, שר' יהפא, בנו השלישי נהרג ע"י נכרי על פני השדה. ה' יקום דמו. זכה ר' יהפא לקיים בימי חייו מצות כתיבת ספר תורה. היה זה בש"ק בשלח בט"ו בשבט בשנת תר"ב, ואחיו בעל "כתב סופר", הגיע במיוחד לעירו להשתתף בשמחת אחיו. חמשה ימים לאחר מכן כתב אליו את מכתבו, בו העלה על הספר "דברי שמעתתא ואגדתא שאמרתי במקומך למען יהיו לזכ־רון לפני עיניך ימים רבים".

בסוף תשובתו כלל דברי אגדה בעקבות דברי רבא "אעפ"י שה־ניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו", (סנהדרין כ"א ע"ב) וכן מובא שם "כל הכותב לו ס"ת כאלו קבלה מהר סיני", והוא הדין מי שנפשו חשקה בתורה ומלמד בנו ומגדלו לתורה, למען ילך אורחות חיים, כאלו קבלו מהר סיני, שאם היה עומד שם היה מקבל עליו עול התורה מחדש, אעפ"י שיש לו ס"ת מא־בותיו מצוה לכתוב משלו, שלא תהיה התורה כמצות אנשים מלומדה מאבותיו" (יד"ד סי' קב"ט).

(מאמר שלישי האחרון בגליון עש"ק הבעל"ט)

אמנה בין ממשלת

(המשך מעמוד י"א)

נאוריאקים הוא הנועז ביותר והחד־לוץ שלפני המחנה האינדיאני כולו. במשך 20 השנים האחרונות הקימו כח משטרתי משלהם באז־זורי הישוב שלהם, וכשנהרג אחד מאותם שוטרים, עקב טעות אנוש של איש משטרת קנדה, גירשו אינדיאנים אלה לגמרי את אנשי המשטרה הלבנים. הם פתחו בתי ספר משלהם, והם קובעים במידה רבה את תכנית הלימודים בהם. כמו כן הקימו בית חולים משלהם, ונטלו לידיהם אף את הטיפול בשירותי הסעד.

כאמור, תופעות אלה קיימות גם בארצות אחרות. הבולטת שבהן היא בעיית האבוריג'ינים באוסטרליה, שאף הם לוקים בכל החוליים החברתיים המעיקים על האינדיאנים בארה"ב — אלכו־הוליזם, פשע וכדומה. מנהיגים מפעילים לחצים כבדים על ממשלת אוסטרליה להיטיב את מצבם, ולאחרונה, כאשר חגגה מדינה זו מלאות 200 שנה להקמת הישוב הלבן בה, הקימו אלה קול זעקה גדולה, ערכו הפגנות סוע־רות, ואכן קבלו הבטחות ממשל־תיות לדיון מעמיק במצבם.

אכן נודע הדבר!

(המשך מעמוד י"ג)

שאחת לבושה באריג זהה לזה של שמלתה החדשה, במרחק כמה חלפו מהחתונה מספר שבו־עות, באחת השבתות יצאה גילה לחמותה לסעודה שלישית, כה רגלה, למולה על הכביש קפצו שתי ילדות בלבוש מרשים במיו־חד. משהתקרבה אליהן, ראתה מטרים מהן את מי ראות עיניה? כן, זו התופרת מקדמת את פניה ב"שבת שלום" מלבב, ומזרזת את בנותיה להתקדם מהר. גילה לא האמינה למראה עיניה, התופרת תפרה לבתה שמלה משארית הבד שלה??!

אה!... נכון... היא אף ראתה את הרטט שחלף בשפתיה באמרה "שבת שלום", וגם נדמה היה לה שרצתה התופרת להתחמק ממנה, לנוס, אך לא יכלה, המרחק ביניהן חייב פגישה.

אכן נודע הדבר — היא שתמיד משתדלת כ"כ להוסיף זכתה לעגמת נפש שכזו. אך גמלה בלבה ההחלטה, לתופרת לא תגיד, אף לא מלה, וכי מה יועילו עתה הדיבורים? גם אף לאחת לא תספר, אך את מסקנתיה הסיקה כמתבקשות מאליהן...

לפני שבועיים וחצי צלצל הטלפון בביתה של גילה. מעברו השני של הקו נשמע קולה הנעים של אחותה רחל, יש לה משהו משמח... "אתמול ערכתי נקיון יסודי בארונות, ובעסקי של אחד מהם מצאתי את שקית הבדים שנתת לתופרת. כשחזרת ממנה עם השמלה המוכנה העלית אלי את השקית, עתה פתחתיה, ומ־צאתי בפנים שארית מהבד, דוקא די גדולה, גילה, את יודעת, תוכלי משארית בד זו לתפור שמלה להיהל'ה!..."

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בהר־נוף, 5, סרסה גדולה, נוף, 150.000 אנגלו־סכסון (מלד"ן) (02)221161

★ בסנהדריה המורחבת 3 גדולים + נוף 105,000 דולר (02)786766

★ בהר־נוף, 4, גינה, נוף, בבניה, 108,000 אנגלו־סכסון (מלד"ן) (02)221161

★ מציאת השבוע ברמות ג', 5 משופצת ק"ב 130,000 "שורך" (02)222317־8־9 (מלד"ן)

★ במ"ג 43 3 חדרים + רשיון בניה, ק"א + דוד"ש + נוף (02)527546

★ בשמואל הנביא 3 חדרים משופצת, מסודרת ק.ד. + דוד"ש פלדלת סורגים. 322279

★ ברח' בית וגן 4 + פ"א ק"ב + סוכה + מחסן + תוספות 160,000 $ (02)430833

★ בסורוצקין 3½ חדרים + הול, מטבח יפה (02)863944 בשעות 5.00 — 7.00 אחה"צ

להשכרה

★ ברמות 01 2 + מרפסת סוכה 300 דולר "י. טוקטלי נכסים" (מלד"ן) 248379

★ מיידית! בסנהדריה המורחבת 5 + גינה ארונות דוד"ש + טלפון 500 $ 812788

★ חדר להשכרה לבחורה בסנהדריה 150$ לחודש אצל אשה צעירה (02)813725

★ בהר נוף ע"י קרית ויזניץ 3 + מחסן בבנין חדש לגאה, ק"ק (שהיא ק"ה) (02)820098

ביקוש דירות

★ דרושה דירה להשכרה בירושלים 2½־2 חדרים, ריקה (03)5510739

★ דרושה דירה בשכ"ח 6־16 חדרים באזור דוד ילין — פינס (02)825520 (02)382235 בשעות הערב

מגרשים

★ בגבעת שאול מגרש 690 מ"ר בבניה 25 חדרים + חנויות 249981/2

קבלנים

★ למכירה בהר־נוף, דירות 2 מפוארות, נוף מרהיב, מיקום מרכזי, מעלית, משרד מכירות בלעדי אנגלו־סכסון (מלד"ן) (02)221161

בני ברק

למכירה

★ בהזדמנות + חדרים בקאליש חדשה ע"ע כניסה מיידית (03)796243

להשכרה

★ במרכז ב"ב 4 חדשה וטלפון כניסה מיידית 600 דולר (03)784120

ערי הארץ

עמנואל

★ מציאה!! בעמנואל 4 חדשה ומפוארת, ארונות מטבח, אמבטיה כפולה (02)529749

עבודה

★ אשה חרדית לעבודות משק בית/טפול בילדים + עבודות בית (03)703202

★ דרושה אשה דוברת אנגלית/אידיש לעזור לקשישה למספר שעות (02)529749

★ קלדנית + מעבדת תמלילים מעונינת בעבודה (03)776147 בשעות הערב (03)778082

מכירות

★ למכירה אורגן קומתיים ימהאה B-UCR 500 ש"ח לפנות ליפה (03)9248733

★ הזדמנות אחרונה לג'קטים יפהפיים מארה"ב במוצש"ק 11־8 סורוצקין 51/9 (02)386450

★ למכירה שימלת כלה יפה מחו"ל להתקשר לטל: (02)386846

קורסים

★ קורס לכתבנות ולעבוד תמלילים, ימים נפרדים לגברים־נשים. ב"מרכז המחשבים" רבי עקיבא 85 ב"ב (03)705330

תזמורות

★ תזמורת "נתיבות" עוהבי התזמורת שתתאים לך (03)5741337

הסעות

★ פנוי להסעות נוסעים עד 40 מקומות במשך היום (03)795093 (03)5561931

טבעונות

★ רפלקסולוגיה — שיטה טבעית להקלה, לכאבי גב, עיכול, מתח נפשי וכדומה (לנשים) (02)786001

נקיון

★ נקיון יסודי + פוליש בידלת + קריסטל + ניקוי שטיחים באחריות (03)310936

דלתות פלדה

★ דלת פלדה מובחרת קונים ב־870 שקל בתשלומים נוחים בכל הארץ (03)799209 (03)5700185

יצירה נפלאה חדשה של לאה פריד ושרה קיסנר
והפעם... ספר קלטת
מעשה באופניים
שני ספורי עלילה שובי לב
ציורים: יוני גרשטיין
מוסיקה: ציפי איגל

תספורות אופנתיות
במחיר הזדמנותי
03־5793408

מוצר פיננסי חדש
השקעות מ־1500 ש"ח ומעלה
רווחי ובטוח
טל. 03־5709612

לבעלי רכב
ביטוח חובה בתשלומים
טלפונים 03־703689 03־5709612

דרוש
טבח ועוזר לטבח
נא לפנות לטלפון
03־799201

״רוליק״
תיווך עתיקות, מטבעות, יודאייקה וכו'
לתווך ישירות לאספנים
לאספנים הרשמו אצלנו
ונציע לכם פריטים בתחומכם
טל: 03־797244

תשבץ/ מס' 103

פרשת תולדות

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 103, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

מימין לשמאל:
1. רמאות, הטעיה; 4. תפילה; 7. אות הנצחון; 8. לשכה, בית פקידות; 11. חמרים המצטברים על קרקעית; 12. שאינו כה; 13. תולדות אברהם; 16. באיזה מקום שהוא; 18. הר געש; 20. דין וחשבון; 21. חדרון; 22. פצע, מכה קשה; 24. לעצמי; 26. אפיפיה; 28. הבואה; 30. הפריש מאשר לו, השפיע מרוחו; 32. בעל חי הידוע בקרניו; 34. שנא, התייחס באיבה; 36. נודה מקשה; 38. פה, במקום הזה; 39. הרבה; 41. אדון, מושל; 45. תיק לחצים, אשפה; 47. הבטה, הסתכלות; 50. דברי איבה והאשמה; 53. כלי מיתרים דומה לגיטרה; 54. מהערים שכבש יהושע; 55. ערירי, מי שמתו עליו בניו; 57. פרה; 59. שירה של אבירה; 60. פחד גדול, בהלה; 61. מקום סתר, מחבוא.

מלמעלה למטה:
1. עצב, צער; 2. תל חרבות; 3. קרס; 4. קטטה; 5. שער בארמית; 6. עבור מלמעלה למטה; 8. נבואה; 9. מים הנובעים בתוך באר; 10. מנשות עשו; 12. חזק, איתן; 14. פקידה; 15. בין שריפי הסהרים משמשים לתבול משקאות ולתעשית מכתקים; 17. מצבת זכרון; 19. תנור; 22. מנביאי ישראל; 23. סמל האיטיות; 25. סוף; 27. בן בקר; 29. עיר; 30. מעיל פרווה; 31. שאינו יבש; 33. קללה; 35. ילדים קטנים; 37. ניצב, צמד; 40. ים, בין מזרח אירופה לסקנדינביה; 42. הגיע; 43. שם כולל לצאן ובהמות בית; 44. מנשות עשו; 46. מטבע יפני; 48. תהד; 49. פרי בוסר; 51. אבוד, פליה; 52. בהמה גסה כהורה; 56. שאינו בהיר; 57. כלי למאור; 58. מין לטאה; 59. ארב.

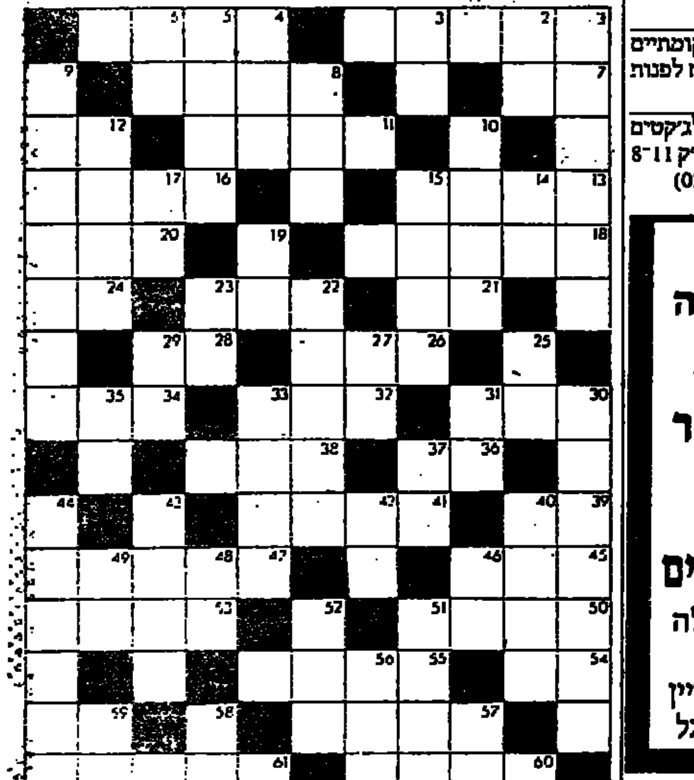

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 101 זכו:
1. חיה מרק — ירושלים
2. הביטבין — ירושלים
3. חוה שמני — ירושלים
4. ישראל אלתר — תל אביב
5. טובה מגדלמן — בני ברק
6. משפ' צימרמן — בני ברק
7. משפ' רוזנשטוק — אשדוד
8. אריה לנובסקי — בני ברק
9. אסתר ברבר — בני ברק
10. יהושע רביטבין — ירושלים

הפרסים: קלטות — מתנת **רפאלי** — המרכז הגדול לקלטות, מכשירי חשמל ותקשורת, צרכי צילום ופיתוח המהנות ותכשיטים — רח' רבי עקיבא 115, בני ברק. הודעה ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 101

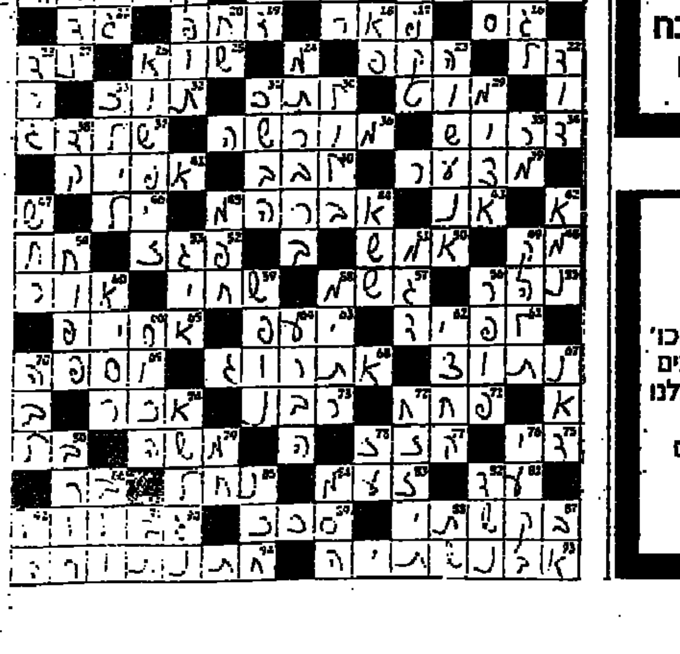

דודה יענטי הולכת להצביע

ההכרתם את הדודה יענטי? אם לא הכרתם אז חבל. דודה יענטי היתה אשה נפלאה שהתמזגו בה ה״אידישע מאמא״ עם ״אשת חיל״ שידה רב לה במעשי קדרה עם לב חם לגמול חסד להולת הכל בהצנע לכת עם חיוך חנן הנסוך תמיד על פניה הנובע ממעמקי לב רחום.

במשך השנים היא הפכה לדמות מרכזית בסביבתה; אבל כל מרצה וישותה הגיעו לידי בטוי לפני הבחירות.

בחירות בירושלים; עיר הקודש מאורע שמצריך אמירת שהחיינו! אני יענטי בת פסיה זכיתי למה שלא זכו רבים וטובים לפני!

וכאשר מכריה הביטו בה בתמיהה היתה מסבירה בביאורה את אשר התחולל בקרבה.

״אתם הצעירים הרי מקבלים הכל כמובן מאליו; הדור מביא לכם את כרטיסי הבחור ואתם מקבלים זאת כאילו הוא שמור לכם מאז בריאת העולם; מששת ימי המעשה. כרטיס בחירה — בעיר הקודש; בארץ הקודש כדי לבחור נציגים חרדיים לכנסת יהודית לשם ייצוג אינטרסים של היהדות החרדית.

האם אתם קולטים איזו זכות גדולה נפלה לידכם?

אני שגדלתי על ברוח התורה בכפר קטן בין גוים עריצים נאלצתי לבחור בין איבן השתיין לבין יאנוש האלים למועצת הכפר. תמיד התלבטנו האם ללכת לבחור או לא ללכת לבחור, אבל בסופו של דבר הלכנו להטיל את הפתק בקלפי, החתימה בתעודת הזהות היתה נחוצה לנו כדי שידעו שאכן יצאנו ידי חובה אזרחית למען ישבו הגוים הנבערים מדעת במועצת הכפר ולא יסדו שנאה נוספת למעט היהודים שהתגוררו בכפר.

כעת ברוך ה׳ יש לי האפשרות לבחור כלבבי; לפי מצפוני את השליח הרצוי לי.

ואל יהיה הדבר קל בעיניכם. להיות שליחה של דודה יענטי בכנסת לא היה תפקיד קל. ועד כמה שחשבו מכריה שבעניני הבחירות היא אינה מתמצאת בכיוחד, טעו טעות גדולה.

מרגע שנודע לה על תאריך יום הבחירות התחילה בעבודת בילוש אינטנסיבית: מי הם המועמדים האגודאיים שייצגו אותה בכנסת... ״אני חייבת לדעת; היתה נוהגת לומר — את מי אני שולחת לייצג אותי.

לשם עיכון הפרטים הלכה והתעניינה, בלשה, הפכה עולמות כדי להשיג את כתובתם של המועמדים. איש לא ידע לשם מה נחוץ לה לדעת את כתובתם של חברי כנסת לעתיד, היא לא עשתה פרסומת לחקירותיה, אבל לפתע באו לספר שראו את דודה ינטי מתפללת בבית כנסת מסוים בלב ירושלים, פעם אחרת בבית כנסת בבני־ברק. מה היא עושה במקומות אלה, הרי היא אינה גרה לא בבני־ברק ולא בלב ירושלים? איך היא הגיעה לשם? כאשר לחצו עליה מאוד, היתה מוכנה לגלות שהיא הלכה לראות את המועמדים בתפלה מבעד למחיצה, כדי להוכח שהם מתפללים ברבקות ויודעים איך לעמוד לפני אדון הכל יכול.

אם הם אינם יודעים לבקש מהי יתברך, אז איך הם יבקשו למען הצבור החרדי, אותו הם מיצגים? אם הם אינם מרוכזים בתפילתם אז הזכויות שלהם לא יספיקו לנו הרי כתוב ״אשר יצא לפניהם״ לכן אני צריכה להכיר אותם היטב — אני השרלוק הולמס של עצמי איני סומכת על איש!

בזה עוד לא הסתימו דרישותיה מהמועמדים. היא המשיכה להתעניין האם בעלי חסד הם; עד כמה הם נכונים לעזור לזולת, האם הם בעלי כושר רטורי ואולי לא כל כך. היא גם דרשה מהמועמדים חזות יהודית מכובדת, כפה שחורה גדולה על הראש, פאות, זקן, חליפה כהה — כל אותם הסממנים המאפיינים יהודי שרשי.

כאשר כל האינפורמציה השביעה את רצונה עברה אל ההכנות הפרטיות שלה, כדי שהבחירה שלה תעלה יפה.

למדה להכיר את האות שעל הפתק — כדי שחס וחלילה לא ידמו אותה. שאלה את כל מכריה האם באמת הג׳ היא האות שלה אחר כך הוסיפה פרק תהילים למכסה היומית שלה כדי שלא תכשל חס וחלילה בבחירה. ביום הבחירות השכימה קום, לבשה בגדי שבת, אמרה אגרת הרמב״ן, נשקה למזוזה ויצאה מוקדם למשימה — כדי לקיים מצוה שמזדמנת לידיה.

עשר פעמים עלה בידי דודה ינטי להצביע בבחירות בארץ הקודש, עשר פעמים היא התלהבה, התרגשה, בלשה אחרי המועמדים ולוותה אותם בדרכם בתפלה לברכה והצלחה.

השנה דודה ינטי לא הצביעה. היא הסתלקה מעולם הבחירות לפני שנתיים כשהיא בת צ״ג שנים. ביום הבחירות השנה מחשבותינו לספר את השיש הקר הנצב על קברה בהר המנוחות בירושלים. השנה דודה ינטי לא בחרה אבל בודאי ובודאי, שממקומה בגן עדן היא עוקבת, מתפללת, מבקשת לפני יושב מרומים שלא נבוש ולא נכשל ולא נכלם גם אחרי הבחירות וה׳ יצליח את דרך שליחי היהדות החרדית הנבחרים.

גיטל

הבית שלנו

כדאי לדעת

בנק חלב אם או חלב שקדים?

בעריכת שו״ש

שני ספורים כמעט זהים: התינוק ינק עשרה שבועות. יותר לא היה התחלנו מטרנה — והילד ״פרח״. ניסינו איזומיל — שלשל, ניסינו פרוסובי — הילד סרב לפתוח את הפה. נוטרמיגן — כנ״ל. גם לאחר שהורעב כמה שעות. בגיל שלושה חודשים עברה עליו שבת שלימה בה ניזון רק ממים וגלוקוזה, — ומדמעות אמו, ופתאום נכנסה שכנה לבקר וספרה שהילדים שלה גדלו על חלב שקדים ויש לה אפילו בבית. כבר שבועיים שלושה שהילד ניזון כך ועולה יפה במשקל.

רופאת ילדים מומחית מירושלים בדקה אותו, לאחר שב״טיפת חלב״ הביעו חששות, והסכימה עם התפריט. המנה הממוצעת שהילד מקבל היא: 200־180 גרם מים רתוחים בתוספת כפית גדושה חלב שקדים. אם חלב שקדים אינו ממותק יש להוסיף כפית גלוקוזה וכן קורנפלור לפי הכמות המקובלת שאותה מוסיפים לכל מנת מזון. רצוי להשתמש בשקדים מרוסקים חיים (שקדיה, תוצרת ״שחיטה ירושלים״) ואם הילד רגיש ומשלשל — לבשל את הרסק. (אפשר להשתמש גם בחלב שקדים ממותק תוצרת חו״ל.)

והנה הספור השני: ...החדשים הראשונים זכורים לי כסיוט מתמשך, אנחנו מתחילים בתקוה תחליף חלב חדש ושוב מתנפצות התקוות. הילד אינו מעכל את המזון. שלשולים, הקאות, בכי או אפטיות המשקל — בירידה! לרופא כבר גם אין מה לייעץ, והנה כמלאך מן השמים מופיעה ידידה ומציעה בסבר פנים נאות צנצנת חלב־אם משלה. מתוך יאוש. בדמעות, אני מאכילה את הפעוט, ולא רוצה לחכות ולראות שוב את הסמפטומים השנואים, אבל, פלאי פלאים הילד שבע, נרדם והחיוך על שפתותיו הורודות, ושוב, אחרי ארבע שעות, מנה נוספת והכל ממשיך על מי מנוחות.

הצנצנות מגיעות אלינו בשמחה, בכל הלב, עם החלב היקר הזה. המארגנות של בנק חלב־אם משקיעות בלא לאות להתרים ולהתרים, אני רק מודיעה בשלפון שהכמות עומדת להסתים ולמחרת מגיעות הצידניות היקרות עם נוזל החיים. ותמיד בכמות מספקת, לא פחות.

אין מלים שתבענה את עוצם רגשותי כלפי אותן אלמוניות שתרמו מזמן ומאמהיותן להצלת ילדי־ילדים אחרים, שפתי רק רחושות תפלה להן, ולמארגנות של ״בנק חלב אם״ שירבו כח ואון וברכת ה׳ תחול עליהן שלא תדענה מצרה ומחלה אצל ילדיהן. בשמים, כך מובטח, מתקבלת ברצון תפלה מלב־שבור.

שני הספורים חופפים, הפתרונות שונים מאוד, מה שמתגלה ברור מאוד מתוך שני הספורים היא — חשיבותה של הנשיאה בעול עם הזולת, בצורה מאורגנת או משכינה לשכינה, חשיבות שגובלת ממש עם הצלת נפשות, בלי מרכאות.

כדאי לקנות עכשיו בחנות המפעל של ורדינון

מי שמכינה עצמה להורף הרשבת כל חלוקים יפים ומופגים לה ולבני ביתה.

בקולקציית החלוקים של ורדינון חלוקים שעוצבו ויוצרו בסטודיו של שולה ורדינון עבור הסניף האמריקני של בית האופנה כריסטיאן דיור.

בחנות המפעל נמכרים החלוקים מעודפי ייצוא וסוג ב׳ מבד חלק וג׳קרד. לצידם של חלוקים אלה גם חלוקים לגברים וילדים במחירים החל מ־35 ש״ח.

ובאשר לשמיכות — בורדינון הורידו את המחירים כדי להיות זולים בצורה ניכרת מן המתחרים.

שמיכות הולופיל (פוך) באיכות גבוהה בציפוי בד סורויה בלגי המאושר ע״י מכון התקנים נמכרות בחנות במחיר 129 ש״ח לשמיכה. כל הקונה שמיכה יקבל סט מצעים חורף (הכולל: סדין, ציפית + ציפה). אלה מחירים נמוכים במיוחד שמיכה מפוך סינטטי נמכרת ב־58 ש״ח בלבד.

מי שתבדוק מחירים תגלה כי המחירים זולים יותר ממחיר המבצע שברשתות־השיווק ובחנויות מפעל אחרות.

בדים: כמו־כן מתקיימת בחנות מכירה חד־פעמית של בדי אופנה במחירים מ־3 ש״ח למטר. (כל מי שיודעת לתפור תוכל לנצל את חיסול הבדים לתפירת בגדים, וילונות (כדי״ב).

מגבות: בחנות המפעל ניתן לקנות עודפי ייצוא סוג ב׳ בהנחות עד למעלה מ־50% למשל 3 מגבות אמבטיה 130×70 סוג ב׳ עם פגמים קלים במחיר 45 ש״ח. (המחיר לצרכן לשלוש המגבות 96 ש״ח). ב־10 שקל ניתן לקנות 4 מגבות מטבח פיקה.

ניתן לרכוש מגבות זולות עוד יותר, לפי משקל.

פנת לימוד הזכות

גם כשהעובדות מדברות אחרת

אכן נודע הדבר!

מאת דקלה במור

גילה היא אשת אברך שתורתו אומנותו, ובהתאם לכך, היא משתדלת לכלכל את צרכי המשפחה בחסכון. גם כך, ההוצאות השוטפות, כמשפחה ברוכת ילדים, — מגיעות לסכומים לא מבוטלים.

כשגילה עורכת קניות, לא תמצאו בעגלתה כי אם את החיוני, ועל פי מידה אוביקטיביות אמיתות!

כאשר היא עוברת בין המדפים, כבר יודעים הממתקים למיניהם, השימורים לסוגיהם — הקורנצים בשלל גווניהם — כי בסלה של גילה לא ישכנו כבוד. אבזרי העזר המפנקים ידיים ענוגות ושאר האריזות הרעשניות שתוכנן מקל על עקרת־הבית בת זמננו, קדוח מבישות ומאפשרות לה לחלף על פניהן, בהמתינן לקונה בעלת ארנק כרסתן משלה ואולי גם בעלת... עיניים גדולות יותר.

אך שלא תטעו לחשב שהמראה הכללי בביתה עלוב או ח״ו מוזנח. ההיפך הוא הנכון, בכל פנה מפנות הבית שולטים הסדר והנקיון ועוד איך! אך בתכנון קפדני ובמינימום של הוצאות. גילה דואגת לספות ולנוי הקן המשפחתי אך מבלי לגרום לבעלה הלן באהלה של תורה — שום דאגות של ״כסף מנלן?!״

לפני חמשה חודשים התכוננה משפחתה לחתונת החתן־הגיס.

הפעם, החליטה גילה זוהי ההזדמנות ל״פנים חדשות״... בארון הבגדים שלה.

ובכן, אחותה רחל המליצה על תופרת טובה ולא יקרנית. גם ספקה גזרות שונות לתפירה. גילה לקחה בחשבון שמדובר בתופרת זולה, ועל־כן הרשתה לעצמה לקנות בד יקר במקצת ובאיכות מעולה, סריס היא אינה קונה שמלה אלגנטית מדי עונה.

השמלה נתפרה, ובצורה נהדרת, כשספרה גילה על מחיר התפירה הוזו פלן ש״יצאה בזיל הזול״, אך, מה מתברר? כמות הבד שקנתה גדולה בהרבה מהנדרש לשמלה כזו. ״מה פרוש?״ שאלה גילה, וכי תלה על דעתה שהתופרת מעלה חלילה? לא ולא! אך מנגד, עובדה! לאה בת דודתה הסבירה לה שלגזירה זו צריך כך וכך, והרי לפי החשבון עדיין נשארה בידי התופרת שארית נכבדה. ״ראי גילה״ ־פטירה ״את אינך מתמצאת בכזי המקצוע, אז לידיעתך, שארית ה[illegible] מספיקה לשמלת יפה לחיהל׳ה שלך בת השבע!״

הדברים לא נכנסו ללבה. מסה נפשך, תופרת מוכרה ומקומית שרכשה לה מתיסק ״תגנב״ שארית בד? הדבר אינו מתקבל על הדעת. רחל המליצה עליה בכל פה וודאי מדובר בתופרת ישרה, כך נסתה לסלק ממוחה כל מחשבה הזויה.

(המשך בעמ׳ יד)

גן הרמוני — שלוב חדשני של חנוך מיוחד בחנוך רגיל בירושלים

התקלות של ילדים בריאים ואמהותיהם עם ילדים מיוחדים היא מעשה יום יום ולעתים קרובות מסתימת בהרגשה לא נוחה. אמהות לילדים מיוחדים ״מבלות״ עם הבעיה ועם מחשבותיהן והתוצאה, לפעמים, מובילה לבדידות והסתגרות.

ב״גן הרמוני״ שבשכונת הר־נוף — נפתרות הבעיות לפני שהן מתפתחות, כי כאן לומדים ומתחנכים במעורב ילדים מיוחדים ורגילים. ולכל צד נתנת הזדמנות להכרויות מעניינות ולהתגברות על שגרתיות עם ומול הצד שכנגד. הילדים הבריאים מקבלים הכנה מצוינת לחיים בחברה, בה הילדים המיוחדים הם חלק בלתי נפרד ממנה. המיוחדים זוכים להתבשם מהשפעתה של חברה בריאה ומובילה.

השילוב החברתי הנפלא הזה אינו פוגע כלל בטפול המקצועי האינדיבידואלי הדרוש מאוד לילד המוגבל וגם לחברו הבריא, התכנית כוללת התיחסות לצרכים ולהגבלות הפיסיות והמנטליות כגון רפוי בעיסוק רפוי בדבור במוסיקה ובפיסיותרפיה.

נקודה הראויה לציון היא העובדה שמצבו הכלכלי של המטופל, כלומר שעור ההשתתפות של הוריו, אינו מתבטא כלל בטפול הניתן לכל אחד. כולם שוים. וזאת למרות ש״גן הרמוני״ מתוקצב כולו מתרומות ידידים ללא כל תמיכה ממשלתית.

השבוע מוצאי שבת זה יתקים מפגש באולם קרית הילד עם תוכנית יהודית, תרומה צנועה תהיה השתתפותך בערב זה לבסוס והרחבתו של המפעל ״ההרמוני״ החשוב הזה.

שו״ש

השתלמויות בוקר בחסות מכון בית יעקב למורות בירושלים

מרכז חדש להשתלמויות בוקר במבנן הרחב של תחומים נפתח השבוע ברחוב דוד ילין 30 בירושלים. מטרת המרכז להשתלמויות בוקר היא לאפשר לנשים ולצעירות חרדיות להשתלם באוירה מתאימה במקצועות חדשים עם אפשרות למצוא בכך גם מקור הכנסה לעתיד.

כרגע פעולות במרכז שלוש מסגרות — התעמלות בשיטת אלכסנדר, חוגי אומנות שמושית כמו פימו, רקמה יצרנות, ציור על בד ועוד וכן חוג לציור בשמן. בצמוד לחוגי האמנות תפתח סדנא המוכשרות מבין המשתתפות תוכלנה ליצור בה ואף למכור את תוצרתן לקהל הרחב.

רשימת האפשרויות להשתלמות היא נתון פתוח — לפי מספר הנרשמות ושאיפותיהן. על הפרק עומדות השתלמות עיונית בתנ״ך, ביהדות, בהיסטוריה, בכתיבה יוצרת, בספרות ועוד. חוגים מעשיים יפתחו להשתלמות באנגלית, באידיש, בעריכת שולחן אמנותית בתפירה לפי השיטות החדשות בבשול צמחוני ועוד.

עם הזמן, ולפי מספר הנרשמות, תתכן פתיחת שמרטפיה צמודה כדי להקל על אמהות לפעוטות להשתלם לפרנסתן בעתיד בראש שקט ובמחירים סבירים.

הזכרנו מחירים: ההשתלמויות תהיינה במחירים השוים לכל כיס. ההרשמה נמשכת עד ט״ו בכסלו בשעות הבוקר. ומיועדת לכל אחת שהבוקר שלה לא מלא מדי.

שו״ש

רחל... על בניה

נתנאל,
רפאל,
אפרים.

פעוט, עולל ויונק
— הכל בלהבה.
וידי אם כבתנה.
רחל שם בדרך...
על המוקד, כמדורות.

החיוכים,
הגרגורים,
השער שלא סופר,
הכיפה.
— הכל בלהבה.
ביחוד קריאת שמע
בלהט המוקד, כמדורות.

קן ציפור — האם על הבנים
אניצי קדושה
כמדורות.

חנה הר אבן
עמנואל.

העולם מתפעל מהצלחות
ואנו בוחרים בדרך הישרה

האם סיפרו לך על
״יהודית״
האופנה לנשים
אופנה אקסקלוסיבית - קלסיקה
מכירה קדם עונתית מיוחדת
מחירי מבצע
רח׳ שטראוס 18 ירושלים
02־383654
(מול בית־ההסתדרות)
פתוח במוצאי שבת

חוג לשיפור הבריאות נפשית ופיזית
בעזה״י יתקיימו חוגים בנושאים דלהלן:
★ יחסי אנוש ותקשורת על בסיס ערכי התורה
לנשים: יום ב׳ 8.00-9.00 בערב ג׳ בכסליו (14/11/88) ב״ים, בית יעקב מצדה 21, ר. אלחנן ב״ב
לנשים: יום ג׳ 8.00-9.00 בערב ד׳ בכסליו (15/11/88) חזו״א 51 פינת נחמיה ב״ב (גן ילדים)
★ תזונה נכונה והפחתת משקל לצמיתות:
לבנות: יום א׳ 8.00-9.00 בערב, ד׳ בכסליו (13/11/88) חזו״א 51 פינת נחמיה ב״ב (גן ילדים)
לנשים: יום א׳ 9-10.30 בערב, ד׳ בכסליו (13/11/88) חזו״א פינת נחמיה ב״ב (גן ילדים)
לנשים: יום ב׳ 9-10.30 בערב ה׳ בכסליו (14/11/88) ב״ים, בית יעקב מצדה 21 ר. אלחנן ב״ב
לנשים: יום ג׳ 9-10.30 בערב ו׳ בכסליו (15/11/88) חזו״א 51 פינת נחמיה ב״ב (גן ילדים)
לנשים: יום ג׳ 10-11.30 בבוקר ו׳ בכסליו (15/11/88) אלישע 29 ב״ב ק״ב
ע״י גב׳ רינה גרנות התזונאית ויועצת ליחסי אנוש ״תורה ומסורה״ (ארה״ב)
כ״כ ניתן לקבל יעוץ אישי בכל ענני הבריאות
גמ״ח יד לבריאות 03־5742638
כניסה חופשית

First Lady
ראשונה בעולם! ראשונה בישראל! בטיב, ביופי ובעיצוב
הגיע משלוח נוסף של
5 דגמים חדשים מקסימים
* * *
המבצע השנתי הארצי
בפאות FIRSTLADY בעיצומו
בכל הסלונים בארץ
במחירים 60, 80, 100 ש״ח
לא כולל עיצוב
* * *
הגיע מבחר גדול של
ברטים וכובעים
* * *
הגיע מבחר עשיר ומגוון של
שמלות ואביזרי כלה
צוות ענק אדיב ומקצועי
פתוח רצוף 19.00-9.00
יום ו׳ עד 13.00
רח׳ רבי עקיבא 78 בני־ברק
טל׳ 03־790297, 03־782454
הפאה
סלון לפאות, להסתפרות ולכלות
רחוב רבי־עקיבא 78, בני־ברק · טל. 03־782454 790297

נקודת - חן
03-5790776
רבי טרפון 4 בני־ברק
ביחס אישי ובמחירים נוחים
★ איפור כלות טבעי מקצועי
★ טיפול יופי בשיטה טבעית
★ פדיקור, מניקור ושעוה
★ הסרת שיער לצמיתות
להת׳ רות

תלמוד תורה ״ספינקא״
רח׳ חפץ חיים 1 בני ברק, טל. 792075
בשורה טובה
נפתחה כתה מיוחדת לגילאי שלוש!
בשבח והודיה לה׳ הרינו לבשר לציבור כי הנהלת הת״ת פתחה השנה בס״ד, כתות גן מיוחדות לגילאי 3-4 (״מהחלאקע״)
הכתות ממוקמות ברח׳ חגול 13
במבנה חדיש ורחב ידים בתנאי היגיינה ואסטטיקה מעולים
א) מלמד מומחה וירא שמים ובעל וותק רב בלימוד הא״ב ויסוד הקריאה (בשעת הלימודים הראשונה)
ב) גננת מפורסמת וותיקה בשפת היידיש (בשילוב עברית) (כמובן לאחר השיעור עם המלמד)
קיימת הסעה + מלווה
עקב הפניות הרבות והביקוש הרב מתוך רק מקומות מצומצמים והקודם זוכה!

רהיטי ויזל
ר׳ עקיבא 14-16 ב״ב
תצוגה חדשה
הזדמנויות מיוחדות

פרחל
ר׳ עקיבא 118 ב״ב, טל: 5709939
הגיעה כמות של
מגבות דוזן סוג א׳
במבצע הנחות מיוחד
חלוקי מגבת ומגבת
כליה במבחר
שמיכות, אפליקציה, ומתנות
מרהיבות לתינוק

עיצוב אופנה
רבקה פרלוביץ
ביגוד אלגנטי וסופר אלגנט
בני ברק רח׳ ירושלים 13 ק״א (פנת ר׳ עקיבא)
פתוח בימים א-ה בשעות 10.30-13
אתכבד בזה להזמין את
לקוחותי, ידידותי והציבור הרחב
להרמת כוסית לחיים
לרגל פתיחת הסלון לעיצוב אופנה
במוצש״ק פר׳ תולדות משעה 8 בערב
להתראות
רבקה פרלוביץ

אסטמה? מגרנות? הצטננות? שופות? אבני כליות? הופר אקטיביות? מחלות נשים? וכו׳
אבחון מחלות
ב—
IRIDOLOGIE
כל אדם יכול לדעת מצבו הגופני התהוות מחלות וטיפולן
יועצת חרדית מוסמכת B.Sc
לתזונה בריאה ריפוי טבעי ודיאטה אישית
להזמנות טל. 03־789675

אופנת רחל
זמבא 5, רמת אלחנן ק״ב ב״ב
מבצע חסר תקדים
חצאיות כותלות שבטוב 15 ש׳
חליפות צמר לנערות מ־70 ש׳
שמלות צמר
בסגנון איטלקי לילדות
מקסימות ותרשימות במיוחד
סוג ב׳, מ־45 ש׳
מוצש״ק 7.30-10.00 בערב
ובימים א׳ עד׳ 8.00-6.00 בערב

עודפי יצוא וסוג ב׳
חנות המפעל של סולו מקיימת בימים
אלו מכירת עודפי יצוא וסוג ב׳
מדגמי חורף
זו ההזדמנות שלכם
לקנות לכל המשפחה שמלות, חצאיות,
סווצ׳רים, טריינינגים ומכנסים
נצלו אותה
סולו בגדי ילדים ונוער
רח׳ ההלך 3 תל אביב
(מול בלומפילד)
טל. 824121,
בשעות: 9.00 — 16.00
סולו אוהב ילדים

מיסיס לב
עיצוב אופנה
לאשה האלגנטית
ב״ב רח׳ ר׳ עקיבא 44 ק״ג
פינת הרב קוק 2 טל. 5794760
פתוח א-ה 11.00-14.00
ובכל יום שני גם אחה״צ 6.00-9.00

יש עצה! בדיקה אלרגיה
ב־30 דקות, ללא כאב ומאמץ, תוצאה במקום
במכשיר חדיש ומשוכלל, שהוכיח עצמו בעולם
ובארץ מבוצע ע״י יועץ חרדי לתזונה טבעית
מ. פרנקל 03־767640 B.S
מקבל בב״ב ובירושלים
חדש לתושבי חיפה והצפון מ. פרנקל יקבל גם בחיפה
פעם בשבוע אצל ״פנגלאט״, רח׳ מיכאל 16 הדר
ויבצע במקום בדיקת אלרגיה
דלקות אזנים · דלקות עיניים · אירו אסטמה · סנוי גרון

בדיקת שערות
הכי אמינה ומדויקת
מגלה אלרגיות וסיבות
למחלות (גם נפשיות)
ובעיות בגוף האדם
ע״י ה.ר. גרנות יועץ N.D.
יועץ מוסמך בענפי
הרפואה הטבעית
03־574263

בדיקת שער
בדיקת אלרגיה למזון
ד״ר אבן חן P.H.D
03-239682 03-790257

מבצע
לפתיחת החורף
מבחר עצום של
סריגי נשים ספורטיביים
מרהיבים
במחיר הקרן
במוצש״ק בלבד בין השעות 8-11
רח׳ הר סיני 24 ב״ב

אתן מוזמנות!!!
לתצוגה ומכירה!
החל ממוצש״ק
ב־7.30
תוכלו לראות ולמשש
את דגמי החורף
החדשים שבחדשים
סוודר אופנתיים
מהארץ ומחו״ל
״אוצקלוש״
אצילות אופנתית
מיוחד מיוחד מיוחד
סודרים
משולבים עם
עור ופרווה
להתראות
ב״אוצקלוש״
ב״ב רח׳ הרב קוק 2

הופיעה
קלטת הרזיה
איך לרזות ללא דיאטה
בטוח ניתן להשיג
קלטות: הרפיה והרגעה
בימים: הווה לב אמי ביתה 18
המעון המשוכן בכר השבת
ב״ב: רחו׳ עשוס 8 ק״ג
נעתנה פרנס להקשות
ב״עצה חמדי״
יעוץ אישי בנושא: ★ נחת, ★ כאבים ★ עייפות ★ הרזיה
פרטים 03־815941

אופנת נאווה
אופנה בגדול
ר׳ טרפון 4 בני ברק
טל. 794448
מבחר
חצאיות וחולצות
סריגים ופוטר
וכן ביגוד אלגנטי
מחירים נוחים
שרות אדיב

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות גנטיות רח״ל מנו לאגודת דור ישרים הפועלת בברכתם של גדולי הדור בארה״ב ובארה״ק וביניהם
הגרש״ז אויערבך שליט״א הגרי״ש אלישיב שליט״א
הגר״ש וואזנר שליט״א והגר״נ קרליץ שליט״א
טל: 02־421213, 02־864274, 03־792352, 03־5791067
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

לציבור דוברי אנגלית
בשורה טובה!!
הספר המעניין, המרתק, המחנך, עמוס בערכים ובתכנים חנוכים, הספר המבוקש ביותר בארץ מומלץ לקריאה לילדים מגיל 11
כוכב בעלטה
של
הגב׳ רות זוירמן
מתורגם עתה לשפה האנגלית ונקרא
LIGHT IN THE DARKNESS
את הספרים אפשר להשיג אצל פלדהיים בארה״ב ובירושלים, להמן בגייטסד, אנגליה ובתפוצה בבני ברק, כמו כן אצל המחברת ברח׳ יואל 7 ירושלים

שאולי
יבוא בלעדי לבגדי נשים
מאירופה
אופנה חדישה ביותר
לבגדי חורף 88/89
מדי ערב בין 7-10
לתיאום זמן אחר 02-819717
סנהדריה המורחבת 138/48 כניסה ב׳ ירושלים

בית הבראה לאם ולילד בני ברק
הודעה חשובה לנשים ובנות
״חוג שומרי משקל קלה ובריאה״
לא יתקיים ביום שני ה׳ בכסלו 14.11.88 באופן חד פעמי.
החוג יתקיים כרגיל ביום שני י״ב בכסלו 21.11.88
בין 8.00-10.00 בערב
חברות חדשות מוזמנות להצטרף
כמו״כ נמשכת ההרשמה לקורס התעמלות
בשיטת ״פלדנקרייז״ לנשים ולנערות ביום שלישי
פרטים בטל: 03־786630, 02־780289
בברכה המארגנות

לשמור על נעורי הפנים: לא חלום!
את סוד שמירת היופי של פנייך תוכלי ללמוד בסדנא של לאה ויזר.
הסדנא בשיטת ק. הורוביץ הפריזאית — ״שיטת ההתנגדות״ — בה תוכלי ללמוד כיצד לבצע ״התעמלות לפנים״, התעמלות המחזקת את שרירי הפנים ובכך מסירה קמטים, סימני רפיון שרירים ופגמים אסתטיים.
בהשקעה של 10 דקות ליום ובעזרת אצבעותייך תחושי בשינויים משמעותיים בפנייך כבר לאחר 6 שבועות.
מתאים לכל גיל ולכל סוג עור
ביצוע פילינג בשיטה שוויצרית במקום.
בדבר פרטים נוספים: לאה ויזר, טל: 03־797169
10 דקות ליום

Tikvah WIGS תקוה פאות
Wig Styling · Wig Combing
Hair Styling
עיצוב · תסרוקת · תספורת
76 Hanevieim St., Jerusalem · רח׳ הנביאים 76, ירושלים
Tel. (02) 539973 ,383937 טל׳
שמחים להודיעכם
תמר הצטרפה לצוות שלנו
ותקבל אתכם
לעיצוב וסירוק פאות, עיצוב שיער, תספורות ותסרוקות
הרחקת שיער במחט חשמלית (אפילציה)
תסרוקות ואיפור מקצועי לכלות
להתראות

נמנע מסע פרסום המלווה בתמונות הפוגעות ברגשות הציבור

בעקבות פעילות אינטנסיבית בלשכת הבד"צ של אגודת ישראל ★ במסע הפרסום הושקעו כבר רבבות דולרים

— מאת סופר "המבשר" — מסע פרסום בהיקף ארצי, אשר עמד להיות משווק בחבילת פיצים מטעם חברת פרסום אד־ גיז לחובת ביהוד מפרסום ע"י יצרן מזון, שכבר ע"י מועצת הכשרות של אגודת ישראל, לאחר שכללו תמונות בלתי צנו־ עות שהיו פוגעות ברגשות הצי־ בור החרדי ברחבי הארץ. מסע פרסום זה שהוכן כבר הושקעו בו עשרות אלפי דולרים בעיצוב ובהדפסה. כמות אדירה של עלוני הפרסום, נאסף בחצר המפעל והועלה באש. זאת לאחר שהובהר היטב ע"י מנהל מועצת הכשרות של אגודת ישראל, הרב צבי גפנר, ששימוש בחבילת פרסום זו שהוצעה להם תגרום להסרת ההכשר ממפעלם ולבריחה המונית של הציבור הסולד מפגי־ עות ברגשותיו.

כאמור, לאחר שהובהר לבעלי המפעל, שבאם יופץ עלון פרסום זה הם עלולים לעמוד בפני הסרת ההכשר, גילו הבנה לנושא וערכו מבצע מקיף, כדי לאסוף את כל החומר, כולל חומר הפרסום המ־ קורי בחצר המפעל ואלו הועלו באש.

יצויין כי העמידה על העקרון שפגיעה ברגשות הציבור חמורה לא פחות מאשר פגיעה בכשרות המוצר, מניבה פירות ויצרנים רבים מקפידים על פרסום נאות של מוצריהם בהתאם לדרישות הבד"צ של אגודת ישראל.

שיפור קל במצבו של מפקד צד"ל

הרופאים של הגנרל אנטואן לאחד מפקד צבא דרום לבנון המאושפז ביחידה לטיפול נמרץ כללי במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה בעקבות נסיון ההתנקשות בו בציינו שיחודרו מהיחידה בי־ מים הקרובים נוכח השיפור ההדרגתי הקל שמסתמן במצבו הקשה.

כתב עתי"ם בחיפה מוסר, כי הגנרל לאחד נתון עדיין בתרדמה מאולצת המושגת על ידי טיפול תרופתי. ביממה האחרונה נותק הגנרל מספר פעמים לסירוגין ממכונת ההנשמה לפרקי זמן מת־ משכים. לחץ הדם היה יציב ללא שימוש בתרופות ולפיכך הפסיקו הרופאים את מתן התרופות שקיבל הגנרל עד כה לצורך יצוב לחץ דמו.

סגן מנהל המרכז הרפואי רמב"ם בחיפה ד"ר צבי בן ישי מסר, כי הגנרל מתאושש מפ־ ציעתו ומגליד פצע הניתוח לאיחוי כלי דם הזורם לידו הימנית.

מבקרים מהארץ ומחו"ל הגיעו לבית החולים ובפיהם איחולי החלמה לגנרל.

כמו כן הגיעו משלחות של קצינים חיילי דרום לבנון לביקור לבית החולים.

כתב עתי"ם בחיפה מציין כי שיפור קל חל גם במצבם של שני חיילי צד"ל שנפגעו בשבוע שעבר בדרום לבנון בעלותם על מוקש. מצב אחד הפצועים קשה והאחר פצוע באורח בינוני. (עתי"ם)

● פאריס. — מנהיג איראן, חומייני, נועד עם מנהיג החיזבאללה בלבנון, שייך מוחמד חוסיין פאדללה מסר רדיו טהראן. (ע"צ)

כונס נכסים לשתי חברות של שיף

בית המשפט המחוזי בתל אביב מינה ביום ו' את עו"ד זכריה פיש ככונס נכסים לשתיים מק־ בוצת החברות של המלונאי חיים שיף, בשל פיגור בתשלום חובו־ תיו לבנק לאומי המסתכמים לטובת הבנק בכ־31 מליוני דול־ רים.

מדובר בבתי המרגוע ומלונות "היוזם" ובית המלון אילה ברחוב אחד העם בירושלים. השופט ד"ר אליהו וינוגרד הסמיך את הכונס לתפוס ולשמור על כל נכסיהן של חברות אלו.

בא כוח הבנק הדגיש בבקשה למינוי כונס נכסים, כי חיים שיף שיעבד לטובת הבנק כבטחון לה־ בטחת תשלום חובותיו את כל חברותיו. הבנק טוען, על פי הסכם שנחתם בשעתו בין הצדדים ישלם שיף מה־1 במרץ 88 תשלומים שלא יפחתו ממליון דולר לחודש.

חריש הורה למשטרה לחקור התלונות על ההונאות בבחירות

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הורה למפכ"ל המ־ שטרה לפתוח בחקירת התלונות המתייחסות להשתלות על עבירות שונות שבוצעו ביום הבחירות במגזר לאיסוף תעודות זהות מבתי אבות, התחזות כדי להצביע, והשתלות להצבעה כפולה באמצעות תעודות זהות של נפטרים ושל אזרחים השוהים בחו"ל.

התלונות הועברו ליועץ המ־ שפטי לממשלה ע"י ועדת הבחי־ רות המרכזית וגורמים אחרים. היועץ המשפטי הודיע, שימנה פרקליט מטעמו שילווה את החקירה.

בעוד שבועיים יזמן חריש ללשכתו את צוות החקירה לשם מתן הנחיות בכל בעיה עקרונית העשויה להתעורר.

חריש מצפה, שהחקירה תס־ תיים תוך שבועות מעטים והוא הורה לתת לה דחיפות.

כזכור, החליט מפכ"ל המשט־ רה לפני פנייתו הרשמית של היועץ המשפטי, להעביר את התלונות על זיופים והונאות במערכת הב־ חירות לחקירת צוות ביחידה ביחי־ דה הארצית לחקירת הונאה.

חקירת הלונה על פעולותיהם של יהודים, שכבר מטופלים, יי־ משכו ביחידות המשטרה המקו־ מיות. (עתי"ם)

הממשלה תדון היום בהצעה לגזור עונש מוות למחבלים רוצחי ילדים

הממשלה תדון היום בהצעתו של שר המשפטים אברהם שריר להטיל עונש מוות על רוצחי ילדים על רקע הבלני.

שריר יציע לממשלה למנות ועדת שרים בהרכב שרי הבטחון, החוץ והמשפטים ובהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה.

ועדת השרים הזו תהווה את הדרג המדיני עמו יתייעץ בסוגיה הפרקליט הצבאי הראשי.

הפרקליט הצבאי הראשי אמור להביא את חוות דעתו לוועדה, לאחר שיתייעץ עם הרמטכ"ל.

יצויין שהצעתו של שר המשפטים להקים ועדת שרים בנושא, נתמכת בידי שר הבטחון יצחק רבין.

שריר העלה כבר בעבר את ההצעה להטיל עונש מוות על מחבלים. (עתי"ם)

עורך דין מואשם בשיבוש הליכי משפט

עו"ד בתל אביב מואשם בבית משפט השלום בתל אביב בשיבוש מהלכי משפט ומסירת ידיעה כוזבת.

בכתב האישום נטען, כי הנאשם שלח מכתבים ללקוחות פוטנציאליים ובהם הציע את שירותיו כעו"ד ופירט את כישוריו המקצועיים, תואריו האקדמאיים, ניסיונו ועובדת היותו בעבר פרקליט במחלקה הפיסקלית של פרקליטות מחוז תל אביב.

בעקבות שליחת המכתבים נתקבלו תלונות בלשכת עורכי הדין נגד הנאשם, על כך שעבר על כללי האתיקה. הנאשם הוזמן למסור את גירסתו בפני מנכ"ל ועד מחוז תל אביב של לשכת עורכי הדין.

בכתב האישום נטען עוד, כי ניסה בכוונה להשיל ולמנוע את ההליך השיפוטי שהיה צפוי לו בבית הדין למשמעת של לשכת עורכי הדין, הנאשם מסר ידיעה לפקד מרגלית כנען במחלק ההונאה בתל אביב, לפיה מישהו מנסה להעליל עליו, להכפישו ולגרום לו לעבור כביכול עבירה משמעתית. לטענת הנאשם, זייף אותו אדם את המכתבים שנשלחו ללקוחות פוטנציאליים.

לטענת התביעה, ידע הנאשם כי הוא מוסר הודעה כוזבת ומטרתו היתה לשבש את הליכי המשפט. (עתי"ם)

תושב גדרה שרכבו נרגם חשוד בירי לעבר 2 נערים ערבים

משטרת ירושלים עצרה את החשוד שירה ופצע ביום ו' שני ילדים ערבים בכפר א טור, שב־ מזרח העיר. העצור תושב גדרה שוחרר בערבות לאחר שנחקר.

ביום ו' בצהריים דווח למשטרת ירושלים על ידי רופאי בית החולים אל מוקאסיד שבמזרח העיר על נער בן 12 שנורה בבטנו והועבר לחדר הניתוח. צוות ממחלק המיעוטים יצא לבית החולים וב־ תחקיר קצר התברר, כי ילד נוסף גם הוא בן 12 נורה ברגלו, טופל ושוחרר לביתו. החקירה הועברה לצוות מהמחלק לפשעים חמורים בראשות המפקח שמעה הרוש.

החוקרים הגיעו לבית החולים באותה שעה בה נסתיים הניתוח בביטנו של הילד. המנתחים הו־ ציאו מגופו קליע אקדח 9 מ"מ. החוקרים החלו בבדיקת המסוף המשטרתי ומצאו, כי בשעות הצהריים דיווח אזרח ישראלי, כי רכבו הותקף באבנים.

עוד התברר בבדיקת המסוף, כי המדווח מחזיק ברשות אקדח 9 מ"מ.

צוות החוקרים יצא לביתו של בעל האקדח, בן 46 מגדרה, והחל בחקירתו ובחקירת אשתו.

בחקירה הודה הנחקר — לדברי המשטרה — כי פתח באש, בעת שרכבו הותקף באבנים. הוא הד־ גיש, כי ירה באוויר.

אקדחו של היורה נלקח לבדי־ קה והוא שוחרר בערבות כספית. חקירת המשטרה נמשכת והיום תחל בדיקת האקדח.

במשטרת ירושלים מציינים בסיפוק רב את הפעולה הנמרצת של המחלק לפשעים חמורים, אשר בתוך שעתיים הביא למעצר החשוד.

בירושלים פועלים בימים אלה מאות שוטרים, עליהם נוספו מאות שוטרים נוספים ככוח תיג־ בור למניעת הפרות סדר. (עתי"ם)

צה"ל רואה בחומרה החלטת מועצת יש"ע על סיורים חמושים

בצה"ל רואים בחומרה את החלטת מליאת מועצת יש"ע להפעלת סיורים חמושים, בעק־ בות החרפת המצב הבטחוני, כדברי פעילי יש"ע.

ביום ו' בבוקר הותקף אוטובוס אגד שנסע בקו 178, שעבר ליד מחנה הפליטים ג'ילאזון. האוטו־ בוס, שיצא מן הישוב שילה, ניזוק.

על פי "הוראות" חדשות שנתקבלו בישיבת מועצת מליאת יש"ע ביום ה' בלילה, פתח אחד מנוסעי האוטובוס באש לעבר מיידי האבנים. עד כה לא ידוע על נפגעים.

ביום ה' בערב התקיימה בבית אריה ישיבת מועצת מליאת יש"ע, בה נדון המצב הבטחוני החמור. הישיבה היתה סוערת ונשמעו בה דברים בוטים וחריפים. בין הה־ חלטות הדרסטיות שנתקבלו בי־ שיבה: הפעלת סיורים חמושים של רכבי בטחון, סמוך לאזורים רגישים בצפון השומרון, יהודה ואזור ישובי מודיעין ובכל אזור שיידרש. כן החליטה מועצת מליאת יש"ע לקרוא לראש הממ־ שלה להקים ממשלת ימין ול־ הימנע מכל נסיון להקמת ממשלת ליכוד לאומי.

החלטת מועצת מליאת יש"ע באה לאחר שלושה ימים רצו־ פים, בהם השמיעו פעילים שונים ברחבי ההתיישבות היהודית ביו־ הודה ושומרון קריאה לציבור המתיישבים לקחת את ההגנה לי־ דיהם. בייחוד באו קריאות אלה לאחר תקיפתה של תושבת אלפי־ מנשה, רצח החייל במשואה והפ־ רות סדר אחרות. (עתי"ם)

שרת הבריאות:

הוכפל מספר נפגעי הראש בבתי החולים

שיפור קל במצב מרגרט רוזנר

עלייה של למעלה מ־100 אחוז במספר נפגעי הראש המאושפזים במחלקות הנוירוכירורגיות בי־ שראל נרשמה בחצי השנה האחרונה והיא כוללת נפגעים מן האוכלוסיה הערבית ביו"ש ומן האוכלוסיה היהודית.

כך מסרה שרת הבריאות בעת ביקור שערכה ביום ו' במחלקה הנוירוכירורגית של בית החולים בילינסון בפתח תקוה אצל מרגרט רוזנר, תושבת אלפי מנשה, שנ־ פצעה קשה בראשה בכביש אייל.

שרת הבריאות הדגישה, כי מספר הנפגעים בראש עלה מאז האינתיפאדה בשטחים ולדעתה יש להתייחס לזריקת אבנים כאל פגיעה חמורה בשל תוצאותיה החמורות.

פרופ' יחיאל היילברון מנהל המחלקה הנוירוכירורגית מסר לשרה דיווח על מצבה של מרגרט רוזנר. הוא ציין כי היא עדיין מר־ דמת ומצוייה במצב קשה. לטובת השיפור הקל נמצאת גב' רוזנר בתר־ דמה מלאכותית כדי לאפשר התאוששות ורקמת המוח הבריאה.

שרת הבריאות שוחחה ארוכות עם בני משפחת רוזנר והתעניינה בתהליך הפינוי הרפואי מרגע הפגיעה עד להגעתה לבית החו־ לים. גב' ארבלי הדגישה, כי בימים מתוחים אלה ישנה חשיבות עליונה לכוננות מערך הפינוי והעזרה הראשונה ברחבי הארץ, אשר קובעים את סיכויי ההצלה של נפגעים רבים.

היא ציינה, כי מדיווחים שה־ גיעו למשרד הבריאות, עלה לאחרונה מספרם הגבוה של נפגעי הראש, במיוחד אלה הזקוקים לאחר תקופת אישפוזם, לתקופת שיקום ארוכה. (עתי"ם)

ועדה מרחבית ל־5 ישובים ערבים

מנכ"ל משרד הפנים, מר אריה דרעי, אימץ המלצות הוועדה לה־ קים ועדה מרחבית מיוחדת לחמשת הישובים הערבים: כפר קאסם, כפר ברא, ג'לג'וליה, קלנסואה חמר.

הוועדה, בראשות מר דב שיש, הממונה על מחוז המרכז, בחנה את הרכב הרשויות המקומיות בוועדה המרחבית אפיקי הירקון והמליצה לפצל את הוועדה הקיי־ מת ולהקים ועדה מקומית עצמאית לראש העין וועדה מרחבית לי־ שובים הערבים. הקמת ועדה מרחבית מיוחדת לכפרים הערבים תעזור לקדם את תוכנית הבנייה ותוכנית המיתאר של הכפר הערבי. משרד הפנים יחל בימים הקרובים לפעול לביצוע ההמלצות.

עלייה בתיירות לישראל בחודשיים האחרונים

באוקטובר השנה נכנסו לישראל 103,800 תיירים מהם 88,200 בדרך האוויר, 13,400 בדרך היבשה ו־2,200 בדרך הים. עוד כ־22,000 באו כנוסעים בשיוט.

בכך הסתכם ב־125,800 מספר התיירים הנוספים בשיוט שבאו בחודש אוקטובר. על כך מסרו דוברי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד התיירות בהסתמך על נתונים ארעיים המתבססים על הרישומים של משטרת ישראל בגבולות המדינה.

לאחר ניכוי השפעת השינויים העונתיים הרגילים נמצא כי הרמה של התיירות הנכנסת בחודשים ספטמבר־אוקטובר השנה היתה גבוהה במקצת לעומת הרמה הממוצעת בחודשים יולי־אוגוסט.

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה עוד כי בעשרת החודשים הראשונים של 1988 הגיעו לישראל 996,200 תיירים לעומת 1,152,400 תיירים שבאו בינואר־אוקטובר אשתקד — ירידה של 14%, אך גידול של 8.3% לעומת אותם חודשים בשנת 1986. ירידה דומה היתה גם במספר התיירים שבאו בינואר־ אוקטובר בדרך האוויר (833,30 תיירים השנה לעומת 961,500 תיירים). כך גם במספר התיירים שבאו דרך היבשה (147,200 תיירים, מזה כ־48,100 בכניסת דרך טאבה לאחר ביקור בסיני, לעומת 170,200 תיירים שבאו בדרך היבשה בעשרת החודשים המקבילים אשתקד). בדרך הים באו השנה 15,700 לעומת 20,7,00 בינואר־אוקטובר בשנה שעברה. עוד 115,600 הגיעו כנוסעים בשיוט, לעומת 123,900 בעשרת החודשים הראשונים של השנה שעברה — ירידה של 7%.

נגנבו 3 טון גרעיני חמניות מורעלות

3 טון של גרעיני חמניות מו־ רעלות נגנבו בסוף השבוע מקי־ בוץ שער העמקים.

עמוס דותן חבר קיבוץ שער העמקים התלונן במשטרת חיפה כי במהלך ביקורת שערך בשבת במחסני הקיבוץ גילה, כי נגנבו שלושה טון של גרעיני חמניות מורעלות ומסוכנות לחיי אדם.

משטרת חיפה פתחה בחקירת נסיבות הגניבה ופירסמה הודעת אזהרה לציבור שלא לבוא במגע עם גרעיני חמניות מורעלות אלה. (עתי"ם)

עובדי "רמים" ממשיכים להתבצר במפעל

עובדי מפעל "רמים" בקרית שמונה ממשיכים להתבצר במפעל. רבים מהם עשו שם את השבת, ובימים הקרובים הם ימשיכו להפעיל את המפעל למ־ רות הודעות הפיטורים שנשלחו אליהם ע"י הנהלת כור. ראש עיריית קרית שמונה פרופסור צוקר הזהיר בסוף השבוע, כי אינו אחראי למעשיהם של עובדי המפעל, מאחר ומדובר במפרנסים המועסקים במפעל מאז היווסדו. לדברי ראש העיריה, הפיטורים מהווים משבר קשה ביותר ואין לדעת כיצד יגיבו העובדים אם לא יבוטלו הודעות הפיטורים.

שלג ראשון ירד בחרמון

שלג ראשון ירד בקצה הפסגה של הר החרמון.

השלג נמס מיד כהגיעו לקרקע אולם רק לעתים נדירות יורד שלג ראשון בתחילת נובמבר ויתכן כי הוא מבשר על חורף מושלג. הומה מבקרים.

יצויין, כי חברת הר החרמון השקיעה השנה בשיפוץ המקום כמיליון דולר. (עתי"ם)

נמשך השקט בכפר טייבה

בסוף שבוע שקט, ללא הפרות סדר, היה אתמול בכפר טייבה.

אתמול הגיעה לכפר קבוצת תומכי "ק"ה שבאה לעודד את בני המשפחות שבתיהם נהרסו בראשית השבוע.

כוחות גדולים של משטרה עדיין נמצאים בכפר הם ייאמדו עד לסוף שבוע הבא, כדי למנוע הפרות סדר, לקראת השביתה הצפויה ביום שלישי הקרוב במיגזר הערבי, על רקע הריסת 15 מיבנים בטייבה. (עתי"ם)

כנס ההתעוררות לזכרו של הגר"ב שטרן זצ"ל בב"ב

הערב יתקיים מספד כנס הספד והתעוררות בביהכ"נ פרשבורג בזכרון מאיר, במלאות שבעה להסתלקותו של הגאון האדיר רבי בצלאל שטרן זצ"ל, שהיה אחד מגדולי תלמידי של מרן בעל החתם סופר זי"ע אב"ד פרשבורג.

דברי הספד ישמיעו גדולי הרבנים הגאונים: רבי שמואל ואזנר גאב"ד זו"ח זכרון מאיר, רבי שמחה בונם סופר גאב"ד פרשבורג, רבי נתן געשטעטנער אב"ד קרית אגודה, רבי יצחק צבי ברעגנפלד אב"ד רחוב חזו"ח זכרון מאיר.

נחשפה חוליית ארגון טרור שפעלה ליד עפולה

חוליית ארגון טרור שפעלה ליד עפולה נחשפה לאחרונה, משטרת מרחב העמקים הסירה את האיפול מחקירת אחת הפרשות המסובכות שאירעו בי־ מים האחרונים בגזרה.

כתב עתי"ם שלמה חדד מוסר, כי מדובר בחשיפת חוליה שה־ שתייכה לארגון פתח.

חברי החוליה הטילו מוראם על תושבי כפר סולם ליד עפולה. לחוליה מייחסים סחר בנשק, הצתת טרקטור וזריקת בקבוקי תבערה לעבר בתים בכפר סולם, שדייריהם נחשדו בקשרים עם כוחות הבטחון.

העבירות המיוחסות לחברי החוליה בוצעו במהלך החודשים האחרונים.

מפקד מרחב העמקים ניצב משנה דני טביב מינה צוות חקירה מיוחד שכלל את מיטב החוקרים לאחר שהצטבר מידע מודיעיני רב בפרשיות אלה.

אנשי המשטרה פשטו על בתי חשודים בכפר סולם ועצרו 9 חשודים. בין העצורים עמר מחמוד מסעוד המכונה "שמוט", שהוא בנם של הורים שהשתייכו בשנות ה־70 לרשת חבלה שהטמינה חומרי חבלה בשווקים של עפולה חיפה ועכו וכתוצאה מכך נפגעו אנשים רבים. ההורים גורשו למצרים בשנת 1984 בעקבות החלפת שב־ויים עם ארגונו של אחמד ג'יבריל.

העצור השני הוא יאסר סלח זועבי. השניים הם בשנות ה־20 לחייהם והשתייכו לארגון הפתח.

מעצרם של כל החשודים הוארך בבית המשפט בעפולה וחומר החקירה כבר הועבר לפ־ רקליטות להכנת כתבי אישום. (עתי"ם)

נחנך קו התעופה תל אביב-הונגריה

חברת אל על חנכה אמש את קו הטיסה לבודאפשט, ויצאה עם מטוס מדגם בואינג 757 ובו שתי קבוצות של נוסעים מישראל לבירת הונגריה.

דובר אל על מסר שהטיסה הראשונה לישראל של חברת התעופה ההונגרית תתבצע לקראת סוף החודש.

בשלב זה יבוצעו הטיסות על פי דרישת הנוסעים, ולקראת האביב יקבעו לקו זה שתי טיסות בשבוע ע"י כל אחת משתי חברות התעופה הלאומיות.

על פי התוכנית היה הקו צריך להיפתח כבר בספטמבר השנה, אך הטיסות התעכבו עד שנציגי שתי המדינות סידרו את ענייני הבטחון שיספקו את דרישות אל על. תחילה סירבו השלטונות ההונגרים לדרישות המיוחדות שהציגו אנשי החברה הישראלית, אך אחרי ביקור ראש הממשלה בהונגריה, יושרו ההדורים. מנכ"ל אל על רפי הר לב ביקר בבודאפשט בראש צוות בכיר וסיכם את העניינים הארגוניים בין נציגי שתי החברות לקראת פתיחת הקו. (עתי"ם)

ארגון פניות הציבור ירושלים
ת.ד. 5353 טל. 385913

הודעה ובקשה

עירית ירושלים נענתה לפנייתינו לערוך "קו פתוח" לשכונות החרדיות

היום בין השעות 7-4 אחה"צ
במספר טלפון 106־666666

הציבור בשכונות החרדיות נקרא לנצל את המבצע בתקוה לפתור את הבעיות שעל סדר היום בשכונות אלה

אנו מודים לפונים ולמשיבים

המזכירות **חיים מילר** יו"ר

לזכרם של הטהורים
מרת רחל וייס הי"ד ועולליה הרכים הי"ד

נקיים כנס התעוררות לנשים
מחר יום שני ה' כסלו בשעה 8.30 בערב
בישיבת "כנסת יהודה" בסנהדריה המורחבת

ישאו דברים:
הרב **שפירא** שליט"א משגיח בישיבת "קול תורה"
גב' נחמה ולס תחי'
אחד מבני המשפחה

נשות השכונה והסביבה ומוקירות זכרה מתבקשות להשתתף

הספד והקמת מצבה

במלאת שלושים יום
לפטירת בעלי אבינו וסבינו היקר

הרב **אהרן** ב"ר משה **פורמן** ז"ל
(יליד בריסק)

הספדים ע"י רבנים ידועי שם

אור ליום ד' ד' בכסלו תשמ"ט
בביהכ"נ אליהו הנביא ברח' קאליש ע"י ביהכ"נ הגדול
הישן בני ברק בשעה 7.00 בערב

העליה לקבר בהר המנוחות ירושלים חלקה חדשה בהר תמיר ביום ד' ד' בכסלו בשעה 15.30

אוטובוס יצא בשעה 15.00 מרח' סנהדריה המורחבת 104 ירושלים

המשפחה

ברוך דיין האמת

בצער עמוק אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

ד"ר **בנימין וינשטוק**

ב"ר **משה** ז"ל

ההלוויה תצא היום יום ראשון, ד' בכסלו תשמ"ט
(13 בנובמבר 1988) בשעה 2 אחה"צ מבית המנוח רחוב חזון איש 47 בני ברק
לבית העלמין של נציבי ישיבת פוניבז'

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים

אבלים

אשתו - רחל וינשטוק

בניו — אברהם וחנה וינשטוק   בן ציון ויהודית וינשטוק
גבריאל ואילה וינשטוק   הנכדים והנינים

ברוך דיין האמת

בצער עמוק אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

ד"ר **בנימין וינשטוק**

ב"ר **משה** ז"ל

ההלוויה תצא היום יום ראשון, ד' בכסלו תשמ"ט
(13 בנובמבר 1988) בשעה 2 אחה"צ מבית המנוח רחוב חזון איש 47 בני ברק
לבית העלמין של נציבי ישיבת פוניבז'

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים

שומרה חברה לביטוח בע"מ   **אור הלפיד** סוכנות לביטוח בע"מ   **סיני** סוכנות לביטוח בע"מ

יהדות התורה המאוחדת אגודת ישראל
מטה הבחירות ויזניץ

הזמנה

כל מאות פעילינו ומאות בעלי הרכב אשר התנדבו ושמו לילות כימים ללא לאות — עקב ציוויים וברכתם של גדולי ומאורי התורה והחסידות שליט"א - והביאו בזה להצלחת הרשימה, מוזמנים להשתתף

בסעודת הודייה
הוקרה והערכה

שתתקיים אי"ה היום יום א' בשעה 8.30 בערב במלון ויזניץ בני ברק, בהשתתפות
גדולי התורה, רבנים, אישי ציבור וראשי אגודת ישראל

הנהלת המטה

מברזיל
בגדי תינוקות יוקרתיים לגילאי 0-2 היום יום א' 8 — 10 בערב בשדרות האדמו"ר מויזניץ 9 ק.א. ב"ב
טלפון 03־777447

שור
אינסטלטור
תמיד לשרותך
ביקורת נזילות
ע"י מכשיר אלקטרוני
03-799996

טלפון משוכלל חיפשתי
הזול ביותר מצאתי
ב"טלקטרון"
מכירות ותיקונים באחריות
ר' עקיבא 20 ב"ב,
טל. 5791427

"מרוה לצמא"
השבועון לבית היהודי

אגודת **"רפואה וחיים" - ויזניץ**
רח' אהבת שלום 16 קרית ויזניץ בני ברק
טלפון 5740670

הודעה חשובה

הננו להודיע שארגון נשי אגודת רפואה וחיים ויזניץ
יוצא היום בשעה 5 אחה"צ לקיים מצוות ביקור חולים בבתי החולים בילינסון ותל השומר במקום יום רביעי, וכל המעוניינות להצטרף למצוה גדולה זו תתקיים הסעה ממשרדנו רח' אהבת שלום 16 וכן בחזור
הביקור כשעה — שעה וחצי
כ"כ ביקורי חולים ע"י הגברים בבתי החולים הנ"ל מתקיימים כרגיל בימי שלישי בשעה 6 מביהמ"ד הגדול בקרית ויזניץ
מודעה זו באדיבות "ביג בן טורס"
רח' רבי עקיבא 115 ב"ב

ההנהלה

ארגון "הצלה" בארץ הקודש
ירושלים ת"ו
בעידוד ובסיוע מד"א ירושלים.

ברכות מלא הטנא

לעסקן הנכבד והמסור העוסק לשם שמים במלוא המרץ והמסירות למען הכלל והפרט
הי"ה הר' **אלעזר גלבשטיין** הי"ו
חבר מועצת מגן דוד אדום בישראל
לרגל הצטרפותו כחבר הנהלת מד"א סניף ירושלים
ברכותינו שיוסיף ויפעל גדולות ונצורות
ולקדש שם שמים ברבים

מאחלים
האברכים העוסקים בהתנדבות בירושלים
גם אני מצטרף לברכות ד"ר הר"ר דוד אפלבוים

לגננות ולמורות
★ חוברות הדרכה ללמד ולמד.
★ חיתוכים.
★ ברכונים לחנוכה.
★ חנוכיות וסביבונים.
★ קלפים ומשחקים.
★ מדבקות וחוברות ציור.
ועוד ועוד...
ב"חבקוק"
מלכי ישראל 14 ירושלים
טלפון: 02־370093

לתושבות ירושלים
שמנה לב!!!
בימי ראשון ושני בשעות 10-12 לפנה"צ ו־7.00 — 9.00 בערב תתקיים אי"ה מכירת בגדי יבוא מאירופה, סריגים וחולצות חמות לבנים בנות ונערות, מעילי בנים ובנות לגילאי 2 עד 10, ז'קטים חורפיים מקטיפים לילדים ילדות ונערות. כדאי להגיע!!! ברמות ג' יובל מר 316/3 רח' רחובלס סל. 02־667120 אוטובוסים 36,16

מכירה
מארה"ב
סריגי נשים ונערות עם אפליקציות וכלי, הצאיות מקסימות, חליפות שילוב בד וסריג
היום יום ראשון
10.30 — 8.00 בערב
רח' באר מים חיים 6 (השומר 81/ג) בני ברק

מבצע להתן וכלה
20% הנחה
נעורים

מכירה מיוחדת!!!
מבחר מעילי גשם,
מעילי צמר,
וז'קטים
רח' יחזקאל 42 כניסה א' ק"ב רים
בין השעות 10.00-8.00 בערב

"מחסן הרהיטים"
ארונות קיר ☆ ספריות
פינות אוכל ☆ חדרי שינה
סלונים ☆ מזרונים
☆ במחירים מפתיעים
פתוח רק אחה"צ
מ־4 עד 9 (כולל יום שלישי)

המוסד לביטוח לאומי

אל ציבור המבוטחים

מתוך כוונה לשפר את השירות לציבור מתקין המוסד לביטוח לאומי בימים אלה מערכת מחשב חדשה במשרדיו
הציבור מתבקש שלא לבקר בסניפי המוסד בימים א,ב,ג, השבוע (14,13 ו־15 בנובמבר) אלא במקרים דחופים בלבד
אנו מתנצלים על אי הנוחות הזמנית הנגרמת לציבור המבוטחים

המחלקה להסברה וליחסי ציבור

هكذا من الأصل

לוח המודיע

דירות ובתים

לא ברכה
משרד
לקליטת ומסירת
אינפורמציה לדירות
למסור דירה חינם
לחפש דירה
דמי השתתפות סמליים
בקרוב
★ אגף חדש ★
רוצים למכור
יד ראשונה ★ מכשירים ★ מכירות
רכב ★ רהוט ★ מכונות
★ נמחים וכד וכו'
מרכז: גאולה לבוש מרדכי 6
02-282452 רב קוק

ירושלים

מכירה

★ בסורוצקין!!! דירת 4.5 מטופחת רק 113,000$!!! "ידיד" (02)247744 (02)248754 (02)242653

★ בהר נוף!!! דירות חדשות + מרפסות וגינות לכניסה מיידית!!! "ידיד" (02)247744 (02)242653

★ בהר נוף 4 חדרים ק"ב דרומית, נוף + מחסן 125,000$ מיידית! "נוף הרים" (02)382471

★ בבניני רובינשטיין 3 חדרים ופנ"א, גינה גדולה, משופצת. "נוף הרים" (02)382471

★ 4½ בגאולה כחושה ק"ג כוונים; 3 בסנהדריה ק"ב; 3½ באופירה ק"ג; 2 בגאולה ק"ב כיוונים "המתווך" (02)370355

★ במורחבת בים סוף ק"ב 3 חדרים לפנות בשעות הבקר והערב (03)534975

★ דירות בהזדמנויות מיוחדות! "מן" (02)286355 (02)272433

★ בהר נוף 5 מפוארת, מטבח מושלם, נוף סוכה מחסן "דור נוף" (02)384421

★ בהר נוף 4 (1 קטן) מטבח ענק, כיוונים 100,000 "דור נוף" (02)384448

★ בהר נוף מבחר דירות 4 חדרים החל מ־113,000 "דור נוף" (02)384421

★ בגבעת שאול 4½ יפה ק"א 130,000 "דור נוף" (02)384448

★ דירת 4½ חדרים ברמות פולין, ק"ק, פינוי תוך חודשיים. 95,000$ (02)863255

★ בסנהדריה המורחבת 3 חדרים מרוהטת + פ"א ק"ג דרום מערב + מרפסת כחדר + ארונות + מחסן (02)829296

★ ברמות א' ק"ג 3 נהמדים 70,000 דולר "וינשטוק" 666943 665534

★ בהר נוף 3,4,5 וילות בית־וגן מבחר דירות תווך "ארלנגר" (02)421937

★ בגאולה קומה שלמה 6, ובבית ישראל בית קטן מיידיה (פרטי) (02)664454

★ במעלות דפנה, 3 + פ"א, ק"ב מרפסת גדולה לסוכה, "אדם וביתו" (02)247833 (02)247853 (סלדין)

★ במקור ברוך (הדית) 2½ ק+א + מרפסת לסוכה + ארונות. "איציק לוי" (02)242605

★ ברמות א', מציאה לרציניים!!! חיבת להמכר 3 + פ"א + כיוונים טובים + נוף מהים + מרפסת סוכה 78,000 דולר פינוי עשרה חודשים (02)860336

★ 3 + הול כחושה בנחמיה 5 ק"ג מזרח צפון מערב לפנות במקום ביום א' בשעה 4.00

★ 4 דרום מערב צפון בבנין חדש ק"ד בקרית שומרי אמונים (03)706402

★ למכירה ברמות ד' 3 חדרים ק"ג כיוונים מצוינים (08)562960

★ 5 בהר נוף בבניה ק"ב 145,000$ (02)382102

★ בבית וגן 4 + פ"א ק"א + מחסן + מרפסה + חצר 148,000 בלעדי "למקבץ" (02)242006/7

★ בהר נוף 4 115,000, 5 + גינה 144,000 פנטהאוז 160,000 "ארמוך" (02)860101

★ לרציניים! בשומרי אמונים 3 גדולים, כיוונים 100,000 (02)829343 בבקר (02)810084 בערב

★ בסנהדריה 3 חדרים + מחסן + דוד"ש ק"ג, כוונים טובים (02)825814 (02)524966

★ קוטג ברמות 03 4½ + גינה + כניסה + הסקה פרטיים מיידי (02)865218

★ ביה על מגרש 464 מיד בגבעת שאול עם אפשרויות בניה "יעוה תיווך" (02)711952

★ ברמות ב' (ליפשיץ) 98 מ"ר ק"א, יפהיפיה ומסודרת (02)861598

★ בעז"ת 3 + הול שימושי ק"ג מטופחת + נוף + דוד"ש + מרפסות דר/מע (02)816221

★ 3 ע"י נוה צבי ק"א. ק"ג, 100.000 "זוריד" (02)384258 4—7 10—12

★ ברמות החדרית 3 חדשה + מרפסות ק"ג (אחרונה) 89,000$ (תוך) (02)861180 (02)866690

★ בצפניה 3 + הסקה ביתית + ארונות ק"ב 79,000$ (תוך) (02)866690

★ דירות 2½ ק"ד פנוי מיידי מא"ש ללא תוך (02)289067 עד 9.00 בבקר

משכנות ירושלים
רח' מלכי ישראל 37 ירושלים
טל. 382031, 02-539090
מידע ממוחשב לדיור באזור ירושלים
יעוץ מקצועי למשכנתאות
9-1 4-7

★ בבית וגן להשכרה דירות 3—4 חדרים תוך ארלנגר (02)417131

★ בהר נוף 3, דרומית, ק"ב + טלפון, מחסן מיידי! לשנה "גולדיס" 538803

★ ליד ארזי הבירה 4 + מרפסות מרוהט קומפלט + דוד"ש + הסקה + טלפון (02)381138

★ דרוש חדר אצל משפחה חמה עבור בחורה חרדית טלפון (02)322685

★ בהר נוף 3 70$; 5 650$; כניסה מיידית (02)860871 (02)860101 "ארמוך"

★ בהר נוף 4 ק"א טלפון מיידי ל־8 חודשים (08)5227850

"המודיע"
העתון של
היהדות
החרדית

להשכרה

★ בבית וגן 4 חדרים 500$; בהר נוף 4 חדרים 400$; בתפארת רמות 4 חדרים 400$; בגאולה 2 חדרים 280$ "נוף הרים" (02)382471

★ לתקופה קצרה! דירה מרוהטת קומפלט + טלפון ברח' דברי חיים (02)818148

★ ברמות א' מול פולין 4 ק"ג מרוהטת לזוג + 2 + דוד"ש (03)862893

★ בגשר החיים 4 + הול מטבח גדול כיוונים טובים 500 "דור נוף" (02)384421

★ בקרית צאנז להשכרה 3 גדולים, מרוהטת קומפלט לתקופה ממושכת. (02)820029 מאחה"צ

★ בבית וגן 3 חדרים מרוהטת קומפלט + טלפון ק"א, למבוגרים, מיידי (02)867216

★ לזוג 3 במקור ברוך מרוהטת + טלפון לחצי שנה. להתקשר מ־2 (02)247611

★ 3 ברמות ד' לשלושה חודשים עם / בלי ריהוט (02)868449

ביקוש דירות

★ דרושה דירת כ־4 לקנייה בגשר החיים רובינשטיין (02)539295

★ דרושה דירה מרוהטת בסבי בת גאולה מר"ח אדר א' לתקופה ממושכת (02)288099

★ 2½/ 3½ קרוב למרכז (עזרת תורה צאנז) עד 54 מדרגות טל. (02)422723

מחסנים

★ מחסן חדש בשכ"ח ברח' אדוניהו הכהן ירושלים לתקופה ארוכה (02)824136

מגרשים

★ מגרש לבניה ליד אפריון (02)382102

בני ברק

למכירה

★ במיתך 2 גדולים + הול ק"ב דוד"ש מסודרת 67,000$ (03)702929

★ דירות פנטהאוז בפרדס כץ לאברכים אגודה מ.ז.ל. (03)703074

★ 5 חדרים 2 מפלסים ק"ב 3 כ"א מטבח אמריקאי משוכללת (03)702226 130,000$

★ דירות מפוארות בנות 5 חדרים ברח' בעש"ט מפרט סכני מעולה גמור מושלם פיתוח סביבתי מלא ע"י קבלן ידוע ואמין "המצליח" (03)798367

★ 3 חדרים ברח' חגי ק"ג; 3 כ"א עורפית "המצליח" (03)798367

★ 2½ חדרים ברח' רמב"ם ק"א חזית "המצליח" (03)798367

★ בבני גד 3 חדרים גדולים ק"א צ"ע כיוונים טובים (03)7517274 (03)5793341

★ דירות חדשות בבני ברק (1) 5 ק"א 3 כ"א בחזו"א (2) 5 ק"ג 3 כ"א בחזו"א (3) 4 + חצר צמודה 3 כ"א ב"אור החיים" 13.00 — 9.00 מ־ (03)5740508

★ בפרדס כץ 2 ק"ג + מזגן רהוט טלפון + חניה (03)5790750 מ־8.00 בערב

★ 4 חדרים לוקסוס מטבח אמריקאי שטח גדול 125,000$ (03)791540

להשכרה

★ דירת 4 חדרים מרוהטת + רהוט חלקי + טלפון וחניה ליד אבטליון (06)365305

★ בשרת ק"ק 5 — 4 (מרוהטת) + טלפון + דוד"ש לתקופה ממושכת (03)5791667 (03)785974

★ 3 + טלפון ק"א חזית, ללא ריהוט בלי מתווכים (03)782721 מ־9.00 בערב

★ 3 חדרים רבת אלחנן + דוד"ש 300$ ללא ריהוט מיידי (03)704126

★ 3 מרוהטת ברמת אלחנן מיידי, כיוונים טובים (02)370080 בשעות אחה"צ

★ 4 חדרים ברח' עמוס ק"א לתקופה ממושכת "אינטרשיתל" (03)798828

★ דירת 2 חדרים + ריהוט חלקי + טלפון ק"ב ברח' עזרא (03)772143

★ 3 פאר מרוהטת ומסודרת קר מפלט + טלפון מיידי לחצי שנה (03)5790765 (03)7069918

★ דירה מרוהטת 2 חדרים + טלפון להשכיר כניסה מיידית (03)782885

עסקים

★ עבור לקוחותינו דרושים מגרשים בכל הגדלים בכל אזורי ב"ב (גם באיזור תעשיה) "יתוך יוסקה" עקיבא 133 ב"ב (03)5790099

★ למסירה חנות עובדת כולל ציוד ומלאי במרכז רבי עקיבא (03)5793734

מגרשים

★ מגרש צמוד לרמת אהרן + רשיון לקוטג' 8 ח' + 2 ח' + מקלט (03)789918 (03)9343901 (בערב)

בערי הארץ

אשדוד

★ דירת 3 + ה"ל דרומית ק"ג רובע ח' קרית גור (02)539397

אילת

★ באילת דירת 3 מרוהטת לחופשות וחגים טלפון (059)75931

עבודה

★ לחנות סידקית ותפירה דרושה מוכרת זריזה עם נסיון בשעות אחה"צ פרטים במקום עזרא 45 ב"ב

★ דרושה מזכירה בחיפות לביה"ס למוזיקה בגילה בשעות אחה"צ טל. (02)529702

★ נמשכת ההרשמה להכשרת מרפאים/ות טבעוניים לתואר אקדמאי. יום בשבוע (03)373541 + במוצש"ק

★ לישיבה בבית וגן דרוש זוג לחלוקת אוכל ל־3 שבתות בחודש, פעלים למטבח ולניקיון (02)436262

★ לחיים וכבוד חברה לשרותי סיעוד ורווחה בע"מ — אחיות/ים ועבודות/ים בלתי מקצועיים/יות לטיפול אישי והשגחה על קשישים בבתים (02)537046 (02)234438

★ עובד חרוץ ומסור לחנות מזון רצוי בעל רשיון נהיגה אפשרי פנסיונר (03)790447

★ דרושה בחורה ללינה אצל אשה חשובה מבוגרת בבני ברק טל. (03)772062

★ למשרד חרדי דרושה פקידה קבלה / טלפוניסטית ציינית, דוברת אנגלית ועברית, רצוי אידיש, מגיל 40 ומעלה (02)227986 (02)228581 לפנה"צ 9.00 — 2.00

★ בבית וגן דרושה אשה אחראית לעזרה בעבודות בית וטפול בילדים (02)430682

מטפלות

★ בבני ברק דרושה מטפלת מנוסה להינוק 5 ימים בשבוע טל. (03)5708615

★ דרושה מטפלת בביתנו בהר נוף 5 פעמים בשבוע טל. (02)527137

שעורים

★ התפנו מקומות אצל מורה פרטית ללימודי חשבון ואנגלית לבנות בית ספר עממי והמיכור (03)703128

★ מורה מוסמכת מוסרת שעורי עזר בכל המקצועות טל. (03)5793935

קורסים

★ קורס לפאות אצל שרה טלפון (02)868364

ספרים

★ לגבאי ביהכ"נ וישיבות! כורך מקצועי יתקן ספריכם במחירים מוזלים (02)824785

מכירות

★ כדאי! בדים הצ"ח אלגנטיב במחיר במוצש"ק ראשון ושני 8.00 — 10.00 בערב בשדרות רוזנר 13

★ מבחר בדים אקסלוסיביים, יהודים מצרפת צבע אופנה לפי הזמנה להתנועה ולשמחות אלי פאבי מגדל העיר וקומה בניכה) בן יהודה 34 (02)242416

★ מיקסר קנווד שף חדש באריזה + שש תוספות כושה הכל (03)785625

★ במציאה ספה + 2 כורסאות מיוחדים + אפשרות פתיחה במצב מצרך (03)5708576

★ שמלות לילדות ונשים מהוי במוש"ק 10 — 7.30 ארלנגר ברגמן 10 ירושלים

מכוניות

★ למכירה סוברו סטיישן 1300 1986 + מזגן (02)531873

אבידות

★ נאבד סוודר של אשה באזור אפריון בורא המוצא יתקשר (02)824018 בשעת הערב

★ נמצאו 2 מפתחות באוטובוס שנסע ביום ג' מירושלים לכנס הנשים של אגו"י ב"ד אליהו ניתן לקבלם בטל. (02)823228

בוקר טוב עם
המודיע
העתון של היהדות החרדית

דרושים
מפיצי הגרלות
למוסד חרדי חשוב
תנאים טובים למתאימים
בדבר פרטים
לפנות טל: 02-880085 03-5791670
בשעות הערב

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיוד
★ אלומיניום ומסגרות
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
★ כל עבודות הבניה באחריות
טל. 02-344277
24 שעות ביממה

דרוש/ה
עובד/ת למטבח
בישיבה
02-525213 ,02-531178

פרסום נחוץ לכל עסק לרוץ
704969 טל'

ביגוד איכותי
מאנגליה
חולצות סריגה מיוחדות לנשים.
סוודרים, חולצות וחליפות לבנים.
חולצות לבנות, שמלות לילדות
2-4 ובגדי תינוקות
מוצש"ק 7.30-10.00 רשב"ם 13 ב"ב

עורך! סופר!
רצונך להוציא תחת ידך
עבודה מושלמת?
הפקד את ההגהה והניקוד
ביד מקצועית ומיומנת
פרטים בטל: 02-386399

מבצע מיוחד
לפתיחת העונה
אצלנו תמצאי
המבחר הגדול והאופנתי
ביותר בארץ
של מעילי צמר
מבדי חוץ, ז'קטים
בגזרות מיוחדות
מעילים וז'קטים לגשם
(סלפטה), חליפות ובליזרים
מצמר ושכמיות עד מידה 52
בלי חשש שעטנז
שיק פריז
תל אביב
רח' נחלת בנימין 16
טל. 655087

תרגומים
אנגלית־עברית
טלפון: 02-786436

חדש!!!
הגיעו
חליפות סריג
לנערות...
רותי'ס
רח' מיכלין 14 בית וגן י־ם
טל' 02-418940
שימו לב!
החנות פתוחה בימים א'-ה'
רק בשעות 9.00-7.00 בלילה

בגדי ילדים יפיפים מאנגליה
מעילים לבנות 66 ש'
חליפות בנים, סריגים לתינוקות
שמלות ועוד
המכירה תתקיים במוצש"ק 8-10
ברח' אונקלוס 5 (סמטא משמאל המלך)

מכירה
חולצות יפהפיות
וחליפות סריג
לנשים ובחורות תוצ"ח
במוצש"ק וביום א' מ־8 עד 10
חזון איש 44 ב"ב

"מחשבת"
בית ספר חרדי לפקידות
ר' עקיבא 92 ב"ב, טל. 5793777
נותרו מס' מקומות
לקורס הנה"ח לגברים
שעורים אחה"צ ושעות הערב
בסיום הקורס לסוגים 1-2

דרושה משפחה
בעלת נסיון בחינוך
לילד בן 11
בריא לחלוטין
בתשלום סמלי
לא בבני ברק והסביבה
לפרטים: 03-204172
בערב

לישיבה דרושים
★ עובד מטבח
לארוחת בוקר
★ פנסיונר
לעבודות
תיקונים
פרטים טלפון
02-384673
בשעות 9.30-16.00

שערים יציגים

סל	1.7190
דולר ארה"ב	1.5970
מר"ג	0.9082
ליש"ט	2.8666
פר"צ	0.2658
ין יפני (100)	1.2889
פל"ה	0.8051
פר"ש	1.0798

לוח היום

בס"ד: יום הנדש"ק ב' כסלו תשמ"ט
ב' כסלו תשמ"ט
הדף היומי בבלי: זבחים צ"ט
ירושלמי: פאה י"ב
משנה יומית: פסחים ח־ט, ח־א
הלכה יומית: או"ח תקפ"ד, ב־ד

סוף זמן
קריאת שמע 7.56
תפילת השחר 9.04
שקיעת החמה 4.46
מחר
זמן
עלות השחר 4.30
נץ החמה 6.01

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: שישי: פרמאת רוממה, רח' המ"ג 28. שבת: הר־הצופים, רח' הר הצופים. מוצ"ש: אל חייאת, רח' בית חנינא מול מחנה נוה יעקב.
תל־אביב: שישי: שדה דב, רח' האחגר 3, תכנית ל', כרך, רח' יפו 76, יפו. שבת ומוצ"ש: הבימה, רח' דיזנגוף 17. בבלי, רח' עוזיאל 1, פינת סולדנו 10.
בני־ברק ורמת גן: שישי: יהלום, רח' קרניצי 63, ר"ג. שבת: פינצי, רח' חיבת ציון 43, ר"ג.
חיפה: שישי: מזור, רח' המגינים 97. שבת: מגן דוד, רח' גאולה 13.
הקריות: שישי שבת: הרמן, רח' סבטת כורליק, ק. מוצקין.
שפרעם־הקה: שישי שבת: קופ"ח הכללית, רח' חיים עוזר.
נתניה: שישי: מקסים, רח' כלוסנר 2. שבת: הנשיא, שד' ויצמן 36.
פתח־תקוה: שישי: עצמאות, רח' בלפור 75. שבת: מזור, רח' חביבה רייך 20. קופת חולים, רח' עין יעקב 2, חולון.
חולון: שישי שבת: דיר תמר, רח' סוקולוב 70.
אשדוד: שישי שבת: קופ"ח כללית.
רחובות: שישי: הנשיא, רח' הנשיא הראשון. שבת: קופ"ח כללית, רח' בני משה.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת מתבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: שישי: שערי צדק: פנימית, ילדים. שבת: ביקור חולים: נשים ילדים. כל יתר המחלקות בהדסה עין כרם.
תושבי השכונות: רמות, רמת אשכול, גבעת הצרפתית, נוה יעקב, הרובע היהודי, גבעת אגת, גבעת ופנה, ובמלה אחרים — רשאים לפנות בכל יום שהוא לבי"ח הדסה הר הצופים.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 8־539255 • ת.ד. 1306
פקסימיליה 02-539108
דפוס "הדר" בע"מ
הדפסה: ג'רוסלם פוסט
סניף ת"א: אלנבי 132, ת.ד. 1307
טל' 624353, בערב: טל' 614950
סניף בני־ברק: ר' עקיבא 147
טל' 5792490
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

אגודת נועם שמעון
טל. 03-768260
האם נענית לקריאת
הה"ג שמואל וואזנר שליט"א
הרה"ג ניסים מויאל שליט"א?
* * *
שמות הזוכים בטבעת זהב
בהגרלות השבועיות:
ברון אהרון, שמחוני אברהם,
שמח יאיר
הזוכה בשרשרת זהב
בהגרלה החודשית
קנר משה
דרושים מפיצים בכל הארץ

חנות "סופרייז" ת"א
עורכת מכירת ענק של
נעלי יוקרה איטלקיות
דגמים אקסקלוסיביים ובלעדיים
הגיעו דגמים חדשים ומגפים
(בהנחות 10%-60%)
PIUMA קפקפי בריאות
הטובים ביותר בעולם - מבצע
המכירה תתקיים אי"ה במוצש"ק כ"ד
כ' כסלו (12.11.88) בגן ילדים הרצל 13 ב"ב
מ־10-7.30 (מול מכ"ש)

מכירת בגדי נשים
אלגנט וספורט
במוצש"ק 8.30-10.00
בדברי חיים 19 ירושלים

קונים זהב
ישן וכסף מחליפים בחדיש
מקבלים תיקונים
התכשיט
ר' עקיבא 111 בני ברק

בס"ד
נמשכת ההרשמה
להכשרת
מרפאים/ות
טבעוניים
בתזונה נכונה
לקבלת תואר אקדמאי
יום אחד בשבוע
03-373541
גם במוצאי־שבת

נהג חרדי
בעל טרנספורטר
10 מקומות
מעונין בהסעת אברכים
טל' 02-282276

החסידה
רח' מינץ 17/1
רמות 04 בבני רמת
בגדי הריון, ספורט
וספורט אלגנט עיצוב בלעדי
בימים א'-ד' בין השעות 5-8 בערב
או לפי תיאום מראש 02-860033

★ הלוואות לשכירים ולעצמאיים
★ הלוואות לרכישת רכב
★ משכנתאות לדירה
טל. 03-785575

במוצאי שבת!
לרגל הביקוש הגדול הגיע
משלוח חדש בכמות מצומצמת
סריגי נשים ובגדי נערות
תוצרת חוץ
ב"ב רח' השומר 95 7.30-10.30

אצל שושי
לנשים וצעירות
אלגנט וספורט אלגנט
כל פריט ב־200-220 ש"ח
רק במוצש"ק בלבד מ־11.00-7.00
ברח' הרצל 33 ק"א בבי"ב

מבצע!!
★ מבחר עצום ★
למגפיים איטלקיות
במוצש"ק 7.30-10.30
ברבנו גרשום 32 י"ם
ובסורוצקין 37ב' י"ם
כל יום אחה"צ 4-7
ובימי שישי 10.00-1.00

מורה בעלת נסיון
מעל 15 שנה
מעבירה
קורסים לתפירה
למתחילות ולמתקדמות
לנשים ונערות
03-772449 בני ברק

מכירה חד פעמית של
הסריגים והחליפות
היפות ביותר בעיר
לנשים ונערות
במוצש"ק 7.30-9.30 סורוצקין 41
ק"ק ירושלים

רק במוצש"ק וביום ראשון
מעילי גשם איכותיים
+ פרווה ובובע
מאנגליה לבנים 5-13
ברח' רעבן 16 ק. צאנז ר"ב
8-10.30 בערב

שרי ישראל
מלון הסוויטות, ירושלים
02-380585
$60.000
משכנתא אמריקאית!
עכשיו, בקניית סוויטה
במלון + שותפות ברווחים

יש לך טעם טוב?!
הגיעו דגמים יקרים
בזיל הזול
סריגים, ז'קטים, מעילי גשם, שמלות וכו'
להתראות מוצש"ק ויום א'
יהודה 25 ק"ב 8.00-10.30

סטודיו לציור
על משי
וריקמה יצירתית
הינדה הרבסט
טל: 03-5792445
03-704378
צעיפי משי ומטפחות ראש
משי בהזמנה

מאנגליה
ז'קטים, מעילי גשם
וסריגים
מוצש"ק חנולו 12 ב"ב
בשעות 10.30-7.30

הגיע מבחר חדש
של בגדי חורף
לילדות ונערות
★ חלוקי "מהל־קטי"
חורפיים וקייציים
★ חולצות לבנים וילדים
בהזה פלגה רח' בגדי ישראל 14
רמת אלחנן בני ברק
במוצש"ק 11.30-7.30 בב"ב

למתיבתא ספרדית
בירושלים
דרוש
מחנך מנוסה
לכתה ח'
02-370057
02-820192

"אל המקורות"
- מורשת אבות
הקורסים
להכשרת מרצות
החלה ההרשמה טל. 03-701492

מכירה מיוחדת
בגדי נשים תוצרת חוץ
בלעדיים
במוצש"ק ויום א' 8-11
ב"ב, בן דוד 18 ק"ב

לנחותכן
פתוח במוצש"ק!
מבחר חדיש של ביגוד
מרהיב לשבת יום יום
וארועים חליפות ושמלות
בדגמים יחודיים ובלעדיים
בהתאמה למידה אישית
המחירים נוחים במיוחד!
"בת מלך"
סוקולוב 4 בני ברק

מכירה הזדמנותית
שמלות חגיגיות ומרשימות
לילדות ונערות, סריגים
לבנים בנות ונערות במבחר
עשיר ומגוון
מעילים לבנים ובנות עד
מידה 12 ובגדי הריון
המכירה תתקיים אי"ה במוצש"ק
פרשת תולדות ברח' סנהדריה בגן
11 ב"ב בין השעות 10.00-8.00

הכינו עצמכם לחורף
מכירת כרים ושמיכות
ממולאות בפוך טבעי
ישר מהיצרן
במחירי המפעל
צבעים מרהיבי עין וגדלים שונים
ב"ב שד' ויזניץ 14 ק"א
בין 10—8 בערב או בתאום
מראש טל: 03-743884
אל תחמיצו!

מלאי חדש
של סריגים עד 70 ש"ח
במוצש"ק
מ־8:00 עד 10:00
ביונה הנביא 23 בני ברק

פאה ב־99 ש"ח
סלל עיצוב!
בואי לאווה ונצלי את מבצע קסקט ורטרו.
פאות סינטטיות ב־99 ש"ח כולל עיצוב.
במבצע עד 30.11.88
נצלי את ההזדמנות.
להשיג בבית אווה
רח' ר' עקיבא 80 בני־ברק
ואצל כל הפאניות המורשות.
Eva
אווה
יופי של פאה.

יום הולדת
ל"סלון ביוטי"
מבצע הנחות
עם פאנית חדשה ומעולה
רח' חבקוק 2 פינת הרצל 18 ב"ב
פתוח מ־9.45 עד 18.00
נסי ותוכחי
להתראות

דחוף
מחפשים עבודות
מכל הסוגים
לבעלי תשובה בכל שעות היום
המעונין מתבקש להתקשר
לטל. 02-824220

IC30
למודי הוראות הציור
ופרקים נבחרים בגרפיקה
★ הלימודים מתקיימים אחת לשבוע
★ סטודיו מרווח פלוס אור
★ תרגול מעשי בכל הטכניקות
לפרטים והרשמה טל: 03-343145

עיצוב
בלעדי ומיוחד!!!
★ חליפות לנערות ולנשים
★ בגדי ילדות
★ חליפות לילדים עד גיל 4
במוצש"ק ב' בכסלו משעה 7.30
רח' בורוכוב 2 בני ברק
(ע"י רח' השומר 91)

למכירה
בהר נוף
וילה יפהפיה
3 מפלסים + גינה וכוף
"מוסי" 02-228626,
02-850212

ברל'ה
מסעדה וסטקיה גלאט
רח' אגריפס 113 ירושלים
בשר ובאגריפס
יום יום
א'-ה' 12 בצהריים עד 12 בלילה
ליכח
ברל'ה י"ס
בכשרות
ברל'ה

קורסים פרטיים לגברים ונשים בנפרד
כל יום נפתח קורס
להדפסה בשיטה עיוורת, להכרת המחשב
ועיבוד תמלילים
משרדית — כל בו למשרד ולמחשב
ציוד הקפי, תכנות, ניר רציף, סרטים למדפסות, ציוד משרדי ושרותי משרד
רח' מלאכי 23, גאולה ירושלים טל' 272716, 285332
פתוח רצוף מ־8.30-20.00

מסעדת ירושלים
טל. 222757 ירושלים
כשר למהדרין
שאל את מי שכבר היה
מתקבלות הזמנות
למסיבות משפחתיות, בריתות,
אירוסין, שבע ברכות וכו'
מטבח אירופאי רמה מעל לכוכבים
אוכל מוכן הביתה מחירים ללא מתחרים
חניה בשפע
פתוח: מ־12 בצהריים עד 11 בלילה
יום ו' 11 בצהריים עד 3 אחה"צ
רח' הורקנוס 7 פנת הרבצלת
מעל הלבשת בלזי

המכירה בעיצומה
50% הנחה על פאות "יפה"
קופסה אורגינלית ללא סירוק
לבאות מחוץ לירושלים דמי נסיעה מובטחים
טל. 02-816502

נוה שמחה
למעון הורים "נוה שמחה" ירושלים
דרושה אחות אחראית
לאגף העצמאים
לפרטים 02-535171
בין השעות 8.00-13.00
לבקש את אחות מאשע או את ציפי

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP
פאה יפה לחנוכה!
הגיעו דגמי יוקרה אופנתיים לחורף
הכנסי לאחד מסניפינו
ותהני משרות מקצועי, אישי, ויחס אדיב
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן:
"חוט השערה"
דשת סלוני הפאות היוקרתיים
ירושלים: רח' שטראוס 20
בני ברק: רח' ירושלים 16
סניף חדש: רח' סורוצקין 39
PRINCESS — מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

مكامن الأصل

מפקד אזור הבקעה: שלב חדש בהתקוממות

[illegible] של הי״ל [illegible] בבקעה, [illegible] האוטובוס [illegible] [illegible] "בשלב חדש בהתקוממות" — אמר אל״מ ב., מפקד אזור הבקעה, [illegible]

"בשני המקרים היינו עדים להדגה של העזה וחוצפה שלא היתה ידועה לנו עד כה. גם אם מקרה הדקירה לא היה מתוכנן מראש בפיגוע פח״ע ומדקם [illegible] — [illegible] היא הגבוהה ביותר. אנחנו [illegible] קשים את הכירב במסגרת המגבלות. גם הדקירה וגם אסון האוטובוס צמחו כתוצאה מאוירה כללית בלתי־חזבית בקרב התושבים הערבים להגביר את הפעילות הערבית לרמה קיצונית. ייתכן שזוהי הגישה של יאוש", אמר מפקד אזור הבקעה.

"זה לא מנהב, או מרגיע אם הרקע הוא אישי. האוירה היא זאת שכוללת אירועים כהסוג הזה. בעקבה הזו שנמשכה כחודשיים, אנחנו רואים מעבר לפגיעות המכוונות למבסס־חבלה נקודתיים", הוסיף הדובר. (עתים)

שיטה חדשה בהתקוממות:

מתקיפים רכב ישראלי בלפידים בוערים

[illegible] "אגד" בקו 25 בבני [illegible] [illegible] אתמול בבוקר באבנים. [illegible] [illegible] לא נפגעו.

זמן קצר לאחר מכן הותקף רכב ישראלי פרטי בקטע אחר של הכביש. גם במקרה זה לא היו נפגעים, אך למכונית נגרם נזק.

מתנהלים מהיהודה ושומרון מסרו בימים האחרונים על מספר מקרים בהם מכוניות ישראליות הותקפו בלפידים בוערים. מירב ההדירות כגיעות מצפון השומרון. על פי ההודעה, אורבים צעירים בעיקולי דרכים או מסתתרים בפרדסים וכאשר מכוניות ישראליות עוברות במקום ונאלצות להאיט את מהירות נסיעתם, מטילים האורבים ויידוב לפידים, ובמרחק רב יחסית מיידים את הלפידים הבוערים לעבר כלי הרכב.

יצויין, כי בכרוזים האחרונים שהופצו בשטחים נקראים התושבים הערביים להגביר את השימוש בבקבוקי תבערה ו"להצית את הקרקע מתחת רגליו של האויב". (עתים)

הבהרה

אנו מצטערים על שידיעה שפורסמה בעתוננו ביום שלישי תחת הכותרת "אבוך הסידי הותקף ביהוב בב״ב" היתה לקויה באי דיוקים.

מתברר כי אדם (אמנם בלי פרסום שמו) שהוחשד בידיעה הנ״ל שתקף מישהו, פעל מתוך כוונה כנות ברצונו להפריד בין נציים ולא שרצה להתקוף מישהו.

ביחס לכצם התקרית שהיתה, הובהר שהיי בזה טיפול של בית־דין והתבקשנו ע״י רבנים מהרכב ביה״ד לא להתייחס לנושא.

המערכת

מתארגנת קבוצה של
אברכים צעירים וחתנים
ללימוד מסכת ישיבתית
בכולל לפנה״צ
המעוניינים יכולים לפנות
לטל: 02-825122
בין השעות 1.30-3.30 בצהריים
9.00-7.30 בערב

חילוקי דעות בצמרת הכלכלית

נגיד בנק ישראל הציע פיחות לפני הבחירות

מאת כתבנו הכלכלי

בצמרת הכלכלית קיימים חילוקי דעות בקשר לביצוע פיחות בשקל.

נגיד בנק ישראל, פרופ׳ מיכאל ברונו, הציע באחרונה לבצע פיחות עוד לפני הבחירות. ברונו אמר, כי אפשר היה למנוע מקצת מההתפתחויות במשק, אילו נקטה הממשלה בצעדים הדרושים לפני הבחירות.

ברונו אמר דברים אלה, בתוקף תפקידו כיועץ הכלכלי של הממשלה, אך העדיף שלא לפרט בפומבי את דבריו, מאחר והוא מנוע מלהתבטא בנושאים מסויימים.

ראשי התעשיינים ומשרד התעשיה סבורים, שיש לבצע פיחות מיידי כדי לעודד את ריווחיות היצוא וכדי למנוע בריחה של מטבע חוץ ועליה בריבית.

ב־10 הימים הראשונים של חודש נובמבר היתה בריחת מט״ח של כ־200 מיליון ש״ח וההערכה היא, שאם יימשך הקצב הנוכחי, יברח לחו״ל עד סוף החודש כ־600 מיליון דולר.

באוצר מעריכים, שמאז יולי ועד נובמבר הסתכמה בריחת המט״ח בכ־1.8 מיליארד דולר.

המעבר למטבע חוץ גרם לגירעונות נזילות קשים של הבנקים ולעלייה האת לעליית שיעורי הריבית. במכרז המוניטארי, שנערך אתמול על ידי בנק ישראל, נקבעה ריבית של 25 אחוזים על בסיס שנתי. בנק ישראל הילווה לבנקים 750 מיליון ש״ח לשבוע.

גורמים כלכליים אמרו אמש, כי שר האוצר מתנגד לביצוע פיחות מיידי וכי ההרגב לא יכתיב לו את מדיניותו הכלכלית.

ההערכות הן שפיחות "מעוקר", בגובה של 15—10 אחוזים יבוצע בראשית ינואר 1989, אולם אין לשלול התפתחויות נוספות בנושא.

● תל אביב, — הוועדה התחיה אומרת כי החלטתם של ראשי המועצות להשבית את המיגזר הערבי דווקא ביום ג׳ הקרוב, 15 לנובמבר, באה בהזדהות עם אש״ף ביום הכרזת המדינה הפלשתינאית.

תוספת שכר של 2-10% לעובדי מדינה מיוני 88

תוספת השכר מדי חודש - 100 ש״ח

200 אלף פקידים ועובדי מדינה יקבלו בראשית החודש הבא תוספת שכר בשיעור של 2—10 אחוזים.

כך סוכם אתמול במסגרת ההסכם שנחתם בין משרד האוצר והסתדרות הפקידים ועובדי המדינה.

עובדי המדינה יקבלו את התוספת רטרואקטיבית החל מיוני 88.

עוד סוכם, כי תוספת השכר שתינתן לעובדים מדי חודש תהיה 100 ש״ח, לעומת 75 ש״ח כפי שנקבע בהסכם הקודם.

עוד הוחלט, כי מענה יוגדלו ההפרשות לקרנות ההשתלמות מ־5 ל־7.5 אחוזים.

עובדים בשירות הציבורי, בעלי ותק של 25 שנים ומעלה, יקבלו מענק יובל חד־פעמי בשיעור של 50 אחוזים מהשכר המשולב.

על ההסכם חתמו אתמול הממונה על השכר באוצר ומ״מ מזכיר ההסתדרות.

בוטל אירוח חיילות אצל משפחות חרדיות

לפני זמן קצר התארחו חיילות בכפרים ערבים.

צה״ל ביטל אתמול במפתיע אירוח של חיילות אצל משפחות חרדיות בירושלים, במטגה שהשעה רגישה כדי לארחן בהם. יצוין, כי לפני זמן קצר התקיים אירוח של חיילות בכפרים ערבים.

נודע, כי האירוח בוטל ברגע האחרון, בעקבות פנייה של ח״כ יוסי שריד, לשלטונות הצבא.

שיפור קל במצבה של מרגרט רוזנר

שיפור קל חל במצבה של מרגרט רוזנר, שנפצעה קשה בראשה מאבן שהושלכה אליה לפני יומיים בכביש אייל. מצבה מוגדר עדיין קשה, היא מונשמת ועדיין חסרת הכרה.

המשטרה הגבירה את סיוריה בכביש אייל לאחר הפיגוע ביום שלישי ובמשך כל שעות היום והלילה מאבטחים סיורים של משמר הגבול את כלי הרכב הישראלים הנעים בו. ביום חמישי הוחל בבניית גדר לאורך הכביש לאחר שנעקרו עצי פרי שימשו למשליכי אבנים להסתתר ולברוח.

העצור החשוד בהשלכת האבן, תושב קלקיליה, יובא היום להארכת מעצר בבית משפט. (עתים)

מצבו של לאחד — קשה אך יציב

מצבו של מפקד צבא דרום לבנון, הגנרל אנטואן לאחד, המאושפז במחלקה לטיפול נמרץ במרכז הרפואי רמב״ם בחיפה, מוסיף להיות קשה, אך יציב.

גנרל לאחד נתון בתרדמה, שהושגה באמצעות טיפול תרופתי כחלק מהטיפול הרפואי. [illegible] נשימתו והוא עדיין מונשם באופן מלאכותי. (עתים)

נמנע נסיון התנחלות בהר עוזרד

כוח משטרה ומשמר הגבול מנע אתמול בבוקר נסיון התנחלות של תנועת אמנה — הזרוע ההתיישבותית של גוש אמונים.

נסיון ההתנחלות בוצע בהר עוזרד סמוך לישוב נטף ממערב לירושלים.

חודשה העבודה בנמל אשדוד

העבודה בנמל אשדוד חודשה אתמול בצהרים, לאחר שיחה בין מזכיר מועצת הפועלים והעובדים בנמל.

העבודה הופסקה שלשום אחר הצהרים לאחר שהנהלת הנמל הודיעה על פיטוריו של ישראל אזולאי, חבר ועד, בטענה שהוא הפר משמעת מספר פעמים במהלך העבודה. (עתים)

במוצש״ק הכנסת ספר תורה לביהמ״ד מכנובקה

תכונה רבה שוררת בקרב ציבור חסידי ואוהדי מכנובקה, לקראת הכנסת ספר התורה אשר נכתב ונתרם ע״י מוקירי זכרו של כ״ק האדמו״ר זצ״ל לעלוי נשמתו.

הכנסת ספר התורה תתקיים במוצש״ק אור לב׳ כסלו, יום ההילולא של הרה״ק רבי אברהם יהושע השל זצ״ל, מסקווירא, סבו של כ״ק האדמו״ר זצ״ל.

התהלוכה תצא מבית הרה״ח שרגא בעלז ברח׳ רשבים לעבר ביהמ״ד. לאחר מכן תתקיים סעודת מצוה ועריכת השולחן בהיכל ישיבת מכנובקה.

הדרך לשלום ואחדות

(המשך מעמוד ראשון)

לז. אם הידיעה המגיעה לאוזני עסקת בדבר בלתי־רצוי — אזת הוא מהשפיים שעליו לעשות ככל יכולתו לתיקון המצב. באופן מיוחד — השיף נרבי — אומתם הדברים כאשר דנים בנושא כללי המקיף מאות אלפי יהודים. במקרה כזה — מורגשת יותר האחריות הרבה וההחובה הגדולה לעשות הכל כדי להביא לתיקון המצב.

הבחירות שהתקיימו בשבוע האחרון בארץ אופיינו במחלוקת קשה וחריפה בין המפלגות החרדיות, כולל מפלגות דתיות שצריכה להיות להן לכאורה מטרה מאוחדת ומשותפת. המטרה המושלת, איפוא, עתה על כולנו בהשגחה פרטית, צריכה להיות בראש וראשונה השכנת שלום ואחדות. עלינו לעשות הכל כדי לנסות לתקן את האווירה הלא־טובה של מחלוקת ויריבות קשה בין המפלגות השונות ולהביא ככל האפשר לאחדות ולקירוב הלבבות.

בהתייחסו לחילוקי הדעות הקיימים בקרב כל המפלגות בארץ — הביא הרבי שליט״א את מאמר חז״ל המפורסם על כך ש״אין דעותיהן שוות״, בציינו כי עצם חילוקי הדעות הינם תופעה טבעית שכשלעצמה אין בה שום חסרון. אך ברגע שחילוקי הדעות הופכים ליריבות ולפירוד הלבבות — יש לעשות הכל כדי להקן ולמנוע זאת. מחלוקת ויהודים הם שני דברים הפכיים אמר הרבי שליט״א.

העצה לביטול היריבות והמחלוקת בין המפלגות אינה בכך שיגיעו לדעה אחידה, שכן, כאמור, משימה זו הינה כמעט בלתי־אפשרית. לעומת זאת — ציין הרבי — ישנם תמיד דברים המוסכמים ומקובלים על כולם. סביב נושאים אלו יש לקיים מיד דיונים משותפים בין כל המפלגות.

בכך — הדגיש הרבי שליט״א — ישנם שני דברים מאוד חשובים: ראשית — הדברים המקובלים ומוסכמים על כולם, יוצאו לפועל ויומומשו מיד, בהקדם האפשרי. שנית — עצם הישיבה סביב שולחן אחד באווירה טובה ועניינית, תוך דיון מעשי בנושאים המוסכמים על כולם — מביאה עמה מצב של קירוב הלבבות, פתיחות מצד איש לרעהו, ומגבירה את היכולת וסיכויי ההידברות גם בדברים שכלפיהם ישנם חילוקי דעות.

בנוגע לענייננו — אמר הרבי שליט״א — ישנם דברים שכבר הוסכמו בעבר ע״י רוב החרדים ואף נקבעו בחוק מיוחד. אלא שמשום מה טרם התבצעו בפועל.

בתוך דוגמא הביא הרבי את חוק ההפלות וחוק ניתוחי מתים, שלמרות ההסכמה הרחבה סביב הנושא — שהביא כבר לחקיקה בפועל — טרם התבצעו הדברים הלכה למעשה. כך בנושאים אלו וכך בעוד שורה של נושאים, מהם שאינם קשורים ישירות לענייני דת.

עצם הדיון המשותף בין כל המפלגות סביב שולחן אחד, כיצד להביא לביצוע מעשי חוקים שכבר התקבלו והוסכמו על כולם — דוגמת הנושאים המוזכרים — בכוחו להביא לאווירה טובה של הידברות וקירוב הלבבות. ההכרה שניתן לדון בנושאים שונים ללא מריבות וצעקות, ללא דפיקות על השולחן, תביא בסופו של דבר לקירוב הדעות ולהסכמה הדדית גם בנושאים שעדיין אין עליהם הסכמה.

הרבי שליט״א הדגיש כי ההצעה האמורה אינה קשורה כמובן להרכבת הקואליציה ולמו״מ הקואליציוני המתנהל עתה, שבו מעלה כל מפלגה את הדרישות וההתביעות היסודיות והעיקריות, לפי הבנתה וראות עיניה.

הדיונים בנושאים המוסכמים, כמו הדוגמאות האמורות — אמר הרבי שליט״א — שיתנהלו באווירה טובה ולבבית בין נציגי כל המפלגות — ללא קשר למשא ומתן הקואליציוני — יביאו עמם בנוסף לרווח הגדול של יישום החוקים הלכה למעשה, אווירה טובה ודרך סלולה להשכנת השלום והאחדות. (עפ״י רשימת אחד השומעים).

ממזכירות כ״ק אדמו״ר שליט״א מליובאוויטש, ביקשו להבהיר בהמשך לשיחתו של הרבי.

שמאז שעם ישראל נהיה לעם ההגדרה של גיור הוא רק כהלכה, ומה שהתורה אומרת מה זה גיור, ולא שייך בזה כל שינוי ויתור. כמו שהתורה היא נצחית כך ההלכה היא נצחית, וכמו שאי אפשר לשנות דבר בתורה, כך אי אפשר לשנות את ההלכה, ודבר זה הוא כל כך פשוט, שאין שום צורך להזכיר זאת כל פעם.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אברן גרשון ושרה — בת
אפרים משה ואביבה — בת
אסד ישראל ומלכה — בן
אלסטר ראובן ויהודית — בת
אזולאי עמרם ואסתר — בת
אביסל משה וחנה — בן
בצלאל מרדכי ואסתר — בן
בראונר מרדכי ואסתר — בת
גולדשטיין מאיר ורחל — בן
גרינבלט שאול ויהודית — בת
גוטשטיין יוחנן ואיילה — בת
דהן שלום ואופירה — בת
דזיטש מרדכי ומרים — בן
הלטמן יונתן ולאה — בת
ווייסלבסקי ברוך וחוה — בת
קשטיין אברהם ושרה — בן
זוריצקי מנחם ורחל — בת
חברוני חגי ותמר — בן
חבורה שאלתיאל ומזל — בן
סולצין מאיר וחנה — בן
סייב דוד ורחל — בת
יוסלובסקי יוסף ושרה — בת
יפת עוזיאל ורחל — בן
ישר ראובן וחנית — בת
יעקובי יעקב וחנה — בן
כהן הלפרין אפרים וגולדה — בת
כהן יוסף ומזל — בן
כהן שלמה וברכה — בן
לוי שמואל ושושנה — בן
ליבנטסף יעקב וברכה — בן
לוי בן ציון וגילה — בת
מישאל דני ואוסנת — בת
משה אהרן ורבקה — בת
מוסקוביץ בנימין ומינה — בן
משה שמעון ועליזה — בן
מנא משה ויעל — בת
מחפוד מאיר ויפה — בת
מנחם נסים והדבה — בן
מימוני אליהו ומרגלית — בת
מרדכי ירם וחיה — בת
נייזר אריה ואסתר — תאומות
נסימי אבישי ולאה — בת
סגן יצחק וסלי — בן
עובדיה אמנון וחנה — בן
עבדי מנשה ולאה — תאומים
פנירי חיים וחנה — בת
צחק דוד ושרה — בת
קוגנסקי ד״ר מיכאל ושושנה — בת
קוריש עוזיאל וסובה — תאומות
רוסמן יעקב ופרידל — בן
רוס משה ורחל — בת
ראובן משה וצפורה — בת
שאדי אלי ואירית — בת
שלום ג׳ק ורחל — בן
שפיץ עזרא ואורית — בן
שאבי שאול ואילנה — בן
שמנהוני נסים וזיוה — בת
תורגמן פנחס ויהודית — בת

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

הודעה חשובה
לבעלי מיקסרי **"קנווד"**
א. ברגידה
ממשיך לשרת את חוג לקוחותיו בעלי מיקסרי "קנווד" בתיקונים ובהחלפת חלקים אורגינלים, השרות יעיל, אדיב, ובאמינות
מבצע חלקים במחירים זולים עד 20% הנחה
א. ברגידה
רח׳ דוד ילין 10 ירושלים טל. 02-385144
בשרות הציבור 35 שנה
ביושר ובנאמנות
לתשומת לב מיוחדת:
א. ברגידה מייבא את המיקסר הטוב בעולם
KITCHENAID קיצנאייד

הספד והקמת מצבה
במלאת שלושים יום
לפטירת בעלי אבינו וסבינו היקר
הרב **אהרן** ב״ר משה **פורמן** ז״ל
(יליד בריסק)
הספדים ע״י רבנים ידועי שם
אור ליום ד׳ ז׳ בכסלו תשמ״ט
בביהכ״נ אליהו הנביא ברח׳ קאליש ע״י ביהכ״נ הגדול הישן בני ברק בשעה 7.00 בערב
העליה לקבר בהר המנוחות ירושלים חלקה חדשה בהר תמיר ביום ד׳ ז׳ בכסלו בשעה 13.30
אוטובוס יצא בשעה 15.00 מרח׳ סנהדריה המורחבה 104 ירושלים
המשפחה

דירות מפוארות למכירה
בנות 4, 4 + 1 גג
רח׳ הרצל — רח׳ אד״ר
קבלן טקל אליעזר
יבנה 4 בני ברק
טל. 786958 בין 19.00 — 17.00

"רעים"
הזמנת אוטובוס להסעות, הכולל שליחויות וטיולים
כנפי נשרים רח׳ דוד 5 ב״ב טל. 03-5791036
לשירותכם 24 שעות ביממה
• מכוניות חדשות וממוזגות 10, 20, 50 מקומות
• נהגים מנוסים ומיומנים - שומרי שבת!!!
• מחירים נוחים למשפחות בהוכות ילדים
• טיולים עם מדריכים מוסמכים שומרי שבת.
• ביצוע שליחויות, באחריות, ב״ב ירושלים ועוד
■ מחלקה מיוחדת לשירותי נקיון לבתי ספר מוסדות ופרטיים. — רשמו הטלפון 03-5791036
נוסעים • מסיעים • מובילים • מסילים • שולחים •
מנקים ● עם "רעים"

ויס הלבשה כללית
רפפורט 39 טל. 828836
המבחר הגדול ביותר של סריגי נשים ממיטב היצרנים במחירים ללא תקדים
נמשך מבצע שמיכות פוך
חדש: סגור רק ביום שני אחה״צ

משלי מוסר
על פי
המגיד מדובנא
מוסרי השכל חדשים למשלים עתיקים
להשיג
בחנויות הספרים

לת״ת מפורסם
בירושלים
דרוש מורה ללימודי חול
בשעות אחה״צ.
תנאים טובים
למתאימים
02-386625

יהדות התורה המאוחדת - אגודת ישראל
מטה נשים — אשדוד
אליך פעילה!
מתוך שיר והלל לה׳ יתברך על כל הטוב אשר גמלנו להרחיב חיליך ה׳ נתאסף כולנו ל־
כנס הודיה מרכזי
בו נישא שבח לבורא עולם על שזכינו להצלחה המרשימה ביהדות התורה המאוחדת — אגודת ישראל.
הכנס יתקיים אי״ה ליד שולחנות ערוכים במוצש״ק פר׳ תולדות בשעה 8 באולמי שושנים רובע ב׳
ישאו דברים: **חברי כנסת**
אחת המתנכות הדגולות
תערך תוכנית עשירה ומגוונת
להתראות - מטה נשים
תחבורה בקרית גוד בשעה 7.30

לירושלמיות מארה״ב וקנדה
חולצות יפות במיוחד לנשים. זקטים ושמלות אלגנטיות ללידות ונעדות המכירה בע״ה ביום ראשון בשעה 6 בערב קהילות עזרת תורה 16

כובעים
מכירת ענק של כובעי נשים אלגנטיים ביותר וברטים במבחר גדול במוצש״ק וביום ראשון מ־7:00-10:00 בערב אצל רייזי פליגמן המשק אליעזר 18 בני ברק (ע״י מלון וזניץ)

פוססטיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
צפויי נילון
לספות כורסאות וכסאות
★ עבודה מומחית ★
מתקבלות הזמנות גם למרכז הארץ
02-538001 02-810072

"כיפות לוין"
בירושלים
שמחים אנו להודיע על פתיחת חנות המפעל ברח׳ יחזקאל 1 ככר השבת (טל׳ פרטי 02-529444)
★ כיפות לגברים וילדים במבחר ענק ★ סליקות ★ סליוקס ★ ופרוכות ★ מפות להלות ★ שקיות לטלית.
לסוחרים: הוכלו לרכוש אצלנו את כל המוצרים הנ״ל במחירי המפעל
הפתיחה אי״ה ביום שלישי ו׳ כסלו
המפעל: בני ברק רח׳ חבקוק 26 טל׳: 03-704491 5794090

שמלות־חופה
כלה יקרה!
הגיעו שמלות חופה וכתרים בדגמים חדישים יפהפיים.
תפורת איתונה
שיצר 02-386096

יועץ חרדי מומחה
מטפל בבעיות אישיות ומשפחתיות באיזור תל־אביב
02-942156
לפנות 9.00-12.00 לפנה״צ 21.00-23.00 בערב.

יהלומים זה מקצוע!!!
נמשכת ההרשמה
ל"קורס למסחר ביהלומים מלוטשים"
לנשים ולגברים בשעות נפרדות שיתקיים אי״ה בבנין אבנו ליד הבורסה ר״ג
הקורס כולל:
מיון • הערכה • תימוך
• סחר יבוא ויצוא •
המסחר בבורסה • גמולוגיה כללית
מורים ומרצים מקצועיים בעלי נסיון
רב פרטים מ־17.00-10.30
03-7520098 03-7520080

פתחנו
תוך יוסקה ר׳ עקיבא 133 ב״ב
03-5790099
לאור ההצלחה הגדולה המבצע ממשיך
כל המסגר בחודש כסלו דירה או נכס למכירה או להשכרה
פטור מדמי תווך
בתשלום הצעות חבות למכירת דירות

מכירה מארה״ב
במוצש״ק
בלויזים מעילים ומעילי גשם לנשים ילדים, סרגים ושמלות יפהפיים, ותקי חוקי וקיץ ובגדי ילדים
אי״ה במוצש״ק, ראשון ושני מ־7.00 בערב
ב״ב אבן גבירול 4 03-788449 ישעלבי

מעוניין לקנות
מכונות תפירה
תעשייתיות במצב טוב
06-936995 06-935528

תלושן
ADA BRODSKY
מבחר מיוחד לכלה לאחוז המיוחד אופנה
VOGUE
בן סירא 9 ים 02-244639
(בתוך קופ״ת מאוחדת)

ארגון נשי סערט ויזניץ
בני ברק
ידידה יקרה!
הנך מוזמנת לסדרת שעורים בנושא
שמירת הלשון
מידי שבוע ביום שני בשעה 9.00 בערב
בבנין התלמוד תורה רח׳ חזון איש 32 בני ברק
להתראות הועד המארגן

למרטיבי לילה
מכון מדופלם
שיטה חדשנית ביותר—
מעקב והשגחה מקצועית
ההגמלות באחריות
לפרטים: 03-738563, 320514

לתלמוד תורה
במרכז ירושלים
דרוש עובד תחזוקה
ליומיים בשבוע
לתיקונים שונים
ותחזוקה שוטפת
טל: 02-385780 מ־8.00-17.00

בזאר ענק
סס 18 צלחות 33 ש״ח
פוך סינטטי מבוגר 42 ש״ח
שמיכות אקרילן מבוגר 27 ש״ח
קונוקטור טורבו 165 ש״ח
תנור אמבטיה כפול 75 ש״ח
סבו״ם תולה 13 ש״ח
מכשיר פופקון 90 ש״ח
הגיעו סוודרים "סורי" לילדים
ב־3 תשלומים שווים
מעל 200 ש״ח
צ׳ק ל־10.1.89
רח׳ יחזקאל 10 ירושלים
מ־5 אחה״צ עד 9 בערב
במוצש״ק פתוח 10.30 — 7.30

לנשות בני ברק והסביבה
יבוא מארה״ב וקנדה
★ חולצות יפות במיוחד לנשים, ★ זקטים ושמלות אלגנטיות לילדות ונערות
המכירה בע״ה
במוצאי שבת קודש
ברח׳ הרצל 12, משעה 8.00

שור אינסטלטור
תמיד לשרותך
[illegible]
03-799996

דרושה
משפחה אומנת
לילד חריג
בתשלום הוגן
לפנות בערב
לטל. 02-438418
או לת.ד. 3771 ירושלים

מזגנים מפוצלים
2½ כ״ס כולל חימום
2650 ש״ח כולל מע״מ
03-701426

מקנה ומבדיל
כל בגדי החורף
לתינוקות. ילדים. ונערות
ביקטים לנשים
[illegible]

מכירה
מעילי נשים
ובגדי נשים וילדים
[illegible]

יהדות התורה המאוחדת – אגודת ישראל
מטה הבחירות מרחב תל־אביב - יפו
רח׳ ברדיצ׳בסקי 5, טל. 5617844, 5622152

הזמנה

מתוך שבח והודיה להשי״ת על כל הטוב אשר גמלנו בהצלחתה הגדולה של רשימת יהדות התורה המאוחדת "אגודת ישראל" בבחירות לכנסת ה־12 וזאת על פי ציוויים וברכתם של מרנן ורבנן גדולי התורה והחסידות שליט״א.

הרינו להזמין את כל הפעילים העסקנים, ראשי המטות ואוהדי התנועה ומצביעי אגודת ישראל בעירנו תל־אביב יפו

למסיבת הודיה חגיגית

שתערך בעזרת השי״ת במוצש״ק פר׳ תולדות ג׳ כסלו תשמ״ט בהיכל הישיבה בקרית ישיבת חידושי הרי״מ רח׳ נמירובר 24 רמת החיל תל־אביב בשעה 8 בדיוק

בהשתתפות: רבנים, ראשי ישיבות, חברי הכנסת של אגו״י וראשי חב״ד

הציבור מוזמן בזה להשתתף בהמוניו לכבודה של תורה

נא לראות הזמנה זאת כהזמנה אישית
תחבורה מיוחדת תצא בשעה 7.45 משדרות רוטשילד פינת שיינקר ת״א

קהל **"קרני ראם"** דוואראדיין
בנשיאות כ״ק אדמו״ר שליט״א
פלטבוש — ניו יורק

מזלא טבא וגדיא יאה

נשגר בזה מעמקא דליבא למעלת גברא רבא אדוננו מורנו ורבינו עטרת ראשנו, מרביץ תורה בעדתנו, הגאון הגדול, פה מפיק מרגליות, רב פעולות, פאר מקודשים, ממשיך שלשלת הקודש

הוכ״ק מרן הרה״צ רבי **יוסף לייפער** שליט״א
אדמו״ר מוואראדיין — נדבורנא

לרגל שמחת אירושי בנו החתן המושלם, יניק וחכים טובא, צנתרא דדהבא, פאר המדות וכליל המעלות

הר״ר **חיים מרדכי** שליט״א
עב״ג הכלה המהוללה והמושלמת
מרת **חיה הנלא** תליט״א
בת הגאון המופלא שמו הולך לפניו לשם ולתהילה
הרה״צ רבי **שלום ברגר** שליט״א
מרבני העיר פתח תקוה ראשי ישיבת "זכרון אליעזר"

ויהא רעווא מן קדם אבוהון דבשמיא שהזיווג יעלה יפה יפה, לרום ותפארת מעלת המשפחות הרוממות שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בדרך ישראל סבא, הסלולה מאבותיי״ק זיע״א מתוך רב נחת ושמחה וכט״ס

כעתירת וברכת

הגבאים — מתפללי ביהמ״ד — שומעי לקחו

ה"נודע ביהודה"

כארבעים שנה ישב רבי יחזקאל לנדא על כסא הרבנות בקהילת פראג המעטירה. בעז רוח, במסירות נפש, ובפקחות עצומה נהל רבי יחזקאל את עדתו.

ספר חינוכי ומרתק השוזר סיפורים מרתקים ושובי לב מתולדות חייו של אחד מענקי הרוח בתולדות עמנו — הגאון רבי יחזקאל לנדא — הידוע בכנויו "נודע ביהודה"

כ״כ ניתן להשיג את שאר הספרים שיו״ל ע״י:
האר״י הקדוש ★ האחים הקדושים

יצא לאור ע״י "כרמים"
הפצה ראשית: טל. 03-5741530
ת.ד. 732 ב״ב